

Prebiranje popotnih slik

Mira Gorenšek

Prebiranje popotnih slik

Mira Gorenšek
Prebiranje popotnih slik

IZDAL
Samozaložba

PRI PROJEKTU SO SODELOVALI:
Cinkarna Celje, d. d. in Oblikovanje Lea Gorenšek, s. p.

LEKTORIRANJE
mag. Zoran Pevec

OBLIKOVANJE
Lea Gorenšek

TISK
Cinkarna Celje

NAKLADA
500 izvodov

Celje, 2012

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-992

GORENŠEK, Mira
Prebiranje popotnih slik / Mira Gorenšek. - Škofja vas : samozal., 2012

ISBN 978-961-276-424-1

261679104

Prebiranje popotnih slik

Mira Gorenšek

Celje, 2012

8		UVOD	Sprehod skozi knjigo in o njej
10		ZEMLJEVID	Obiskani kraji sveta
12	1976	JUGOSLAVIJA	Lepa si naša, domovina
14	1980	VZHODNA NEMČIJA	Skozi železno zaveso
16	1981	SOVJETSKA ZVEZA	Bili smo v Sovjetski zvezi Stara mama v škatli Čaša prijateljstva Nasmehi v Erevanu Trikrat na Rdečem trgu
22	1987	LONDON	Kraljevsko do konca
24	1993	IRSKA	Podobno in zeleno Modna revija
26	1994	IZRAEL	Po poteh svete dežele Najsvečnejša mesta na svetu Štiristo metrov pod gladino Pri gospe Panič
32	1995	ŠPANIJA - MALORKA	Počitnice z najstniki
34	1996	NEMČIJA - BAVARSKA	Po poteh bogatega Ludvika
37	1996	TAJSKA	Pravljica dežela z odličnimi ponaredki Bogastvo templjev Obleke po meri Seks v mestu
41	1997	ITALIJA - RIM	En lep in večern spomin
44	1998	TURČIJA	Razkošne robinzonske počitnice Gostoljubni mornarji Sonca na pretek
47	1999	SICILIJA	Do kosti premraženi Kje pa je mafija?
50	2000	DOMINIKANSKA REPUBLIKA	Zabava all inclusive
53	2001	KENIJA	Strah na safariju Lepi hoteli in borne domačije Pripetljaji safarija
58	2002	GRČIJA	Ladja, velika kot stolpnica
61	2002	SEVERNA ITALIJA	V modni prestolnici
63	2003	ŠRILANKA	Lokvanj za obletnico Rally po hribih Po kanalih v džunglo
68	2004	AVSTRALIJA	Iskanje druge polovice Kot v parni savni Na dveh otokih Pri očetu?
72	2004	AVSTRALIJA	Na odmaknjenem rudarskem otoku
74	2004	VELIKA AVSTRALSKA MESTA	Pri Slovencih v Avstraliji Kopanje v Sydneyu Dol v gore in gor v jame Pri drugi mami v Melbourneu Ogledi v Melbourneu Mega fitnes v Perthu Pohajkovanje po Fremantlu
81	2005	KUBA IN MEHIKA	Ustavljen čas Kuba po Castrovo Lepo podeželje Majevska Mehika
86	2005	MADŽARSKA	V mestu dveh mest
88	2006	JUŽNA AMERIKA	Moč tihe višine Še vedno visoko, a na jezeru Nižina je zakon Brazilске ritke

95	2006/2007	EGIPT	Z nahrbtniki ob Nilu Peš po mestu Razburljiva vožnja Mesto odpadkov Zastrženi v konvoju Božič na vlaku Spanje na Nilu Trikratna zdravica novemu letu
104	2007	KANADA	Do Vancouverskega kotla
107	2007	ALJASKA	Poletje na Aljaski Prenoevanje v ladji na suhem Dvesto dni počivanja? Raj za ribiče
111	2007	KANADA	Pri Vojničanih v Kanadi
114	2008	KITAJSKA	Kitajci so drugačni Kot beli opici
117	2009	OKROG SVETA	Obkrožiti svet Prijazni Novozelandci Po načrtu
120	2009	NOVA ZELANDIJA	Dežela brez pajkov Najbolj slikovita vožnja Ob jezerih in fjordih Mesto na gejzirjih
125	2009	FIDŽI	Dopustovanje sredi oceana Pasje vroče Lepe in manj lepe plaže Turistična ponudba
128	2009	ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE	Samo kamenje, a tako lepo Skalnate umetnine Mini svet sredi puščave
132	2010	BRUSELJ	Kjer se kreira evropska politika
134	2010	VIETNAM	Grozeča motoristična množica Kaj jesti, da preživiš? Dostojanstveni in skromni
138	2010	KAMBODŽA	I feel Slovenia Krasna punca Plavajoča vas
142	1978 in 2010	TUNIZIJA	Spomini na poročno potovanje Spomini na prvi obisk Uboj na mah Datljev na pretek
146	2011	JUŽNA AFRIKA	Lovljenje časa Nedeljska tišina Stik dveh morij Kdaj bodo sipine? Igra narave Kod hodi Jimmy? Premočena do kože
153	2005 - 2011	VELIKA MESTA	Madrid, Hong Kong, Pariz, Seul, London Madrid 2005 - med stoterimi balkončki Hong Kong 2008 - pestro, povsem drugačno Pariz 2008 - zares začutiš privlačnost Seul 2010 - smola z vremenom London 2011 - izgubljena na podzemni
160	2011	JUGOZHODNA TURČIJA	Vračanje v tretje Pretkani dobrotnik Nikolaj Polepšan bombažni grad

Fotografije so podnaslovljene s kraji, kjer so nastale.

Sprehod skozi knjigo in o njej

8

Fotografije povedo več kot besede. Živo prikličejo v spomin stvari in dogodke, poustvarijo nek zaustavljen čas in ga zapišejo v zgodovino. Prepoznajo barvitost in razsežnost pokrajine. Na njih so skriti detajli, ki jih, ko je fotografiral, avtor niti ni zaznal. Pokažejo nove znance in prijatelje ter slučajne mimoidoče. Ko takole prebiram albume svojih fotografij, ki so nastale na potovanjih, me spomini odnesejo nazaj, tja v tiste daljne dežele, in prikličejo vse lepe in manj lepe zgodbe, na primer tisto, ko sem ob padcu najprej dvignila fotoaparata v zrak, da se ne bi poškodoval.

Prve fotografije so bile narejene v temnici, še črno bele, razvijanje pa je bilo naporno in zamudno. A vselej je bilo veselje ob pogledu na pripete s ščipalkami in žalost, kadar smo jih morali vreči v koš. Marsikateri trenutek se je tako izgubil za vedno. Potem so prišle fotografije na barvnem filmu, razvijali pa so jih v fotografskih studijih. Včasih sem stala ob stroju in na monitorju sledila osnovnim popravkom. Na potovanjih sem morala zmeraj skrbeti, da sem varčevala s filmi in jih imela vedno dovolj v zalogi. Marsikateri trenutek zato ni zaznamovan in mi zanj še žal ne more biti, ker se ga ne spomnim več. Hvala bogu so potem prišli digitalni fotoaparati, pri meni od leta 2004, prvič v Avstraliji. Kar hitro sem se navadila na neomejeno »šklocanje«. Vendar tudi to ni bilo čisto tako. Kmalu se je kartica napolnila in morala sem iskati internetne kavarne, da so prenesli slike iz kartic na ploščke. Zdaj, ko so kartice že večbitne naredim tudi preko tri tisoč fotografij. Ko se vrnem s potovanja je treba narediti pregled in izbor fotografij. Navadno jih izločim kakšnih 300 do 400, naročim izdelavo fotografij in zložim v album. Ugotovila sem, da si je dobro zapisati kakšno podrobnost ob fotografiji, saj spomin včasih zbledi ali pa se dogodki med seboj pomešajo.

Skupaj s soprogom Tomom sva potovala že od leta 1976, ko še nisva bila poročena, prvič po Jugoslaviji. Včlanjena in aktivna sva v Društvu ljudske tehnike Cinkarne in sva kot člana Elektro in Fotokrožka bila na nekaj izletih, ki jih društvo organizira skoraj vsako leto. Bila sva zraven v nekdanji Vzhodni Nemčiji in Sovjetski zvezi, Veliki Britaniji, Irskem, Izraelu, na Tajskem, kasneje pa še na Siciliji in Severni Italiji. Vselej je bila družba odlična, saj je bilo med nami vedno nekaj zabavljačev, ki so nas držali pokonci in nekaj pevcev, ki so nam dajali pravo intonacijo in besedilo za prepevanje.

Vmes, pravzaprav takoj po prvem izletu, sva se sama odpravila v Tunizijo na poročno potovanje in tako ugotovila, da sva oba enako radovedna in da si oba želiva videti čim več sveta. Pravzaprav sva potem ugotovila, da je potovati v skupini tudi prilagajanje programu in drugim, povrhu tega pa so stroški precej višji. Na povsem samostojno pot sva se odpravila v Šrilanko in bila zelo zadovoljna. Od tedaj sva sama načrtovala poti in določila kraje, ki si jih želiva videti, turistične agencije pa so nama urejevale le prevoze

in plačila prenočišč. Za ogled sva dostikrat, zaradi časovne stiske, najela lokalne vodnike, posebno v mestih navadno vzameva poldnevni izlet za ogled najpomembnejših znamenitosti mesta. Nerada se odločava o najemanju vozil, saj imajo v tujih deželah drugačen prometni režim, na primer vožnjo po levi ali kaotičnost brez pravil. Seveda je zato potovanje malo dražje, a varnejše. Slaba stran individualnega potovanja je, da potovanje ni brezskrbno. Skrbeti je treba na pravočasnost prihodov in odhodov in se znajti v vseh situacijah, ko kaj ne gre po načrtih.

Kje ti je bilo najlepše, kje bi najraje živela, me je večkrat kdo vprašal. Odgovor je preprost, doma je najlepše. A tudi vsepovsod drugod je lepo, drugačno, a lepo. Nadvse srečna sem, da sem lahko toliko videla in doživela. Še enkrat bi rada videla naravna čudesa perujskih hribov in bolivijske planote, daljno brazilsko plažo, plavajoče otoke, namibijske sipine in sploh ameriške kanjone. Zanesljivo bi šla še enkrat v Las Vegas, pa v Perth, Cape Town in Rio, oh pa tudi v Vancouver, Quinstown ali Negombo. Navdihnile so me denimo izjemne mogočne stvaritve nekdanjih ljudstev, piramide, templji, kitajski zid, starodavno kamboško mesto. Prav posebej svobodno sem se počutila med Avstralci, veliko prijaznih nasmehov sem doživela med Šrilančani in Kambodžani, največjo pomoč so nudili Novozelandci. Najboljše prijatelje sva našla v Kanadi in Avstraliji. Spoznala sem vrsto izjemnih zanimivosti, ki dajejo večjo širino mojemu pogledu na svet.

Doma sva si na steni obesila uokvirjeno sliko zemljevida sveta. Vsakič, ko prideva s poti, z buciko na zemljevidu označiva točke za poročilo. Spominke pa zloživa v vitrino v dnevni sobi. Tako je tudi najina hiša polna spominov na potovanja. Mnogi so me prosili, naj naredim predavanje in jih povabim nanj. A sem svoje fotografije in potopise z anekdotami raje strnila v pričujočo zbirko.

Vesela bom, če jo bodo brali tisti, ki so v njej omenjeni, tisti, ki me poznajo, pa tudi tisti, ki jih zanimajo potopisi in slike. Svet je velik, če ga hočeš videti, in hkrati majhen, ker je v njem vse podobno, le nianse so različne.

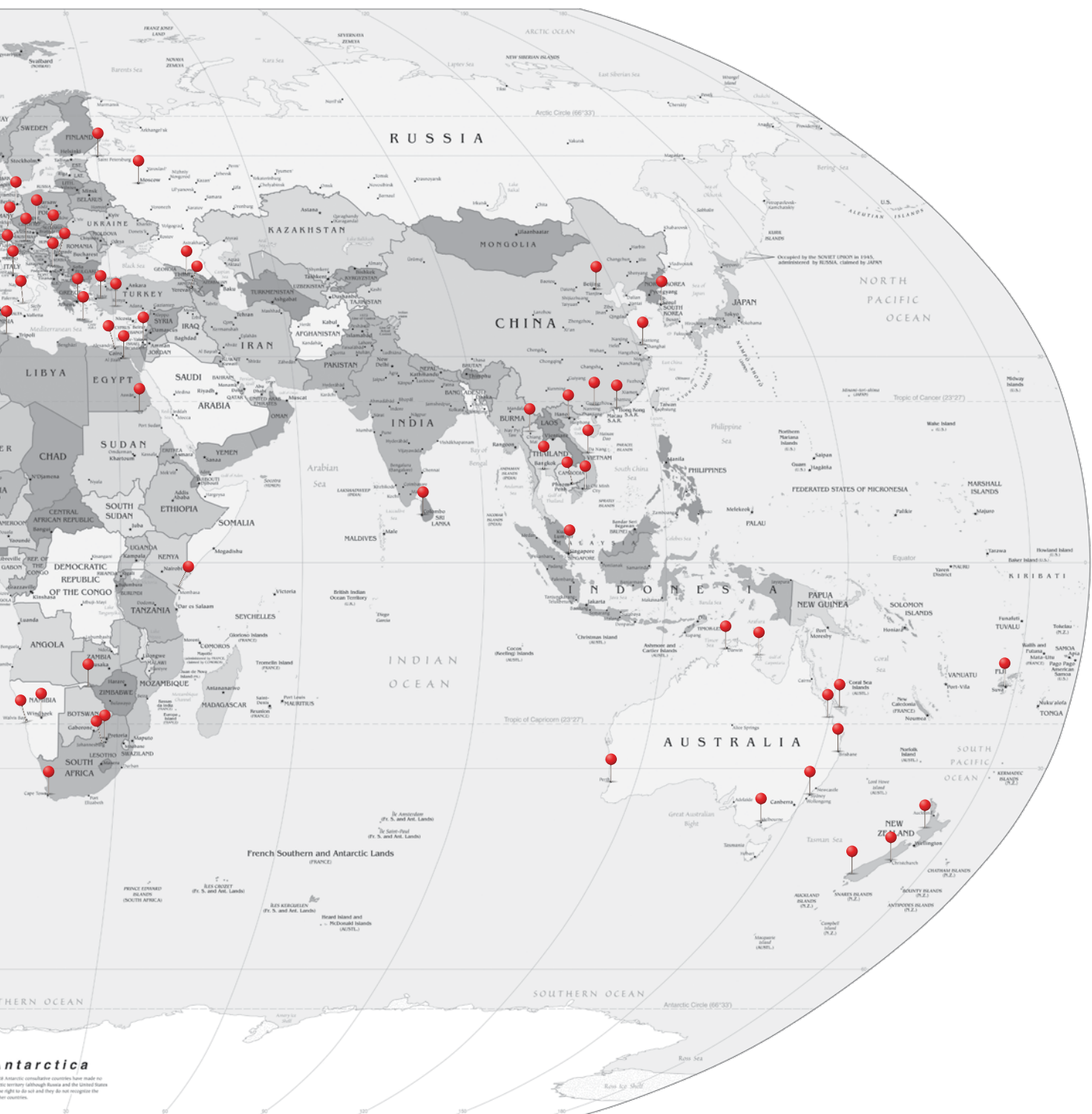
Hvala za pomoč in spodbude mojemu možu Tomu in hčeri Lei ter prijateljem Ivi, Darji, Zlatki, Bojanu in Zoranu. Hvala tudi Dragani, Tini in Roku, ki so se trudili ustreči najinim željam pri načrtovanju poti.

Posebej hvala sponzorjem, ki vedo, da brez njihove pomoči ne bi prišlo do natisnjenja.

ZEMLJEVID

Obiskani kraji sveta

Dubrovnik

1976
JUGOSLAVIJA 1976

Lepa si naša, domovina

Na novo zgrajena proga Beograd–Bar je bila takrat zelo popularna in opevali so jo kot nepozabno doživetje. Ves čas enotedenskega izleta smo se v skupini cinkarnarjev zelo dobro zabavali in kazali drugim jugoslovanskim narodom, da smo pravi veseljaki.

DC-9 in pogled na mariborsko letališče, še malo kavice in že smo pristali v Surčinu. Vodnica Danica nas je odpeljala na obilen in dober zajtrk v restavracijo London v Beogradu. Z mislimi polnimi pričakovanja smo zadovoljno gledali drug drugega. Vstopili smo na vlak, ki vozi na progi Beograd–Bar. Ob pivu in dobri vodki, v bifeju poleg naših kupejev, smo pogledovali v spreminjajočo se pokrajino ob železniški progi. Vozili smo se preko 254 mostov na 476 kilometrov dolgi progi, po Srbiji in potem še Črni Gori. Najprej smo se počasi dvigali do 132 metrov nadmorske višine, »kihali« skozi tunele ter se potem že bolj hitro spuščali mimo jezer in kraških skal do Titograda.

Nekateri pravijo, da so videli večji del poti »nič vidno« temo, saj smo prevozili čez sto predorov v skupni dolžini 115 kilometrov. Neki očka jih je štel, pa je prišel samo do 27, potem pa je zaspal, nek drug »frajer« nam je obljubil, da bo štel pa je na koncu dejal: »Je bil kak tunel ... hk, hk!« Mi pa smo prepevali slovenske

pesmi in tu pa tam uzrli kak slap, hudo spenjajočo se goro ali pa velik prepad, nekaj ovčk in kravic, pa tudi kakšna majhna pastirska bajtica je stala v divjini, na lepi pokrajini naše domovine, vse odete v jesenske barve.

Skoraj je minila noč, ko smo se z že zahripanimi glasilkami vendarle odločili, da se v spalnikih malo spočijemo. Zlezla sem po ozki lestvici v višino za prtljago in malce neudobno obležala. Utrujena, kot sem bila, mi je bilo čisto vseeno za zibanje in nenehno zatikanje koles ob tračnice. Tomo je že dobro hrčal pod mano. Tako smo se vozili še ves dopoldan.

S krulečimi želodci smo sestopili z vlaka in prispeli v hotel v povojnem mestu in prestolnici Črne Gore. Še pred večerjo je zmanjkalo luči, po njej pa so nekateri imeli »srečo«, da so se, zaradi puščanja strehe, lahko kopali kar v postelji. Ker glasbe ni bilo slišati nikjer, smo mlajši del celotne posadke odšli na sprehod po preveč mirnih ulicah betonskega mesta.

Prišel se je nov dan in srečanje z delavci velikega kombinata aluminija. Seznanjeni smo bili s kratko zgodovino nastanka tovarne in opisom ter problematiko njene najmodernejših tehnologije. Kombinat z okrog 1.800 delavci in prometom okoli 1,5 milijarde dinarjev predeluje glinico preko elektrolize, vlivanja aluminijastih trakov v aluminijasto pločevino. Naše zanimanje je bilo veliko, in ker so bili z nami zelo uslužni in prijazni, smo jih povabili, da pridejo ob priliki tudi oni k nam na obisk. Nasploh pa so Črnogorci zelo gostoljubni, to smo najprej spoznali ob dobri in hitri postrežbi že v hotelu, kjer smo prenočili.

Niti ne vem kdaj ali zjutraj ali pred opoldnevom, smo stali za šankom nekega lokala in pili dobro »lozo – lozovačo« in jo tudi malo čutili. Zato pa smo lažje prepevali in prenašali vse blage napore našega potovanja.

Po kosilu smo se takoj odpravili od ravnine proti hribovitem področju mimo velikega močvirja po imenu Skadarsko jezero. Sem pa tja se spominjam kakšnega lepega pogleda na pokrajino, saj se me je tista »loza« kar pošteno prijetla, pa tudi prepevali smo iz srca. Če pa že enkrat začneš piti, postajaš vedno bolj žejen. Naša vodnica je z razumevanjem dala znak za počitek pri »Vodi v kolenu«. Po okrepčilu smo se začeli bližati morju, si ogledali že tolikokrat opevano mesto – Sveti Štefan in pozno popoldan prispeli v Budvo. Tam smo po nastanitvi v hotelu »Internacional« najprej spoznali nočno življenje. Ples ob bazenu, ciganska muzika ob prežetih ribiških mrežah in raznovrstnih motivih iz pomorskega življenja in vrčkah piva v pivnici, vse to je na nas naredilo romantični obmorski vtis. Še lepše pa je letovišče obrito s sončnimi žarki podnevi, ko mogočna obzidja, ozke ulice in izdobljene skale v morju ob obali privabljajo pogled. In plaže – človek samo vzdihne in pritrди, da tisto kar za žensko pomeni biserna ogrlica, to za budvansko riviero pomenijo njene plaže, saj se le tam lahko človek popolnoma loči od tesnob današnje civilizacije. Videli smo nekaj razstav umetnikov, ki iz slame ali raznobarnih kamenčkov naredijo čudovite motive s prijetnega Jadrana. V zaledju teh lepih zalivov, lužic, potočkov in plaž se dvigujejo planinski vrhovi Lovčena, ki čuvajo Budvo pred hladnim severnim vetrom in ohranjajo blago mediteransko klimo.

Preživeli smo nekaj uric v velikih sobanah ob občudovanju zgodovinskih ostankov vladikov stare črnogorske prestolnice Cetinja. Nato se je avtobus po novi asfaltni cesti strmo povzpел pod vrh Lovčena. Prehoditi smo morali še štiristo stopnic v širokem predoru, da smo prišli do veličastne grobnice enega največjih jugoslovanskih pesnikov in filozofov Petra II. Petroviča Njegoša. Nekaj neverjetnega, če smo pomislili, kako so tako velikanski kos marmorja lahko spravili na sam vrh Lovčena. S tega mesta se nam je odpiral čudovit pogled na Skadarsko jezero in kanjon reke Morače.

Čez nekaj ur vožnje po kraških hriboh, ki se od Cetinja proti jugu strmo spuščajo ob ozki vijugasti cesti, in ko se še nismo mogli povsem znebiti vtisov vse tiste lepe pokrajine, se nam je že ob mraku prikazalo nešteto lučk ob slikovitih zalivih Boke Kotorske.

Pozno zvečer, ko smo dobili že hladno večerjo, smo se skozi Hercegnovi, Igalo in ob zapuščanju Črne Gore, pripeljali v Dubrovnik. Za nas je bilo tisti večer najvažnejše, da namočimo svoje ude v Jadransko morje, ki je bilo še v septembru toplo za vse vročerkvrneže. Dva dni smo preživeli za toplim in tihim dubrovniškim obzidjem, ob čudovitih znamenitostih in lepotah zidanega mesta, v domačnosti polnih »kafanah« s tisto ta pravo turško kavo z ratlukom. Takrat smo nostalgично čutili, da je naša domovina najlepša.

Vzhodni Berlin

1980
VZHODNA NEMČIJA 1980

Skozi železno zaveso

Kako je na vzhodu, nas je zanimalo, ali je res tako revno? Prepričali smo se leta 1980, ko smo z avtobusom odpotovali proti Češkoslovaški in se najprej ustavili v Pragi.

Po sorazmerno pusti pokrajini smo prišli v Prago in si ogledali znameniti velikanski grajski kompleks Hradčani. V kompleksu starodavnih stavb stoji tudi delo arhitekta Jožeta Plečnika. Sprehodili smo se po zlatarski ulici, no, vsaj nekoč je to bila, in prišli do Karlovega mostu čez Vltavo, okrašenega s kipi mnogih svetnikov. V starem delu je na mestni hiši zanimiva astronomska ura iz 15. stoletja, ki še danes kaže čas in je tudi zato nekaj posebnega. Eden od naših sopotnikov je v nekem podhodu menjal denar iz dinarjev v krone. Menda je kupil kar veliko češkoslovaškega denarja, a v banki so potem ugotovili, da teh bankovcev država že dolgo nima več v obtoku. Od takrat smo ga klicali Guverner Češke banke.

Mladi in pogumni, kot smo bili, smo se v Pragi podali v nočno življenje, pa žal tega ni bilo. V restavracijah neolikano mladež pač ne bodo sprejeli. Tako smo lahko ostali zunaj in skušali najti kaj še odprtega. Vse je bilo preveč mirno in »spedenano«. Za našo ekipo premalo svobode. Nekateri so si izmislili, da smo kirurgi

namenjeni na kirurški kongres, pa ni pomagalo. Žalostni in trezni smo dočakali naslednji dan, ko smo se spet peljali z avtobusom in se vmes šalili na račun ureditve in značajev Čehoslovakov.

Po dolgotrajni vožnji smo prestopili mejo z Vzhodno Nemčijo in tudi tam ugotovili, da za nas veljajo druga pravila kot za državljane. Mi smo bili gostje, turisti, ki smo smeli v hotel, med tem ko so od domačinov lahko vstopili le zaposleni. Zakaj, sem se spraševala, ali bi delali izgrede ali kaj? Če pa takole pomislim, tudi v hotelih po svetu ni kaj dosti domačinov, saj tam nimajo kaj iskati, saj je zanje predrago. Zato se mi je zdela prepoved čisto odveč.

Na hitro smo si ogledali mesto Leipzig, kjer se je odvijala tako imenovana »Bitka narodov«, ki je končala Napoleonov pohod na Evropo. Na to spominja spomenik, ki je največji v Evropi. Še kar zanimiva je cerkev svetega Tomasa, v kateri je našel navdih za skladanje Johann Sebastian Bach.

Vzhodna Nemčija je bila revna, polna blokovske gradnje po enakih vzorcih, kot da bi vse oblikoval le en arhitekt, pa še ta brez vsakega okusa. Bolj so spominjala na taborišča kot pa na domovanja meščanov. Na cestah je bilo videti le ruska vozila, Lade, Moskviče, Trabante in »dišeče« Vartburge. Potem smo prispeli v Berlin, vzhodni Berlin, siv, temačen, starinarski, reven in pust. Še vreme je bilo oblačno in pusto. Srečevali smo mrke ljudi, resnih in ledenih pogledov. Kaj deželi lahko naredi nek režim, ki vlada nad ljudmi, ki zato ne morejo najti svoje sreče. Kakšno nasprotje z zahodom.

Avtobus se je ustavil pred železnimi barikadami na Chek point Charlie, edinem prehodu preko meje. Za njimi so bili po cesti iz vsake strani do polovice postavljeni zidovi v presledkih, tako da je avtobus le stežka vijugal med njimi in moral kar nekajkrat popravljati. Vojaki so pregledali vsakega potnika posebej, tudi prtljago. Soprogu je carinik listal revijo Radar, kjer so bile fotografije raznih vojn. Ker ni opazil nič napisanega o Vzhodni Nemčiji mu jo je vrnil. Zazrla sem se vzdolž meje, kjer se je videlo malo zidu, speljanega čisto do neke stavbe. Do tja je bilo postavljenih več betonskih križev v petih vrstah. Potem je bil zid, zloglasni berlinski zid, »železna zavesa«, ki je plašila 28 let in zaradi katerega so bili ljudje dolga leta izolirani in zaradi poskusov pobega ubiti. Vsem je bilo neprijetno, tiho smo opazovali in si v mislih skušali razložiti nerazumljiva dejanja.

Pripeljali smo se v Zahodni Berlin, kjer je bilo življenje popolnoma drugačno. Kot da bi prišel iz podzemlja na svetlobo, iz grobnice na stadion, iz hude zime v cvetoče poletje. Tako drugačno, da je bila razlika res očitna. Šele od tam smo lahko fotografirali zlovešči zid, saj ga prej niti ni bilo kje videti, kot da so ga skrivali. Na zahodu je bil zid ves popisán z grafiti. Celo razgledni oder so zgradili, da smo se lahko povzpeli nanj in slikali vzhodno stran s cestami betonskih križev in zgradbe z zazidanimi okni.

V bližini smo si ogledali še Reichstag, sedež nemškega parlamenta. Vodnik je povedal, da je bil pred vojno požgan. Za požig so obtožili komuniste in prav jim je prišlo, da so lahko na ta račun prepovedali delovanje nemške Komunistične partije. Zraven so Brandenburška vrata, simbol Berlina, sestavljena iz 12 grških stebrov po šest na obeh straneh. Na vrhu vrat stoji spomenik Boga miru v kočiji s štirimi konji. Pravi Bóg za to deželo.

Spomenik matere Gruzije

1981
SOVJETSKA ZVEZA 1981

Bili smo v Sovjetski zvezi

Potovanje po tedanji mogočni Sovjetski zvezi je trajalo devet dni. Bili smo v Leningradu (zdajšnjem St. Petersburgu), Moskvi, v daljni Gruziji, deželi med Evropo in Azijo ter Armeniji, deželi v vzhodu Noetove gore Ararat.

Že v zgodnji uri smo se z avtobusom odpeljali na ljubljansko letališče Brnik, od koder smo ob 8.00 odleteli v Beograd. Šele popoldan ob 13.00 nas je Tupoljev čez Dunaj in Varšavo prepeljal naravnost v Leningrad. Žal so nad sovjetskimi baltskimi republikami ležali oblaki, tako da nismo ničesar videli. Po dveh urah in 45 minutah smo se začeli spuščati na letališče v Leningradu skozi šest debelih plasti temnih oblakov. Nobenega upanja nismo imeli, da bo v dveh dneh, kolikor smo imeli namen ostati v tem mestu, posijalo kaj sonca. Stevardesa nam je po zvočniku sporočila, da je temperatura v Leningradu plus devet stopinj Celzija. Po moskovskem času je bila ura sedem zvečer, ko so se kolesa Tupoljeva dotaknila vzletne steze leningrajskega letališča.

Letališče na nas ni naredilo posebnega vtisa. Poslopje ni veliko in se vidi, da ni čisto pripravljeno za

mednarodni zračni promet. Po carinskih formalnostih, kjer smo se prvič morali postaviti v vrsto po abecedi, smo se peljali z avtobusom Leningradu nasproti. Potovanje z letalom po tej prostrani deželi je pravzaprav podobno, kot pri nas vožnja z avtobusom, saj so letališke stavbe podobne avtobusnim postajam.

Stara mama v škatli

Na letališču smo spoznali simpatično vodnico Ninačko, ki nas je vodila vse do Moskve. V predmestju Leningrada smo se namestili v najnovejšem hotelu Pulkovskaya, ki so ga zgradili Finci in v katerega, razen tujcev, nima vstopa nihče.

Po večerji za nas še ni bilo pozno, saj je bila po našem času ura 19.00, po njihovem pa 23.00. Ta dan smo še morali izkoristiti za kakšen nočni ogled. Skupina se nas je odločila, da gremo do mostov reke Neve s podzemno železnico. Takrat še nisem vedela, da bo ta dogodek zame v Sovjetski zvezi najpomembnejši. Sedeli smo v vagonu in občudovali raznolikost in domišljijo ustvarjalcev podzemnih postaj. Nisem mogla verjeti svojim očem, kako so si po stilu različne gradnje, nekatere bolj, druge manj obogatene z ornamentami, oboki, stebri, različnimi lestenci in lučmi. Medtem ko sem opazovala vso to čudo, so moji sopotniki skušali vzpostaviti stik z enim od domačinov, ki je sedel blizu nas, v roki pa držal v pentljo zavezano škatlo. Nekako so se sporazumeli, saj je naš jezik podoben ruskemu, naši pa so tudi znali nekaj njihovih besed. Dejal je, da ima v škatli svojo staro mamo in da jo nese iz upepeljevanja domov. To je bilo za nas res nenavadno, saj se pri nas kaj takega tedaj ne bi moglo zgoditi. Za mrtve smo imeli čisto drugačen protokol. To staro mamo smo obrekovali vse do doma in še potem smo o tem dogodku pripovedovali prijateljem.

Pomemben pa je bil še en dogodek. Sredi noči smo stali prav na mostu ob Petro-pavlovski trdnjavi, v kateri je pokopan Peter Veliki. Točno ob pol dveh ponoči se je vseh devet zaporednih kamnitih mostov na reki Nevi dvignilo v zrak, da so lahko iz leningrajskega pristanišča izplule ali priplule vanj prekooceanske ladje. Bil je veličasten prizor. Kvišku štrleči dvizni mostovi oziroma h kvišku štrleče asfaltirane ceste in velike, ogromne ladje, ki režejo vode krotke in mirne Neve. Preden se je most dvignil, ko smo zaslišali motor, ki poganja kolesa za dvigovanje, smo nekateri hitro skočili čez in prišli na drugi breg reke. Ko smo potem iskali taksi, da bi nas peljal do hotela, smo ugotovili, da smo na tisti strani Neve, kjer je hotel, torej blizu. Tisti pa, ki so ostali na nasprotnem bregu, so morali počakati, ali taksistom plačati uro vožnje, da so lahko daleč naokrog prišli v hotel. Mi smo imeli srečo, čeprav nismo vedeli, kje smo. Ko takole potuješ s podzemno železnico, zlahka izgubiš orientacijo.

Mesto ima 622 kvadratnih metrov površine in je oddaljeno od Moskve le 650 kilometrov. Leningrad, ki ima tako pestro in veliko zgodovino kot le malo katero mesto na svetu, je tudi velik kulturni in študijski center. Ima 400 raziskovalnih inštitutov za celotno ZSSR oziroma sedaj Rusijo, 300-tisoč študentov, 80 kinodvoran, 50 muzejev, 18 profesionalnih in 15 amaterskih gledališč in 706 zdravnikov. Vse torej v velikokratnikih.

Tam so se rodili ali živeli Čajkovski, Dostojevski, Gorki, Jesenin, Gogolj in Puškin; tam se je rodila oktobrska revolucija in tam je Lenin razglasil ustanovitev prve socialistične države na svetu. Leningrad je tudi industrijsko mesto, saj ima strojno-, elektroindustrijo, veliko tovarno Elektrosila, ki proizvaja električne hidrogenatorje. Izdelujejo tudi precizne naprave. Tam je bil zgrajen največji teleskop na svetu, ki stoji na Kavkazu.

Od vodnice smo slišali, da je izobrazba brezplačna, da študij poteka pet in pol let, študij medicine pa šest let, da imajo študente 45 do 60 rubljev štipendije ter od tega plačajo za posteljo 2 rublja na mesec. Povprečna plača je 160 rubljev, najmanjša je 70 rubljev. Kilogram kruha stane nekaj kopejk, modna obleka tudi do 100 in več rubljev, en kilovat elektrike 4 kupejke, zasebno hišo lahko gradi le obrtnik, ki nima najete delovne sile, naročnina za TV in radio je brezplačna. Stanarine, ki znašajo mesečno okrog 30

rubljev, niso podražili že od leta 1928. Metro-podzemna železnica stane 5 kupejk že odkar so jo naredili. Takrat so se ženske v prodajalnah prerivale za par najlonk, ker jih je bilo težko dobiti.

Toda Leningrad je tudi mesto herojev druge svetovne vojne. Kdo ne ve za njegovo tragično veličino, strahotno stisko in devetsto dnevov trajajočo blokado. Leningrajčani so do konca trmasto vztrajali na okopih svojega mesta in niso dovolili, da bi v vsej 250-letni zgodovini mesta kdaj koli stopila nanj sovražnikova noga. Toda cena zmage je bila strahotna – milijon Leningrajčanov je izgubilo življenje v boju, ali od lakote in mraza. Prav pred hotelom na trgu Pulkovskaya stoji velik spomenik z muzejem, kjer gori večni ogenj s spremljavo večne, tihe glasbe.

Dopoldanski avtobusni ogled mesta je potekal rutinsko in naglo, čas je bil natančno odmerjen, da bi v dveh dneh spoznali vse leningrajske znamenitosti. Popoldan smo si ogledali znameniti Zimski dvorec – nekdanjo zimsko rezidenco ruskih carjev. Zgrajen je v stilu »ruskega baroka«, 30 kilometrov dolgo pot bi moral prehoditi, če bi hotel obiskati vse sobe, sobane in dvorane, ene v zlatu, druge v marmorju, tretje v granitu in v katerih je danes ena največjih umetniških galerij na svetu, imenovana Ermitaž. V Ermitažu je razstavljenih dva in pol milijona eksponatov, med njimi množica Rembrantov, dva Leonarda, Michelangelov kip, Rafael, Rubens in mnogo drugih, od španskega slikarstva do francoskih impresionistov.

Ob koncu smo se ustavili na obali Baltiškega morja, ki na videz niti ni drugačno od drugih morij. In na poti v hotel še kratek pogled na Križarko Auroro, ki je večno zasidrana na reki Nevi. Natančno taka je, kot je bila v tisti oktobrski noči, ko je s svojimi streli dala znamenje za vstajo in revolucijo.

Zvečer smo se napotili v zabavišče, kjer so nam postregli z njihovimi specialitetami, prekajenimi pečenimi ribami ter znanim kaviarjem. Pokazali so nam tudi ruske narodne noše, plese in pesmi. Tam smo se srečali tudi z drugimi skupinami Jugoslovanov, ki so bili na ogledu Leningrada. Žal je bilo naše potovanje jeseni, tako da nismo videli belih noči, kjer od konca maja do začetka julija sonce zahaja ob polnoči, vzhaja pa ob 2. uri zjutraj.

Čaša prijateljstva

Po dveh dneh v Leningradu smo imeli predviden odhod letala v Tbilisi ob 12. uri, toda let je bil prestavljen na 24. uro. Zato smo popoldan izkoristili še za ogled mesta Puškin, nedaleč od Leningrada. Mesto je nastalo v začetku osemnajstega stoletja, obenem s Peterburgom. Tu si je car zgradil svojo letno rezidenco z velikim dvorcem, razkošnimi dvoranami, parki in spomeniki. To je prikaz najsijajnejših primerov arhitekture tistih časov. Med zadnjo vojno so Nemci dvorec porušili in potrebno je bilo veliko sredstev, dela in časa, da so ga spet obnovili, čeprav še vedno ne v celoti. Mesto je dobilo ime po največjem ruskem pesniku Aleksandru Sergejeviču Puškinu, ki je v njem prebil del svojega življenja. Razkošje v zlatu, različnih marmorjih z vseh predelov sveta, velikih tapiserijah, svečnikih, ogledalih in kristalnih lestencih, nas je popolnoma prevzelo.

Tudi po večerji, ko smo prišli na letališče, letala za Gruzijo še ni bilo. Na letališču smo najprej složno prepevali naše najljubše pesmi, a ko nas je prišel mirit letališki delavec, smo posedali, poležavali, skratka čakali do 2.30 ure. Tako smo se preko Kavkaških gora vozili ponoči in prišli v južni del evropskega dela ZSSR prav na zajtrk.

Po zajtrku smo si z avtobusom na hitro ogledali mesto, vodnik pa nas je seznanil z znamenitostmi republike Gruzije in zgodovino Gruzijcev. Gruzija obsega 69.700 kvadratnih kilometrov in ima okoli pet milijonov prebivalcev. Od tega je 70 odstotkov Gruzijcev, čeprav tam živi še 97 narodnosti. Kar 700.000 Gruzijcev živi v Turčiji in Iranu. Gruzijci so starodaven narod, ki sodi k južni veji Indoevropejcev, po poreklu so Iberijci. Potomci le-teh so se ohranili še do danes pod imenom Baski.

Zvečer so se naši moški sprijateljili s hotelskim osebjem – električarjem, vodovodarjem in higieničarjem.

Ko so hotelski bife zaprli so jih oni peljali v neke hotelske podzemne hodnike do dežurne sobe, kjer so imeli celo omaro butelj. Naši so si od nervoze takoj prižgali cigarete, nato pa pepel odlagali v lončene čaše na mizi, misleč, da so to pepelniki. Oni so čaše takoj očistili in iz njih so potem ponudili vino. Našim je bilo seveda nerodno, ker so cigaretno ogorke dajali v čaše, ki jih imajo domačini za čaše prijateljstva.

Tbilisi, ki leži ob reki Kuri, je izredno lepo mesto, mesto toplih izvirov kot mu pravijo, saj so v mestu številni zdravilni vrelci. Že samo ime Tbili pomeni v gruzijski topli. Tudi povprečna letna temperatura je visoka – 12,7 °C, poletna 24 °C, pozimi pa 5 °C. Klima je tudi prijetna in zdrava. Mestne četrti se v terasah vzpenjajo po pobočjih hribov in se stikajo na kamnitih obronkih. Višina mesta se giblje od 380 do 720 metrov nad morjem. Veliko je arhitekturnih spomenikov, na enem izmed vrhov pa stoji spomenik matere Gruzije, njihov simbol. V eni roki drži čašo za prijatelje, v drugi pa meč za obrambo proti sovražniku.

Gruzija je bila najbolj razvita republika v ZSSR. Še sedaj imajo močno razvito industrijo – gradnjo lokomotiv, hidrogliserjev, raket, strojništvo in vse druge veje industrije. Tudi v kmetijstvu so prednjačili, saj so pridelali 90 odstotkov mandarin in pomaranč v takratni SZ ter vse sadje, razen tropskega. Pridelali so 160 vrst breskev in 290 vrst grozdja, po katerem slovijo po vsem svetu. Omeniti moram še gruzijski čaj, katerega reklamo vidimo tudi na našem televizijskem programu. Pridelali so kar 98 odstotkov vsega čaja v takratni SZ. Znan je tudi njihov kruh, ki je podoben lepinjam.

Popoldan smo se odpeljali na zgornjo ploščad gore Mtac minda, ki se dviga kar 727 metrov nad morjem. Tja je mogoče priti na tri načine, po cesti dolgi sedem kilometrov, z žičnico ali z 80 let staro gondolo, speljano po tirih. S ploščadi je prekrasen razgled na vse mesto.

Na tem jugu evropskega dela SZ sem dobila občutek, da se ne čuti tako zaostren red in režim, kot na severu. Tudi izložbe so bile bolj založene, osebni standard ljudi je bil videti višji. Ljudje so bili prijazni, videti so bili srečnejši, živahnejši, nasmejani. Prav tak občutek sem dobila naslednji dan, ko smo se pripeljali v Armenijo.

19

Nasmehi v Erevanu

Še preden smo z avtobusom prispeli v Armenijo, smo se ustavili na kosilu v nekem motelu. Nepričakovano smo bili zelo lepo postreženi. Direktor motela po imenu Surik, je izkazal veliko prijateljstvo do Jugoslovancev ter nam zaželel, da bi bil na naših obrazih vedno nasmeh. Za nas je bilo to srečanje zelo prijetno in zapeli smo celo po rusko.

Kasneje smo se peljali mimo jezera Sevan, ki leži 1.903 metre visoko ter skalnatih pobočij, ki so se na nekaterih mestih svetila. Pobočja so bila pokrita s kamenjem vulkanskega izvora po imenu opsidian.

Končno smo se pripeljali v Armenijo in Erevan, njeno glavno mesto, ki je bila tromeja med takratno ZSSR, Turčijo in Iranom. Od južnega dela mesta je 15 kilometrov do meje s Turčijo in 200 kilometrov do Irana. Armenija je dežela, kjer se tako rekoč cedita med in mleko. Kmetijstvo in živinoreja sta prevladujoči dejavnosti armenskega ljudstva. To je 30-tisoč kvadratnih kilometrov velika planinska republika, v kateri živi 88 odstotkov Armencev. Klima je kontinentalna in doseže od – 15 °C pozimi, do +45 °C poleti.

Namestili smo se v hotelu Armenija, ob čudovitem trgu z Leninovim spomenikom in vodometi, ki jih je v mestu preko dva tisoč. Sredi trga je velik vodomet, kjer ponoči igra glasba in svetijo reflektorji, voda pa se dviga in spušča po taktih melodije.

Stavbe v Erevanu imajo svojstvene nianse barv od svetle do črne, po kamenju ruf, vulkanskega izvora, zato nekateri pravijo mestu »pisano«. Na jugu, v Turčiji, se mogočna in lepa dviguje 5.156 metrov visoka gora Ararat, kjer je po neki legendi pristal Noe s svojo barko. Ob vznožju gore je zasadil vejico vinske trte in jo zalil s krvjo živali. Zato pravi legenda »kadar človek popije kozarec konjaka, poje kot slavček, pri drugem kozarcu postane močan kot lev, pri tretjem pa se spremeni v svinjo.«

Ogledali smo si spomenik, ki je simbol nastanka novega naroda in spomin na veliki genocid armenskega naroda, ki so ga bojda zagrešili Turki 24. aprila 1915. leta. Tam gori večni ogenj in mirno igra glasba velikih armenskih kompozitorjev.

Naslednji dan, ko smo imeli prost popoldan, smo si ogledali trgovine in nakupili spominke. Najlepši spominek je Matroška, lesena punčka, zložena iz več manjših punčk. Iskali smo jo vsepovsod, a le tam so jo imeli v prosti prodaji, drugod pa jo lahko kupiš drago za devize. V trgovinah pa smo našli celo našo slovensko knjigo Slovenske lepote.

Ogledali smo si tudi nekdanjo prestolnico Armenije, svetišče in glavno cerkev vseh Armencev, 20 kilometrov oddaljeno od Erevana, Etšmeatzir. Akrivna gregorianska cerkev je bila zgrajena leta 301. V svetišču je še več spomenikov v spomin genocida, tehnološka šola, kjer študirajo tudi mladi Armenci iz tujine in tiskarna, kjer tiskajo mesečni časopis tudi za Armence v tujini.

Po prijetnem bivanju v tem mestu, je prišla ura odhoda. Z letališča smo še zadnjikrat videli mogočno goro Ararat z belim vrhom. Med vožnjo je bilo lepo vreme, zato smo lahko opazovali rusko pokrajino s prostranimi obdelanimi polji.

Trikrat na Rdečem trgu

Na letališču v Erevanu smo stali nekaj metrov od letala za Moskvo, tako kot bi čakali pri nas na lokalni avtobusni postaji. Opazila sem, da morajo potniki – domačini imeti potni list za odhod v drugo sovjetsko republiko. Na letalu smo morali premakniti čas za eno uro nazaj. Do večera smo prispeli v sovjetsko prestolnico, v hotel Beograd dve. Hotela Beograd ena in dve si stojita nasproti in sta na zunaj in znotraj videti enaka. Oba so zgradili Jugoslovani, nedaleč proč pa zidajo še hotel Beograd tri.

Po večerji ob devetnajsti uri po našem času nismo mogli spati. Majhna skupina nas je hotela to noč videti še znameniti Rdeči trg. Tam smo bili kasneje še dvakrat. Tako kot je Moskva srce Rusije, je Rdeči trg srce Moskve. Tja smo se pripeljali s podzemno železnico. Hodili smo po prostranem tlaku, ki je videl neštete vojaške parade in zmagoslavja. Kremelj je bil osvetljen z diskretno svetlobo in ves je žarel v opečnati barvi, nad poslopjem predsedstva sovjetske vlade pa je v vetru plapolala rdeča zastava. Znamenita ura na stolpu Kremlija je odbila tričetrt na enajst.

Pred vhodom v Leninov mavzolej sta stala dva vojaka mirno in negibno kot kip. Človek bi utegnil pomisliti, da sploh nista živa. Ko so se kazalci na uri spasknega stolpa pomaknili na pet minut do enajstih smo od daleč, od Spaskih vrat v tišini zaslišali korake. Proti Leninovemu mavzoleju so se v paradnem koraku pomikali trije stražarji. Monotono in glasno so v polnočno tišino odmevali njihovi koraki. Straža se je ustavila, vodja je odprl vratca k mavzoleju in stražarja sta se napotila proti svojima tovarišema na straži. Še hip in nova straža je stala nasproti stari. V tistem trenutku je začela kremeljska ura biti enajst. Ob prvem udarcu se je straža zamenjala kot bi trenil, ko je ura odbila enajsti udarec, je stara straža pod poveljstvom svojega vodnika v paradnem koraku že zapuščala Leninov mavzolej.

Podnevi, ko je mavzolej odprt, vselej stoji pred njim več kilometrov dolga vrsta ljudi, ki se mirno, tiho in spoštljivo premikajo mimo Leninove krste. Tradicija je že, da tujec, ko pride v Moskvo, obišče tudi Mavzolej. Tudi mi smo naredili mimohod. Muminiziran leži pod steklom, spokojno in večno. Tam, kjer se Rdeči trg spušča proti reki Moskvi, stoji ena najlepših in najbolj nenavadnih stavb na svetu. To je cerkev Vasilija Blaženega. Pogled na njene rebrasto zavite, raznobarvne kupole je vir ponosa in občudovanja.

Potem smo se dva dni srečevali s prestolnico Sovjetske zveze, ki šteje danes več kot osem milijonov prebivalcev in zavzema površino nič manj kot 900 kvadratnih kilometrov. Tudi tam so ulice, kot v Leningradu, za naše pojme preširoke. Težko je v skopo odmerjenih vrsticah opisati vse o Moskvi, ki je leta 1974 slavila že osemstoto obletnico obstoja.

Pisati o Kremlju, Bolšoj teatru, metrojskih postajah, ki so tam še dosti lepše od Leningrajskih, velikih in številnih športnih objektih, mogočnih univerzah, sarkofagih znamenitih carjev, hotelu Rusija za 6.000 gostov, o veleblagovnicah in podobnem, bi pomenilo napisati drugo knjigo. Kar smo videli, se mi bo vedno zdelo, kot da ni resnično, da je le privid ali sanje.

Pogled iz katedrale sv. Pavla v Londonu

1987
LONDON 1987

Kraljevsko do konca

Od številnih ljudi sem slišala, kako je London čudovito mesto, kako dobro se počutijo tam, kako sploh ne bi več odšli ali pa se bi vanj nenehno vračali. Zakaj, kaj je tako privlačnega? To sem skušala ugotoviti na enotedenskemu raziskovanju tega velikega in starega mesta v kraljevini, kjer je vse prežeto s pristno angleško tradicijo.

Peljali smo se mimo tistega dela Londona, kjer stoji park, v katerem si lahko daš duška in kaj poveš, pa te bodo mimoidoči morda poslušali. Ta svoboda govora marsikomu pomeni zelo veliko, a če bi mi želeli kaj povedati, bi morali najprej besedilo prevesti ali pa kar povedati v angleščini. No ja, v naši slovenski skupini ni bilo nikogar takega. Peljali smo se tudi mimo vladne predsedniške rezidence Downing Streeta 10, pred vrati katerega stoji strogi vojaček z rdečo tuniko in črno visoko valjasto kučmo. Prav takega vojačka iz lesa in žice sem si kupila za spomin in danes stoji vzravnano v vitrini. Ob obali široke Temze smo obiskali šolsko ladjo kraljeve mornarice in si jo ogledali v notranjosti. Videli smo tudi slikovit Tower Bridge, stoječ na dveh mogočnih zidanih stebrih, star most, ki se ob določeni uri dvigne, da ladje plujejo skozi. Potem smo se povzpeli na kupolo Katedrale Sv. Pavla, od koder je prekrasen razgled na širino mesta. Katedrala pa ni

zanimiva le zaradi razgleda, ampak zaradi številnih kipov slavnih britanskih državljanov, ki jih hrani ta ustanova.

London, ki je star že preko tri tisočletja je bilo največje mesto na svetu že v 18. stoletju. Od vsepovsod se vidi veličasten in tako znan zvonik Big Ben, del Westminsterске palače – angleškega parlamenta, ki odzvanja svoje gonge vsako polno uro. London me je presenetil tudi po umeščenosti prodajaln v ulicah. Iskala in našla sem prodajalno glasbenih plošč. Tako velike še nisem videla. A potem sem ugotovila, da je takih prodajaln več in to le v eni ulici. Imeli so tudi ulico oblačil in ulico čevljev. Kako priročno in imenitno se mi je zdelo. Med sprehodom po ulicah sva videla veliko rdečih londonskih enonadstropnih avtobusov in tistih črnih taksi vozil, ki vozijo le po londonskih ulicah in so sinonim Londona. Seveda so tam tudi rdeče škatlaste telefonske govornice, ki so prav tako značilne za London.

V zraku je bila nenehno vlaga, tudi če ni deževalo. Ampak tam dežuje vselej, četudi za kratek čas. Včasih le rahlo rosi. Že doma pri pripravljanju prtljage sva se s soprogom šalila, da pa vendar ne smeva pozabiti dežnika. Njemu to ni bilo mar, praktičen kot je, je rekel: »Ga bom pa tam kupil«. Pa ga je res, ne takoj prvi dan, drugi dan pa sva kupila en dežnik za oba, zločljivega. Takrat, ko je najbolj lilo, sva bila v Muzeju voščeni lutk Madame Tussauds. Sprva sva lahko v naravni velikosti videla celo vrsto znanih voditeljskih oseb, oseb iz zgodovine, pevce, pevske skupine in igralce s filmov in televizijskih oddaj. Najprej sem iskala Tita, pa ga nisem našla, so rekli, da je na prenovi, Hitlerja pospravijo v posebej steklen prostor, da se ne bi našel kdo in ga poškodoval, a takrat je bil tudi on »na prenovi«. Našla pa sva Alberta Einsteina, Beatlese, Jean Colins in številne druge. Pravzaprav je fino, če poznaš čim več slavnih osebnosti, da jih tam spoznaš in ob tem uživaš. Njihove postave so zelo žive, ustavljene v času in prostoru. Odlične podobe resničnosti so. Tu in tam se mi je kdo zdel le približek resničnosti, a mislila sem si, da je morda v resnici takšen. Pri nekaterih sem bila presenečena nad njihovo pravo velikostjo, pri drugih so bila odstopanja v debelosti, mladosti in še čem, od seveda mojih predstav. Prav otročje sem se zabavala in se s številnimi fotografirala. Motili so me le drugi turisti, ki so se prav tako kot jaz, postavljali vsepovsod okrog lutk. »Kdaj boš pa ti dobil svojo lutko?« sem vprašala Toma. Mislim, da si res slavna osebnost šele takrat, ko zaslužiš, da dobiš svojo lutko v tem muzeju in tlakovano zvezdo na pločniku Los Angelesa.

En dan sva ves dan preživela v Buckinghamski palači in v njeni okolici. Morda pa zagledava kje kraljico, ki bo prav takrat pogledala čez okno ene od starodavnih soban, načičkane z vsakršnim umetninami svetovnih umetnikov v prejšnjem in manj v zdajšnjem času. Zelo konzervativno si predstavljam njo in njeno življenje. Obnašanje in ureditev dežele ter same Londončane povezujem s to kraljevskostjo in staromodnostjo, kot da živijo v času nekje nazaj in ostajajo taki, ne da bi se kanček spremenili. S tem se delajo pomembne, plemenite in samovšečne. Ko smo stopili v eno od kavarn sredi dopoldneva in veseli Slovenci želeli pivo, viski ali pa morda kakšen cynar, smo prejeli mrk pogled natakara z odločno resnim odgovorom, da do desete ure ne točijo alkohola. Halooo, saj je bilo pet minut do desetih. Pa da ne boste mislili, da smo pijačo dobili po deseti uri. Si lahko predstavljate, za nas je bilo v letu 1987 to nepojemljivo. Urejenost in spoštovanje pravil, pa četudi čudnih, čutiš povsod, brez izjeme. Zdaj vem komu je London všeč. Vsem tistim, ki ljubijo red, disciplino, urejenost. V takih pogojih se čutijo bolj kulturne, svobodne in modre, misleč, da se tam dogajajo vse najimenitnejše stvari tega sveta.

Nedaleč od kraljičine palače je prikaz jezdecev in kočijažev v kraljevih opravah s črnimi čepicami s šildi in cilindri, v rdeče rumenih barvah. Umetnik jih je izdelal v spomin, čeprav so ob kraljevih paradah še vedno živi. Pokukali smo lahko tudi v palačo, da smo videli okrašene sobane z Rembrandtovimi, Rubensovimi, Canovimi in Chantreyimi deli, s finim porcelanom in starinskim pohištvom.

Na vzhodni strani predmestja smo obiskali kraljevi observatorij Greenwich. Preko njega poteka glavni poldnevnik oziroma meridijan. Na dvorišču je zarisana črta, ki loči vzhod od zahoda tega poldnevnik. In lahko stopiš z eno nogo na vzhod in z drugo nogo na zahod. Pa ne misliti, da je, ko gre poldnevnik skozi mednožje, kakšen občutek. V observatoriju smo si ogledali muzej astronomskih in navigacijskih naprav. Pogled iz hriba Greenwich sega do Temze, nedaleč proč pa stoji velika angleška vojaška akademija.

Dublin

1993

IRSKA 1993

Podobno in zeleno

Najboljše v Irski so pubi in temperamentni irski ples. Najslabše pa ozke ceste po pokrajini, kjer lahko za pol ure oddremaš, potem pa, kot da se je čas nekje izgubil, vidiš isto sliko kot prej, to je trava, gor pa ovce in krave. Ure in ure se lahko voziš po Irski in nenehno te spremljajo zeleni travniki, po katerih se pase drobnica, govedo in konji. Ure in ure tudi ne srečaš kakšnega naselja, še manj samotne hiše. Ni čudno, saj je skoraj tretjina Ircev strnjenih v Dublinu.

Spominjam se vožnje z avtobusom po lepo asfaltirani cesti. A ozka je tako, da se avtobus in avtomobil srečata na tesno. Naš avtobus je večkrat po levi podrsal po odbojni ograji. Tako smo se vozili večji del dneva, da smo prišli do dvorca Kylemore Abbey na zahodu otoka. Vmes so bili prostrani gričevnati travniki s čudovitim travniškim cvetjem in pašniki. Notranjost dežele je pretežno ravninska, s številnimi jezери in močvirnatimi predeli. Zelena trava raste tik do morja, ob morju pa se strmo dvigujejo tudi do dvesto metrov visoko številne vzpetine – klifi, ki jemljejo dih. Vreme ob Moherskih klifih ni bilo najlepše, bilo je vetrovno in megleno, tu pa tam je pršel dež. Klifi so se komajda videli. Vedno na takih ogledih ni sreče z vremenom, pa vendar je nezamenljivo videti znamenitost v naravi. Dvorec stoji samcat ob manjšem jezeru, naslonjen

na hrib, granitno sivo bel s koničastimi kamnitimi stebrički na strehah, stolpi ob straneh, ki so na vrhu prav grajsko nazobčani. Kot grad iz kakšne pravljice. V neogotskem stilu ga je v 19. stoletju dal zgraditi neki angleški bogataš. Potem je bil nekaj časa samostan, zdaj pa je muzej, v enem delu je v njem dekliška šola. Znotraj so preproste starinske tapete in starinsko pohištvo. Pravzaprav smo se tukaj obrnili, ne da bi nas kaj posebnega duhovno obogatilo. Spraševali smo se, ali je imelo pomen, se pripeljati samo za to tako daleč. Potem pa nazaj po isti poti. Če ne drugega, je na ogled zelena narava. Naslednji dan smo se odpravili še proti jugu otoka, kjer je plima in oseka zelo velika. Nepredstavljivo je, kako je vse kar zjutraj vidiš, zvečer poplavljeno.

Modna revija

Zbrani iz enega avtobusa smo bili v enem od irskih butikov. Medtem ko smo si ogledovali oblačila na stojalih, so jih prodajalke previdno odmaknile bolj k steni in v hipu po prodajalni naredile modno pisto. Posadile so nas na stole ob pisti, nato pa so se prelevile v manekenke in prikazovale oblačila, ki jih prodajajo. Izdelana so iz kvalitetnega domačega bombaža in volne. Potem so oblekle tudi enega od naših iz skupine, da je lahko še on izkusil manekenstvo. Prijetno smo se zabavali. Zelo inovativen pristop k prodaji. A ves trud je bil zaman, saj je bilo vse drago kot žafran in od naše skupine niso imeli koristi. Zavili smo tudi v neko osamljeno zelo preprosto prodajalno s fileti lososov in drugih rib, že pakiranih v vrečke. Imeli so tudi sušene, tako da bi jih lažje transportirali domov. Tam pa je bil nakup ugodnejši.

Nekako vikinški pa je videti osamljen avtentični irski grad Bunratty, kjer smo se sprehodili v rahlem dežju. Nedaleč proč je vas, kjer smo obiskali muzej na prostem, kjer je predstavljeno življenje Irske v vsej zgodovini do danes v različnih stavbah iz zgodovinskih obdobj. Predstavili so delo na podeželju, orodje, ki so ga uporabljali, takratno pohištvo, s slamo krite hiše, kjer je življenje potekalo zlasti ob velikih gorečih kaminih. Seznanili smo se tudi s »krompirjevo lakoto«, ki je pestila Irsko pred vojno. V vasici so nam predstavili njihovo tradicionalno glasbo ter s plesom, z energičnim udarjanjem stopal ob tla, naredili dobro vzdušje. Spodbujali smo plesalce s ploskanjem, a ko je bilo nastopa konec, in bi se mi radi naprej zabavali, smo morali oditi.

V Dublinu smo obiskali ulico številnih barov, pubov in restavracij v mestnem predelu Temple Bara, kjer smo okušali raznovrstno pivo, posebno pa njihov nacionalni ponos Guinness. Vsaka druga hiša je pub in v njih je veliko ljudi. Vsak pub ima velik dolg šank, na katerem je polno točilnih pip za različna piva. »Če smo že tu, moramo vse poskusiti«, je bil naš načrt in kmalu se je poznalo, da smo pretiravali. Točeno pivo je lahko strupeno, če pipa že daljši čas ni bila v uporabi. Zato smo po izkušnjah tistih, ki so imeli »ta hitro«, raje posegali po tistem, ki najbolj gre. Poskusili smo tudi znameniti irski viski. Irci so radi v pubih, spoznali smo jih nekaj in vsi so se nam zdeli zelo dostopni, radi se šaljijo, so veseli, in dobili smo občutek, da smo si podobni.

Cesarea

1994
IZRAEL 1994

Po poteh svete dežele

Zakaj je ta dežela tako zanimiva za ljudi iz vseh svetov? Vanjo pridejo moliti, častiti zakone verstev in iskati mir, ki ga prav tukaj ni že dolgo. To je dežela zbliževanja in vojn med tremi vrstami vernikov: judov, kristjanov in muslimanov. Nekateri jo imenujejo dežela Hebrejcev, drugi Judeja, Obljubljena dežela ali Sveta dežela. Je dežela, v kateri živijo Izraelci in Arabci, oboji imajo pravico bivati na tej zemlji, oboji so zgodovinsko navezani nanjo, obojim je sveta. Za vse to, kar je videti v tej deželi, je zelo malo zgodovinskih dokazov, vse cerkve so bile zgrajene kasneje. A dejstvo je, da se je krščanstvo razvilo prav v teh krajih.

Za lokalnega vodnika smo imeli srbohrvaško govorečega starejšega gospoda, ki je zelo veliko govoril in zlasti krščansko staro zavezo obvladal v nulo. Pokazal nam je skoraj vsak kamen, ki se ga je Kristus morda le dotaknil ali šel mimo njega. Če ne bi bilo teh svetopisemskih zgodb, v Izraelu ne bi imeli pokazati kaj več kot mrtvo morje, ki je res posebno.

Pred odhodom so me doma številni spraševali, kako si upam v Izrael, saj so vsak mesec poročali o

bombnih eksplozijah, ki jih je organizirala PLO – arabsko nacionalno gibanje za osvoboditev Palestincev. Teden dni po velikem bombnem napadu sredi Tel Aviva smo bili mi tam in videli razdejanje, ki ga je naredila eksplozija v avtobusu in v katerem je umrlo 22 ljudi. To je bilo še eno v vrsti neuspešnih pogajanj, ki jih je imel z uporniki tedanji voditelj Izraela Izak Rabin. Eksplozije so se dogajale v intervalih, zato so mnogi izmed nas menili, da je od zadnjega napada prekratko obdobje, da bi bil naslednji napad. Po mestu je bilo videti veliko z brzostrelkami oboroženih vojakov. V tej državi služijo vojsko tri leta celo dekleta. Življenje je podrejeno militarizmu, varnost države je najvišja vrednota. Vsa okna hiš so prepletena z rešetkami. Oboroženi državljani so veseli in zadovoljni kot da živijo v miru. Tudi mi turisti smo morali to vzeti za vsakdanje, sicer ne bi prišli. Ampak na tihem je vsak od nas mislil, saj nam se ne more nič zgoditi.

Najsvetejša mesta na svetu

»Jeruzalem je bil priča središčnemu dogodku zgodovine – trpljenja, smrti in vstajenja učlovečenega božjega sina Jezusa Kristusa iz Nazareta«, je prvi dan v Izraelu na poti iz Natanije, kjer smo bili nastanjeni, v mesto Jeruzalem, zavzeto razlagal vodnik. Jeruzalem je središče Judeje. Pokrajina se imenuje po enem izmed dvanajstih Jakobovih sinov. Ta rod pa ima v izraelski zgodovini osrednjo vlogo. S kraljem Davidom, ki je prejel mesijanske obljube, je njegova vloga pripraviti pot mesiji. Mesto je bilo v zgodovini vedno slikano kot ideal. Imelo je mesijansko poslanstvo in kot tako je vzor nebes. Je pa tudi mesto nasprotij, zato je bil nenehno vabljen, naj preraste svojo zgodovino in postane kraj sprave in miru. Med leti 1949 in 1967 je bil Jeruzalem razdeljen med državo Izrael in Jordanijo, zdaj pa je ves v Izraelskih rokah.

27

Odšli smo k najsvetejšemu mestu zidu žalovanja. »Ogromni kamni, ki sestavljajo zahodni zid tempeljske ploščadi, so edini ostanki Herodovega templja, ki je bil porušen, toda nikdar ni bil v srcih Judov popolnoma porušen«, nas pouči vodič, Jud. Velika ploščad pred zidom je razdeljena na dva dela. En del je namenjen ženskam, ki po judovskih pravilih niso dolžne prihajati k molitvi, drugi, precej večji, je namenjen moškim. Kdor je želel, si je lahko nadel svetlo rjavo čepico, ki zakriva le vrhnji del glave in se približal zidu. V špranjah med zidaki je bilo zataknjenih polno lističev, ki jih nosijo verujoči. Imelo me je, da bi prebrala te lističe, da bi vedela kakšne prošnje so napisali in jih na ta način izročili Bogu naj jih izpolni.

Pravoverni Judje so oblečeni v črno obleko in imajo na glavi klobuk. Njihovi zalisci so nenavadno dolgi. »Glej«, pravim soprogu, ko vidim malega Juda, moral je biti star okrog šest let. »Tudi otroci jih že imajo«. Nosijo jih zato, da bi bili varni pred zlimi duhovi. Običajno imajo v rokah sveto pismo in molijo iz njega psalme in preroške napovedi svetih prerokov. Ker ne razumeš njihovega jezika, se zdi, da mrmrajo in nič pravega ne izgovarjajo. Bolj priletni sedijo na stoli, ki jih prinesejo s seboj in molijo obrnjeni proti zidu. Pri svojem nerazumljivem mrmanju se nenehno priklanjajo. Izvrstna telovadba, si mislim. Verovanje imam za zdravljenje duha, v primeru upogibanja hrbtenice pa tudi za ohranjanje fizične kondicije. »Iz verujočih se ne smeš briti norce«, sem opozorila Štefana iz naše skupine, ki se je priklanjal pred zidom in se hihital. No, saj ni zaleglo. Kaj si le mislijo domačini, ki se delajo, da nas ne opazijo.

Poleg osebne molitve smo opazili tudi skupno molitev. Prinesejo si leseno skrinjo, v kateri je zvitek svete knjige. Izberejo želeni odlomek in ga recitirajo ali pojejo. Imela sem občutek, da kljub temu, da so brali, znajo na pamet. Njihova molitev je obrnjena v preteklost in prihodnost. Verjamejo, da bo Mesija prišel, na novo pozidal tempelj in ustanovil pravično kraljestvo. »Vera in narodna pripadnost sta tukaj povezani bolj močno kot kjer koli drugje na svetu«, je razlagal vodnik.

Pustili smo moleče Jude in Herodota in se začeli vzpenjati po ulicah, na katerih se med turisti smukajo prodajalci spominkov. Hodimo po hribu, kjer je opotekajoče, a hrabro hodil Jezus, nesoč križ in se 14-krat ustavil od truda vse do vrha Golgote. Po devetih postajah križevega pota pridemo do cerkve Božjega groba, ki stoji na vrhu Kalvarije. Stisnjena je med zgradbe, tako da nimam prave predstave, kako velika je. Pomembno je, da je to sveti kraj, kjer je Jezus v polni ljubezni sprejel smrt in jo daroval v odkupnino za naše grehe. In kot pravi sveto pismo: Luč je zamenjala temo, dan je premagal noč, življenje je slavilo

zmago nad smrtjo. Nato se povzpne po ozkih stopnicah na Golgoto, kjer so ga križali.

Kalvarija in Božji grob sta bila v Jezusovem času zunaj mestnega obzidja. Kalvarija je bila skala, ki so jo poimenovali Golgota, kar pomeni lobanja. Grob je 40 metrov proč in je zdaj v cerkvi. Nad Kalvarijo – kamnom, skalo, zdaj stojita dve kapeli – katoliška in pravoslavna. Kako naj zdaj odmislim vse te zgradbe, cerkvena poslopja in si predstavljam samo hrib brez vsake hiše, na vrhu hriba pa križ z razpetim Jezusom. Ne gre. Preveč je vse natrpano z zgradbami. Bega me tudi čaščenje dvoje različnega. Katoličani ohranjajo spomin na Jezusa, ko so ga pripeli na križ in na mesto, kjer je Marija stala pod križem. Zato tam stoji majhen oltarček Marije sedem žalosti. V njeno srce so zabodeni meči. Pravoslavni nam kažejo pod oltarjem odprtino, skozi katero se lahko dotaknemo skale, v katero je bil zasajen križ. Ta kapela je okrašena s stoterimi lučkami.

Trlo se je turistov, bilo je treba čakati, da smo skozi ozke prehode eden po eden vstopali v kraj, kjer je Jezusov grob. Najprej pridemo v majhno sobo, Angelovo kapelo, v spomin na angela, ki je oznanil Jezusovo vstajenje. Skozi odprtino, ki je vsekana v živo skalo, vstopimo k Jezusovemu grobu, praznemu prostoru. Vodič nam pokaže še kamen, ki ga častijo kot kraj, kjer je bil Jezus pred pogrebom maziljen. Potem vstopimo še v Marijino cerkev, ki je posvečena spomenu na njeno smrt. Namesto smrti uporabljajo besedo spanje. Zato je v kripti kip Marije, ki spi. V cerkvi so si razni narodi postavili svoje oltarje.

Potem vidimo še Davidov grob. V njem je pet Mojzesovih knjig, tam imenovane Tor (v prevodu postava) in štejejo za začetek Svetega pisma. Zraven je sinagoga, skupna hiša vsem Judom, ima jo vsaka vas. Največja dragocenost vsake sinagoge so svetopisemski zvitki, ki jih hranijo v tabernakljih. Ob sobotah, ko je za Izraelce dela prost dan, je bogoslužni shod obvezen za moške, med tednom pa je sinagoga vsak večer odprta za pogovore in razprave o svetem pismu.

Nad Davidovim grobom je dvorana, kjer je bila zadnja večerja. Tega prostora žal nismo mogli videti, ker so ga preurejali za ogled. »Število 12 apostolov pri zadnji večerji je povezano z dvanajstimi Izraelovimi rodovi, ki so sestavljali judovski narod. To število je bilo pomembno zato, ker je judovski narod upal, da bo Bog v mesijanskem odrešenjskem času obnovil vse rodove«, je vodič pojasnil temelj novega Izraela in njegovega ljudstva. Po večerji naj bi Jezus vzel kruh, ga blagoslovil in prelomil, jim ga dal in rekel: »Vzemite, to je moje telo«.

V Davidovo mesto ali Betlehem smo lahko turisti šli zaradi varnosti le čez dan, saj je ta kraj v zasedi Arabcev. V Betlehemu skrivnost Jezusovega rojstva zasiže. Kristjani verjamejo, da se je Jezus rodil v votlini. Kraj je zaznamovan s srebrno zvezdo. Sosednja votlina pa hrani spomin na jaslje, v katere je bil Jezus položen.

*Poslušajte vsi ljudje,
Sveti Jožef v mesto gre,
Sveti Jožef in Marija
gresta v mesto Betlehem.*

Konstantinova mati sv. Helena je leta 325 dala zgraditi nad votlino Jezusovega rojstva baziliko, ki je v osnovi še nespremenjena. Na tem mestu pesem zveni še lepše kot doma ob jasliah:

*Sveta noč,
blažena noč,
spavaj, dete,
čaka te napor.
Človek, zdaj si otet.
Odrešen si.
Bodi vesel.*

Štiristo metrov pod gladino

Pokrajina proti mrtvemu morju je gričevnato puščavska brez rastja. En sam rumen pesek in skalovje, med katerimi se vije cesta navzdol. Zelenje v tej deželi vidiš le v redkih zaplatah ob glavnih cestnih vpadnicah, na ulicah v mestih, pa še to ne bi nič raslo, če ne bi imeli vmes speljanih kup cevčic za namakanje.

Mislila sem, da smo za nekaj časa odrešeni razlag o stari zavezi. A že na poti smo se ustavili in si ogledali nekaj kamnitih zidov, postavljenih v labirint. K sreči smo se posedli v senco slamnatega nadstreška, da smo lažje zdržali vročino. Vodnik je imel spet dolg govor, češ kako so na tem mestu našli stare zapise, da se je med potjo tu ustavil Jezus in tako naprej. Ne vem več, o čem je govoril, preveč je bilo zame podatkov naenkrat. Povsod po pokrajinah Izraela najdemo čaščenje Jezusovih dejanj, med njimi pa tudi njegove čudeže. V vasi Kafr Kanna na primer, je na neki svatbi zmanjkalo vina. Jezus ga je nato naredil iz vode. Vsak tak njegov čudež je znamenje, ki vzbuja vero.

Potem smo se peljali naprej mimo palmovih nasadov do visoke gore, in na vrh z gondolo. Nekateri naši izkušeni planinci, z veliko kondicije, so se odpravili po pešpoti. Na vrhu je Herod dal zgraditi mesto Masada za tisoč ljudi. To je trdnjava oziroma pravo »orlovo gnezdo«, iz katerega je imel pregled nad vso kotlino do morja. Bil je izvrsten graditelj, saj je rešil težavo vode, tako da je dal v živo skalo izklesati velikanske zbiralnike, ki morejo sprejeti 40 tisoč kubikov vode, poskrbel je tudi za skladišča za hrano. Zase je zgradil razkošno palačo s toplotnim ogrevanjem. S tako oskrbo in vojaškim znanjem je mesto zmogel držati tri leta pred obleganjem Rimljanov. Ko so ga zavzeli, so bili vsi mrtvi, ker so se s skupinskim samomorom med seboj pobili. Od tedaj je Masada simbol judovskega herojstva.

Iz gore smo šli k obali mrtvega morja, ki leži v najnižji točki na zemlji, 400 metrov nižje od gladine Sredozemskega morja. Slanost je 25-odstotna, dvanajstkrat večja kot Jadransko morje. Izhlapevanje pa dosega 25 milimetrov na dan, zato se nenehno krči. Takrat je bilo dolgo 80 kilometrov in široko 16 kilometrov. Izraelci mu pravijo slano morje, čeprav je pravzaprav jezero. In res je slano, kot nobeno na svetu, razen tistih, ki so slane puščave, brez vode. Morali smo ga poskusiti kako je slano. Temperatura vode je 28 stopinj Celzija, gostota soli pa je tako velika, da si v njem kot zamašek.

Ko greš v vodo, moraš upoštevati prvo opozorilo, da ti voda ne sme priti v oči. Če pa imaš na koži kakšno ranico, je bolje, da v vodo sploh ne greš. Nekateri so po nekaj minutah morali z vode, ker opozorila niso poslušali. No, jaz sem v njem uživala celo uro in se igrala »zamašek«. Mojega šefa so hoteli potopiti, tako da so na njegovo telo polagali kamenje, pa se ni potopil. Tam tudi ni mogoče dobiti sončarice, saj je 400 metrov dodatnega zraka, ki filtrira ultravijolične žarke. Morsko blato menda zdravi, zato je tam razvit zdraviliški turizem. Vodnik nam je dejal, da ob obronke mrtvega morja postavljajo pripoved o Sodomi in Gomori, ki sta bili posuti z ognjem in žveplom in izbrisani s površine zemlje. Mrtvo morje ima le en stalen dotok vode, reko Jordan. In celo ta reka je sveta.

Ustavili smo se v Nazaretu, o katerem ne govori nobena knjiga stare zaveze, poznan je le po pričevanju nove zaveze. Mnogi so zato dvomili, da je Jezus tam živel, vendar to potrjujejo arheološka odkritja. Središčno mesto ima cerkev Oznanjenja. Bazilika je prava hvalnica Devici Mariji, v prizemlju pa hrani bogat pogled nazaj, v votlino, kjer je »Beseda postala človek«. Kristjani so ta prostor vedno častili kot Marijin dom, kjer naj bi Marija prejela božje sporočilo, da bo postala božja mati. Tu naj bi potem Marija z Jezusom živela 30 let.

Z velikim strahospoštovanjem in distanco smo lahko videli Golansko planoto, ki je bila takrat kar naprej na televizijskih poročilih kot nevarno območje spopadov. Iz vojaških oporišč, ki jih tam ne manjka, ti lahko pošljejo v večen spomin kakšno raketo. Izraelci so planoto mislili s pomočjo namakanja spremeniti v žitnico, ki bi oskrbovala vso državo. Dobra zamisel, ki pa za zdaj ni uresničljiva.

V nomadskem šotoru

Pri gospe Panič

Sopotnik Jože si je na začetku potovanja moral kupiti dolge hlače, ker v kratkih niso pustili v nobeno cerkev. Ženske smo morale imeti čez gola ramena ogrnjeno ruto. Na poti se ustavimo za toaleta na prostem. Vodnik pravi, da nekaj telovadbe ne škodi in se postavi na glavo. Na glavi stoji nekaj dolgih minut. Potem pridemo do kibuca, kmetijskega naselja, zelene oaze sredi puščave, kjer nas je sprejela priletna gospa Panič, doma iz Srbije. Razložila nam je, da je prvi kibuc nastal ob južnem delu Galilejskega jezera leta 1909. Z marljivostjo, ki je lastna Judom, so v pustih negostoljubnih krajih naredili prave čudeže. Kibuc ustanovi vsaj dvajset ljudi. Država jim pomaga s posojili. V njem imajo predpisan način življenja, kjer vsak po svojih močeh vlaga v skupnost in od nje prejme, kar potrebuje. Imetje je skupno. Tudi hrana je skupna na samopostrežni način. Vsak dela tisto, za kar je izučen, glede na njegove sposobnosti. Otroci so skupaj s starši le med popoldanskim počitkom, sicer so v šoli. Kogar skupnost izbere, lahko gre študirat v večje mesto. Sprehodili smo se po čistem in urejenem naselju, ki je spominjalo na socialistično ureditev.

K vsemu svetemu na tej poti je bilo treba dodati še krst. Na mestu, kjer pride reka Jordan iz Galilejskega jezera so krstili Jezusa. To je od takrat kraj očiščevanja. Tam je Jezus, kot pripoveduje vera, sprejel nase vse grehe sveta. Tja prihajajo ljudje iz vsega sveta, da se krstijo. Krst opravijo tako, da krščenca potopijo v reko in ga spet dvignejo. To ponovijo trikrat. Potapljanje je znamenje, da s krstom odmrš starega človeka in začneš novo življenje, h kateremu si poklican. Mnogi turisti tega ne vedo, saj bi se sicer vsi metali v že tako nečisto vodo in se ponovno krstili. Iz naše skupine ni bilo nobenega junaka, ki bi stopil v vodo več kot do kolena. Nekateri smo si jo nalili v plastične stekleničke in jih za spomin nesli domov. Jaz sem jo dala moji zelo verni stari mami. Z njo je poskropila vse tisto, za kar je mislila, da ima neko prihodnost.

Na koncu našega devetdnevnega raziskovanja Izraela smo obiskali še obmorska mesta Haifo, Akko, Cezarejo, Jaffo in Tel Aviv. Vračanje v Obljubljeno deželo, ko se je dogajalo množično naseljevanje Judov v Izraelu, se je začelo ob koncu 19. stoletja in v začetku 20. Vračanje je imelo politično in versko ozadje. Judje so bili siti zahodnjaškega antisemitizma, ki je bil v takratni družbi vedno navzoč. Vračali so se v deželo, ki so jo še vedno imeli za svojo, čeprav prej dve tisočletji in pol niso imeli svoje države. Ravnotežje

Pri obdelavi diamantov (nagrajena fotografija)

na Bližnjem vzhodu se je z njihovim prihajanjem porušilo in tako je še danes. Prišleki so se najprej naselili v pristanišče Haifo, ki je mesto velikih herojstev. Danes so Judje vso ravnino ob obali spremenili v oazo življenja. Kibuci so imeli pri tem spreminjanju okolja pomembno vlogo. Povratniki, ki jim ni bilo ljubo delo na zemlji, so se naselili v mestih in se zaposlili v industriji. Tako je zrasla Haifa v močno industrijsko središče.

Okolje so spremenili z zasajanjem dreves. Vsaka družina, ki si je hotela postaviti skromno barako, je morala zasaditi vsaj deset dreves in jih vzdrževati. Izredno delo so opravili s pogozdovanjem skalnatih planot. S kompresorji so vrtali luknje, nanosili zemljo, zasadili drevesa in jih več let zalivali. Tako se lahko danes pohvalijo z že kar lepim številom gozdičev. Prihajali so z vseh koncev sveta. Imeli so različne navade in različno izobrazbo. Prišli so na primer Judje iz Jemna, ki so še živeli v skalnatih votlinah in Judje, ki so bili znanstveniki, cenjeni po vsem svetu. Kljub raznolikosti so se ujeli in si delili vse med seboj. Vodila sta jih navdušenje in neizprosni boj za življenje.

Haifski zaliv zaključuje slikovito mesto Akko. Za svojim obzidjem skriva bogato zgodovino. Bil je vedno tarča osvajalskih pohodov. Tu se je v borbi z muslimani boril celo Rihard Levjesrčni. Feničani so v njem razvijali steklarsko industrijo in pridelovanje stekla so odkrili sami. Leta 1799 je mesto zavzel Napoleon, sicer pa je bilo v lasti Turkov do konca prve svetovne vojne, ko so pokroviteljstvo nad Palestino prevzeli Angleži. Akko povsod obdaja morje. Rahla sapa diši po jodu, soli, ribah. Če sledimo obzidju, se čudimo, kako mogočni skladi kljubujejo morskim valovom, ki nenehno udarjajo ob stene. Obzidje varuje notranjost starega mesta. V majhnem zalivčku so privezani čolni.

Nedaleč proč je mesto Cezareja, ki je dobilo ime v Rimski dobi. Čeprav je pristanišče nastalo že v četrtem stoletju pred Kristusom, je šele Herodon v prvem stoletju zgradil umetno pristanišče in okoli njega precej veliko mesto, ki so ga spremljali gledališče, hipodrom in tempelj. Tam smo fotografirali 14 kilometrov dolg lepo ohranjen akvadukt, ki so ga uporabljali za napajanje mesta z vodo.

Judje, ki so se vračali v obljubljeno deželo so uporabili Jaffo kot lukso za izkrcavanje. Naselje je zato hitro raslo in leta 1909 so se odločili za ustanovitev novega mesta na sipinah severno od nje. Mesto so imenovali Tel Aviv, kar po Izraelsko pomeni grič pomladi. Mesto je postalo poslovno, finančno, industrijsko in kulturno središče nove države Izrael.

Potem smo okusili še toploto in valove Sredozemskega morja V Natanyji. Plavanje je tam zaradi valovanja oteženo in nevarno, je pa bolj primerno za srfarje. Na mestnih trgih imajo odra, na katerih vrtijo živahno moderno glasbo in mimoidoči se ustavijo in plešejo, plešejo skupinske plese in koreografija jim je vsem poznana. Kmalu je bil poln trg plesalcev. To mi je bilo nadvse všeč. Kar priključila bi se jim, a sem jih samo opazovala. Kako fino bi bilo, če bi bili tako zavzeti za ples tudi pri nas.

Vodni park El Arenal

1995
ŠPANIJA – MALORKA 1995

Počitnice z najstniki

Ker je šlo za morske počitnice sva se z možem odločila, da pojdeva z otroci v tujino. Ker sta bila Lea in Miha najstnika (13, 16 let) sva zraven, zaradi družbe, vzela še od njiju deset let starejšega mojega brata Tomija z njegovo punco Sabino. Zame so bili vsi otroci, Tomi in Sabina malo večja otroka. Vsi skupaj so se prvič peljali z letalom s čarterjem iz Ljubljane.

Pred vzletom so nam sporočili, da ima letalo zamudo šest ur. V Celje se ni splačalo vračati, bomo pa šli k mojim sorodnikom v Kamnik, sem rekla. Pa smo šli. Tam so nas bili veseli, ker nas že dolgo niso videli. Moj sorodnik, ki je delal za vojsko, je tedaj preizkušal novo avtomatsko puško. »Boste poskusili.« Soprog je nekajkrat ustrelil, da mu je še deset dni odzvanjalo v ušesih. Popoldan smo preživeli prijetno in tako je bilo tisti dan manj treme pred letenjem.

Ob prihodu smo se namestili v hotel Kontiki Playa, enem od hotelov z 228 sobami v coni Playa v Palmi, kjer prevladujejo nemški turisti. Nekje sem brala, da imajo Nemci in Angleži že vrsto let zakupljenega po pol otoka in res je bilo na naši plaži veliko restavracij po nemškem vzoru. Ponujali so zlasti nemško pivo in

jedi, v nekaterih so natakariji govorili nemško in bili oblečeni v nemške narodne noše. Soprogu je bilo to zelo všeč, ker se je počutil skoraj kot doma, kajti špansko ne zna.

Prvi večer smo se malo razgledali naokoli, zjutraj pa sem otroka komaj spravila pokonci, da smo še ujeli zajtrk. To se je potem dogajalo vsak dan, le eno jutro je bilo drugače. Pridem v sobo, kjer sta spala in najdem spati le enega. Lee ni bilo nikjer. Mislila sem, da me bo kar pobralo, tako sem se ustrašila. Mrzlično sem razmišljala, kaj se je lahko zgodilo, kam bi lahko šla, na zajtrk, v recepcijo, ven, menda ja ne ven, saj smo v tuji državi, kaj pa vemo, kako je tukaj z varnostjo. Letim na balkon. Iz petega nadstropja smo imeli lep razgled na bazen pred hotelom in na hotelsko plažo, od katere nas je ločila cesta. Večina turistov je bila pri zajtrku, le nekaj se jih je sprehajalo po plaži in po cesti, kjer se prodajalne in bifeji odprejo šele sredi dopoldneva. Vidim jo, kako se približuje hotelu in si oddahnem. Kaj vruga je ta otrok počel tam zunaj sam, me je jezilo kot vrag. Potem pride gor in pravi, da je šla fotografirat sončni vzhod. »Torej si bila že ob svitu zunaj,« sem sikala od jeze. »Ali se zavedaš kaj se ti bi lahko zgodilo,« sva jo oba kregala in ji zabičala, da naj nikoli več ne naredi kaj takega.

Čez dan so se otroci večinoma kopali v bazenu, ker je bilo lažje plavati in skakati v vodo kot v morju. Miha in Tomi sta se dan za dnem žogala v vodi, vse dokler jima ustnice niso pomodrele. Tomija je po zgornjem delu telesa opeklo, da je moral ves dan ležati v sobi in se zdraviti z mrzlimi obkladki.

»Mami, meni je dolgčas,« mi je nekajkrat sitnaril Miha, ki je imel takrat malo daljše lase s prečko na sredi glave. V prospektu sva videla, da imajo vodni park El Arenal in sva se odločila, da se za en dan z avtobusom odpeljemo tja. Seveda so bili vsi za in tam so res uživali sploh fanta, saj je bilo polno vodnih atrakcij, od katerih je bila špica črna luknja oziroma cev, ki je bila takrat tam prva na svetu. Užitek so kazile le dolge čakalne vrste pri vsaki napravi. Midva s soprogom sva raje ležala na ležalnikih in brala.

Ko smo imeli dovolj, so bili otroci preveč utrujeni, da bi šli z nama do bližnjega mesta, kamor je bilo treba nekaj časa peš. Z avtobusom so se raje odpeljali iz Vodnega parka kar v hotel, midva pa sva v mestu kupovala zapestne ure iz perlic, znamenitost, ki jo imajo menda samo na Malorki. Tako pravi prijateljica, ki je isti čas dopustovala v Ibizi, pa jih menda tam niso imeli.

»Mami, gremo v disko,« so prosili otroci. Nek večer smo se res napotili na sprehod proti disco klubom. Mladi vseh narodnosti so se zbirali okrog. Stopili smo v klub, kjer je bil disko s programom. Cena je bila prehuda, zato sva se midva kar obrnila, otroci pa so tečnarili in bili užaljeni, ker nisva hotela plačati. Zdelo se nama je neznansko drago. Seveda smo se prepirali, ker sva hotela, da gremo vsi notri. Otroci so preračunavali, da bi bilo ceneje, če midva ostaneva zunaj. »To pa ne,« sva bila enotna in od znotraj diska nismo videli. Namesto tega smo šli, kot skoraj vsak večer, spit Sangrijo, sladko rdeče vino s sadjem. Na mizo smo dobili liter te pijače in pili s slamicami iz nje. Kar je bilo zabavno.

S soprogom nama je kmalu presedalo ležanje na plaži, želela pa sva videti notranjost otoka ali pa vsaj center mesta. Slišala sva, da ima glavno mesto otoka odlično ohranjeno zgodovinsko jedro z gotško katedralo, palačo arabskih in mavrskih vladarjev in živahno trgovsko središče. Otroci pa, »kaj bomo gledali cerkve in kamenje, pravi dolgčas in prevroče je«. Najina jeza se je stopnjevala, in se odločila, da bo po najino. Vsi smo se z avtobusom odpeljali v mesto. Ogledovali smo si katedralo in se vzpenjali po kamnitih stopnicah, ki so vodile do vhoda, ko nas ustavita dve prodajalki cvetja. Obema moškima v naši skupinici sta vsiljevali rdečo vrtnico, da ju kupita partnericama v znak ljubezni. Tomi, ki je bil na sveže zaljubljen, se je dal premamiti in povlekel denarnico. Govorili sta le po špansko in nekako so se sporazumeli koliko stane. Vendar je kasneje v hotelu ugotovil, da so mu med govorjenjem spretno izmaknile bankovec. Tista vrtnica ga je stala petkrat več, pa še ovenela je kmalu.

Do konca počitnic smo potem spet poležavali na plaži in pri bazenu, ampak otroci so rekli, naj kar sama potujeva. Oni pa bodo, ko odrastejo, mogoče sami potovali in si ogledovali, kar bo po njihovi volji.

Grad Neuschwanstein

1998

NEMČIJA – BAVARSKA 1996

Po poteh bogatega Ludvika

Moja sorodnica Kristina, ki ljubi zgodovino, bi bila navdušena ob ogledu znamenitih bavarskih gradov. Polna so bogastva, ki so ga ustvarjali svetovni umetniki tedanjega časa. Poleg gradov naju je navdušila narava ter čudovite vasice in mesta.

Najin cilj je bil predvsem mestece Kempten, kjer v lepi hiši živita najina prijatelja Štefi in Fric. Od njunega domovanja sva imela izhodišče za izlete v okolici.

Pot sva začela skozi Karavanški predor, mimo Salzburga do Kimskega jezera. Načrtovano, storjeno. Z ladjo sva se dala popeljati na otok Herren in videti kaj se skriva v gozdu sredi otoka. Presenetil naju je čudovit pogled na znameniti dvorec bavarskega kralja Ludvika II, Herrenchiemsee, ki je pomanjšana kopija Versaillesa. Grad ima pred seboj čudovit velik park, poln cvetja usklajenih barv. V avgustu so bogato cvetele rdeče ciklame in bele begonije. Usedla sem se ob ogromen vodnjak, okrašen s številnimi nepremičnimi žabami, želvami in krokodili. Malo naprej sta še dva velika bazena, v katerih stojijo kipi, iz katerih se curki vode prepletajo v čudovit vodomet. Znotraj soban in dvoran pa sva bila presenečena nad

Grad Hohenschwangau

pravim bogastvom. V zlatih okvirjih so velike umetniške slike, raznovrstni mali in veliki kipi, velike stenske in stropne freske živih barv, bogati lestenci s svečniki, oslepiš skoraj od blišča zlatih gravur, svečnikov, ogledal, kič v rumeno zlatih dvoranah, kjer je Ludvik prirejal razsipne koncerte in zabave. Če je bil tedanji kralj razsipen pri gradnji dvorca, pa zdajšnje generacije na ta račun dobivajo bogastvo nazaj s turističnim obiskom. Že drži pogovor, da je vse za nekaj dobro.

Na večer sva prispela v Kempten, ki je lušno bavarsko mesto, urejeno kot vse v tej deželi. Nemci, pa tudi Avstrijci, so me že od nekdaj navduševali z njihovo sposobnostjo za urejenost in čistočo na vseh področjih življenja. Bivališča v hišah so v vaseh in mestih in niso tako posejana vsepovsod kot pri nas, tudi posamezna kmetijska poslopja so na urejenih območjih, okrog katerih je vse čisto in lepo. Opaziti je, da cenijo čistočo in urejenost in da imajo za vzdrževanje takega stanja dovolj visok standard. V Kemptenu sem ugotovila, da smo bili ob najinem obisku celih dvajset let pred nami v zbiranju odpadkov. Bila sem pozorna na ograjene zabojnike pred hišami, v katerih je bila vrsta različnih plastičnih zabojnikov za odvoz smeti. Štefi mi je pojasnila, da morajo vse smeti ločevati, ker sicer plačajo kazen.

Štefi je Slovenka, ki je v Nemčiji poročena že skoraj pol stoletja. Izvrstno nama je kuhala in stregla, da sem se spraševala, kako jima bova to povrnila. Nekaj let kasneje, no, kar desetletje kasneje, sta prišla k nama v Celje za nekaj dni, pa potem še enkrat ona sama. Obakrat smo se imeli lepo. Pri njih je za večerjo pripravila vrsto različnih jedi od solat, mesa do prilog. Še preden je postregla na mizo, sem ji hitela pojasnjevati, da sem izbirčna in da ne jem mleka in mlečnih izdelkov, pa še vrsto drugih jedi ne. Postala je presenečena in zmedena hkrati, vendar nadaljevala pripravo. V njeni majhni kuhinji sem videla skledo makaronov. Kar v redu bo, sem si mislila in odšla za mizo. Na mizo je potem prinesla makarone, zmešane z majonezo. O, kako je vse pokvarila. »Joj, zakaj si to storila«, sem jo razočarala v njenem prizadevanju po uslužnosti. In mi je bilo takoj žal za svoje odkrito negodovanje. Kako egoistična sem. Pojedla sem le meso in solato, ki je bila izvrstna. Zanj uporabljala Salat – frisch, mix začimb, kar sva začela uporabljati tudi doma.

Razkrila sva jima najin cilj, obiskati bavarske gradove, od katerih sva enega že videla. »Ali vesta, komu je

Ludvik II. posvetil ta grad?« » Je to kviz,« sem vprašala, ker nisem vedela odgovora. Opazila sem, da imata zelo rada starinske stvari, lončevino in umeteljno izrezljano pohištvo, bogato uokvirjene, izjemne nabožne slike, vse prepleteno z družinskimi spominki. Najbrž sta nama želela predstaviti zgodovino gradov, v katerih se skriva umetnost, ki ji ni para. »Ludvik je bil oboževalec francoskega kralja tudi Ludvika XIV., zato mu je posvetil ta dvorec,« je povedala. »Zdaj, ko bosta odšla na naslednji grad, bodita pozorna na vse, po povratku dobita vprašanje.« Namuznila sva se, saj kdove posebno zvedavost za zgodovino nisva imela.

Iz Kemtena sva se potem napotila proti pravljичnemu gradu Neuschwanstein (v prevodu novi labodji kamen), drugemu gradu bavarskega kralja Ludvika II. Bo že držalo kot pravijo, da je bil kralj obseden z gradnjo gradov. Kar tri je postavil in s tako velikimi investicijami (tretji grad je Linderhof) pahnul državo v bankrot, pa čeprav vsi trije niso dokončani. Neuschwanstein je res najlepši grad na svetu iz vseh strani, od blizu in daleč. Osupljiv je pogled nanj iz ozkega mostu preko reke Pollar na ozke stolpiče, ki kot svinčniki štrlijo h kvišku, ni čudno, da ga je za svoje pravljice uporabil Walt Disney. Do ozkega visečega mostu nad globoko sotesko sva prišla po pešpoti, drugi turisti so se tja odpeljali po cesti okoli hriba. Tomo si ni upal na sredo mostu, od koder je na grad najlepši razgled, ne pa tudi ostra fotografija, saj bi dolgo čakala, da bi bil most prazen in zato nemajav. Notranjost gradu, ki je polna razkošja, si zaradi dolge vrste čakajočih na vstopno karto, nisva ogledala. Potem sva se nedaleč proč sprehodila še okrog gradu njegovih staršev Hohenswangau. Štefina vprašanje in odgovor zvečer ob prihodu v Kempten je bilo: »Eno od grajskih dvoran je Ludvik posvetil svojemu prijatelju skladatelju Wagnerju«. No, pa sva izvedela najpomembnejše.

Ko sva se vozila po lepi, kot na novo asfaltirani cesti, sva opazovala mnoge kolesarje, ki so se vozili po številnih kolesarskih poteh. Tudi pokrajina je bila urejena, z enako pokošeno travo vse do asfaltnih cest. Spraševala sem se kdaj bomo pri nas dosegli takšen standard in zgradili toliko kolesarskih poti, da se bomo lahko pripeljali s kolesom kamor koli v naši deželi.

Po dobrem in obilnem zajtrku, ki ga je Štefi vsako jutro ponudila (sveže pečene žemljice, šunka z jajci na oko), sva se odpravila proti Bodenskemu jezeru in se vmes ustavila še v smučarskem središču, malo stran od poti. Kar naenkrat sva se znašla na koncu doline in ceste ni bilo več. Tam se svet ustavi, saj ne veš ali si v Italiji, Nemčiji ali Švici. Bila sva v Oberstdorfu pod travnato skakalnico, sredi gozda. »A tukaj je naš Jože Šlibar postavil svetovni rekord?« sem rekla, »kdaj že?« Leta 1961, 141 metrov. Mestece je slikovito z lesenimi hišami, ki imajo okna s polkni, ki jih obvezno krasi bogato cvetoče balkonsko cvetje. Še ulice so me spominjale na našo Kranjsko goro.

Odpeljala sva se naprej in kmalu zagledala, o lej ga, morje. Bodensko jezero je res veliko kot morje, saj se v dolžino razteza 63 kilometrov v širino pa 14 kilometrov. Po njej plujejo jadrnice in ladje kot na morju. Tako sva v pristanišču v Lindau zrla v daljavo morja, obkroženega z gorami. Iz pristanišča zijajo velika vrata, ki jih čuvata na desni svetilnik, na levi pa lev. Sprehodila sva se po lepem mestu Lindau, okrašenem s kipi in snežnobelimi stavbami, kot da jih smog in starost nista nikoli posivila.

Ob vračanju domov sva obiskala še eno smučarsko letovišče Garmisch. To je slikovito mesto s častitljivo starimi hišami, ki so zelo lepo okrašene s poslikavami na terasah in s cvetjem. Smučarskih letovišč tam še ni konec, kaj pa Innsbruck in Kitzbuhel, ki sta nedaleč proč, čeprav slednji že v Avstriji. Slika od te, ki sva jo videla poleti, bi bila čisto drugačna pozimi, ko se tja zgrne množica smučarjev, ki imajo na voljo ogromno med seboj povezanih prog. Innsbruck je sploh zelo znan, že zaradi vsakoletnih novoletnih tekem, za katere je kriva moderna innsbruška skakalnica. Za obisk tega mesta ne bi mogla izbrati primernejšega časa. V njega sva prišla na nedeljo dopoldan, kjer so na trgu igrala godba na pihala, iz balkona mestne hiše pa je pozdravljal mestni župan. Pridružila sva se gledalcem in uživala v poslušanju njihovega občinskega praznika.

Med potjo po Avstriji sva se vozila med čudovitimi travniki, gozdovi, planinami, skalovjem in skoraj pod najvišjo Avstrijsko goro Grossglockner razmišljala ali bi zavila na visokogorsko alpsko cesto do razgledišča na vrhu gore. Tomo je menil, da je bolje, da greva tja kdaj drugič, in si za to vzameva več časa. Zdaj se nama je že preveč tožilo po domu. Še mimo Lienza v Kranjsko goro, in kmalu sva bila doma.

Proga Kanchanaburi proti mostu na reki Kwai

1996
TAJSKA 1996

Pravljčna dežela z odličnimi ponaredki

Eksotični templji, živopisni trgi, privlačni hribovski predeli, pravljčne peščene obale, prijazni ljudje, je hiter opis kraljevine Tajske na jugovzhodnem delu azijske celine.

Tajci svojo deželo imenujejo Maung thai ali Dežela svobodnih. Svobodnih zato, ker je ostala edina dežela v jugovzhodni Aziji, ki jo neokolonizatorji niso zasedli. Ob pomikanju avtobusa v gostem Bangkoškem prometu zadnji dan potovanja sem opazovala ljudi v jutru, kako hitijo po opravkih. Majhni so in suhljati, temnih las in azijskih potez na obrazu. Razmišljala sem o tem, kako so ljudje obuti. Vse ženske so v čevljih in ne v opankah, čeprav je vroče kot vrag. Nekje sem prebrala, da na telesu najmanj spoštujejo noge, najbolj pa glavo. Zato jih kljub vročini skrivajo v zaprtih čevljih.

Prvi dan smo bili na podeželju v provinci Chiang Mai, 700 kilometrov severno od glavnega mesta Bangkoka. Z vmesnim postankom iz Dunaja v Bangkoku, smo po celodnevem čakanju na letalo vendarle prileteli v mesto Chiang Mai in odšli na večerjo. Mize so bile postavljene kar na trati, zunaj so nam predstavili narodne plesne gorskih plemen v slikovitih oblačilih. Hrana je bila na »vzemi si sam«. To je zame

Vojščaka templja Wat Arun

najboljše, saj sem izredno izbirčna. Tako različna je bila, da je lahko vsak, celo jaz, našel kaj zase. Za meso v omakah se pravzaprav ni vedelo kaj je, saj so vse bedrce tako majhne, da ne veš ali je ptič ali kura, ha, morda še kaj drugega. Omake so zelo začinjene posebno s čilijem, kar je za ta konec sveta značilno.

Bogastvo templjev

Naslednji dan smo se z mini busi brez stekel odpeljali 16 kilometrov severozahodno na 1.600 metrov visok hrib, kjer stoji mogočen tempelj Wat Prathat Doi Suthep, do katerega vodi 300 stopnic, okrašenih z dolgokačim zmajem. Stavbe so rahlo trapeznih oblik, koničaste strehe, prekrite z raznobarno keramiko, podprte z vitkimi stebri, na stenah so slikarije iz tajske zgodovine oziroma Budovega življenja. Zastrta svetloba prodira skozi umeteljno zrezljanih naoknic ali vrat, tempeljski relikviji so obloženi z zlatimi lističi. Okrašenost je pravzaprav že kičasta. Tam smo našli velik zvonec želja in ne spomnim se, kaj sem si takrat zaželela. Morda se mi je želja uresničila, saj se nimam za kaj pritoževati. V tempelj smo lahko stopili le bosi in s prikritimi koleni. Ker nas je imelo večina kratke hlače, smo si morali odeti velike platnene šale okrog pasu. Znotraj templja je veliki sedeči Buda, ob njem pa vrsta malih kipov sedečega Bude, dišavnih kadil, ki jih prižigajo obiskovalci ter cvetje. Na rdeči preprogi je sedel menih, odet v oranžno rjuho, eno ramo je imel nezakrito. Na zunanji strani templja so bili številni zvonovi, čediji oziroma stupe, neke vrste zvonom podobni stolpi različnih oblik in velikosti, tam je celo bel lepo okrašen kip v podobi slona.

Naprej po poti smo obiskali gorsko pleme Meo. Tu sem spoznala preprosto življenje ljudi v mali vasici, a ker jih obiskujejo turisti, so se temu tudi prilagodili. Otroci prosjačijo, postavijo ceno za fotografiranje, ponujajo preproste izdelke, narejene doma, po višji ceni. Nato smo si na poti nazaj v mesto Chiang Mai ogledali obrtne delavnice. Zelo zanimivo je bilo videti kako so izdelovali raznolike zložljive dežnike - sončnike, pa tudi lesene cvetove. Tu so se zbirali tudi številni umetniki, ki ponujajo zelo lepe slike z zanimivimi živopisnimi detajli.

Mnogi Tajci se največkrat prehranjujejo kar na uličnih tržnicah. Ko hodiš po ulicah, je vse polno vonjev,

ki kar vabijo, da kaj poskusiš, čeprav za nas, ki tega nismo vajeni, to ni priporočljivo, zlasti zaradi higiene. Sveže meso na primer obletavajo muhe. Pri nas to že ne bi jedli. Zvečer smo namreč obiskali živahno nočno tržnico, na kateri je bilo vse polno ponaredkov. Jaz sem seanimala za majčke Benneton, Lacoste, Killer Loop, Champion, Tomo pa za ročne ure Rolex, Breitling, Cartier, Gucci, Omega, Giorgio Armani. V hotel smo se vrnili kar s tuk-tukom, motorjem s pokrito prikolico, kamor smo se stisnili trije. Zaradi velikega prometa, s tem majhnim vozilom prideš na cilj še najhitreje. Ni pa najbolj zdravo, ker v takem vozilu pogoltneš še več smoga, kot sicer.

Naslednji dan smo se zibajoč na visečem mostu preko reke Kok z obema rokama držali za vrvi, ki so bile v oporo. Rinili smo skozi deževni gozd k Tha Tonu, kjer smo si ogledali slone, kako so se kopali v reki, potem pa so ubogi sloni morali z rilcem premetavati velike dolge in težke hlode, nato pa še nas po dva in dva v košari prenašati na svojih hrbtistih. Z nizkimi čolni, v katerih smo sedeli tik nad vodo, smo se prepeljali do Chiang Raia. Na nekem mestu je naš čoln nasedel na plitvino in moški so morali stopiti ven, da so potisnili čoln v globlji del. Nič nenavadnega, če ne bi vsi vedeli, da so v tej reki krokodili. Izšlo se je za vse srečno in brez težav. Tudi na tej gričevnati pokrajini, porasli z deževnim gozdom, smo obiskali neko gorsko pleme s kopico prosjaških otrok.

Obleke po meri

V Chiang Raiu smo prebivali v razkošnem hotelu Rimkok resort, ki je bil bolj podoben templju. Po večerji smo sedeli v avli hotela in bila je že ena zjutraj, ko je v hotel prispel šofer noseč tri moške obleke, ki so jih po naročilu in po meri sopotnika Gustija izdelali v Chiang Maiju v dveh dneh. Tajci so znani po tem, da vrhunsko in hitro izdelajo kakršnokoli oblačilo mnogo bolj ugodno, kot so cene v Evropi.

Mimo številnih opic, ki niso bile nič plašne, smo se sprehodili po zelo starem templju Chiang Saen na najbolj podeželskem delu Tajske, skoraj na tromeji z Burmo oziroma Myanmarom in Laosom. Meja z Laosom, imenovana Zlati trikotnik, poteka po reki Mekong, po kateri smo se popeljali s čolni. Na obalah Laosa smo videli revne kmete v bornih kočah, potem pa pot nadaljevali z vlakom do Kanchanaburija, kjer je most na reki Kwai. Most je znan iz II. svetovne vojne, ko so gradili tako imenovano železnico smrti, kajti tam je med gradnjo umrlo veliko ljudi. Most pa je svetu še bolj znan po slavnem filmu z istim naslovom. Spominskih obeležij tam ne manjka, most je pač kot vsak drug železni železniški z železno ograjo, speljan preko reke.

Komaj smo že čakali, da se v tem vročem podnebjem okopamo in zaplavamo v morje, a nas je čakalo še nekaj ogledov. Prva je bila krokodilja farma, do katere smo se peljali s čolnom po enem od številnih bangkoških kanalov. Bili smo na eni od največjih farm, kjer gojijo nad trideset tisoč krokodilov. Priedili so nam tudi predstavo, na kateri nastopajoči s palico udarjajo po krokodiljih repih, jih vlečejo iz vode ali v njo, vrhunec predstave pa je, ko nastopajoči svojo glavo porine v krokodilji rilec in ta se ne zgane. Zdeli so se nam leni, menili smo, da jih verjetno pred predstavo dobro nahranijo, da izgubijo energijo za napadanje človeka. Bili smo tudi v farmi kač s predstavo. Nastopajoči draži kačo in se spretno izmika njenemu ugrizu. Tomo je pripomnil, da so ji najbrž strup odvzeli, da njen ugriz ne bi bil smrtonosen. Le igrajo se z nami turisti in nam želijo vzbuditi strah in občudovanje hkrati, seveda za denar, sveta vladar. Nekateri so preizkusili hlad velikega pitona in si ga obesili za vrat. Meni že ni bilo nič do tega.

Seks v mestu

V enem od rokavov Bangkoka po umazani kanalski vodi, ki služi za kuhanje, pranje, umivanje, potovanje, trgovanje ... opazujem življenje mostiščarjev tik nad rečnim valovanjem. Če bi se nivo reke dvignil le za nekaj centimetrov, bi jim voda zalila postelje. Vse najbolj potrebno imajo v teh bornih bivališčih, vsem

V templju Wat Prathat

na ogled kadar koli, ne da bi se zmenili za številne turiste, ki se peljejo mimo v čolnih in jih fotografirajo in snemajo. Tudi mi. Vodnik nam pove, da takole, na ta način, živi približno tri milijone ljudi. Ob kolibah opazim drogove z električnimi vodi. Med potjo si ogledamo pagodo jutranje zarje Wat Arun, ki je zanimiva zaradi številnih kipcev na fasadi v obliki vojščakov, ki na enem kolenu in z rokami podpirajo strop nad sabo. Noben tempelj pa se po lepoti in bogati opreми ne more kosati s kraljevo palačo. Palača je danes muzej, poln kraljevske opreme in orožja. Tempelj skriva smaragdne Budo, ki je 75 centimetrov visok kip iz enega kosa zelenega žada. Ob menjavi letnih časov mu že od leta 1464 zamenjujejo obleko, stkano iz zlata in draguljev. Dejstvo je, da tako bogato okrašene tempeljske relikvije ne najdeš nikjer na svetu. Še drevesa v parku okrog kraljeve palače so ostrižena v obliki streh pagod.

Noč na Bangkoških ulicah četrti Patponga, ki je simbol za pregrehe nočnega Bangkoka, smo tudi nekateri iz naše skupine doživeli s kompletno erotično vsebino. Dali smo se speljati nekemu ponudniku posebnega doživetja v nekem zelo odročnem nočnem baru. Peljal nas je v vse manj osvetljene ulice, in ker smo bili zelo nezaupljivi, nam je ves čas zatrjeval, da bomo doživeli obljubljeno. Čeprav smo se že nekajkrat hoteli obrniti, smo vendarle prišli do zakotne, temne in ozke ulice, v kateri je bil bar, v njem pa prava predstava. Uboga mlada dekleta so v svojo vagino tlačile in iz nje vlekli vse mogoče predmete, da mi je šlo kar na bruhanje. Vrhunec je bil takrat ko so privlekli ven britvice. Nepojmljivo. Po tem vrhuncu je bil seks v živo. Nerodno mi je bilo sploh to gledati in najraje bi predstavo čim prej pozabila. Tudi to je Tajsko.

Končno smo prispeli v Pattayo obmorsko turistično mestece, ki se je razvilo v znamenito turistično točko v času vietnamske vojne. V bližini mesta so bile vojaške baze ameriške vojske. Turisti imajo tu kaj videti in početi, peščene plaže, koralne otoke, masažne studije, v mestu imajo veliko barov, diskotek, številne bazarske tržnice, ki ponujajo odlične ponaredke vseh zvenceh blagovnih znamk. Majice, ki sva jih kupila na Tajskem, sva nosila še več kot desetletje in niso izgubile svoje barve in oblike. Na morski peščeni plaži smo si privoščili kopanje in sončenje, kar na plaži so nam postregli kosilo s ponudbo različnih jedi z morja, od ribje juhe, školjk, škampov, do hobotnice.

Po desetih dneh smo se v skupini razšli s tradicionalnim tajskim pozdravom wai, sklenjenimi dlanmi in priklonom naprej zgornjega dela ramenskega obroča. Wai.

Pogled na Rim iz cerkve sv. Petra

1997
ITALIJA - RIM 1997

En lep in večni spomin

Vse fotografije so spomin, ki ostane. Izlet v Rim pa ima še prav poseben spomin na čudovit prijateljski par Majdo in Pepija, ki ju danes že dolgo ni več. V hudi bolezni sta umrla drug za drugim tri in devet let za tem.

Najprej smo bili v Vatikanu, središču krščanstva, mestu in državici sredi mesta in države. Zgodaj zjutraj se je sonce uprlo v papeško palačo, kjer navadno papež z balkona nagovarja množico vernikov. Na velik trg pred palačo nismo smeli. Stražila ga je švicarska garda, oh, pa ne vseh tistih sto mož, morda tri ali pet. Skozi cerkev sv. Petra, do koder smo se v množici turistov le počasi premikali, smo videli mojstrska dela v belem marmorju na čelu z deškim telesom Michelangela, znani strop v Sikstinski kapeli, z nešteto prizori iz krščanskih zgodb. Potem pa iz velikanske kupole gledali na tlakovani dvojni polkrožni trg, ki so ga po sredini pripravljali za shod vernikov s sedeži. Pred nami je ležal Vatikan, za njim in vse naokrog pa Rim. Kar videla sem navdušenje v Majdinih in Pepijevih očeh, saj sta bila globoko verna in to je bilo zanju gotovo vrhunec, kot božja pot.

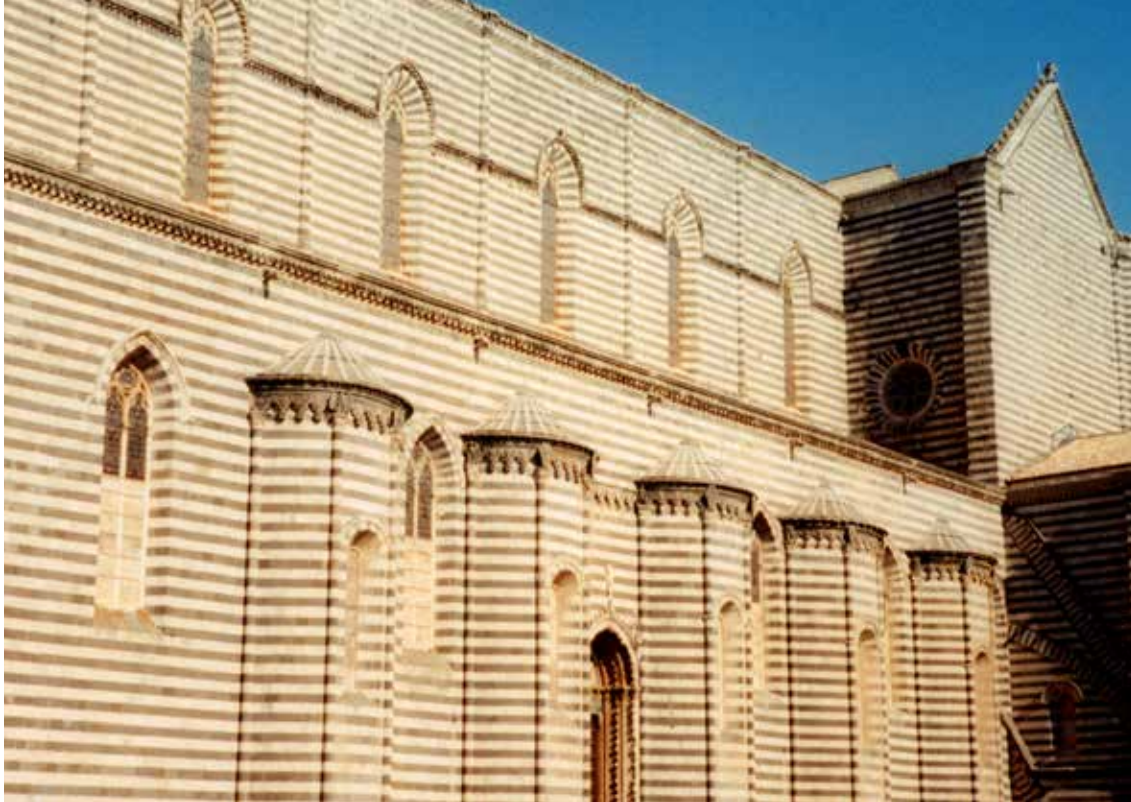
Del vodnjaka v Rimu

Videli smo del Antičnega Rima, tisti veličastni elipsasto okrogel objekt, ki krasi prestolnico Italije, in ki spominja na gladiatorske boje, šport tedanjega časa, kolosej, ki je največji v vsem rimskem cesarstvu. Doživeli smo del srednjeveškega Rima, srednjeveška stolpa, ki še komaj stojita ob baziliki z ogromnim stopniščem. In del tistega prvinskega Rima, kjer iz zemlje štrli še nekaj akropolskih stebrov, ki jih pridno uničuje zob časa. Mimo je švrknil rimski vojščak v oklepu in z rdečim ogrinjalom ter metli podobnim repom na čeladi. Ste ga videli? Ne smemo pozabiti na podobe volkulje z dojenčki, ki ponazarja začetek Rima. Sinova, dvojčka Romul in Rem sta bila odložena ob reki Tiberi, a ju je z dojenjem rešila volkulja, potem ju je našel neki pastir, ju hranil, ko sta odrasla, sta prišla na enega od rimskih gričev, in ustanovila Rim, potem je Romul ubil Rema. A ta zgodba, ki jo zaradi upodobitev vidiš povsod po mestu, ni prava zgodovina. Rim so ustanovili Latini, zaradi obrambe pred Etruščani. V zgodovini se je tam dogajalo še marsikaj, bilo je cesarstvo in mesto je bilo požgano. Danes v mestu živi kakšne tri milijone prebivalcev. Je večno in očarljivo, s pridihom antike, posejano s spomeniki, fontanami, parki, v njem je prava zakladnica izrednih umetnin.

Potem smo našli velik kamen v obliki človeškega obraza, Bocca della Verita, Usta resnice, usta z odprtino, kamor položiš dlan. In kaj se zgodi? Preveriš lahko, če usta resnice res govorijo resnico. Prav grozljivo, a vsi smo strahoma poskusili, če nam bo vzelo roko. Poslušali smo, a nič. Nič se ni zgodilo. Morda je v naših mislih prebudilo kakšno zrnce resnice.

Proti večeru smo ob križišču treh poti zmetali nekaj drobiža v slavno Fontano di Trevi, v najslavnejši vodnjak na svetu. Če vržeš vanj kovanec, pravijo, da še prideš nazaj. Majda in Pepi sta radodarno vanj vrgla celo pest drobiža. Smejali smo se na račun, kolikokrat bosta še morala priti, tedaj niti slutili nismo, da se ne bosta mogla več vrniti. Potem smo posedali na prav tako slavnih španskih stopnicah, stopnicah pač in se fotografirali.

Zanimiv je bil ogled ene izmed katakomb, ki jih je v Rimu kar nekaj. To so podzemna pokopališča, ki so nastajala od 2. stoletja naprej. Potikali smo se po zemeljskih rovih, ki so imeli ob straneh odprtine, kamor so zlagali mrtve. Veliko je bilo videti kosti in munificiranih trupel.

Katedrala v Orvietu

Naslednji dan smo se peljali mimo novejšega dela Rima, zgrajenega po drugi svetovni vojni, in kjer so med zelenicami ob reki, blokovski domovi meščanov in poslopja s sodobno arhitekturo. Pripeljali smo se do griča, kjer stoji, nekdanj papeška, utrdba Orvieto. Tam nas je presenetila nenavadno grajena velika gotška katedrala, ki ima v ospredju visoko tridelno fasadno kuliso, za katero se razteza dolg ladijski del iz črnega in belega črtastega vzorca. Ta isti vzorec se ponovi še znotraj katedrale. Naselbino zunaj obdajajo še ostanki obzidja z etruščanskih časov. Pod naseljem so v hribu podzemni hodniki, jame in predori ter številna arheološka najdišča.

Po treh dneh smo polni lepih vtisov in šal na račun Rimljanov z avtobusom po sončni cesti odpotovali domov, kjer smo se čez nekaj tednov srečali v isti sestavi na zabavi Rim po Rimu. Tudi Majda in Pepi sta bila zraven, nadvse družabna in srečna, zajemala sta življenje z veliko žlico, kot da bi vedela, da se jima izteka hitreje, kot nam.

Antično mesto Efez

1998
TURČIJA 1998

Razkošne robinzonske počitnice

Utrinki s križarjenja ob turški obali

Med slikovitimi zalivčki in ostanki iz antike

Ker so Adriini čarterski poleti le ponoči, pridemo na krov ladje Seafox šele ob pol dveh zjutraj. Po okrepčilu se vselimo v prostorno kabino z zakonsko posteljo in z vso drugo potrebno opremo. Šele ko se utrujeni uležemo, zaznamo rahlo zibanje, ki nas uspava. Proti jutru postaja vse bolj vroče in v kabinah nam zmanjkuje zraka. Tako smo prvo noč v kabini spali zadnjič, potem so naša prenočišča postala skupna ležišča na z baldahinom pokriti palubi, kjer je neprenehoma toplo pihalo in odganjalo najhujšo pripeko.

Gostoljubni mornarji

Že prvo jutro so nas presenetili visoki vrhovi pogorja Taurus, ki so se vzpenjali takoj izza marine. Na prvem zajtrku se nas je zbralo dvajset potnikov, naključna družina, ki je skupaj preživljala teden nepozabnih dni.

Antalya – privez (nagrajena fotografija)

Prišli smo iz štirih držav, od tega štirje Slovenci, od dvajsetih pa tja do sedemdesetih let. Zanimivo pri tem je, da sta dve Jeseničanki dobili križarjenje za darilo ob svojih življenjskih jubilejih. »Kaj nam pa morejo,«, sta si rekli in se napotili v neznano. Tam je bilo tudi šest balinarskih klubskih tovarišev iz Bremna, drugi pa parčki brez otrok.

Trajalo je kakšne tri ure, da smo končno odpluli iz pristanišča, v podpalubju napolnjeni z gorivom in vodo. Štiričlanska ladijska posadka je bila naš gostitelj in navdušeni smo bili nad njihovimi pomorskimi veščinami ob privezih in sidranju. Presenečali so nas s hitro in okusno pripravljenimi kuharskimi mojstrovčinami iz turške kulinarike in presenečenji s sadnimi aranžmaji, v katerih so Turki nasploh specialisti.

Sonca na pretek

Modro morje in sinje nebo se stikata v prostranosti, sonce pa žge v našo belo kožo. Kljub nenehnemu toplemu vetru postane zelo vroče. Potem se ustavimo v čudovitem zalivčku. Mornar spusti stopnice v vodo in na vrsti je hlajenje v čisti, globoki vodi. Tam, 20 metrov od obale, pa res ne potrebuješ copat za vodo.

Ogledamo si trdnjavo v Kaleköyi iz starih antičnih časov. Prilepi se nam turško dekle in nam kaže pot, s polomljeno angleščino nam razlaga in opozarja na ostanke fosilov v skalah. Na vrhu je čudovit razgled v zaliv, kjer je zasidrana naša ladja. Za prijazno vodenje hočemo dekletu dati tri marke, a pogleda vstran in odmakne roke na hrbet. Ker noče denarja v dar, od nje kupimo barvito zapestnico, ki jo je spletla sama.

Peljemo se mimo potopljenega antičnega mesta Kekova, v strmo steno vklesanega bivališča Myra, kamor so se skrili kristjani pred vzhodnjaškimi zavojevalci, ostankov naselbine Olympos, kamor so roparji ladje zvabili in jih tam plenili, ruševin rimskega letovišča Phaselis pa vse do antičnega pristanišča Kas.

Turčija ima izredno modro morje, velike peščene plaže, kjer se zdi, da nanje še ni stopila človeška noga, ter z bori in oljkami poraščeno hribovje, ki se dviga za plažami ter daje nekaj svežine v sicer toplo ozračje. Številne ptice in žuželke domujejo tam, strmo skalovje pa obvladujejo tudi številne črnobeke koze.

Antalya

Različne ribice se zaganjajo v košček kruha, ki ga vržemo iz ladje v vodo. Malo bolj na odprtem morju se iz vode mečejo delfini.

Najlepša so zgodnja jutra, ko rdeča sončna krogla prileze iz morja. Zdi se, da se je ta krogla pravkar okopala v morju ... Ali pa noči, ko je na nebu vse polno zvezd, v vodi pa se iskrijo planktonove iskrice. Kapitan nam po večerji pričara romantični večer ob petrolejkah, potem prižge vrtljivo luč in ob turški zabavni glasbi zaplešemo trebušni ples.

Vsak dan se kopamo v slikovitih zalivčkih, skritih pred odprtim morjem. S čolnom nam razkažejo tudi otoke, na katerih so izviri sladke vode in skalne votline, kjer sonce s svojimi žarki pričara številne barvne odtenke, od modre do zelene.

Počitnice malo več ali malce drugače dopolni še ribolov in raziskovanje podvodnega sveta. Končamo jih sedmi dan in nekateri jih nadaljujejo v velikih hotelih ob prostrani peščeni plaži, od koder imajo izhodišče za izlete v notranjost. Mi pa doma še dva dni čutimo, kako se svet ziblje in nikakor ne moremo preklopiti v dvakrat večjo hitrost življenja.

1999
SICILIJA 1999

Do kosti premraženi

»Si bila na Etni«, me je vprašal skoraj vsak, komur sem omenila, da sem bila na Siciliji. Še delujoči ognjenik Etna je pravzaprav razpoznavni znak za Sicilijo. Ni pa nič drugega kot črna puščavska gora, iz vrha katerega se vije v nebo dim, redkokdaj pa bruha lavo.

Črna puščavska gora osamljena visoko štrli iz zelenega sicilijanskega otoka in takole na oko ji ne zgleda, da je visoka preko tri tisočake. Ko smo prišli do postaje 2.504 metrov, od koder vozi vzpenjača proti vrhu, sem bila razočarana. Niso nas pustili naprej, saj je pihal močan mrzel veter in zaradi varnosti je bil dostop prepovedan. Nihče ni predvideval takega vremena, saj je bilo ob obali sončno in okrog 24 stopinj Celzija. Videti žarečo razbeljeno lavo je bila tiha želja, čeprav mi je bilo jasno, da to ne bo mogoče. »Zakaj potem rinemo na ognjenik, če ne moreš nič videt?«, je bila radovedna sopotnica Mojca, nekateri pa smo imeli različne predloge, kako bi prišli na vrh. Za osebje smo bili najbrž tečni, tako da so nas uslišali in manjšo skupino vendarle prepeljali s terenskim vozilom nekaj sto metrov višje do križa, da smo imeli boljši občutek bližine kraterja. Tam je bil že sneg, ki je prekrival vrh gore. Vse nas je pošteno prepihalo, megla okoli nas pa nam je preprečevala, da bi videli več kot deset metrov pred sabo. Sploh nismo videli kje

Etna

smo. Malo smo hodili okoli in na nekem delu je Irena zagledala dim iz ožganega kamenja, izza katerega je malce žarelo. Ne bi rekla, da je to bila lava. Tla tam so bila topla, takoj me je navdala tesnoba. Kaj pa če eksplodira? Ja, strah je gospod, zato smo se na hitro fotografirali v megli in se odpeljali nazaj na čaj, ki smo ga bili zaradi premraženosti še kako potrebni. Iz črne, že zdavnaj ohlajene lave, ki prekriva vso goro, tu in tam vidimo kakšno streho hiše, ki jo je nekoč zalila lava. Vse je rjavo-črno, ni ne prst, ne kamenje. Ne da bi vedela koliko je stara, košček vzamem s seboj za spomin. Vodnik nam pove, da je potrebnih več kot sto let, da iz lave zrastejo prve rastline. Iz razglednic, ki so jih posneli z zraka, in ki jih prodajajo v trgovinah vidim, da ima vrh celo več kraterjev.

Na Etno smo se povzpeli zadnji dan izleta, pred tem smo obiskali otok na krožni vožnji. Na moje presenečenje je Sicilija zelena, in ne kot sem mislila, kraška kamnita pokrajina z redkim rastjem. Še bolj me je presenetilo, da je vsaka ped zemlje skrbno obdelana. Tako smo videli številne obsežne nasade pomaranč in limon in drugega sadja ter poljščin, ki uspevajo zaradi bujne mediteranske vegetacije. Sicilija je že od rimskih časov veljala za največjo žitnico Sredozemlja. Razvita je tudi živinoreja, pomemben je ribolov.

Po pristanku letala v Palermu smo imeli avtobusni ogled dinamične sicilijanske prestolnice, ki je polna arhitekturnih in drugih zanimivosti, ki so nanizane ob glavni ulici Via Vittorio Emanuele, kjer se nahaja park Galibardi, palača in fontana Pretoria, trg Quattro Canti in v bližini Teatro Massimo, pa palermska katedrala in palača normanskih kraljev s palatinsko kapelo. Impozantne so ozke uličice, po katerih se lahko vozijo motoristi in kafiči kar na ulicah, kjer smo seveda srebrali dopoldansko kavico. Pravzaprav ima Sicilija polno slikovitih obmorskih mestec s številnimi cerkvami in izkopaninami iz različnih obdobj zgodovine, saj je bila zaradi lege v Sredozemskem morju zanimiva za vse osvajalce. Največji vpliv so pustili Bizantinci, Arabci in Normani, zato toliko spomenikov iz njihovih obdobj. Na primer izjemno slikovito obmorsko mestece Cefalu s čudovito veliko preprosto normansko katedralo in dvorom. Sprehodili smo se med ozkimi ulicami in poiskali staro mestno pralnico perila ter ribiški pristan, v katerem se prav lepo zrcalijo fasade starih tipičnih sicilijanskih ribiških hiš.

Kje pa je mafija?

V nekem mestecu smo se ustavili na pokušini sicilijanskih vin, ki so izvrstna. Ogovorila sem domačina Alberta in ga vprašala, kako je zdaj s sicilijansko mafijo, ki je kot hobotnica imela svoje lovke vsepovsod v življenju Sicilijancev. To je bil čas, ko so se mafijske družine spopadale med seboj in vsakemu ubitemu porinila v usta kamen, kot podpis storilca. Zamahnil je z roko in dejal, da je to le še spomin, da je danes njen pomen zbledel. Lahko bi mu verjela, nič takega ni bilo občutiti kot prikazuje film Boter, ki so ga delno snemali na tem otoku. Ljudje so pridni, ekonomsko se dobro razvijajo, so vljudni, kulturni, a zelo zadržani. Je v njih še vedno naseljen strah? Zvečer se lahko mirno sprehajaš po ulicah in ni nikakršnih mafijskih obračunov. Ni pijanih, ni drogerašev, ni brezdomcev. Kot da bi veljala neka, za vse enaka pravila, kot da bi v zraku še vedno lebdela skrivnost, kot da mafija še obstaja v miselnosti in vedenju ljudi.

A mi nismo šli po poteh mafije, ogledovali smo si arheološke spomenike, na primer pomemben arheološki center pod Unescovo zaščito kulturnih zakladov Selinunte. Tam so stari Grki v 6. stoletju pred Kristusom pozidali najbogatejšo kolonialno mesto Magne Graecije. Zdaj so vidni le ostanki stebrov templjev in ruševin, posejanih po velikem območju tedanjega mesta. Zanimivo je, da so že takrat poznali protipotresno gradnjo. Stebri so med seboj povezani z nekakšnimi zatiči. Vsak tempelj ima le največ tri prostore. Vsi imajo prostor za darove Bogu, največji prostor, kjer ima Bog svoj spomenik, oziroma, kjer naj bi prebival, tretji prostor je namenjen spravilu zakladov. Zunaj templjev pa so izvajali Bogu v čast razne športne, kulturne in druge zabavne dejavnosti ter žrtvovanja. Sprehod po tem območju je bil dolg, tako da nas je pri zadnjem templju že dohitela noč.

Naslednji dan smo si v Piazza Armerina ogledali Romansko vilo, kjer so po sobah na ogled mozaiki iz neštetih kamenčkov, zloženi v številne barvite slike, ki prikazujejo različne scene iz zgodovine. Barve zaradi korozije bledijo, zato so najdišče pokrili s paviljoni. Nato smo v Porto Palo gledali v daljavo morja, če bi morda ozrli Afriko, ki je tu oddaljena nekaj preko sto kilometrov, in ki se jo čuti le po toplem vetru.

Po vijugasti cesti mimo številnih vinogradov, zaradi ptic prekritih z mrežo smo se pripeljali v starodavno Siracuzo, mesto, ki je zakladnica tako grške kot rimske zgodovine, in kjer smo spoznali arheološke zaklade iz Arhimedovih časov, ko je Siracusa postala največje središče stare grške civilizacije. Ogledali smo si grški teater, iz vrha katerega je lep razgled na mesto. Nekaj posebnega je Dionizijevo uho, nekakšna dolga in visoka votlina, ki spominja na zajčji uhelj. Votlina je zelo akustična. Menda jo je dal izdelati grški tiran Dioniz, da je vanjo zapiral svoje politične nasprotnike, nato pa na vhodu poslušal njihove pogovore.

Potem je še Taormino, mestece, ki je nastalo ob gori Tauro, od koder se odpira lep razgled na Etno in slovi kot kraj s prijetno klimo, bujno vegetacijo in umetnostno-zgodovinskimi spomeniki na čelu z grško-rimskim teatrom in osrednjo palačo Corvai. Sprehodili smo se po danes modernem letovišču sredi bujnega zelenja in cvetja, v katerega so hodili znani bogataši, pesniki, slikarji in fotografi. Taormina je res mesto s šarmom in z mnogimi lepimi kotički ter s polno kavarnicam, slaščičarnami in trgovinami s tradicionalnimi spominki Sicilije. Že od nekdaj ga strateško varuje orlovsko gnezdo Castelmola, ki ima drzno akropolsko lego na osamljeni vzpetini visoko nad mestom.

Nazadnje še pogled na Catanio, mesto, ki je pogosto katastrofalno izginjalo v jezikih lave in se vedno obnavljalo. Na Piazza Duomo smo pred katedralo sv. Agate videli zanimivo Slonovo fontano. Sicilijanski otok smo zapustili z letalom. Vmesni postanek je bil v Neaplju, ki smo ga dobro videli iz ptičje perspektive. Tja bo treba iti posebej, saj je že sam pogled na razgibanost mesta in pričevanja o zanimivosti, dovolj dober razlog.

Punto Cana

2000
DOMINIKANSKA REPUBLIKA 2000

Zabava all inclusive

Prvega dopusta na Karibih se spominjam po pitju in dobesedno žrtju. Takoj po prihodu me je poredni natak napil, da sem se komaj opotekla v sobo. Visoko vlago v zraku tako sploh nisem občutila. Hrane pa je bilo za okus in oči toliko, da se je kmalu poznalo na povečani teži.

V Punto Cano smo pripotovali zvečer, ko je bila že trda tema. Avtobus je ustavil v velikem hotelskem kompleksu. Dodelili so nam sobo v novi dependansi na koncu kompleksa, kjer je bilo postavljeno gradbišče za nov hotel. Turizem je cvetel in hoteli so rasli kot gobe po dežju. Ker je bila soba v pritličju, z zunanjo teraso, mizico, stoli in kamnito ograjo okrog, na kateri si lahko sedel, mi je bilo prav vseč. Na terasi je rasla banana, ki pa je konec marca šele cvetela. Morje se je slišalo, torej je bilo čisto blizu. Ampak, ko sva prišla, sem želela, čeprav po temi, najprej videti morje. Nedaleč od plaže sva se ustavila v okroglem lesenem baru, kjer so točili koktejle iz eksotičnega sadja in belega ruma. »Something special for me«, sem predlagala natakariju misleč, da bo ponudil nekaj za dame. »Bom dal zate vruga«, si je najbrž mislil in mi zmešal rumeno zeleno pijačo, ki je bila naravnost izvrstna. »This is good, same again please«, in takih dobrih, ki pridejo za tabo, je bilo še nekaj. Na hitro sem se napila. Prihodnje dneve sem bila seveda veliko

Punto Cana

bolj pozorna, kaj natakariji mešajo v sladke koktejle. Sploh pa jih nekaj dni nisem smela niti videti. Kaj si mislijo domačini, ko takole »zastonjarsko« strežejo požrtnim turistom?

Že na letalu sva se seznanila z dvema paroma iz bližine Nove Gorice (Milanom, Cvetko, Marjetko in Vladom) in smo bili potem veliko skupaj. Skupaj smo se na primer odpravili na potep s kolesi po okolici, ki ni bila kdo ve kaj. Izven naselij za turiste je več ali manj neurejeno in borno. Ker smo najprej navezali stike z natakariji, so nam ponudili izlet v bližnje glavno mesto Santo Domingo. Izlet je bil veliko cenejši od ponudbe agencij. Seveda smo tam obiskali tržnico, ki je bila bogata z različno zelenjavo in sadjem, nacionalni muzej, mogočno Kolumbovo grobnico. Krištof Kolumb je na tem otoku Hispaniola zgradil utrdbo in ustanovil prvo špansko kolonijo Novega Sveta. Ogledali smo si še Katedralo Santa Maria la Menor, čudovit akvarij z morskimi psom, legvanji in velikimi želvami. Nedaleč proč smo obiskali jamo Treh vodnih oces.

Nek drugi dan smo spet, na namig istega natakarija, s čolnom obiskali otok Saona in ob poti opazovali delfine, ki so plavali nedaleč od čolna. Na rajski plaži s turkizno zelenim morjem in belim peščenim peskom smo bili ves dan. Kraljevske palme so nam delale senco. Organizatorji so nam nabirali kokos, ga sekali in rezali belo sredico, pripravili piknik kosilo, nudili masažo na plaži, vrteli marengas glasbo. Toma sem fotografirala na ležalniku, ko mu je domačin s palmovo vejo odganjal vročino. Kaj še hočeš boljšega? Neki črni fantek se je spustil globoko v čisto morsko dno in na površje priplaval z velikima morskima zvezdama v rokah, za fotografiranje seveda. To je bila čista eksotika iz ameriških filmov o bogataših. Mi pa smo imeli vse to po ceni, ki niti ni bila visoka.

V hotelu je bilo all inclusive (vse vključeno) tudi zabava na plaži s pomočjo animatorjev in ob čudovitem bazenu, kjer so imeli tudi oder, ter nas učili plesati marengas. Poskusili smo se v biljaržu, v namiznem tenisu in se učili potapljanja. Zvečer so bili nastopi lokalnih umetnikov, med drugim so nam pripravili na plaži tudi taborni ogenj. Izvrstna je bila ponudba raznovrstnih jedi in peciva. Kuharski mojstri so znali iz zelenjave in sadja izdelati tudi čudovite umetnine. Včasih je tudi deževalo, a le 10 minut, po 15 minutah je bilo spet tako, kot da dežja ni bilo. Na vlago se privadiš, na močno sonce pa težko. Sonca sem se izogibala, kolikor

Otok Saona

se je dalo. Dajalo je tako močno svetlobo, da sem videla brati brez očal, ki jih sicer potrebujem.

Če smo že enkrat v Dominikani ob toplem eksotičnem Karibskem morju, smo si rekli, zakaj ne bi videli še obalo Atlantskega oceana. Do druge strani otoka je bilo pet ur vožnje. Odločitev je padla. Najeli smo kombi vozilo in se odpravili na pot zgodaj zjutraj, da bi se še isti dan lahko vrnili. Za voznika se je javil Miran, ki je imel težko nogo in pravil ni prav dosti upošteval. Tudi domačini jih niso. Večkrat smo bili zato v nevarnosti. Tomo je najbolj trpel. Se nam bo kaj zgodilo je mislil in res se je na poti nazaj. Neki domačin je na križišču izsilil prednost in trčil v naš kombi. Na našem vozilu se ni skoraj nič poznalo. Prišel je policist, ki ni znal nobene tuje besede in Milanu hotel odvzeti potni list. Prerekali smo se večjezikovno, angleško, nemško, italijansko in nazadnje še slovensko. Policist, voznik rahlo opraskanega vozila in sopotnik pa so govorili špansko. Prerekanje je bilo zaradi zavarovanja, ker krijejo le 80 odstotkov škode, vedno pa je kriv tujec. Menili smo, da se je domačin nalašč obregnil ob nas, ker nas je dobro videl, vsi smo vozili počasi. Nismo se dali in vztrajali, da nismo krivi. Skoraj je bila že noč, ko je policist vendarle vrnil potni list in smo lahko odpeljali.

Na Atlantski strani je obala zaradi rjavega peska bolj temna, zato tudi voda ni videti čista. Valovi so višji in bolj primerni za srfanje. So pa hotelska naselja starejša in bolj urejena, vse je bolj čisto in tudi lepo. Mesto Puerto Plata ima v zaledju bujno zelene hribe. Dobro, da smo videli razliko, vsaj vedeli smo, da je bila naša odločitev za počitnice v karibskem delu pravilna.

Kenijsko dekle v vasi Mgomongo

2001
KENIJA 2001

Strah na safariju

Če greš na počitnice v Kenijo, zraven spada obisk enega od nacionalnih parkov, kjer živijo afriške živali v naravnem okolju. Kako zgleda safari, mi do takrat ni bilo čisto jasno. Predstavljala sem si, da živijo v nekem ozkem območju, kjer se med njimi lahko pelješ in jih opazuješ. Mi pa smo se vozili dva cela dneva, da smo jih v širni divjini sploh našli. Imeti je treba srečo, da vidiš velikih pet - slona, nosoroga, žirafa, leva in leoparda.

Ko prideš v Kenijo se najprej naučiš pomenljivih besed »pole pole, hakuna matata (počasi in brez skrbi). Prav takšno je tam življenje. Če si naspidiran na hitrost, te upočasnijo že na letališču. Vse se odvija počasi in kar je najhuje, za to se nima smisla jeziti. Lahko bi rekli tudi, da na črnem kontinentu črni uradniki delajo po polžje. Za Afričane je počasnost vrlina. Prepričani so, da hitrost lahko tudi uničuje, zato si raje vzamejo čas, da stvari bolje začutijo.

Nacionalni park Tsavo

Lepi hoteli in borne domačije

Hotelski kompleks, kjer sva imela nastanitev, je en sam čudovit park z različnimi hoteli ob Indijskem oceanu, ograjen okrog in okrog. Celo na plaži je bila vrstica, da je označevala do kam smejo domačini. Bili so res nadležni, saj so si nenehno prizadevali, da bi kaj prodali. Ponujali so spominke zlasti iz lesa, školjk in palmovih listov. Zvečer se rada sprehajam bosa po mivki, ki jo nenehno zalivajo topli morski valovi. A vsakič, ko sem to želela, se mi je prilepil kakšen fant, ki je hotel klepetati v polomljeni angleščini ali nemščini. Tudi v bližnjo vas se ni dalo drugače kot s spremstvom. Z mojem sva se navadila na to in jim pripovedovala o domači deželi. Mladi so zelo vedoželjni. Sicer pa nikoli ne veš koliko je kdo mlad. Radi govorijo s turisti tudi zaradi jezika, da se ga naučijo, da lahko lažje barantajo z njimi. Tudi mi turisti bi se morali naučiti nekaj njihovih besed. To cenijo. Cene spominkov so zelo različne, zato je treba dobro pogledati kvaliteto in oceniti, če si zasluži tako ceno. Tudi na barantanje se počasi navadiš. Veliko izdelkov imajo iz težke ebenovine, lesa, ki kovček ob povratku naredi veliko težji, na letališču pa je potrebno plačati dodatno težo. Nekateri so imeli zaradi tega višje stroške.

Izven hotelskih naselij so borne domačije, kjer vrtnarijo, imajo nekaj živine, kar v naravi imajo rezbarsko delavnico ali popravilnico starih motorjev in koles. Ko te na ulici na vasi kdo ogovori, misliš, da so vsi nadležneži, saj hočejo nekaj prodati. »Od kod prihajate«, je bilo prvo vprašanje fanta pred vaško trgovino, kjer sva pravkar kupila nekaj pločevink veliko cenejšega piva od hotelske ponudbe. Odgovorila sva mu in se zapletla v pogovor. Vmes sva ga vprašala kaj prodaja. Pa je rekel, da je za danes končal in da se bo počasi odpravil domov. Zanimalo me je njihovo življenje, pa sem vprašala, če je poročen. Je rekel, da ne dolgo in da še nimata otrok. Zato smo govorili o ženah, češ da sem slišala, da v Afriki moški žene ne poznajo, dokler se ne poročijo z njimi. Pa je Tomo takoj pristavil, saj je pri nas tudi tako. Sedeč ob robu cestišča smo pili pivo, se smejali in delali zastonj mimoidočim, ki so nas morali obiti. Veselilo naju je, da živijo skromno, a ne v pomanjkanju. Ko bi ljudje doma vedeli, kako malo potrebuješ za življenje in si lahko tudi zadovoljen in srečen, pa čeprav imaš vsak dan pred očmi »bogate« turiste, sem razmišljala potem.

Deček, Mombasa (nagrajena fotografija)

V hotelskem kompleksu je bilo stalno polno opic. Tekale so sem in tja in večinoma pričakovale hrano. Turisti so jih razvadili. Tako ni bilo varno ničesar puščati na balkonu, saj so opice spretno vse odnesle. Park je bil kot safari malih živali, različnih lepih ptic in papig, kameleonov, stonog velikank, pod slamnato streho vhoda v hotel Paradise Beach pa so se ugnezdili netopirji. Uživala sva v sprehodih, plavanju v bazenu, ki ima na sredi bife in dobri hrani štirikrat dnevno. Včasih sva opazovala, kako so nekateri zaposleni sadili travo, tisto trdovratno travo, ki jo pri nas mečemo ven iz angleške trave. Vsako bilko so sadili posebej. To se mi je zdelo prav noro. Tisto, kar tukaj naredijo trije, pri nas naredi en zaposleni. Tako imajo vsi delo in nekaj zaslužka. V naselju so se res trudili in uprizarjali vsak teden kakšno prireditev, da bi nam turistom krajšali čas. Glasbene in akrobatske skupine so imele svoje šove kar na poti med hoteli, postavljali so slikarske razstave, organizirali so vrtno tržnico s pokušino afriških dobrot in s pokušino drugih sposobnosti, na primer lovljenja rib na suhem.

Po nekaj dneh sva se spoznala s slovenskim parom. Izmenjali smo nekaj prvih besed in ugotovili, da smo vsi iz Celja, vprašala sem, s katerega konca pa in si lahko mislite, kako sva bila presenečena, da smo skoraj sosedje, midva s Šmarjete, onadva s Prekorja, sosednjega naselja. Ali ni nenavadno, da spoznaš svoje sosede v Keniji?

V vasici Mgomongo, blizu hotelskega kompleksa, smo si skupaj ogledali predstavitev življenja kenijskih plemen. Tam so bili tudi Masaji, katerih pleme še najbolj poznamo iz zgodb in fotografij popotnika Zvoneta Šeruge in nemške pisateljice Corinne Hoffmann. Prikaz preprostih bivališč in opravil nam je bil zelo všeč. Vrač nam je na primer prikazal, kako odganja duhove, drugi pa kako izdelujejo kovaške izdelke, pokazali so nam pridobivanje kokosove moke in kokosovega vina, sodelovali smo lahko v ansamblu in igrali na preproste inštrumente, poskusili smo stiskati sladkorni trs s preprosto leseno stiskalnico, videli smo celo čebelje panje v deblih. Pokazali so nam nenavadno leseno ležišče za glavo in male stolčke. Pa zapestnico, ki je bilo tudi rezilo, iz bivolovega roga so izvabljali zvok, na lesenem pladnju so sušili ribje fileje. Pravi umetniki so za izdelovanje izdelkov iz lesa ebenovine. Tudi rastline, ki zaznamuje njihovo življenje smo lahko videli v majhnih prikaznih vrtičkih: managvo, papajo, kaktuse, bombaž ... To je Afrika.

Paradise Beach

Najina hotelska nastanitev je bila 13 kilometrov južno od mesta Mombase najstarejšega in drugega največjega mesta v Keniji, prepoznavnega z dvema paroma velikih slonjih rogov na mestni vpadnici. V mestu stoji močna trdnjava Fort Jesus, ki so jo zgradili Portugalci za odpor proti morskim piratom v letih okoli 1.500. V njem je zdaj nacionalni muzej s prikazom trgovanja s sužnji. Trdnjava je služila za zapor sužnjev. V slani in vlažni vročini začutiš vonj začimb, na številnih majhnih kavarnicah na ulici lahko srkaš pravo turško kavo in pri tem poslušas zvoke iz minaretov, mesto, kjer srečuješ mešano populacijo Afričanov, Arabcev, Azijcev in Evropejcev, ki živijo svahilijsko življenje. Mesto je zraslo pravzaprav na otoku, ki je z mostom povezano s kopnim. A množica črnih ljudi ne uporablja most, krajša pot je, ko se v staro pristanišče čez zaliv pripelje na že zdavnaj odsluženem trajektu. Ob njem stojijo več stoletij stara drevesa, ki jih lahko objame skupaj šele 20 ljudi.

Pripetljaji safarija

In končno najin dvodnevni safari, ki je nepozabno doživetje, v nacionalni park vzhodni Tsavo, s starim razmajanim majhnim letalom, s katerim smo prav negotovo pristali na travi. Tsavo je najstarejši in največji park v Keniji, ker pokriva kar 20 tisoč kvadratnih kilometrov. Zaradi lažje administracije so ga razdelili na vzhodni in zahodni del. Midva sva bila v vzhodnem delu. Pokrajina je ravna, suha, čeprav skozenj teče največja kenijska reka Galana. Največ živali lahko vidimo prav ob reki. Potovala sva v džipu, še s tremi nemškimi turisti, po rdeči prašni makadamski cesti. Ravnica savane z nizkim suhim grmičevjem postreže kdaj s tropom gazel, nosorogov in bivolov, ko se bližamo reki pa je živali še več od antilop, žiraf, nojev, pavianov, različnih ujed, ob reki pa srečamo nilskega konja, krokodile in želve. Bolj redko vidimo še leve, ki lenarijo ob grmu. Zgodilo se je, da je na nekem delu poti v džip, ki je imel odprto streho, prišlo nekaj hudih obadov, najmanj dvakrat večjih od naših. Otepali smo se jih, kar se je dalo. Tepli smo jih s kapami, a jih ni bilo mogoče ubiti. Dobršen del poti je bilo v avtomobilu obsedno stanje. Vsi smo bili zaradi mahanja čisto prašni, prestrašeni, pa tudi utrujeni. Zakaj šofer džipa ni ustavil in jih nekako pregnal? Ni nas želel izpostaviti nevarnosti kakšni kači, ki bi lahko bila ob cesti. Sicer pa smo ves čas krillili z rokami, tudi on, in

se zato kislo smejali. Obadi se navadno zadržujejo na mestih, kjer so pred kratkim bili sloni. In res, kmalu smo zagledali nekaj slonov, ki so se leno sprehajali po redkem rastju. Sloni so obarvani rdeče zaradi rdeče lateritne prsti, v kateri se valjajo ali si jo z rilcem zmečejo nase, da jih ščiti pred soncem in zajedavci. Veliki uhlji, s katerimi nenehno opletajo so podobni obliki afriškega kontinenta. Nekaj slonjeobadnih pikov pa smo vendarle utrpeli. To je pač Afrika.

Na safari smo krenili že zgodaj, ko se dan še ni čisto zbudil. Bila sem zelo utrujena od najbolj burne noči v življenju. Spali smo v tako imenovanem Krokodiljem kampu, v šotoru podobnem bungalovu. Najprej, ko sva stopila v najin šotor, je bilo vse prepleteno s pajkovo mrežo, kot da tukaj že dolgo ni bilo nikogar. Pajke pa imam jaz že od nekdaj za najstrašnejša in gnusna bitja. Nikoli ne bom pozabila, kako so se me v otroških letih v sanjah prikazovali povečani in zlobni. Seveda sva vso to golazen dobro odstranila in počistila, kar bi lahko motilo najin spanec. Hitro se je stemnilo, in ko sva se spravila spat, se je začelo strašljivo oglašanje, kot da bi prihajalo iz notranjosti. Bilo je več različnih glasov v neenakih presledkih. Včasih je škrtalo, se plazilo, švrkalo sem in tja. Prižgala sva luč, a nič. In spet in spet sva to ponovila. »Za hipec je bilo videti nekaj zelenega«, je dejal soprog, mene pa je zgrabila panika. »Spravi tega vraga ven«, sem kričala. Toda kako boš ulovil plazilca, ki hitro kot blisk pobegne skozi špranjo. »Zadelaj vse luknje«, sem kričala in tako tudi soprog ni mogel nič spati. Pred večerjo sem v campu videla velike raznobarvne plazilce. Bog ve kakšne živali vse pridejo ponoči na plan, ker se podnevi skrivajo pred vročino. Zavila sem se v odejo, kjer me je dušilo, pa ne od pomanjkanja zraka. Zakrčil me je strah. Tresoče sem čakala, da me tisto pikne, ugrizne ali opraska. Ne spomnim se, da bi zaspala, noč je bila dolga kot še nikoli. Ob zgodnjem svitu je bilo treba vstati. A takrat sledu o kakšnih plazilcih ali čem podobnem, ni bilo. Kaj pa sem lahko drugega pričakovala v Afriki?

Na vožnji po savani sem utrujena zadremala. Med kakšno večjo luknjo v cesti, ko je džip pošteno poskočil, sem se predramila. Pokrajina pa enaka, kot da smo prevozili le nekaj kilometrov. Vsepovsod nizko posušeno rastje in ravnina do koder seže oko. V daljavi so se pasle živali v enakih sivorjavih barvah kot pokrajina. Še dobro, da sem imela s seboj teleobjektiv, saj bi sicer težko zbrala slike za album. Po sedmih urah vožnje, seveda s postanki za fotografiranje, se je pokrajina spremenila. Grmičevje je bilo višje, pojavila so se drevesa deževnega gozda in v tem območju smo se ustavili, da bi imeli v naravi kosilo. Tam so bili že nekateri drugi turisti. Naši kenijski vodniki so kar uredili piknik kosilo s sedenjem na tleh ali na kolenih. Kakor kdo. Moški so imeli več težav s sedenjem kot ženske, smo pa ženske imele veliko več težav pri nujni potrebi. Nekaj metrov stran je bila postavljena lesena kočica za WC. Morala sem se odpraviti tja. Ob vsakem koraku po potki na levem in desnem stopalu se je nekaj zganilo v travi. Živali so se ustrašile in skakale tik pred mojim korakom. Ko pa sem odprla vrata, so na stenah, kot naslikani, viseli živopisni veliki plazilci. Za razliko od tistih na potki do sem, ti niso odskočili, se niso bali, ostali so nalepljeni na stenah. Naravna potreba je bila večja kot strah, zato sem morala narediti miselni preklon in opraviti. Pa še hrbet sem jim morala obrniti. Uf, zdelo se mi je, da se je nekaj na steni zganilo. Še bolj tiha in mirna sem skušala biti. Ko sem se hitro oblekla, so bile slike še kar tam.

Po piknik-južini smo videli paviane, ki so ždeli na veji nedaleč in nas mirno opazovali. Najbrž so potem, ko smo odšli, pospravili za nami.

Atene

2002
GRČIJA 2002

Ladja, velika kot stolpnica

Stala sem pred belo steno z velikanskim napisom Anek lines in nisem se mogla načuditi velikosti ladje – trajekta. Kot da bi stala pred stolpnico, le da je ta imela majhna okna samo v višjih nadstropjih.

Spraševala sem se, kako bo ta navpična velikanska gmota lahko plula po morju. Z veliko željo, da to vidim in doživim, sem vstopila in si z občudovanjem ogledovala njene dimenzije. Najboljši od vsega je bil pogled iz vrha navzdol proti morski gladini, ko so bili čolni kot majhne pikice. Iz vrha je bil lep pogled tudi na številna orjaška dvigala v panorami Tržaške luke. Opazovala sem, kako se je velika pošast počasi začela premikati proti odprtemu morju. Če ne bi videla, kako пристanišče čedalje bolj izginja, sploh ne bi opazila, da se peljemo. Sonce se je počasi potapljalo in potopilo v morje. Plovba je bila mirna.

Potem sva z možem imela veliko časa, da si pogledava vse prostore na ladji. Rešilnih čolnov je bilo na obeh straneh kar nekaj. Do premca, tam kjer sta stala Rose in Jack na Titaniku, ni bilo dovoljeno. Škoda, ker sem hotela oponašati tisti prizor. Nadstropje višje so imeli bazen obkrožen z ležalniki. Imeli so

Korintski kanal

samopostrežno restavracijo in velik salon, kjer si po želji lahko tudi ves čas sedel za mizo, bral ali kvartal. Nekateri so v prostoru, kjer so imeli takšne sedeže kot v letalu, ki si jih lahko spustil v na pol ležišče, na njih spali. Spet drugi so spali na ladijskih tleh v spalnih vrečah v enem od hodnikov, namenjenem za to. Eni pa so spali kar v svojih potujočih domovih, ki so jih imeli parkirane v podpalubju. Ladja je imela na eni strani odprtino v obliki balkona, da so tudi oni imeli razgled na odprto morje.

S soprogom sva se nastanila v majhni kabini sredi ladje v sedmem nadstropju, brez oken, v kateri je dovolj prostora za spanje in sanitarne potrebe. V kabini nisva opazila, kdaj se je naredil dan, bili smo že daleč na vzhodu Jadranskega morja, pluli smo mimo številnih obmorskih mest, ki smo jih videli od daleč in skozi Otrantska vrata zapluli proti Grčiji. Proti večeru smo pristali v pristanišču Patras.

Z agencijo smo si prvi dan v Grčiji ogledali veliko arheološko najdišče, Mikene, nekdanje lepo cvetoče mesto z mogočno utrdbo, ki je bilo na višku moči leta 1.450 pred našim štetjem. Ostanki akropole na vrhu hriba dajejo občutek mogočnosti mikenske kulture, saj se od tod vidi široko območje Peloponeza. Začeli smo se seznanjati z zgodovino mikenske civilizacije, ki naj bi nastala po vesoljnem potopu, potem pa še s celotno obširno grško zgodovino, življenjem in deli slavnih filozofov in si v spomin priklicali tudi Homerjeve verzice.

Nedaleč proč stoji veličasten amfiteater s preko 15-tisoč sedišči. Še danes ima izjemno dobro akustiko, zato ga enkrat na leto uporabijo za predstave. Oder ima v ozadju lepo pokrajino s hribočki, polnimi oljčnih dreves. Gledališče leži v Epidavrosu, ki je služil kot svetišče za zdravljenje. Tja so prihajali ljudje v upanju, da bi se pozdravili. Noč so morali prespati v veliki dvorani, kjer jim je Bog v sanjah svetoval, kaj morajo storiti, da bi bili spet zdravi. Najverjetneje so bile to toplice, saj so v bližini našli mineralne vrelce. Nek gospod iz skupine je težko hodil in si pri tem pomagal z berglami, zato sta s soprogo vedno ostajala zadaj, ali pa sta kje počakala, če smo hodili dalj časa. Gospodu z berglami smo pomagali, da je prišel do spodnjega dela teatra. Nekje v bližini je stal kamen z izdolbljeno luknjo. Vsak, ki je pogledal skozenj, si je moral zaželeati nekaj v zvezi z zdravjem. Tudi ta gospod se je sklonil k luknji in si zaželel, da bi hodil brez palic. Potem, ne boste verjeli, je brez palic prehodil isto pot nazaj do avtobusa. Vsi smo mu ploskali.

Še isti dan smo se z avtobusom peljali do Korintskega, v živo skalo vklesanega kanala, ki spaja Korintski in Saronski zaliv v Egejskem morju. Dolg je 6,3 kilometre, širok pa je le 21 metrov, zgrajen v 19. stoletju. Na

Grčija

ta način je Peloponez pravzaprav otok. Z izgradnjo tega kanala so ladjam skrajšali pot za 400 kilometrov. Na obeh koncih kanala se nahajajo premični mostovi za promet, ki se ob prehodu ladij spustijo na dno kanala.

Ena od večerij je bila skupna, prava Grška, na kateri smo jedli nacionalne jedi in sprva gledali plesalce v narodnih nošah, ki so zaplesali nekaj plesov, po katerih je sledil pričakovani sirtaki. Nekateri iz naše skupine so se opogumili in z njimi imeli kratek tečaj, potem pa zaplesali. Ob takih priložnostih me vedno zasrbijo podplati in kar pridružila bi se jim, vendar sem vedno premalo pogumna. Tudi tokrat sem samo fotografirala.

Veliko antične Grčije nam pričarajo Atene, nekdanje središče umetnosti in filozofije. Sredi mesta dvignjeno na hribu stoji znamenita grška Akropola, arheološki biser. Precejšen del so ga prenavljali, tako da ni bilo mogoče fotografirati ne da bi imela fotografija gradbeni oder. Žal je Grčija precej izropana, večina arheoloških najdišč je hranjenih v drugih državah, največ v Italiji v Rimu. Druge so le razvaline, prepuščene zgolj času, ne pa več zgodovini.

Na krožnem ogledu mesta smo se ustavili ob Olimpijskem stadionu, kjer je že visela olimpijska zastava in kamor nismo mogli vstopiti, saj so ga prenavljali zaradi bližajočih se olimpijskih iger. Videli smo Hadrijanova vrata, Dionizijev teater, trg Sintagmo s predsedniško palačo, Kraljevo palačo in se ustavili v stari četrti Plaka. Danes je tam skoraj vsaka hišica spremenjena v prodajalno, obrtno delavnico ali lokalček.

Kopanje na plaži je bilo predvideno le za en dan, na preostanek poti bi morali odriniti z grško ladjo do otoka Krete, kjer smo imeli načrtovanih še nekaj ogledov. Vendar se je zalomilo zaradi stavke ladjarjev. Ko je bilo jasno, da na Kreto ne moremo z ladjo, smo en dan izkoristili za ogled Delfov, predhodnico modernih olimpijskih iger. Tam so se vsake štiri leta športniki z vsega grškega sveta pomerili v igrah. Zmagovalci so dobili na glavo lovorjev venec.

Potem smo zopet ležali na plaži v hotelu, kjer so stregli res minimalne obroke hrane. Posedali smo, se sprehajali vzdolž dolge plaže, posejane s kamenčki in čakali, da nas spravijo domov. Agencija nam je uredila, da smo šli do Krete z letalom, in ujeli let, ki je bil predviden po ogledih na Kreto. Tako smo Kreto videli le z letala. Na račun spremenjenega programa smo isto leto dobili še enodnevni izlet v božični Salzburg.

Milano

2002
SEVERNA ITALIJA 2002

V modni prestolnici

Čisto nekaj posebnega je bilo doživeti sprehod mimo izložb eminentnih svetovnih blagovnih znamk z najnovejšo modo Versaci, Hogan, Celine, Prada, Boss, Benetton, Alberto Gozzi, Calvin Klein itd. Prestižna ulica Montenapoleone v modni prestolnici Milano je bila skoraj prazna. Tu in tam kakšen mimoidoči, pa še neki snemalec je snemal lepo mladenko. Tudi jaz sem hitro sprožila v tisto smer.

Bolj promenadna z več ljudmi je ulica Galleria Vittorio Emanuele II, ki ima obokan steklen nadstrešek. Izložbe niso bile kot v kakšni azijski stojnici natrpane do zadnjega kotička, ampak so imele le izbrane kose na največ treh lutkah. Cene pa nikjer, a prav te so me najbolj zanimala. Zakaj ne napišejo cene, ker v prodajalno vstopijo samo tisti, ki imajo toliko pod palcem, da lahko plačajo visoke zneske. Očitno pa ni zaželen obisk takih, ki bi si samo pasli oči. Opogumila sem se in vstopila v eno od njih, ampak sem šla kmalu ven, ker sem se počutila čudno, kot da bi klošarka vstopila na gala prireditev, bilo mi je nerodno. Prodajalka takoj ogovori redkega kupca. Navajene so najbrž, da tisti, ki vstopi v tako trgovino, tudi kaj kupi. So pa izložbe kot modne revije, kjer vidiš kaj je moderno, kaj se stilsko sklada in dobiš kakšno zamisel, kaj

Dolomiti

lahko uporabiš iz stare zaloge svojih oblčil.

Ko je bilo konec ulice sem stala na velikanskem trgu pred veličastno milansko katedralo Il Duomo, ki je bila žal vsa v odrih z zastrtimi platni. Menda jo je treba kar naprej obnavljati. Škoda, da jo nisem mogla videti v vsej njeni veličini. Moram še kdaj tja. Zanimiva je njena velikost znotraj, saj lahko sprejme 40 tisoč ljudi. Ob velikem trgu, kjer se, ne boječ se ljudi, sprehajajo golobi, stoji tudi znamenita operna hiša La Scala, ki se kosa z največjimi opernimi hišami sveta. Nedaleč je še Castello Sforzesco, grad z muzejem renesančnih mojstrov in drugih umetnikov.

Po pokrajini, prežeti z jesenskimi barvami, smo se nato pripeljali do jezera Como, kjer smo prenočili. Lepo mesto za preživeti počitnice, slikovito, mirno, romantično, zato je tukaj veliko počitniških hišic. Jezero je obdano z gorami, zato je idiličnost še toliko večja. Ravno prav za navdušence vodnega športa in planinarjenja hkrati.

Naslednji dan smo se nedaleč proč ustavili v neki kleti na pokušini vin. Lombardija ob porečju reke Pad ima zelo dobro sredozemsko klimo pravnjjo za poljedelstvo. Tu so številni nasadi, pridelujejo žitarice, povrtnine, sadje in vino. Po tej rodovitni dolini smo prispeli do alpskega gorovja Dolomiti ter se peljali preko prelaza Pass Pordoi 2.250 metrov visoko. Želeli smo se peljati preko višjega prelaza, vendar je bila tam v oktobru cesta zasnežena. Povzpeli smo se po vzpenjači na razgledni stolp in pred nami se je odprlo celotno pogorje Marmelade in drugih vrhov. Prekrasno, kar predstavljala sem si, kako mora biti lepo tudi pozimi, ko pričakuje množico smučarjev, ki se tukaj, zaradi velikosti smučiščnih prog, kar razgubijo. Potem smo se peljali mimo Merana, Trevisa, znanega smučišča Cortina d'Ampezzo, kjer smo se ustavili na sladoledu, proti domu.

Ribiči v Negombu (nagrajena fotografija)

2003
ŠRILANKA 2003

Lokvanj za obletnico

V Šrilanki sva bila slabih dve leti pred uničujočim cunamijem. Dežela se nama je zdela zelo prvinska. Nikjer nisva doživela toliko prijaznih nasmehov kot prav tam. Od ribiča Hernanda sva za obletnico poroke prejela Lokvanj okrog vratu.

Na letalu letalske družbe Emirati sva se imela fino, saj so na potovanju nudili visok standard. Vmesna postaja je bilo letališče v Dubaiju, ki je neverjetnih dimenzij, bogato opremljeno in sodobno obnem, a pravzaprav že na meji kičastega. Notranjost stavbe krasijo med drugim tudi velikanske freske, ki prikazujejo konje v naravni velikosti, veliko je plastičnih palm, prižganih električnih bakel in mogočnih lestencev, ki dajejo močno, potratno razsvetlavo. Sicer pa se porabi energije ne gre čuditi, saj sva med nočnim letom opazovala spodaj med Emirati in Iranom zelo razsvetljena mesta. Štiri ali pet ur na letališču je čas, ki ga je preveč za čakanje na let do končne postaje in hkrati premalo za obisk mesta Dubai.

Kanal Negomba

Rally po hribih

Ob prihodu v Colombo, glavno mesto Šrilanka sva mislila, da se bova pridružila drugim turistom agencije Panlanka, recimo ameriškim, nemškim ali drugim turistom, da bomo skupaj potovali po deželi. Pa naju je čakal le voznik Toyote, ki je bil hkrati vodnik, torej sva bila v tem času edina turista pri tej agenciji. Pet dni naju je vozil po notranjosti, da sva si ogledala najbolj pomembne turistične točke. Zaradi prehitre vožnje za tamkajšnje slabo vzdrževane, ozke in vijugaste ceste bom voznika imenovala Brzi. Lahko bi ga imenovala tudi Drzni, saj je pogosto prehiteval v škarje. Tisti čas je bilo v državi zelo malo turistov, saj je Šrilanka zaradi terorističnih spopadov med večinskimi Singalci in manjšinskimi Tamilci, ki želijo imeti svojo avtonomijo na severni strani otoka, še vedno veljala za nevarno deželo. V Šrilanko sva prispela sredi aprila, ob praznovanju njihovega novega leta – prehod boga Sonca iz Rib v Ovna – zahvalni dan ob času žetve, čas za prijatelje in družino. Verniki od vsepovsod v svetišča prinašajo darove in molijo. Vsi praznje oblečeni večinoma v belih oblačilih se zbirajo pred templjem, od mladih do starih in v roki nosijo lotusove cvetove, katerih popki pomenijo simbol kozmične skladnosti ali narave Bude. V Kandyskem templju sva se tudi midva pomešala med njih, si pred vhodom sezula čevlje in se bosa počasi in spoštljivo prerivala med njimi, da bi videla v zlati skrinjici shranjen Budov zob. Menda je bil ta zob rešen iz Budove pogrebne grmade okrog leta 500 pred našim štetjem. V preddverju so moški v dolgih belih krilih ob plesu udarjali na bobne, sleherni leseni detalj je bil barvito okrašen s trakovi, vsepovsod so bili čudoviti aranžmaji iz cvetov, stene so krasile poslikave iz verske zgodovine, pa tudi Budovi kipci in številni slonji rogovi v znak bogastva, vonjalo se je sandalovino. Hodili smo v smeri urinega kazalca do zlatega svetišča z majhnim oknom, kjer je na razstavi zob podoben zobu divjega prašiča. Po običaju pustiš tam cvetje in nekaj drobiža v misli, da jim bo to zagotovilo dobroto. Zunaj templja so verniki prižigali številne sveče. Bilo je praznično.

Otok je trdnjava Budizma, ki uči strpnost do drugih ver, zato je kar nekaj hindujskih obeležij, ker so Tamilci po večini hindujci. Sicer se njihova budistična in delno tudi hindujska vera odsevata v svetiščih in kipih ter v orjaških dagobah, trdnih kamnitih zvončastih kupolah povsod po državi. Vera ima namreč osrednjo vlogo v vsakdanjem življenju delovnih ljudi.

Kandy (nagrajena fotografija)

Iz templja sva odšla na predstavo, kjer turistom prikažejo njihove obredne in celo bojne pleses z velikimi maskami na glavah. Zaradi rdečega jezika so maske nekoliko podobne našim kurentovim. Med plesom izvajajo tudi akrobatske veščine, z vrhuncem – hojo po žerjavici. Takšne maske, ki jih imajo plesalci, lahko v različnih velikostih kupiš v številnih trgovinah po državi. Narejene so iz lahke ebenovine ali težke gline. V takih trgovinah je na voljo vrsta različnih Budovih kipcev, okrašenih slonov, izdelkov iz izrezljanega lesa, doma narejenih vezenin, iz številnih zdravilnih zelišč in dišavnic narejene kreme in olja ter drugih reči, ki jih turisti kupimo za spomin. Čudoviti so tudi dragulji iz njihovih rudnikov. Ob obisku ene od trgovin z olji so naju pošteno zmasirali tudi z nakupom. Olje za hujšanje, boljši vid, potenco? Ne vprašajte, če pomaga.

Mesto Kandy je najpomembnejše mesto hribovite notranjosti otoka ob velikem umetnem jezeru in slikoviti dolini, ki jo obkrožajo hribi. Tam je za razliko od neznosne vlažnosti ob obali prav osvežujoče. Stanovala sva v hotelu Topaz na vrhu hriba, nekoliko izven mesta, zato pa je bil pogled na pokrajino izjemen. Pred hotelom, in tudi nedaleč iz mesta, naju je navdušil čudovit park z zanimivim rastlinjem, ki pri nas raste le v lončkih. Botanični vrt Peradeniya meri 60 hektarjev in je bogat z neobičajnim drevjem velikih dimenzij, korenin nenavadnih oblik, vej, ki so lahko dolge več kot 20 metrov. V krošnjah nekaterih dreves se zbirajo netopirji, v velikih listih si mravlje naredijo svoje gnezdišče. Ker so ta park pravzaprav osnovali nekdanji kralji, vidimo drevored kraljevih palm, zanimiv predel je park orhidej, kjer rastejo menda vse vrste, kar jih obstaja. Nisva se mogla načuditi razsežnosti krošnje, ko sva stala pod velikanskim fikusom Benjamin. Pod njo se skrijejo pred soncem družine, kjer klepetajo ali se igrajo z otroci. Otroci visijo in plezajo po nizkih vejah. V parku imajo tudi veliko figo, ki ima korenine prepledene na 1.600 kvadratnih metrih, orjaške praproti, tikovce in ebenovce. Park se ponaša še s številnimi vrstami dišav, ki so jih včasih izvažali v velikih količinah.

Brzi vodnik naju je peljal, kot da smo na rallyju po hribih naokoli, v kraj Nuwara Eliya 1.800 metrov visoko, okoli katerega je sleherni kos zemlje poraščen s čajevci; tam pridelajo največ čaja za izvoz. Poleg čajev izvažajo kavčuk, kokosove orehe, sladkor in dišave. Ogledala sva si eno od tovarn. Potem, ko ženske vsak teden oberejo natančno po tri novo zrasle lističe vsakega vršička, jih sušijo z ventilacijo, pri fermentaciji izluščijo liste po velikosti in stebelu, nato jih ločujejo še z elektriko. Trije lističi pomenijo tri

stopnje kakovosti čaja. Bolj ko so ti lističi mladi, boljši in dražji je čaj. Pridelujejo zeleni in črni čaj. Zeleni je tisti, ki je takoj posušen, črni pa nastane, ko ga posušijo in pustijo fermentirati. Pridelovalci zaslužijo povprečno po pet dolarjev na dan. Povedali so nama recept: 1 žličko na 1 skodelico, pusti 2 minuti v vreli vodi in precedi. To mora biti pijača bogov, saj ima številne zdravilne učinke od preprečevanja raka in lajšanja sončnih opeklin do dviga koncentracije in pomirjanja duha.

Ni se mi še zgodilo, da bi me ob sprehodu po ulicah neznani ljudje prijazno pozdravljali. Mimo naju se je peljal avtobus mladih najstnikov, vsi po vrsti so nama mahali. Neka dekleta, ki so v gruči igrivo in smejoče hodila po plaži, so me ustavila in me v slabi angleščini spraševala od kod sem, in če imam kaj otrok. Zelo so bila prijazna, imela sem občutek, kot da občudujejo mojo polt, lase, morda še kaj. Sva pa doživela tudi drugo plat, nekakšno neodobravanje ali izkazano sovraštvo do tujcev, ko nama je nek starejši domačin v svojem jeziku govoril z jezo v njegovem glasu in obnašanju. Menila sva, da prav gotovo ni povedal nič dobrega.

Otoško državo so včasih imenovali Ceylon, Šrilanka pa v prevodu pomeni Veličastna dežela, kjer je bilo domovanje veliko slonov. Danes slonov v naravi ne srečaš. Vse imajo »pod kontrolo«, ker jim drugače delajo škodo. Največ jih živi v slonji sirotišnici Pinnewala. Država v tem parku skrbi za preko 50 slonov, ki so ostareli ali so bili zapuščeni. Za turiste prikazujejo kako jih hranijo, čistijo in kopajo v reki.

Po kanalih v džunglo

Mimo številnih nasadov čajev, kavčukovcev, palm in ananasovih nasadov smo mimo predmestne vojaške kontrole prispeli v hotel Sea Garden, tik ob obali v mestu Negombo, kjer sva se poslovila od Brzija. Tam sva prebivala naslednjih sedem dni, in se težko navadila nenehnega glasnega udarjanja valov ob peščeno obalo. Indijski ocean je topel, pesek je čez dan prevroč za bosa stopala, po dvanajstih urah, ko se stemni, priletijo komarji, pred katerimi se zaščitiš s prosojno tančico okrog postelje. V hotelu sva vsak dan v angleščini debatirala z receptorjem Stanleyem, ki je zbiratelj znamk, tako kot midva. Še zdaj si jih pošiljamo v zamenjavo. Sea Garden je majhen zasebni, preprost hotel, brez zvezdic. Ko se je nekega dne vlila dežna nevihta, je voda po hotelu tekla kar po stopnicah. Pred najino sobo je bila zvita velika brisača, da bi preprečila dostop vode v sobo. Vse je bilo v hipu poplavljen, potem pa je tudi tako hitro, kot je pritekla, tudi odtekla. Vlaga je ostala še naslednji dan, za kar so se nama opravičevali. V hotelu sta bila nastanjena dva nenavadna para, ženska blizu 60 let in postaven črnc, kakšnih 30 let mlajši in pa istospolna moška partnerja. Negombo namreč slovi kot mesto drugačnih, celo takšnih, ki najdejo ljubezen za denar. Javno izkazovanje ljubezni pa v državi ni najbolj sprejemljivo.

Mesto Negombo je znano po številnih kanalih, ki so razpredeni po mestu v vseh možnih smereh. Kanali, ki so jih dali zgraditi Nizozemci v 17. in 18. stoletju, so še vedno uporabne prometnice. Njihova skupna dolžina znaša več kot 120 kilometrov. Ribič Hernando naju je s čolnom peljal daleč v notranjost kanalov, kjer sva videla življenje revnih ljudi, ki se ukvarjajo z žganjekuho Araka, pridelanega iz sladkega palmovega soka in prevrete riževe moke. Globoko v notranjosti džungle, kjer so veje obrečnega grmičevja visele druga čez drugo nad vodo, smo se seznanili s tam živečo družino. Otroci so prosili za kakšno stvar. Enemu fantu sem dala pisalo, pa je potem prišel še drugi in tretji, tako da mi jih je hitro zmanjkalo.

Domačin nama je dal poskusiti palmovo žganje, neko kislo pijačo, ki sem je naredila le požirek, pa je iz vljudnosti nisem pljunila ven. Potem je po vseh štirih kot opica preplezal visoko palmo, z nožem zarezal v cvet na vrhu in nastavljal bambusovo posodo, da je sok tekel vanjo. Po palmi sem se opogumila plezati tudi jaz in takoj ugotovila, da je to zelo težko in hitro odnehala. Družina se ukvarja tudi s fermentacijo palmovega soka v žganje, to pa je tam prepovedano. Zaradi nelegalnega dela skrivajo žganje v sodih v poraščeni džungli, vse do skrivnega tihotapljenja s čolnom do kupcev.

Potem naju je Hernando peljal v predelovalnico kokosovih vlaken, kjer so ljudje delali v izjemno težkih

Deček ob kokosovih vlaknih (nagrajena fotografija)

razmerah. Ženske in moški so hodili do vratu po vodi in mešali namočene kokosove orehe, ki so jih v zastarelih strojih luščili iz vlaken. Hernando naju je opozoril, naj pogledava njihove roke. Vsakemu od zaposlenih je, zaradi primitivnih in nevarnih strojev, manjkalo nekaj prstov. Oluščena mokra vlakna so potem nosili na sušenje.

Ustavili smo se še v gojilnici škampov. Med to res zanimivo vožnjo sva se spomnila, da imava prav tisti dan obletnico poroke. Hernando je brez besed čoln zapeljal med lokvanje, odtrgal dva cvetova in ju zvezal v ovratnici. Ovenčana z lokvanjevima ogrlicama sva se seveda fotografirala. To naju je stalo majici, ki sva ju imela na sebi, saj sta zaradi sledov cvetnih sokov, bili samo še za v smeti.

S Hernandom sva prijateljevala, ko sva se sprehajala med v nedogled dolgo peščeno plažo, od koder ribiči ponoči odhajajo loviti. Ribe potem sušijo kar na plaži ali pa jih tam na zasilnih lesenih stojnicah ali pa na tleh prodajajo. Na najin zadnji dan nama je Hernando predstavil prijatelje ribiče. Sedeli smo v krogu na pesku in se spoznavali. Jaz sem jim v pesku risala Evropski zemljevid, da bi jim lažje povedala od kod sva doma. Pripovedovala sva jim o naši domovini, o snegu, ki ga oni še niso videli, oni pa so nama govorili o družinah, kaj delajo žene in otroci, medtem ko oni lovijo. Zdaj sva vesela, da so potem vsi preživeli cunami.

Fraser Eylandt

2004
AVSTRALIJA 2004

Iskanje druge polovice

Bila sem zmedena. Nisem razmišljala kaj bom rekla, le videti sem ga hotela in bila v strahu, če morda ne bo doma, saj bi umrla od razočaranja, da sem prišla tako daleč. Pa je bil doma, ali bolje bila sta doma. »Pozdravljen, sem hči Poldke.« V veri, da je oče, sem ga objela.

Neznanska želja iz otroštva se mi je uresničila to leto. Letalske vozovnice v Avstralijo so, zaradi vedno večje konkurence letalskih prevoznikov, postale poceni. Praznovala sem Abrahama in od daril zbiralala denar za pot v Avstralijo. S soprogom sva načrtovala obisk nekaj prijateljev, ki živijo širom petega kontinenta, na otoku Grotte Eylandt, v Sydneyu, v Melbournu, v Goush Bayu in Perthu. Največji razlog pa je bil obisk biološkega očeta, ki ga še nisem videla nikoli. Z njim nisem imela nikakršnih stikov po njegovi krivdi, saj na moja pisma ni odgovarjal, na klice se je oglašala ženska, ki je govorila, da ga ni več na tem naslovu. Zato sem po spletu v avstralskem imeniku našla nov naslov in domnevala, da bi lahko bil pravi. K sreči ni bilo veliko ljudi z njegovim priimkom.

Darwin

Kot v parni savni

Pot sva začela v Darwinu, kjer je bilo najbolj soparno na svetu. Ko prideš iz klimatiziranega prostora na prosto, postaneš v trenutku čisto moker, to je prava zatohla, lepljiva, puhteča mokrota. Nikjer drugod po svetu nisva čutila takšne vlage. Aboridžini, ki jih v tem mestu živi veliko, imajo na sebi po dve »coti«, navadno zanemarjene kratke hlače in majico brez rokav, več ne potrebujejo. Že zjutraj je bilo 27 stopinj. Čez dan pa sonce žge, čeravno piha rahel vetrč. Do 9. ure, ko se odpro prodajalne in centri, je videti polno postopačev, potem pa raznolikih ljudi večinoma mladih, prijaznih in ustrežljivih, ki želijo pomagati ali svetovati po najboljših močeh. Ves teden sva potovala, preden sva prišla v Melbourne.

Darwin je majhno sodobno mesto, po velikosti primerljiv z mestom Celje, po rušilnem potresu in cunamiju leta 1974 so ga zgradili ponovno. Prometa je malo, zato pa je za pešce odlično poskrbljeno. Tista tipka na semaforju resnično deluje glasno in utripajoče. Na cesti je veliko tabel, ki opozarjajo za vsako malenkost, na to, da se približuje križišče, da nimaš prednosti, da moraš počakati pri rdeči luči na primer. Ni pa bilo videti reklamnih panojev. Za turizem je dobro poskrbljeno, v vsakem hotelu so katalogi in letaki, v središču pa informacijske točke s propagandno informativnim gradivom. Restavracije so po obliki take kot v »western« - saloonih.

Takoj ko se malo oddaljiš iz mesta, spoznaš najhujšo avstralsko nadlogo, majhne muhe, ki ti silijo v oči, usta, ušesa in so pri tem neverjetno vztrajne. Pokrajina je ravna stepa, drevje evkaliptusa pa večinoma ožgano zaradi pogostih namernih požarov. Hiše v naseljih večinoma stojijo na kolih, kot pri koliščarjih, menda zato, da je bolj hladno in da imajo plazilci težji dostop. Varni pa so tudi pred poplavamami v monsumskem deževju, ki pade v nalivih na rdečo manj prepustno prst, ko potem voda izdolbe velike jarke. Ogledala sva si velike plantaže banan in manga, ki imajo na enem drevesu po tri tisoč plodov. Živalski svet je v tem delu Avstralije zelo raznolik, tam živi preko sedemsto tisoč vrst ptičev, veliko vrst kač, ki so večinoma strupene in strupenih morskih ožigalk, mnogo rib. Zanimivi so termitnjaki, ki segajo visoko v zrak, pa tudi globoko v zemljo. Kopali smo se le v toplem sladkem jezeru pod slapom, kjer je varno pred sladkovodnimi krokodili, ne pa tudi v morju, kjer preži nevarnost strupenih ožigalk.

Harvy Bay

Na dveh otokih

Nočni let proti otoku Grotte Eylandtu, kjer moraš imeti za vstop posebno dovoljenje Aboridžinske skupnosti, je bil prav strašljiv. Peljala sva se v letalu s 30 sedeži in pristala na slabo osvetljenem letališču Grove še na celini. Izkrcati smo se morali s prtljago vred in v majhni neugledni stavbi čakati eno uro za let naprej. Strašljivo je bilo zaradi slabe razsvetljave, različnih ljudi, med katerimi je bilo največ Aboridžinov z grobimi, izbuljenimi in resnobnimi potezami na obrazu, mnogo insektov in velikih veš. Sploh pa ni bilo jasno, zakaj smo morali čakati skoraj uro dolgo. Končno smo se spet v majhnem letalu odpeljali na otok Grotte Eylandt, kjer naju je čakal slovenski prijatelj Janez. Kako je bilo tam, je že druga zgodba.

Zanimiv je bil safari na otoku Fraser Eylandt, največji sipini na svetu, oziroma edinem peščenem otoku, kjer živijo dingi. Videli smo jih, ko so nam prečkali peščeno cesto, široko za širino avtobusa. Na tem otoku, ki je zaščiten kot nacionalni park, rastejo posebne rastline, pa tudi takšne, ki jih poznamo, le da so nenavadnih dimenzij. Tamkajšnja praprotna je kot palma. Z avtobusom smo se vozili celo po široki peščeni plaži in prečkali številne potoke, ki tečejo iz notranjosti v morje. Seveda po levi. Nenavadno je tudi, da je bil šofer vse v eni osebi, vodnik, ki je nenehno predaval, stregel malico, zamenjal veliko gumo na avtobusu, ko se je v njo zapičila ošiljena veja in se vzvratno vozil nekaj kilometrov daleč, da je prepustil cesto drugemu vozniku, ki je imel podobne težave. Pri čakanju so nas hudo nadlegovali orjaški obadi. Voznik/vodnik nam je kazal s prstom nekam v sredo tropske hoste. Nič ne vidim, a vseeno fotografiram v tisto smer. Na fotki je zlit z vejo visel veliki rjavo-zeleni kuščar.

Mestni vlak, ki vozi vsakih 20 minut po bližnjem mestu Brisbane je najprimernejši za ogled mesta, saj lahko izstopiš, kjer želiš. Eno in polmilijonsko mesto je lepo, z mnogimi visokimi zgradbami različnih oblik. Tudi Sydney je podobno obmorsko mesto, le večje, z več kot štiri in polmilijoni prebivalci.

Harvy Bay

Pri očetu?

Na obisk k očetu se nisem upala sama, zato sva z možem v Melbournu počakala dogovorjena strica in teto najinega sodelavca Lojza in Palmo. Peljala sta naju tristo kilometrov proti jugu v letovišče Goughs Bay. Avstralija in oče, moje veliko tiho pričakovanje, a z veliko strahu, da bo šlo kaj narobe, zato, ker nekaterih stvari ni mogoče predvideti. Če bi se najavila, bi tvegala, da ne bi bil doma, da bi si ne želel pojaviti. Da se to ne bi zgodilo, sem želela narediti presenečenje. Nenapovedan obisk je bil zame najboljša in premišljena izbira. Ne sme se mi izmuzniti prilika. Bog ve, kdaj bom, če bom kdaj, spet v daljni Avstraliji. Takrat še nisem vedela, da bom čez nekaj let spet tam. Želela sem spontano srečanje, zato sploh nisem hotela razmišljati, kaj bom naredila in kaj rekla. Pozneje mi je rekel: »Ali veš, da bi me lahko kap?«. Vse je bilo lepo, prijazen sprejem, lepo smo se pogovarjali seveda o njegovi in ženini preteklosti, kako sta vsak zase prišla pred petdesetimi leti na to celino, kako sta se spoznala, kako redke stike sta imela s sorodniki in kako živita. Mene je zanimalo predvsem kakšen ima značaj, saj sem želela videti kakšno podobnost. Bila so me sama vprašanja, ki so odmevala samo znotraj mene, v resnici pa sem vprašala le kakšne bolezni vse je prebolel. Pa ni bilo nič pretresljivega. Tudi njegova žena je bila prijazna, kolikor je v teh okoliščinah sploh lahko bila. Seveda je bila zadržana, kdo pa ne bi bil. Zdravniki trdijo, da ne more imeti otrok, pa se po petdesetih letih najde neka ženska, ki pravi, da bi naj bila njegova hči. Pravzaprav smo se pogovarjali dolgo vse, le te teme nismo odprli. Potem, ko smo se začeli poslavljati, je dejal: »Dobro poznam tvojo mamo, bila je moja ljubezen, vendar je to, kar trdi, treba dokazati.« Ja, vse je bilo krasno, samo občutek nesprejetosti je bil vse večji. Pograbila me je jeza in hotela sem, da čim prej odidem. Fotografirali smo se še in z mešanimi občutki zapustili Goughs Bay. Z letališča sem poklicala, da sem se jima zahvalila za gostoljuben sprejem.

Pristanišče za natovarjanje v mestu Alyangula

2004
AVSTRALIJA 2004

Na odmaknjenem rudarskem otoku

Avstralska celina ima bogato rudno bogastvo ter številne rudnike in rudarska mesteca, kjer ljudje živijo in delajo ob in za odpremo rude v svet. Vsi rudniki so precej podobni. Povsod gre za površinski in obalni kop rude in odpremo na ladje. Obiskala sem enega od avstralskih rudnikov na odmaknjenem otoku Groote Eylandt.

Otok Groote Eylandt leži v velikem zalivu na severu Avstralije vzhodno od Darwina v velikosti polovice Slovenije. Je blizu ekvatorja, v vročem, soparnem podnebnem pasu, kjer temperature skozi vse leto uravnavajo ritem življenja. Tam je tista prava zatohla, lepljiva, puhteča sopara. Do otoka, ki ga obkroža Tihomorsko morje, je moč priti le z letalom ali po slabi makadamski, gozdni cesti, ki jo v deževnem obdobju odnašajo narasle tropske reke in hudourniki, potem pa z ladjo, saj je otok od celine oddaljen 40 kilometrov. Tja smo se pripeljali z majhnim letalom, v katerem smo bili natlačeni z domačini, saj morajo turisti imeti za obisk otoka posebno dovoljenje Aboridžinske skupnosti. Otok je namreč v lasti Aboridžinov, staroselcev, ki so bili tam že od nekdaj, ko so ga začeli obiskovati beli naseljenci. Tjakaj smo lahko prišli na priporočilo dveh Slovencev, Vojničanov Janeza in Lidije, ki sta si na tem otoku ustvarila družino in sta tam že dobrih trideset let.

Groote Eylandt

Ves otok ima v najemu ameriška firma Gemco-Mn, ki se ukvarja z rudarstvom. Aboridžinski skupnosti za najem odštejejo pet odstotkov letnih prihodkov. V Alyanguli, edinem mestu na otoku živi okrog 2.500 ljudi, od tega jih je 500 zaposlenih v rudniku, drugi pa skrbijo za mestno infrastrukturo. Lidiya je bila sprva zaposlena v tovarniškem laboratoriju, sedaj pa, ko je opravila šolanje s področja farmacije, dela v lekarni. Janez vozi cestni vlak, to je 50-in večtonska gmota na 74 kolesih profila približno dva metra, pravi cestni bojovnik, ki povzroča sunek vrtinčastega vetra in lahko premakne človeka, če pelje mimo njega. Janezov delovni čas je po dvanajst ur na dan v treh izmenah (po sistemu 6 dni skupaj, 5 dni prost, najbolje so plačane nočne vožnje). 18-krat na dan prevozi dvajset kilometrov od rudniške separacije do luke. Zasluzek je tedenski. Nič kar imata tam, ni njuno, saj morata po upokojitvi otok zapustiti in prepustiti drugim, ki bodo njuno delo nadaljevali. Zato sta si ustvarila dom v južno ležečem mestu Brisbane, kamor sta se že preselila njuna odrasla otroka.

Na tem peklensko vročem in odmaknjenem kraju pridobivajo velike količine manganita, rudo za plemenjenje železa. Večino ozemlja prekriva tropska različica najbolj značilnega in najbolj nenavadnega avstralskega drevesa – evkalipta. Skupaj s podrastjo ta drevesa odstranijo in sežgejo, odkopljejo povrhnjico in zminirajo rudni sloj. Nato odvažajo rudo na separacijo, kjer jo drobijo, čistijo in ločujejo. Sledi odvoz s cestnim vlakom po ravni cesti, zgrajeni izključno za potrebe tega rudarskega območja, do obmorskega pristanišča, kjer rudo po tekočem traku nalagajo na ladje. Odpadno rudo iz separacije transportirajo v bližnja umetna jezera, kamor zaide tudi kakšen krokodil. Ta jezera nato izsušujejo, odpadno rudo pa prodajo po veliko nižji ceni. Ko ozemlju odvzamejo rudo, odkope zakrijejo s povrhnjico, ki jo po izkopu prikrijejo. Vse potem pogozdijo in tako ohranijo prvotno stanje. Za pogozdovanje ima firma oddelek vrtnarstvo, ki se ukvarja z gojenjem in zasaditvijo rastlinja na tem območju.

Znano je, da je v Avstralijo strogo prepovedano pripeljati hrano, to je sadje ali zelenjavo. Na letališčih cariniki hodijo med ljudmi z usposobljenimi psi, ki ovahajo ročno prtljago in žepe potnikov. Eno jabolko pa mi je vendarle uspelo »prišvercati« mimo. Ob ogledu rudnika nam je bilo ne le vroče, v vlažnem zraku je lebdel prah, ki se je zažiral v pore. Potem, ko smo se z letalom vračali v Darwin, sem iz letala videli še dva rudnika boksita.

Melbourne

2004
VELIKA AVSTRALSKA MESTA 2004

Pri Slovencih v Avstraliji

Pot v Avstralijo sva načrtovala skrbno do potankosti. V veliko pomoč nama je bilo, da sva že od doma vzpostavila stik z nekaterimi tam živečimi Slovenci. Hvaležna sva jim za gostoljubnost, saj sva na ta način videla in doživela verjetno nekaj več. Tokrat sva s seboj vzela prijatelja Franca, ki si je zelo želel videti to celino.

Kopanje v Sydneyu

Kako brezskrbno je, če te nekdo na letališču pričaka, ko ni treba loviti prevoza v hotel. Veseli smo bili Cvetka, ki je že čakal in nas s svojim Falkonom odpeljal v hotel Chorus v centru mesta. Dejal je, da nima stikov s tu živečimi Slovenci, zato se tem bolj veseli, če kdo pride iz domačega kraja. Preden smo našli hotel, smo se ustavili ob obali sydneyskega zaliva, od koder se lepo vidi znamenita opera. Povedal je, da sem prihajajo vsako leto za novo leto opazovat ognjemet. Ker smo pristali na večer, naju je peljal v Casino, velikansko igralnico z velikim številom igralnih avtomatov in miz za igranje rulete ali pokra. Vmes nam je

Melbourne

pripovedoval kako je leta 1990 prišel z družino v Avstralijo in kako sta se morala na začetku z ženo znajti. Opraviti sta morala tečaj jezika in še nekaj strokovnih tečajev. Pravi, da veliko veljaš, če pokažeš kaj znaš. Dokazovanje znanja se ceni, izobrazba na papirju ni dovolj. Povedal je, da je v Avstraliji manjko izobraženih ljudi. Vesela sta, da delata v svojem poklicu.

Naslednji dan je bil lep sončen in topel, ko sta prišla po nas oba z ženo in nas odpeljala najprej na znano plažo Bondi. Na poti smo se sprehodili po vrhu pečin, ki se vzpenjajo tik ob morju. Avstralske muhe so bile tako nadležne, da so silile v usta, nos in ušesa. Zdaj mi je jasno, zakaj koga vidiš s klobukom z mrežo. Pa tudi zakaj se mahanju z roko pred obrazom reče avstralski pozdrav. Po parku smo se sprehodili do plaže, se usedli za leseno mizo, ki jih je polno po travi in se pripravili za v vodo. Zraven so bile javne slačilnice. Z veliko vnemo sem želela zaplavati v Pacifik. Moški so že stali do kolen v vodi in se pogovarjali, šla sem za njimi. A, ko sem stopila v vodo, sem se zgrozila. Voda je bila tako mrzla kot Kamniška Bistrica, da me je zbolelo bolj kot zazeblo. Tega pa res nisem pričakovala. Zakaj tako opevana plaža, če se še kopati ne moreš. Seveda so nekateri pogumni bili v 18-stopinski vodi, vendar jaz sem že po naravi zmrzljiva. Nihče ni prej niti črnil, da je voda tako mrzla, da se vsaj ne bi mučila s preoblačenjem v kopalke.

V mestnem jedru smo bili na razglednem stolpu, od koder se vidi vsa veličina 4,5 milijonskega Sydneya. Odšli smo tudi na tržnico, kupili nekaj zelenjave in mesa ter si potem naredili piknik na Cvetkovem domačem dvorišču. V Avstraliji imajo zelo malo blokovskih gradenj, poslovne stolpnice so v centrih mest. Potem pa se daleč okrog centra vrstijo stanovanjske hiše. Najbrž zato, ker imajo res veliko prostora, da se lahko mesta širijo kot pajkova mreža. Cvetko pravi, da hiše vzamejo s posojilom, vlagajo v njihovo prenovu, jo lahko dražje prodajo, nato kupijo večjo.

Po dobrem druženju in slovenskih jedeh smo se peljali z ladjo do opere. Ker pa je deževalo, bila pa je tudi noč, imam le nočne fotografije. Nato smo se v spirali odmotali iz petmetrske globine garažne hiše ob operi in se odpeljali v hotel. Že ko smo se nastanili v hotelu, je bila na recepciji Tanja, ki nas je nato poklicala in povedala, da je hči slovenskih staršev, da sicer zna Slovensko, a ji je nerodno govoriti.

Povedala je, da zato, ker smo iz Slovenije, spimo v boljših sobah v prenovljenem delu hotela.

Perth

Dol v gore in gor v jame

Prijatelja sta nas naslednje jutro odpeljala v sydneyjske modre gore, Blue Mountains. Vožnja skozi rodovitno ravnino do strmih pobočij je bila prijetna. Še bolje smo se spoznali med seboj, pa tudi z načinom življenja avstralcev. Do takrat sem bila prepričana, da imajo boljši standard od našega. A takega ima le peščica, drugi solidno životarijo iz dneva v dan. Njihova filozofija je živeti za danes in uživati dokler lahko. Država brezposelnim nudi podporo, upokojencem pa vsem enako minimalno penzijo. Od prihrankov in nepremičnin pa pobere visoke davke.

V tej debati se ustavimo sredi ceste. Bili smo sredi gozda, visoko v hribih. Nikjer ni bilo žive duše, promet je bil zelo redek. Cvetko je ugotovil, da smo ostali brez goriva. Kaj pa zdaj? Še signala ni bilo, da bi poklicali servisno službo. Redki mimo vozeči so se vsi po vrsti ustavljali in nas spraševali, če kaj potrebujemo. Neka ženska je bila pripravljena peljati 20 kilometrov do prvega naselja in potem nazaj. Cvetko se je odločil, da se bo peljal z njo do naselja, od koder ga je servisna služba pripeljala nazaj. Sredi, po evkaliptusu dišečem gozdu, smo čakali le pol ure.

Napolnjeni z gorivom smo se daleč navzdol po hribu pripeljali do jame. Vanjo je vodila pot navzgor. Kar lepa jama je bila, a se z našo Postojnsko ne more kosati, ne po velikosti, še manj po lepoti. To je potrdil tudi njihov speleolog, ki je našo jamo pohvalil kot eno od najlepših na svetu, ker jo dobro pozna iz seminarjev in literature. Po ogledu jame smo se peljali daleč navzgor in parkirali na planoti na vrhu modrih gora. Kako narobe svet, v jamo smo morali hoditi navzgor, v gore pa navzdol. In res so iz vrha peljale številne pešpoti tisoč metrov strmo navzdol. Pri skalah, ki se imenujejo Tri sestre (v resnici opaziš podobo obrisov treh deklet) po neki Aboriginski legendi, smo imeli lep razgled na vso široko pokrajino.

Ob vračanju v mesto smo se ustavili v češkoslovaškem klubu, kjer so imeli zabavo, in kjer smo spoznali veliko novih prijateljev. Cvetko pravi, da se v slovenskem klubu zaradi preveč starega članstva ne počutita dobro. Ob veseli družbi, dobri večerji in plesu na evergrine, smo se poslovili od čudovitih in odličnih gostiteljev in vodnikov po sydneyjskih znamenitostih.

Pri drugi mami v Melbourneu

»Halo, kdo je, Palma tukaj? Mira, danes sem slabo sanjala o tebi, a je vse v redu?«

»Je, Palma. Kaj si sanjala?«

»Ne vem več. Pridi za tri tedne k nam dol v Avstralijo.«

»Palma, zlata si, čez pol leta grem v penzijo, potem bom pa že videla.«

»Ne, Mira, zdaj pridi, kmalu pridi.«

Takole sva začeli pogovor po žici z mojo drugo mamico Palmo, ko sem bila že doma. Res, kot mama je, tako zelo skrbna, preprosta in neposredna, s preprosto kmečko logiko o življenju. Prikupen je njen vedno prijazen nasmeh in njena primorska govorica, tiste stare primorščine, ki so jo govorili pred petdesetimi leti. Ko sem bila nazadnje pri njih, se jim je pokvaril zamrzovalnik. Iz njega je vzela tri kilograme govejega mesa in rekla, to moramo porabiti, kaj imata rada, da skuham.

»Joj, Palma, to je daleč preveč, kaj boš s tolikšnim mesom.«

»Ja, moramo porabiti, ker se je odtalil«, je pripomnila.

Za danes naredi goveje zrezke v omaki, iz preostalega pa goveji golaž, sem ji predlagala.

»Kaj pa je to goveji zrezek v omaki, tega pa jaz ne znam.«

Povedala sem ji kako se naredi, pa je spet rekla. »Mi nismo nikoli tega kuhali, ne znam narediti.«

Zdaj bom pa v Avstraliji še kuhala, sem si mislila in se ji ponudila, da jaz prevzamem kuhinjo. Pa sem jo in vsi so pomagali. Na veliko smo se presmejali, ko smo se motali v njeni kuhinji in jo spraševali kje ima kaj. Z zanimanjem je opazovala mojo kuho. Tomo pa jima je napisal, kako se naredi goveji golaž po receptu, ki mu ga je zaupal prijatelj Šandor, po rodu Madžar in ki ga je sam še izpopolnil. Zdaj ga tudi v Avstraliji hvalijo.

Vmes me je Palma kar odpeljala do sosednje sobe in mi pokazala fotografijo njenih treh otrok, ki je visela na steni in mi razložila kako je bilo, ko so bili še otroci. Kar dolgo so se kuhali tisti zrezki, jaz pa sem bila lačna, že ko smo prišli. V Avstraliji imajo način prehranjevanja tak, da jedo en večji obrok zjutraj in

Sydney

enega zvečer. Jaz pa sem bila navajena petih obrokov in seveda zato vmes lačna.

Palma je starejša gospa preko sedemdesetih, in kot da bi živela v starih časih, nima računalnika, pomivalnega stroja, pere na roke vsako stvar posebej v ročni pralnici. Ko sem si oprala lase, sem jo prosila za električni sušilnik – fen. A ga ni imela. Lase sem si lahko posušila le pod haubo, ki se je spominjam iz otroštva, ko sem z mamo hodila k frizerju in so ženske morale sedeti z navijalkami pod klobuku podobnim dežnikom. Prav to se je zdaj, kot da bi se mi film zavrtel nazaj, zgodilo meni. Tudi njihovih postelj, z več jogiji drug na drugem, ne bom pozabila. Izredno toplo, mehko in predvsem visoko je, kot v pravljici Na zrnju graha. Doma sem to takoj kopirala. Najbolj všeč pa mi je bilo, kako se je pogovarjala s papigami, ki priletijo na njen vrt. »Koki, dance, dance«, ji je rekla, in papiga se je premaknila v levo in desno, kot da bi zaplesala. Potem je ptica priletela na njeno dlan in vzela iz nje nekaj zrnč hrane.

Palma in Lojze živita v Melbournu od leta 1956, od obdobja, ko so se Slovenci bolj množično izseljevali v Kanado ali Avstralijo. Tu sta se spoznala in si ustvarila družino. Zelo dejavna sta v Slovenskem katoliškem domu za starejše, kamor hodi Palma pomagat vsak teden po dvakrat ali trikrat. Tudi v Slovenijo prihajata pogosto, kjer imata veliko sorodnikov, ki so leta 2010 priredili njuno zlato poroko.

Ogledi v Melbournu

Ko smo dopoldan prispeli v Melbourne smo najeli »rent a car«, se nastanili v centru mesta v hotelu Ibis in šli na sprehod do reke Jarra. Videli smo turistične ladje, ki plovejo po reki in se še sami popeljali z eno od njih. Vožnja po reki je bila zanimiva, na obeh straneh brega se vzpenjajo visoke stolpnice, nad reko pa mostovi, oboji mojstrsko oblikovani. Proti večeru smo šli še na razgledni stolp, od koder je razgled na celotno površino štirimilijonskega mesta. Iz stolpa se lepo vidi proga Formule ena, olimpijske objekte iz leta 1996 in velik sodobni kulturni center, ki so ga zgradili ob 100-letnici mesta. Enako kot druga avstralska mesta je tudi tam v središču polno visokih stolpnice, navzven pa se okrog in krog širijo naselja stanovanjskih hiš.

Perth

Drugo jutro smo se srečali z Lojzom, ki nas je odpeljal v Balarat, zgodovinsko mesto, kjer so živeli prvi Avstralci, ki so prišli kopati zlato. Mesto ima na ta spomin predstavitev vasice, kjer prikazujejo, kako je tedaj potekalo življenje. Ob potoku so bili veliki pladnasti krožniki za iskanje zlata. Tomo je rekel, da bi rad videl, kaj bi se zgodilo, če bi v potok vrget nekaj medenastih ostružkov, zato ker so japonski turisti že pri rumenih kamenčkih kričali od navdušenja.

Ob drugem obisku Avstralije naju je Lojz peljal na izlet na Philip Island, kjer je kolonija pingvinov, ki se v večernih urah skobacajo iz vode in odcapajo do svojih brlogov na obali.

Mega fitness v Perthu

Ko smo prispeli na letališče, nas je čakal Francev prijatelj Peter, Slovenec, ki je od doma odšel leta 1956 in se po potepanju po svetu ustalil v Perthu. Pogosto je prišel v Celje k sorodnikom in tu spoznal svojo ljubezen Majdo ter jo peljal s seboj.

Majda in Peter imata lepo pritlično hišo z vrtom, na kateri ne manjka vinske trte in regrata, ki ga sicer v Avstraliji ne poznajo. Oba sta tudi zelo »fit«, na terasi imata doma izdelane fitness naprave. Vsak dan pa se gresta v bližnji fitness center savnat in plavat. To je njun življenjski ritim in zaradi našega obiska si ga nista želela spremeniti. Povabila sta nas in nas začasno včlanila v fitness klub, kamor smo hodili vsak dan v savno in na plavanje. Tam sem spoznala Majdini sotelovadki, vietnamko in nemko. Z njimi sem sodelovala v vodni aerobiki, ki jo je vodila 61-letna vaditeljica, avstralka. Od takrat sem začela sanjati o velikem bazenu z dvema progama in savno blizu doma. Vsak dan bi uživala v njem. Kdo ve kdaj se mi bodo sanje uresničile.

Nekega dne sta nas presenetila s posebnim kosilom. Peter je pripravil žar (barbecue) in nad plinsko bombo postavil zarjavelo ploščo. Menda ja ne bomo pekli na tej nesnagi, sem si mislila. Potem pa je Majda iz kuhinje prinesla v alu foliji zavito meso in ga položila na ploščo. Lepo se je speklo v lastnem zosu. Jedli smo zelo okusno kengurujevo meso.

Brisbane

Pohajkovanje po Fremantlu

Naslednji dan sta nas Majda in Peter peljala v kraljevi park, bogat botanični vrt s cveticami nenavadnih oblik cvetov ali dreves. Vsak evkaliptus ima tablico z napisom, da je drevo zasajeno v čast komu od mornarjev, ki so padli za domovino. Tam imajo tudi nenavadne opičje kruhovce (baobap), drevesa, katerih debela so ob tlu in krošnji ozka, v sredi pa debela. Od tam je iz stolpa lep razgled na čudovito mesto. Sprehodili smo se do obale, kjer velik park razdeljuje visoke mestne stolpnice od obale.

Midva pa sva še posebej uživala v pristanišču Fremantle, kamor sva odšla povsem sama z redno avtobusno linijo iz naselja, kjer smo stanovali. Iz lepo ohranjene stare postaje Fremantle nisva vedela kam naprej. Pristopil je gospod, ki nama je povedal vrsto informacij, kaj si je vredno ogledati, da se je najbolje voziti s turističnim avtobusom, ki je najbolj poceni in naju seznanil z voznim redom. Po njegovih napotkih sva si ogledala Pomorski muzej, ki je zgrajen v sodobnem stilu. Zanimiva je kaznilnica, kjer so izvajali tudi usmrtitve z giljotino. V tem pristanišču so pristajale prve ladje s kaznjenci in izseljenci, od tu pa so jih ekonomsko in politično razporedili po celini. Tukaj so leta 1956 pristali tudi najini novi prijatelji. Mestece je še tako kot takrat, s številnimi starimi stavbami druga ob drugi na obeh straneh ceste, da se čuti čar 19. stoletja, le da je življenje v njem zelo drugačno. Danes so tam številne kulturne prireditve, tam so našli mesto številni umetniki, ki ponujajo tudi izdelke avstralske obrti.

Vse naju je zelo prevzelo, tako da sva zamudila zadnji avtobus za povratek. Povrh je začelo še deževati. A ker nisva bila tako daleč, sva se odpravila peš in kmalu izgubila orientacijo, saj je sonce tam spodaj na zemeljski obli na drugi poziciji. Morala sva poklicati Petra, da naju je po telefonu usmerjal. Najin sopotnik Franc je načrtoval, da ostane pri njiju še dva tedna, midva pa sva se po štirih dneh poslovila in preko Frankfurta priletela domov.

Pokrajina Vinales

2005

KUBA IN MEHIKA 2005

Ustavljen čas

Pravijo, da doživiš kulturni šok, ko prideš v Indijo. Rekla bi, da se to zgodi prej na Kubi kot tam, če seveda nisi nastanjen v ekskluzivnem hotelu ob obali. Počutila sem se tako, kot da bi prišla skozi časovni stroj, ki se je nenadoma ustavil okrog leta 1950, več kot petdeset let nazaj.

Kuba po Castrovo

Hotel Inglaterra, s tremi zvezdicami, stoji sredi osrednjega trga čisto blizu kubanske upravne stavbe v Havani, na katerem straši mogočna umetniška železna skulptura v podobi pajka. Prispela sva v mraku in dobila majhno sobo z oknom na notranji hodnik, z visokim stropom, z razsvetljavo kot pri sveči, kopalnico v slabem stanju, gotovo neobnovljeno že pol stoletja, po kar visoki ceni. Zdelo se mi je, da me bo v tej temni sobici brez oken zadušilo. Kako naj zdržim v njej še pet dni, me je preganjalo. Nato se odpraviva še ven, da ugotoviva kakšno je nočno življenje na ulici. Toplo in vlažno ozračje je smrdelo po izpušnih plinih iz ne vem kolikokrat popravljenih in preurejenih avtomobilih. Ponoči je na ulici veliko mladih sprehajalcev. V slabo osvetljenih ulicah me je bilo strah, strah pred neznanim, ki ga imajo najbrž že doma mnogi tisti, ki se zato ne odpravijo v svet.

Havana

Tudi podnevi me je bilo strah vsega, da bom stopila na pasji iztrebek, ki jih je vse polno, ali da bom »kasirala« pljunek kakšnega od starejših otrok, ki so, vsaj zdelo se mi je, sovražno gledali z okna ali balkona. Ljudje so večinoma neprijazni, brezvoljni, nedelavni, ne zmenijo se za čistočo in red. Varnostniki stojijo pred bankami in javnimi zavodi, stražijo celo izpraznjene poslovne prostore, policaji so na vsakem tretjem vogalu. S polomljeno angleščino te ogovorijo tisti, ki želijo na črno menjati denar, ti prodati cigare ali te zvabiti v restavracijo. Prodajalne so kot skladiščni prostori z izredno slabo zalogo in izbiro. Prehrambene trgovine so kot umazane javne kuhinje s staro aluminijasto posodo in slabim emajlom. V njih prodajajo izdelke, ki so jih naše stare mame že zdavnaj vrgle med staro šaro. Imajo tudi drugačne trgovine, male samopostrežne, ki pa so namenjene turistom oziroma tistim, ki imajo dolarje. Teh pa navadni ljudje nimajo; oni dobivajo od države nekakšne bone, s katerimi jim je dodeljeno, koliko česa lahko na mesec kupijo. Šokirale so me tudi stavbe, prestreljene z linami, ki so bila nekoč okna. Na pol porušene stojijo med drugimi naseljenimi zgradbami in dajejo zlovesč izgled, kot da je tu pravkar divjala vojna.

Prvi šok me je naslednji dan sicer minil, polagoma me ni več toliko motilo, posebno, ko sem ugotovila, da ima Havana, ki je bila nekdanje glavno zabaviško mesto, še nekaj šarma. Stare zgubane Kubanke sedijo na vhodnem pragu svojih bivališč in kadijo debele cigare. Za fotografiranje ti zaračunajo. Vsemogoči oldtimerji se, ne glede na to, da povzročajo hrup in smrad, vozijo mimo kot v starih filmih. Tomo je bil ves navdušen, ko je zagledal star Opel Olimpija, star toliko kot on in v katerem se je s vsakom vozil pred štiridesetimi leti. Z njim sva se peljala do utrdb Moro, ki je nekdanje varovala dostop do пристanišča in do katerega vodi samo tunel pod morjem. Od tod sva imela lep razgled na staro in sivo kolonialno mestno jedro. Tam sva si v neki beznici privoščila pečenega piščanca in ob tem modrovala, kako nama je pravzaprav fino, ker si to le ogledujemo in kako bi se Kuba lahko razvijala, če se ne bi pojavil junak Che Guevara, in če ne bi bilo ustoličenja trdega socializma s Castrom na čelu, ki je morda po nesreči pahnil prebivalce v revščino. Po nesreči zato, ker je po nekaj desetletjih usahnila povezava s Sovjetsko zvezo in trgovanje s sladkornim trsom. Lahko bi bila druga Dominikanska republika, ki ima kar precej višji standard. Tako pa se ljudje znajdejo, kot se v razmerah Castrove ureditve sploh lahko. Znajdejo se na primer tisti, ki imajo v lasti avto ali motor, da lahko na črno peljejo kakšnega turista. Delo na črno in korupcija cvetita

Pinar del Rio

mimo številnih prepovedi. Slišala sem, da si mladi želijo v Ameriko, mi tujci pa nasprotno želimo videti Castrovo Kubo, dokler bo takšna, dokler se ne bo odprla tujemu kapitalu.

Proti večeru sva si v lokalu Bodeguita del Medio predstavljala, kako je v njem pil mojito slavní Hemingway, kamor je prihajal iz svojega kubanskega posestva Finca Vigia. Na osrednjem trgu pred katedralo so se med tem starejši, prebivalci Havane zbirali k igranju domin. Po ulicah so se vozili vedno do zadnjega kotička napolnjeni nekakšni pločevinasti avtobusi na tovornjakih in katerim pravijo kamele. Občudovala sva umetniške sposobnosti ali pač sposobnosti oblikovanja nekaterih avtomehanikov. Videla sva na primer Lado, sestavljeno iz dveh delov, sprednjega in zadnjega, da je bila videti kot predsedniška limuzina. Nek taksist z motorjem, predelanim v tuk tuk, imenovan koko taksi, naju je peljal v novejši del mesta v boemsko četrt. Tam so slikarji živopisno poslikali pročelja stavb (menda jih je največ poslikal slikar Salvador). Tam zraven v parku sedi prikovan kip Johna Lennona, h kateremu sem na kratko prisedla. V hotelski sobi naju je vsak večer na tv-ekranu v spanec zazibal Castrov govor.

Lepo podeželje

Poleg glavnega mesta je bilo treba videti tudi podeželje, kamor pelje, ne moreš verjeti pri tolikšnem nazadnjaštvu, avtocesta. Na njej so se poleg redkih avtomobilov vozili odprti tovornjaki, napolnjeni z ljudmi in celo konjske vprege. Podkev, ki sva jo našla na avtocesti imava doma za spomin. Avtobusni prevoz je mogoč le s turističnim agencijam. Pa še to, kmalu se je pokvaril in čakati je bilo treba kakšne dve uri, da so ga spet spravili v pogon. Na poljih so uporabljali še predpotopni ročni plug. Veliko je zelenja, grmičevja, vmes kakšna kraljeva palma, pašniki, zapuščene plantaže in zelo malo obdelanih njiv, v glavnem s tobakom in redke škatlaste koče, pred katerimi so kar na tleh posedali domačini. Z državno turistično agencijo sva bila na poti proti najlepši kubanski pokrajini Vinales, ki jo zaznamujejo čudoviti zeleni stožčasti grički, imenovani mogotes. Podobne imajo tudi na Kitajskem in v Vietnamu, le da se tam dvigajo z vode. Umetniki, ki so jih upodobili, so nam jih ponujali v spomin. Ustavili smo se v gostišču ob

Cienfuegos

mogočni skali, ki so jo poslikali slikarji in tako pričarali kar romantično vzdušje. Ob dobrem obedu so posameznim omizjem zaigrali vaški muzikantje in s klobukom pobirali prispevek.

V Pinar del Riu, majhnem mestu, smo si ogledali pravo tobačno tovarno, v kateri nam niso pustili fotografirati. Izvedeli smo natančno razliko med različnimi barvami in velikostmi cigar, zlasti pa katere so kakovostnejše. Štiri liste tobaka posušijo, stisnejo in ovijejo s posebej pripravljenimi elastičnimi listi. Potem cigare razvrščajo po barvi, da je v eni škatli natančno enak odtenek rjave. Kakovost cigare pa se meri tudi po listnih žilah in mešanici različnih sort tobaka. Prava znanost. Delavci delajo na normo, ki je za velike cigare sto kosov na dan.

Z državno turistično agencijo sva se odpeljala tudi na drugi del otoka proti Trinidadu in se ustavila v idiličnem mestu Cienfuegos, ki je atraktivno tudi za fotografe. To je majhno kolonialno mesto z osrednjim trgom, kjer se poročajo številne mlade družine. V Santa Clari smo si ogledali muzej slavnega upornika in revolucionarja Che Guevare, kjer spet niso pustili fotografirati. Postavili so mu ogromen spomenik, sicer pa njegove podobe srečaš povsod po državi, na voljo pa je tudi veliko simbolnih spominčkov v zvezi z državljansko vojno. Tudi druga manjša mesta v notranjosti imajo ohranjeno zanimivo kolonialno arhitekturo.

Potrebno je videti tudi hotelsko naselje in turistično najbolj oblegan kraj Varadero z dolgo 15 kilometrov belo peščeno plažo in toplim karibskim morjem, kjer pa se zaradi nevarnih valov, ni bilo priporočljivo kopati. Je pa bil zato na voljo bazen. Na tej poti naju je ogovoril Dimitrij, ki je začutil, da sva na avtobusu edina, ki se pogovarjava v podobnem jeziku. Povedal je, da je na Kubi kot ruski predstavnik na kongresu s področja geografije. Omogočili so mu, da si v prostem času ogleda preostali del države. Bila sva mu v pomoč pri prevajanju, saj ni razumel angleško.

Chichen Ica

Majevska Mehika

Iz nenavadne dežele sva pot nadaljevala v sosednjo Mehiko preko ogromnega mesta Mexiko City, ki sva ga videla od daleč. Tam sva imela le pristanek na poti v Cancun na polotoku Yucatan, kjer sva si privoščila počitnice. Sprehajala sva se ob lepo urejeni sprehajalni poti, na eni strani reka, na drugi morje, vmes pa namakano rastlinje s cvetočimi hibiskusi, oleandri in drugimi eksotičnimi grmovnicami. Opazovala sva ribiče, ki so pripluli z morja in čistili ribe, galebi in kormorani pa so frfotali okoli, da bi čim prej dobili priboljšek. Cancun je bil od najine nastanitve oddaljen tri kilometre. Mestece je raztegnjeno ob glavni cesti ob morju z nizkimi poslopji, pravega centra ni. V pristanišču mesta stoji mogočen svetilnik, kjer vsak dan vozi ladja na otok Isla Mujeres, otok žensk. Otok se splača obiskati že zaradi čudovitih plaž, ki jih ponuja bela mivka in svetlo zelenomodra barva vode. Pogrešala sva urejenost plaž, saj ni slačilnic, tuša ali sanitarij. Zaračunajo pa vsak ležalnik ali brisačo.

Kdor pride v Cancun, mora vsekakor obiskati Chichen Ico. Piramida je res veličastna. Navzgor vodi 365 navpičnih stopnic iz vseh štirih strani. Gor je sorazmerno lahko, navzdol pa veliko težje, sploh za tiste, ki imajo strah pred višino. Iz vrha se vidi ravno pokrajino, poraslo z listnatim drevjem, prepletenim s plezalkami in druge majevske naselbine. Le kje so kaktusi? Odločila sva se tudi za ogled notranjosti piramide, kamor vodi navkreber dolga vrsta stopnic po ozkem temnem, zadušljivem hodniku, samo zato, da na koncu poti v temi uzreš zelen kipec, ki pa se ga ne sme fotografirati. Če so Maji res verjeli, da smo ljudje varuhi raja, se mi zdi Majevska kultura zanimiva in kar mikalo me je, da jo še bolje spoznam.

V majhni vasici na poti smo imeli kosilo, ki je bilo vključeno k izletu. Izkoristila sva prosti čas in jo prehodila po dolgem in počez. Zanimivo je, kako cena pijači pada bolj, ko se oddaljuješ od centra vasice. Vsaka druga stavba je bila restavracija ali trgovina, malce ven iz središča pa so bile preproste kmetije. V središču je šola in cerkva z značilnim zvonikom, ki ga lahko vidimo v kavbojskih filmih. Manjkali so le Mehikanci v pončojih s kitarami.

Budimpešta

2005
MADŽARSKA 2005

V mestu dveh mest

Ko smo z avtobusom v zgodnjem popoldnevu prispeli v Budimpešto je bilo megleno, je bil pa zato naslednji dan sončen, a mrzel. Vozili smo se ob Donavi, najprej smo si mesto ogledali od daleč iz razglednih točk, nato pa krmarili po glavnih ulicah. Takrat sem prvič izvedela, da Donava mesto deli na dva dela, hriboviti Budim in ravninsko Pešto, ki sta imela v zgodovini vsaka svojo in skupno vlogo.

Tudi danes se ljudje iz Pešte menda značajsko razlikujejo od ljudi v Budimu. Zdelo se mi je zelo zanimivo, da je toliko zgodovinskih lepo ohranjenih, zlasti baročnih stavb, vzdolž obeh bregov, vključno s palačo Parlamenta z mnogimi kipi zunaj in znotraj. Več smo se zadrževali v Budimu, ker je na hribu prekrasen kraljevski grad. Staro mestno jedro je prav prijetno, mirno, brez prometa, pa vendar še živo, saj v njem prebivajo meščani. Čeprav so stanovanja stara, je stanovalcem stanovati tu v ponos. Sprehodili smo se mimo s kipi bogatega vodnjaka, na katerem stoji kralj »Matija na lovu«. Imeli so celo labirinte pod mestom in zapore, ki so bili tako nizki, da se zaporniki niso mogli zbravati. Ogledali smo si Matjaževu cerkev, ki je bila včasih Marijina. Zelo lep razgled je bil z lepe trdnjave ribičev.

Budimpešta

Skupina iz avtobusa smo spali v hotelu v Pešti, potem pa zvečer odšli v del mesta, kjer so v decembru imeli božični sejem s polno stojnic, kjer so pekli pleskavice obilno začinjene z madžarsko papriko. Pogledali smo tudi v od leta 1861 znano kavarno in slaščičarno Gerbeaud, last tistega gospoda, ki je izumil cherry bombone s konjakom.

Nato smo se znašli na Trgu herojev pred simbolom Budimpešte Milenijskim spomenikom, ki simbolično ponazarja vojno, mir, znanje, delo, blaginjo in slavo. Na ulicah je bilo veliko lepih trgovin s prednovoletno svetlečo okrasitvijo, lepo je bilo videti tudi svetlobno okrasitev krošenj obcestnih drevoredov. Sprehodili smo se mimo velikega drsališča in termalnega kopališča Gellertfurdo, zgrajenega pred in med 1. svetovno vojno. Zvečer smo se veselili na čardi, madžarski folklori.

Ob povratku smo se ustavili v trgovskem centru Tesco, kjer smo lahko poceni kupovali manj kakovostno robo iz Azije. Ob obali Blatnega jezera smo obiskali idilično vasico Tihany. Vasica ima cerkvico, lep razgled na veliko jezero, idilične hiše pokrite s slamo, med katerimi smo našli hišo Paprikahaus, ki je imela po fasadi navešene venčke suhih rdečih dolgoraslih paprik.

Ustavili smo se v eni od vinskih kleti, kjer smo poskusili madžarska vina, ki so odlična. Znano je, da Madžari cenijo papriko kot začimbo. Tudi sicer imajo z njo veliko jedi. V vinski kleti so nam ponudili namaz iz paprike, ki je bil k vinu ustrezno pikanten, kot vedno pravi Tomo »jedem peče, s... peče«.

Planota Antiplana

2006
JUŽNA AMERIKA 2006

Moč tihe višine

Ana sna, ama llulla, ama qhella! ali Ne kradi, ne laži, ne lenari! (Inkovski pozdrav).

Odgovor: Kanpis! In ti enako.

Pravijo, da se moraš na višino privaditi, ne pa kar prileteti z letalom in tam ostati. Za počasno prilagajanje telesa midva nisva imela časa. Približno deset dni sva bila na nadmorski višini nad 3.500 metrov. Živa bitja imajo ožilje prilagojeno manjku zraka, zato se lahko tujci na tej višini prilagodijo šele po treh generacijah. Višinska bolezen, ali po njihovo Soróche, se zaleze vate.

Čez dan še gre, spominjam pa se prve noči v Cuscu, ki je bila najbolj naporna in dolga. Vsako uro je telo zahtevalo več zraka. Glava, hrbet in noge so bile težke in boleče. Tudi kokin čaj, ki vsebuje mamilo, in ki ga je na voljo ob vsakem obroku, ne pomaga. Pred odhodom sem nekje prebrala, da pomaga aspirin, ki je resnično lajšal tegobe. Seveda ga je bilo treba vzeti vsak dan pred spanjem in včasih še zjutraj. Popotniški znanki je bilo drugi dan tako slabo, da ni mogla z nami na Machu Picchu, ki leži približno tisoč metrov nižje. Tja smo potovali z sodobno urejenim vlakom, na katerem sta domiselno prikazala modno

Buenos Aires

revijo stevard in stevardesa, ki sta nam tudi stregla, po predstavi pa seveda pripeljala voziček s prikazanim blagom z navitimi cenami.

Potem so nas z minibusi prepeljali do starodavnega inkovskega mesta, sredi hribov in gozdov, stran od kakršnega koli ropota, kjer se sliši le ptice. Še govorjenje turistov se nekako porazgubi med kamnitimi stenami nekdanjih hiš. Zaradi svoje lege se zdi mestece še bolj veličastno. Leži na gorskem sedlu, tristo metrov nad deročimi brzicami, ki so bile tedaj polovico leta neprehodne. Na vrhu strmih prepadov na obeh straneh, med dvema gosto poraščenima hriboma, je obkroženo s šesttisočaki, prekritimi z večnim snegom. Popolnoma je skrito pogledom z doline, a ima imeniten razgled na vse strani. Mesto s palačami, stolpi, svetišči, vojašnicami, vodnjaki in vodovodi. Hiše so kamnite, preproste, prekrte so bile s slamo, tempelj pa je zgrajen iz natančno obdelanih kamnitih blokov, tako kot stavbe v Cuscu. Še konice noža ne moreš vtakniti v njihov stik. Te klade so Inki gradili brez malte, zato so stene nagnjene malo navznoter. Večina hiš in teras je obrnjenih proti vzhodu. Gre za mesto – naselje, v katerem je prebivalo okoli dva tisoč ljudi. V grobiščih okoli mesta so bila najdena okostja pretežno mladih ljudi, predvsem žensk in otrok. Domnevajo, da je bilo mesto svetišče, kjer so Inki slavili svoji dve glavni božanstvi, Sonce in Luno.

Ta dan, in tudi sicer, smo imeli srečo z vremenom, ker naj bi nekaj dni prej deževalo po ves dan. Pokrajina nazaj do Cusca je bila spet raznolika in zelena, ob cesti pa so bila redka naselja z majhnimi rjavimi hišami iz zidakov, narejenih iz ilovnate zemlje in slame. Tako lepo, povsem nemoteče se podajo v okolje. Pravo nasprotje slovenskim kičastim barvam in oblikam hiš, posejanim vsevprek.

V Popku sveta (v prevodu Cuscu), nekoč Inkovska prestolnica, je idilično, če že ne sanjsko. Mesto, ki je bilo srce inkovskega imperija, je zgrajeno v obliki velikanske pume. Obdaja ga andsko rjavo hribovje, čisto drugačno od naših Alp. Hribi nimajo konic, ampak so lepo, skoraj enako oblikovani v griče, ki se prelivajo iz enega v drugega, poraščeni s travo brez grmičevja, dreves, skalovja, nekateri vrhovi imajo globeli večnega ledu in snega. Nekateri so ovenčeni z nekakšnimi venci ali terasami, ki naredijo izjemen videz. Letalo prileti med hribi v tesno dolino, da se zdi, kot da bo zdaj z desnim, zdaj z levim krilom podrgnilo ob njih. Cusco je bilo včasih jezero. Ko se je izsušilo, so se v dolino naselili ljudje, revnejši živijo v obrobjih, ki

Puno

se vzpenjajo višje. Vse ulice so speljane navkreber. Že tako težke noge je bilo navzgor še težje premikati, zdiš se brez kondicije. Po nekaj dneh sem si na tihem želela, da bi te višine bilo že enkrat konec. Toda, velja potrpeti zaradi toliko zanimivosti in nenavadne pokrajine. Tako lepo je, da bi šla tudi na račun slabega počutja, še enkrat tja.

Na izletu po pokrajini smo doživeli prometni zastoj. Čez cesto so domačini zmetali cel kup kamenja. Postalo nas je strah, saj so ljudje goreče vpili in se prerekali. K sreči je bilo ravno toliko prostora, da je kolona lahko zaobšla kamenje in gručo ljudi. Vodnik nam je povedal, da na tak način protestirajo. Za kaj je šlo, tudi sam ni vedel. Potem se nam je v manjšem naselju pokvaril avtobus. Postopali smo po mestu, si ogledovali spet eno inkovsko naselbino, ki se tako kot vse, ravno prav vklaplja v okolico. Pili smo »čičo«, pijačo iz fermentirane koruze. Vodnik nam je šele potem, ko smo naredili nekaj požirkov, povedal, da koruzo prežvečijo ženske v ustih, da fermentira. Najraje bi kar bruhnila. Boljša je inka kola, ki je zelene barve in ima okus po marcipanu. Jedli smo »pačako«, juho z bolivijskim rižem, korenčkom in krompirjem, podobno zelenjavni mineštri. Lokalni vodnik in domačini so potrebovali kakšne tri ure, da so namesto avtobusa organizirali dva kombija, kamor se nas je stlačilo 22 oseb iz različnih držav.

Perujci so zelo prijazni in ustrežljivi. Nenehno te ogovarjajo in želijo kaj prodati. Na podeželju se pretežno ukvarjajo s pašništvom in poljedelstvom. Pasejo lame, alpake, valnake in vikunje. Te živali imajo dolge vratove kot bi bile križane med ovci in žirafami. Pokazali so nam kako iz njihove volne naredijo prejo in jo pobarvajo z naravnimi barvami, za katere uporabljajo različna zelišča in celo insekte. Zanimivo, da najprej volno operejo v krompirjevi vodi, da umazana preja dobi belo barvo. Inki so imeli zelo razvito tkalstvo in to so ohranili do danes. Kmetje pridelujejo krompir, pšenico, rž, koruzo, bob in drugo. V tistem času so koruzo že pobrali in jo oluščeno sušili kar na njivah ali pa na strehah hiš. V avgustu je praznik matere zemlje Pachamame, takrat prinesejo na njivo nekaj jedi, jih postavijo na zemljo in se tako zahvalijo za letino. Vsaka vas prinaša drugo hrano, ker imajo zaščitene jedi, po katerih so znane.

Nekaj kilometrov iz Cusca se odpre začetek nepozabne planote Antiplana, ki ima široko, s pampas travo posejano ravnico, ob njej pa se dvigajo stožčaste ognjeniške gore. Obzorje prelivajo barve iz vseh

Plavajoči otoki na jezeru Titikaka

odtenkov rjave, rumene in zelene, vršaci so črni, tisti, ki pa so najbolj oddaljeni, so pobeljeni. Po sredi se večkrat približata in oddaljita cesta in železnica. Ostanki inkovske preteklosti so vedno redkejši. Po zvočniku avtobusa poslušamo inkovsko himno El Condor Pasa. Podnebje je gorsko, zrak redek in oster. Na prelazu me je fotografiranje čisto prevzelo, da sem pozabila na čas odhoda. Od daleč slišim Tomov glas in skušam teči do avtobusa, a ne morem. Moje pomikanje je bilo težko in neznansko počasno.

Še vedno visoko, a na jezeru

Sestavni del Antiplane je jezero Titikaka, ki ne bi bilo nič posebnega ali pa ne že videnega, če ne bi na njih bili plavajoči otočki, narejeni s posebne vodne trave, trstičja tortora. Zdi se neverjetno, da bi bilo res. Še zdaj ne verjamem, da živijo tako, kot prikazujejo turistom. Bosi na tri metre debelem trstičju pri temperaturi pet stopinj Celzija delajo vse kar je življenjskega pomena, od pridelovanja vrtnin, gojenja rac in morskih prašičev, lovljenja rib, do nenehnega obnavljanja trstičja. Ko spodnja plast trstičja zgrije, naložijo svežo plast, ki zdrži nekaj let. Hoja po teh mehkih, udirajočih, prožnih in zibajočih se tleh je nadvse nenavadna. Trstika je uporabna tudi za izgradnjo hiš, izdelavo čolnov, kurjavo in hrano. Živeti tukaj je izredno težko. Indijansko pleme Uri, ki jih je še komaj 300, muči revmatizem in vid. Posebej težko je za ženske, ki na otoku preživijo največ časa, zato imajo tudi krajšo življenjsko dobo. Nekateri moški hodijo na delo, otroci pa v šolo na celino. Turiste popeljejo s plovili s trstike med otočki. Takšno plovilo ob stalni uporabi zdrži le leto dni, preden razpade. Zato kar naprej snujejo nove.

Tudi glavno bolivijsko mesto La Paz (v prevodu Mir) in najvišja prestolnica na svetu leži ujeto v kotlini, obdani z visokimi vrhovi Andov in je gosto poseljeno s hišami do planote. To je izjemna lega za mesto, ki je zato še bolj zanimivo. Pristaneva v krasnem hotelu v središču mesta, pravzaprav na dnu kotline, a dobiva sobo v 13. nadstropju. Pa sva spet višje. Rahel glavobol naju spremlja že od Cusca. A videti to nenavadno najvišje ležečo prestolnico Bolivije je nagrada. Ogledava si Plaza Jurillo s predsedniško palačo, v kateri je bil pred nekaj meseci bivši predsednik Slovenije dr. Janez Drnovšek, ko je obiskal ustoličenje bolivijskega

Perujska deklica

voditelja. Obhodiva La Paz daleč okrog hotela po ulici Prado. Veliko je stojnic, trgovin, v katerih dobiš vse, tudi posušene kure kot vraže za darovanje zemlji. Nekatere ponujajo oblačila po novejši modi, a drage kot žafran. Standard imajo boljši od Perujskega, saj so davki nižji in več je korupcije. Veliko hiš je narejenih do prve plošče, naprej pa so speljane železne žice kot nastavek za nadgradnjo. Tako se izognejo plačilu davka. Na južnem delu mesta leži Valle de la Luna, mesečeva dolina, posejana z bizarnimi skalnimi formacijami s peščenjakov, ki jih je oblikoval dež v nenavadne, fascinantne oblike. Prava paša za navdih umetnikov in fotografov.

Nižina je zakon

Iz letališča na planoti sva priletela v Argentinsko nižino, očarljivi Buenos Aires, kjer sva se končno pošteno nadihala. Stanovala sva ob Aveniji 9. julij, ki je najširša ulica na svetu. Prečkati se je ni dalo v enem zamahu. Morala sva najprej do sredinskega otočka in spet počakati na zeleno luč. Vzdolž nje se vije podolgovati park, kjer se, posebno proti jutru, zberejo mestni čistilci, brezdomci. Lokalna vodnica naju je opozorila, da je ob večerih nevarno tavati po mestu, ker nekateri revni ljudje kopljejo po smeteh in te lahko okradejo. Varovati se je treba tudi ljudi, ki te zamažejo, te nato želijo očistiti, ta čas pa pride drugi in te okrade. No, nama se na srečo to ni zgodilo. Je pa meni sredi belega dne na nahrbtniku neko dekle s tem namenom odprlo zadrgo. Vendar sem to čutila in se hitro obrnila, misleč, da je to naredil Tomo. Njega pa ni bilo zadaj, ker se je ustavil pri eni od stojnic.

Velemesto je zanimivo zaradi La Boce, kjer sta se rodila Tango in Maradonova nogometna kariera. Tam lutke na starih lesenih oknih in živopisnih balkonih dajejo podobo tedanjega življenja. Nedaleč proč sva se sprehajala po gosposkem pokopališču Recoleti in se ustavila, tako kot vsi novi prišleki, ob grobnici ikone Evite Peron. Po številnih eno-in polmetrskih grobniških hiškah se zaspano vlečejo dobro hranjene in razvjene mačke.

Na drugem koncu mesta ob pravni fakulteti, obdani s številnimi mogočnimi piloni, stoji kovinski spomenik v obliki cveta, ki se ponoči zapre. Nisva čakala noči, sva pa opazila več sprehajalcev psov, ki so imeli prav

Peru

takrat v roki po deset vrvic različnih štirinožcev.

Utrujena sva odšla v hotel, kjer je Tomo v hotelskem telefonskem imeniku iskal slovenske priimke, v katerem mu je poleg kar nekaj iskanih padel v oči priimek takratnega aktualnega politika v Sloveniji Bajuka, slovenskega kluba pa tam ni bilo, čeprav naša aktualna oblast rada govori o slovenskih izseljencih v Argentini.

Izven mesta sva se s čolnom popeljala po delti rek Parane in Urugvaja, posejani z otočki in opazovala lepe vikend hiše, do katerih ni nobene ceste, so le privezi. Ustavila sva se še v bližnjem mestecu Tigre, z bogatejšimi soseskami, na ulicah katerih imajo zasebne čuvaje.

V Argentini imajo vode dovolj, zlasti pa mogočne slapove Iguazu, ki so poleg Niagarskih in Viktorijinih res oglada vredni, predvsem zato, ker se jim lahko najbolj približaš. Okrog tristo ločenih slapov pada do globine 80 metrov. Ogled slapov, z venomer lebdečo mavrico, je možen iz vseh strani. Še lepši je pogled z Brazilske strani, kjer sva se s čolnom popeljala skoraj pod slapove in bila premočena kot miški. Ob reki Parani živi polno slikovitih metuljev in papig, morskih prašičkov, tapirjev in celo malih krokodilov ter nadležnih rakunov, ki so se spravili na moj, s sendviči napolnjen nahrbtnik.

Brazilske ritke

Potem sva letela v Sao Paulo, kjer je letališče praktično sredi mesta na malo dvignjenem platoju. Letalo je pristajalo nad ogromnim številom stolpnih, tesno ena poleg druge. Kamor je pogled segel čez okno letala, je bilo mravljišče enako visokih stolpnih. Ampak tam nisva izstopila, najin cilj je bil Rio.

Rio de Janeiro je bil najina zadnja postaja na južnoameriški celini. Razgibanost mesta se vidi iz Sladkornega stožca in iz Corcovada ob kipu Kristusa Odrešenika, na katerega se lahko povzpneš z nihajko v dveh nivojih ali pa se po južni steni, če imaš alpinistične izkušnje, preizkusiš v plezanju. Zaradi razgledov iz teh dveh vzpetin ga imajo mnogi, tudi jaz, za najlepše mesto na svetu. Največjo čarobnost

Rio de Janeiro

dajejo široke dolge peščene plaže, kjer se je zdelo, da se vse dogaja. Še več kot med tednom, ko se večinoma rekreirajo, je tam ljudi ob vikendih, zvečer, ko praznje oblečeni ustvarijo promenado. Iz vsakega kafiča odmeva živahna brazilska glasba in razpoloženi ljudje, ki pojejo in plešejo. Na plaži Copacabana je postavljen velik oder, kjer so teden prej nastopali Rolling Stonesi. Bosa sva se sprehajala po obalnem pesku in ugotavljala, ali imajo Brazilke res tako seksi ritke. Tomova analiza je bila, da zgoraj brez ni nobene, je pa veliko ostarelih lepotic, ki kljub temu, da je njihovo nekdanje občudovano ozadje sedaj podobno orehovi lupini, še vedno vztrajajo pri tangicah, ki s tem izgubijo tisti čar, za katerega so bile narejene. Res pa je, da je bilo nekaj tudi lepote kot jih je videti na reklamah za to plažo.

Na koncu Copacabane stoji tik ob morju nizka vojaška utrdba, nekoč postavljena za obrambo mesta, zdaj muzej. Ker sva menila, da bo od tam lep razgled na celotno plažo, sva zadnji dan odšla na ogled. Za vstopnino nama je zmanjkalo nekaj drobiža. Pojasnila sva, da je najin zadnji dan, vendar naju receptorka ni uslišala, je pa mimo prišel prijazen starejši domačin, ki nama je doplačal vstopnici.

Nekega dne sva šla na kosilo v restavracijo, kjer sem si zaželela paradižnikovo solato, a žal so razumeli le portugalsko. Kako se po portugalsko reče paradižnik? Po neuspešnem pojasnjevanju sem se vdala, da se mi želja pač ne bo uresničila, ko v restavracijo vstopi hotelski receptor, končno nekdo, ki zna tudi angleško. Razložila sva mu težavo in naročil mi je veliko skledo na velike kose narezanih paradižnikov.

V Riu sva bila dlje, kot sva načrtovala, saj je bil let v Evropo prestavljen, češ da je pri pristajanju na letalu počilo pet pnevmatik. Vse potnike so nas poslali v prestižni hotel na večerjo in spanje. Zaradi nepospravljene sobe pa sva morala opraviti zamenjavo le-te. Zato je prišlo zjutraj do težav, saj naju ni bilo na seznamu za bujenje. Še nikoli nisva tako hitro skočila pokonci, ko je v sobo kar vstopil temnopolti uslužbenec in naju vprašal, če greva na letalo. Skoraj bi me kap, a pomembno je bilo, da sva bila sploh na letalu.

Nubijska vas blizu Aswana

2006
EGIPT 2006/2007

Z nahrbtniki ob Nilu

Predvideno je v nahrbtniško potovanje vključeno praznovanje novega leta. Tako se zberemo le taki, ki si od Egipta želimo poceni izlet v hotelih najnižje kategorije, tudi spanje na felukah in na vlaku ter vse skupaj začinjeno z nekaj stranpotmi od turističnih točk.

Ura je tri zjutraj, ko v sobi hotela Happyton v Kairu pišem sms hčerki, da sva prispela. Hotel ima dve zvezdici, ali bolje, dva križa. Soba je tako majhna, da prtljago komaj stlačiva med steno in posteljo. Eden mimo drugega ne moreva. Dogovoriti sva se morala kdo bo šel kdaj mimo postelje. V kopalnici je hudo, po tleh je polno vode. Okno gleda na jašek, takšno izkušnjo sva imela tudi na Kubi, le da je tu malo bolj zračno. Če odpreš vrata, ki vodijo v neposlovne prostore, se pokaže prikrita umazanija. Noči so hladne. V Afriki sem, pa me zebe. Zajtrk postreže eno podjetje, večerjo v istem hotelu drugo, hotel pa upravlja tretje. Prehrana je bila ves čas našega potovanja enolična. Zajtrk: marmelada, maslo, sir in jajca (skoraj vedno trdo kuhana), čaj ali kava (cikorija); večerja: juha, solata, košeri, meso, sadje. Jed košeri je tradicionalna, sestavljena iz mešanice riža, makaronov, rezancev, čebule in faširanega mesa, postrežejo jo za predjed. Vrstni red jedi, ki jih nosijo na mizo je za nas nenavaden. Natarke smo komaj prepričali, da so nam

Nubijska deklica

postregli vse naenkrat, da smo na primer lahko jedli predjed, meso in solato skupaj.

Peš po mestu

Ko sta nas naslednji dan po sistemu mimohoda slovenski in lokalni vodič preštela, smo se peš odpravili na ogled znamenitosti velikega, več kot 20 milijonskega mesta, v katerem je na ulicah vedno zelo veliko ljudi, največ pa ob večerih. Kot da so vsi zunaj. Večina je moških, ki se držijo za roke ali pod roko. Starejši moški hodijo v belih srajcah, segajočih do gležnjev, čez oblečejo temno jakno ali suknjič, na glavi imajo povito ruto, potem ob neki uri vsi pokleknejo in se priklonijo obrnjeni proti vzhodu. Po pločniku mimo kaotičnega prometa sva se zvečer komaj prebijala. Ustavila sva se ob stojnici, kjer je nakupovala tudi egiptovska družina. Ogovorilo me je dvanajstletno dekle v angleščini in ker ni znala dovolj besed, je pri pogovoru pomagala mama. Spoštljivo je povedala, da je učiteljica Angleščine. Dekle je zanimalo od kod sva in kako živimo v najini deželi. Egipčani so res prijazni. Takoj te na kaj opozorijo, posvarijo ali ti zaželiyo lep dan, srečno novo leto, povprašajo od kod prihajaš in ko poveš, povedo kako dobri ljudje smo Slovenci. No, ja, če verjameš, da res tako mislijo. Včasih naletiš tudi na kakšnega človeka, ki ne pričakuje napitnine (bakšiš), ki je v Egiptu pravzaprav obvezna. Ob večerih domači moški sedijo v kafetarijah in ob pravem čaju kadijo vodno pipo, šišo. Dim iz šise je mrzel in ima okus po jabolki, lahko pa tudi po kakšnem drugem sadju ali rastlini. Ker nisem navajena kaditi, mi je bilo malce slabo. Očitno je bilo kadilo zelo močno.

V Kairu živi menda ena tretjina vseh Arabcev na svetu. Bili smo še eni zadnjih obiskovalcev starega Nacionalnega muzeja, kjer je bilo natlačenih okrog 120 tisoč eksponatov. Novega, modernejšega, so postavljali blizu piramid. Tu je bilo vse, kar so našli v Tutankhamonovi grobnici, njegovo masko, sarkofag in originalne mumije. Glede na starost pet tisoč let, je vse zelo dobro ohranjeno.

Iz mesta se iz vsakega zornega kota vidi piramide. Včasih jih smog tako zamegli, da so sivočrne. Presenečena sem bila, da stojijo tako blizu mesta. Tudi sfinga je tam, tako blizu poslopij. Veličastno,

Hurgada

vendar sem bila razočarana spriču gradnje kot stadion velikega poslopja, ki nikakor ne sodi v prostor in se ga moraš za fotografijo piramid, pošteno izogibat.

Skoraj pri vseh ogledih je bilo treba skozi rentgen in fizični pregled prtljage. Tega se kasneje že navadiš. Policije je veliko. Pravijo, da ne kradejo na ulicah in da je varno. V hotelskih sobah pa ni varno puščati vrednih stvari. Bolje jih je imeti s sabo ali zakleniti v prtljago.

Razburljiva vožnja

K znamenitostim štejem tudi Khanalkhalili – Kairski bazar. Pravijo, da moraš tam ceno zbiti najmanj za dve tretjini, da blago ne preplačaš. Iz bazarja smo se šli igro, kdo prej najde pot do hotela. Midva in še dva prijatelja smo se odločili za pešpot, ki pa nas je precej oddaljila. Ulice so bile med seboj zelo podobne. Spraševali smo mimoidoče, ki so nam prijazno pritrdjevali »yes, this way«. Ko se nam je vendarle posvetilo, da nismo na pravi poti, smo ugotovili, da sploh niso razumeli našega vprašanja. Domačini namreč slabo govorijo Angleško in to ne priznajo. Zanje je vse yes. Poklicati smo morali taksi. Prvi nam je ustavil razdrapani fiat 1300 iz šestdesetih let. Šoferju smo dali naslov hotela in se pogodili za ustrezno ceno. Potem se je začela vožnja. Vrinili smo se na sedempasovnico in se počasi premikali. Stisnjeni na plastičnih sedežih smo pri odprtih oknih uživali ubijalski smog. Okna se namreč niso dala zapreti. Voznik je večkrat izsiljeval in se pomikal iz enega v drugi pas. Pri tem je nekajkrat oplazil sosednje avtomobile. Napeto smo tiščali glave naprej in se spogledovali. Potem mu je sredi prerivanja ugasnil avto. A mu ga je po nekaj poskusih uspelo vžgati. Ker smo se pomikali izredno počasi, ni bilo tako moteče, čeprav so drugi trobili. To se mu je ponovilo potem še nekajkrat. Spraševali smo se, če bomo sploh prišli živi iz tega kaosa. Še ven iz vozila ne bi mogli. Voznik je ustavil pred neko trgovino in zdelo se nam je, da je šel trgovko vprašat, kje je naš hotel. Očitno mu ni znala prav svetovati, saj se je nato ustavil tik pred policistom in se z njim nekaj pogovarjal. No, smo mislili, zdaj bomo pa šli prav. Zavili smo na desno, čeprav se nam je zdelo, da bi moral hotel biti na levi. Kam nas zdaj pelje, smo se spraševali. Pa se je vžtrc pripeljal drug

Kairo

taksist. Mahala sta si in si kar med vožnjo kričala po arabsko. Ustavil se je še pri enem policistu in še z njim izmenjal nekaj besed. Kaj se dogaja, kaj res nihče ne ve, kje je naš hotel. Res da ne stoji ravno ob glavni cesti, in da najbrž ni tako znan, a vendar je v centru mesta in bi morali poznati vsaj ulico. Začeli smo se šaliti, čeprav ni bila šala, pa tudi smejeti, čeprav ni bilo smešno. A le tako smo premagovali notranje strahove in stiskanje v želodcu. V neki ulici se taksist ustavi za nekaj parkiranimi taksisti. No, zdaj nas bo dal pa v drug taksi, smo si mislili. Pa ni bilo tako. Po pogovoru z enim od taksistov smo zapeljali za njim. No, zdaj nas pa tako rekoč vozita dva taksija. Ta nas je po nekaj deset metrih pripeljal točno pred vhod našega hotela iz čisto druge smeri, kot smo odšli prej. Po uri in pol kaotične in razburljive vožnje smo ugotovili, da smo prevozili le štiri kilometre. Čeprav preznojeni, smo si pošteno oddahnili.

Mesto odpadkov

V Kairu smo si ogledali še Citadelo z veličastno mošejo Mohameda Alija, staro mošejo Sultana Hasana in obiskali delavnico, kjer iz rastline papirus naredijo papir. Najbolj pa je presenetilo naselje Makatan, ki je pravzaprav eno samo smetišče. Toliko smeti in nesnage na kupu še nisem videla. Na kupe papirčkov je po vseh številnih ulicah, po katerih vozijo vprežni vozovi ali zelo stari smrdeči tovornjaki, naloženi z različnimi odpadki ali z velikimi črnimi vrečami. Povsod so zvezani kupi cunj in stisnjene plastenke. Prebivalci iz vsega mesta vozijo sem odpadke in jih tu na svojem domu ločujejo. Mestna oblast je najrevnejšim prebivalcem in migrantom dovolila, da so si v zapuščenem kamnolomu začeli graditi prebivališča, ki so samo zidovi. Preživljajo se z ločevanjem in odprodajo odpadkov različnih predelovalnih podjetji. Sprehodili smo se mimo žensk, ki so iz velikih vreč komunalnih odpadkov prebirale še uporabne. To je bilo zame neverjetno, spraševala sem se, kako je to mogoče. Kako na robu so lahko ljudje in jim je to edino, s čimer se lahko ukvarjajo, da zaslužijo tisto malo za preživetje. Hudo je smrdelo še po tem, ko smo bili zdavnaj mimo in smo prišli na vrh kamnoloma, kjer je v skalo vgrajena čudovita krščanska cerkev. Od tu je tudi neverjeten pogled na smetiščarsko naselje, na na pol zgrajene bloke, na vrhu katerih se pasejo črne ovce, koze in prašiči, se igrajo otroci in vohljajo psi. Po etažah je videti na kupe različnih odpadnih reči,

Karnak

čez nedokončane balkone visijo razne preproge, brisače in razno drugo perilo.

Pa to še ni konec bede Kairskih ljudi na robu družbe. Nedaleč proč živi še preko dvesto tisoč brezdomcev kar na pokopališču skupaj z mrtvimi dušami. Na pokopališču živijo v hišah, ki so po njihovih starodavnih običajih nagrobni spomeniki. Območje je zavarovano. Otroci vsaj hodijo v šole, saj jih le izobrazba lahko reši pred revščino.

Zastraženi v konvoju

Prevoz iz Kaira v druge kraje Egipta je zaradi bojazni pred terorističnimi napadi, zaradi katerih je utrpelo že kar nekaj turistov, mogoč le v konvoju, ki se prvi zbira ob zgodnji jutranji uri. Zaradi varnosti je za prečkanje puščave potrebno potovati v spremstvu vojske. Na avtobusu nas spremlja vojak z brzostrelko. Peljali smo se v Aleksandrijo, kjer smo si ogledali katakombe in svetilnik v obliki trdnjave. Videli smo tudi sodobno knjižnico, ki stoji kot bela ovca sredi s smogom prepojenih fasad. Na mogočni fasadi stavbe so zarisane črke vseh svetovnih pisav, le č, š, ž in đ bi zaman iskali. Znotraj prostorne knjižnične čitalnice, kjer hranijo pol milijona knjig in imajo preko tristo računalnikov je veliko mladih fantov in deklet z rutami na glavah in povitimi okoli vratov. Streha nad čitalnico je izdelana tako, da v prostor nikoli ne posije sonce, ne dežuje po steklu, daje pa odlično svetlobo.

Egipt leži v puščavskem svetu, le bregovi mogočne reke Nil so zeleni. Nil prinaša s seboj rodovitno zemljo, na kateri gojijo palme, grozdje, olive, mandarine, pomaranče in različna žita. Kmetijska poslopja so odmaknjena nekaj sto metrov od glavne ceste in skoraj vsaka ima nekaj visokih ptičjih krmilnic, ki so vidne od daleč kot desetmetrski beli stožci. Dolgo sem se spraševala kaj za vraga je to. Prav priročna naravna tovarna za gnojila so to, v katerih ptiči priletijo posedat in spuščat svoje blato. Puščavsko pokrajino sem videla iz letala, ko sem se peljala iz Kenije, zdaj pa tukaj od blizu. Podobna je površini Meseca. Na nekaterih mestih gradijo namakalne cevi in že se vidi, da rastejo skrbno negovane poljščine. Gradijo tudi 300 kilometrov dolg kanal za povezavo z reko Nil in oazo v notranjosti puščave.

Kairo

Božič na vlaku

Osem iz naše skupine 26-tih nas je sedelo v osmem vagonu vlaka, ki se je počasi pomikal iz Kaira do Asvana, ustavljajoč se na vsaki postaji. Osem Slovencev sedi med beduini, nubami in točno ob polnoči nam Slovencem, ki smo že v globokem dremežu, pride del ekipe iz petega vagona, nas obstopijo in zapojejo pesem Sveto noč. Eden je v roki držal vžigalnik, drugi pa zvonček, ki niti ni zvonil. Je pa bilo ganljivo. Ne vem, kje so ob tem času v tem kraju našli zvonček. Dobra ideja, ni kaj. Nihče od drugih v vlaku ni nič znil, le gledali so nečutno. Tri ure prej se je eden izmed njih hudo razburjal, ker smo mu zasedli sedež in je moral sedeti eno vrsto naprej. Razburjal se je samo zato, da je pokazal, kako mora veljati njegov princip. Nekateri so bili zelo prijazni in nas namestili, uredili, da smo lahko sploh sedeli in pozneje tega človeka mirili, nekateri drugi pa nas niso niti pogledali in se skrivali pred kontrolo, ki nas je budila vsaki dve uri. Vlak smo namreč ujeli zadnji hip in na vlak malodane pritekli, bili seveda čisto potni, na vlaku pa je bilo mrzlo, pa ne zaradi zunanje temperature, ampak zaradi klimatske naprave, ki se ni dala izklopiti. Spalka mi je prišla zelo prav.

V Asvanu smo obiskali otok Elefantin na robu puščave, kjer smo se drsali po sipinah, nato pa obiskali nubijsko vas, ki je bila zanimiva zaradi barvitosti fasad. Tam smo bili na čaju pri eni od nubijskih družin. Bivalni prostori so bili majhni, lepi in čisti, do njih so vodila ozka stopnišča. Za te razmere kar solidno. Družina se nam je predstavila in nam ponudila v nakup doma izdelane ovratnice iz koral, lesene maske ter druge spominčke. V posebnem akvariju so imeli majcene žive krokodilčke.

S konvojem smo se spet vozili čez puščavski svet do Abu Simbla, najjužnejšega kraja države, ki ga od Sudanske meje loči jezero Naser. Tam stoji mogočni tempelj Ramzesa II. Ne morem verjeti, da so tako velik tempelj, pod okriljem Unesca, zaradi gradnje jezusa in hidrocentrale na Nilu (tako je nastalo jezero Naser), v celoti prestavili na višje ležeči predel. Asvanski jez je eden največjih na svetu, 3.600 metrov dolg in 111 metrov visok jez so gradili Rusi, pomagali pa so tudi Jugoslovani. Zdaj z elektriko oskrbuje ves Egipt. Obiskali smo še otok Philae, kjer je živela boginja ljubezni Izida. Tempelj so morali zaradi gradnje jezusa dvigniti, ker je bil že večidel v vodi.

Feluke na Nilu

Spanje na Nilu

Vkrkali smo se na dve jadrnici, tradicionalni egiptovski feluki. Po jadronicah so bile položene blazine, tako da si je bilo treba sezuti čevlje in jih dati v gajbo, mi pa smo klečali ali pa sedeli na njih. Naredili smo nekaj zavojev po Nilu, a veter je pihal premočno, zato smo se zasidrali na nasprotnem bregu. Policija je prepovedala vsako jadrnanje. Vse feluke so bile zato zasidrane, le nekaj velikih turističnih ladij je peljalo mimo. Čas smo si krajšali z igranjem nogometa, starejši smo se sprehodili do bližnje slikovite nubijske vasice na robu puščave. Vse hiše so bile obarvane sinje modro. Še dobro, da smo bili na začetku poti, da smo se lahko med seboj spoznavali. Na felukah smo jedli in spali. Najbolj nenavadni so bili kruhki, podobni lepinjam, ali še bolje, votlim palačinkam. Kruh si razprl in v votlo mesto z žlico dal marmelado ali fižolovo omako oziroma vso drugo hrano, kar je bilo pripravljeno. Spanje je bilo prav posebno. Zvečer so palubo obdali z blagom, da notri ni toliko pihalo, za 5 funtov smo si lahko sposodili debele, res tople deke, ki so smrdele po kamelah kot dihur. Tista, ki sva jo imela midva s seboj, je bila v primerjavi s to, kot pajčevina. Kljub temu, da mi je bilo toplo, sem spala zelo slabo, saj je jadrnica nekoliko visela v eno stran in jaz sem imela glavo obrnjeno navzdol. Zato so me vso noč bolele noge. Na WC smo hodili kar med trstiko, ki so jo domačini kar naprej rezali za živino. Previden si moral biti, da nisi koga srečal. Na predvideno plovbo po Nilu do Com Omba pa smo tako lahko pozabili. Do tja smo morali z avtobusom spet v konvoju in zaradi čakanja zgubljali čas. V Com Ombu stoji tempelj dveh bogov, zato je poznan po dvojnosti, saj ima dvojna vhoda, dvojno štukaturo, skratka vse je dvojno. Eden od bogov je krokodilji bog Sobek. Krokodilov v spodnjem toku Nila ni več, ker so jih iztrebili, so pa še v jezeru Naser, pravijo domačini.

Na poti proti Luksorju smo v Edfuju obiskali Horov tempelj, ki je znan po največjih pilonih in je iz 1. stoletja, torej zadnji tempelj iz faraonskih časov. Gradili so ga v enem kosu kar 200 let. Žal so, kot drugod, tudi tukaj kasneje krščani spraskali obraze krasnih slikarjev, ki so vdolbene v kamen in zato dajejo vtis tridimenzionalnosti. Vsi egiptovski templji, upodobitve kraljev, polbogov in bogov ter piramide so velikanskih dimenzij, pogled nanje me je vedno znova šokiral. To so zame najspektakularnejši ostanki civilizacije, ki je bila zelo razvita, razvili so svoj sistem pisanja, uspeli so napovedovati poplave Nila, izvajati

Aleksandrija

so znali operacije, stene so okraševali z naturalističnimi freskami v izrazitih barvah. Vsa zgodovina te dežele je zapisana v mnogih starodavnih stavbah po vsem Egiptu. Nepredstavljivo je, kako in čemu so to gradili in škoda je, da domačini, v katerih rokah so zdaj, tako slabo skrbijo zanje. Najbrž so večni spomeniki nastajali v času reda in blaginje, ki pa je zdaj daleč od tega. Kljub temu pa so Egipčani nanje ponosni, saj jim stoletja prinašajo prihodek od turističnih ogledov.

V centru Luksorja smo se peljali s kočijami do Nila, od tam s čolnom na nasprotni breg, kjer so nas že čakale kamele, in to za vsakega ena. Vsaka je imela svojega lastnika, ki jo je privezano peljal peš. Kakšna ježa je to, če te nekdo vodi. Jahali smo jih uro in pol do Koptskega samostana na robu puščave, kjer so nam postregli z res dobrim čajem karkade, narejenim iz hibiskusa. V hotel pa smo se vrnili z džipi. Ježa na kamelah nam je sprva delala težave. Prej ko si ulovil njen ritem, manj te je bolela zadnjica in hrbtenica. Fotografiranje sem lahko odmisllila, vsi poskusi so streseni.

V Dolini kraljev smo izbrali ogled grobnic Ramzesa IV., Ramzesa III., Ramzesa IX., ter grobnice žensk Nefertari. Država je namreč zaradi turizma uvedla sistem kroženja, po katerem so hkrati odprte le določene grobnice. Tutankamonova grobnica je bila zaprta in nezanimiva, saj je bila zaradi faraonove zgodnje smrti zgrajena v naglici. Znotraj grobnic se ne sme fotografirati zaradi bliskavic, ki naj bi uničevale stvaritve, vendar sva se s Tomom kar trudila brez fleša, da vsaj nekaj narediva, uspelo nama je, saj so na fotografijah dobro vidne slikarije, ki so zelo dobro ohranjene do danes. Iz doline smo se peš povzpeli na vrh grebena, kjer je bil lep razgled na dolino kraljev, na drugo stran pa smo imeli nov pogled na pokrajino do Nila. Preko grebena smo prišli do templja kraljice Hačepsut, vladarice oz. ženske faraonke, ki se je oblačila v moška oblačila. Tempelj so obnavljali Poljaki in ga prenovili tako, da je precej pust in nezanimiv, zato smo ga obšli. Lahko pa smo si zamislili kraljico, ki se je sprehajala po botaničnem vrtu pred templjem, ki ga že zdavnaj ni več.

Mnogi Egipčani vzdržujejo vez s preteklostjo in izdelujejo različne izdelke, še posebej iz alabastra. Obiskali smo eno od delavnic. Seveda spet enako, nekaj malega pokažejo, kako delajo vse na zelo enostaven način, nato pa te povabijo v trgovino, ki je polna vsemogočih izdelkov, spominkov za turiste. V

teh delavnicah/trgovinah imam vedno neprijeten občutek, ker se tako trudijo za prodajo. Kupila sem vazo za 35 dolarjev (prvotna cena 85 dolarjev), a vseeno je bilo plačilo pretirano. Vazica je res lepa.

Trikratna zdravica novemu letu

Majhno letoviško mesto Hurgada leži ob Rdečem morju tako rekoč v puščavi, zato smo se z džipi odpeljali na fotografiranje sončnega zahoda in na čaj v beduinsko vas. Čaj so ponudili v umazanih lončkih. No, ni se nam zdelo, da bi bilo to od čaja. Pa vendar smo preživeli brez nevšečnosti. Beduini prikažejo turistom kako živijo, da imajo lastni vodnjak s čisto vodo do 4 m v globino, da tkejo preproge, sušijo zelišča, lončarijo, sestavljajo mazila. Obiščemo njihovo malo džamijo z malim minaretom, v kateri molijo petkrat na dan. Pripravili so nam večerjo in nam na takt ploskanja in enega bobna zapeli. Iz puščave so nas peljali z ugasnjenimi lučmi v hitrosti 90 kilometrov na uro, tako smo bili več v zraku kot na sedežih, med zobmi pa smo imeli pesek.

Še boljše od obiska beduinov je ogled koralnega grebena s potapljanjem na dah. Krasne ribice in morske rastline v kristalno čisti vodi. Voda je topla, zunaj pa je pihal mrzel veter. Zvečer smo se s taksiji odpeljali v bližnje mestece, kjer je bilo na stotine trgovinic s spominki od malih in malo večjih piramid, kipcev, mumij, s srebrom okovanih šatulj, izdelkov iz alabastra in oniksa, papirusov, parfumov v ličnih stekleničkah, šalov, rut arafat do usnjenih torbic in pasov. Ogledi in barantanje te tako prevzamejo, da se ti sploh nikamor ne mudi.

Zadnji dan starega leta v Hurgadi se je Derviš vrtel in vrtel, hitreje in hitreje, brez konca in kmalu se ga ni več videlo iz velikega krila, nazadnje je bilo le še krilo spodaj in krilo zgoraj. Neprestano se vrti okrog svoje osi. Gledali smo na uro, minilo je dolgih petnajst minut, vrtenje je upočasnilo, a potem se je v igri z večplastnimi širokimi barvitimi krili še kar vrtel. Neverjetno. Kako ga ne vrže iz ravnotežja, tudi potem, ko se počasi ustavi. Pleše na zvok bobna in piščali iz trstičja. Ni primerno ploskati, ker je njegov ples namenjen posebni vrsti meditacije.

Obkrožile so ga orientalske plesalke, ki so po nekaj samostojnih plesih vse povabile na plesišče, da preiskusimo miganje z boki po enega gor in dol, naprej in nazaj zaokroženo v osmicah in nazadnje še »šimi« z zgornjim delom telesa. Najbolj posrečeni so poskusi moških, katerim ta ples pač ne leži njihovim telesom. Opisujem novoletni šou program, ki so ga odigrali na hotelski gala novoletni večerji. Novemu letu smo nazdravili trikrat, prvič ob 23. uri po ruskem času, ob 24. uri po egiptovskem času in seveda ob 1. uri zjutraj po našem slovenskem času. Vrteli so glasbo vseh narodnosti, mešano za vse okuse. Rusi so nas v žuranju premagali, a so zato prej »ugasnili«. Najino sporočilce preko mobija: »Srečno iz dežele Nila brez krokodila«.

Zadnji dan smo se seveda v konvoju peljali v Kairo. Neogrevanemu avtobusu je dvakrat odpovedal jermen, ki so ga seveda menjavali. A mi smo si dali duška in kritizirali, tako ali tako nas niso razumeli. V Kairu smo obiskali staro mestno jedro, to je koptski del Kaira in zgodovinsko vasico, kjer so igralci prikazovali delo ljudi v času faraonov. Kako so delali na polju, lončarili, balzamirali, se urejali, kako so imeli urejene hiše in kako naj bi gradili piramide in templje. Prikazana je bila tudi grobnica Tutankamona ter še veliko drugih zanimivih reči. Za konec našega potovanja je bila takšna šolska zgodovinska ponovitev kar pravšnja, pa še tako nam je kakšen detajl ušel iz spomina zaradi naše emše. V dveh tednih doživetij Egipta smo stkali prijetna prijateljstva, ki jih ne bomo pozabili.

Vancouver

2007
KANADA 2007

Do Vancouverskega kotla

Ko se pelješ čer pogorje Rocky Mountins, ne moreš, da ne bi pomislil na Slovenijo, saj je pokrajina tam prav tako čudovita, le bolj prostrana. Bolj ko se spuščaš proti zahodu, več je hribčkov in jezer. Potem se spustiš v megleni kotel, kjer je Vancouver.

Vancouver ima zelo nestabilno vreme, večinoma je vlažno, megleno in deževno. Zanj veljajo vremenske razmere Aljaske, kjer na leto posije komaj kaj sonca, in sicer zaradi Pacifiškega oceana. Tri dni, kar sva gostovala v mestu, nisva imela sreče z vremenom, zato tudi fotografije nimajo prave svetlobe. A kljub temu je Vancouver name naredil zelo dober vtis. Ni le lep mesto, ki je vredno obiska, ima tudi zanimive in prijetne meščane. Gospod Alfred, s katerim sva se zapletla v pogovor pri mestnem vodnjaku, nama je povedal, da je tam prijetno živeti. Veliko se družijo in posvečajo športnim aktivnostim, spremljajo kulturne prireditve, skratka, živijo sproščeno in zadovoljno, brez naglice in velikih skrbi. Ravno dovolj so bogati, da lahko živijo bolj lagodno. Vancouver je namreč finančno in računalniško središče ter zlasti pomembna trgovska luka, ki notranjost oskrbuje preko velikega terminala, ki je viden iz največjega mestnega parka (Sanley Park), ki se razprostira od starega mestnega jedra proti morju. Park je skoraj tako velik kot središče

Kanadska polja

mesta, poraščen s starim gozdom, ki mu vlažna klima prav prija.

V mestu me je osupnila ozka hiša, ki je široka komaj 1,8 metra. V mestnem predelu Gastown, si je eden prvih kavbojev zgradil pivnico, tam na pločniku stoji edina ura na svetu, ki jo poganja para. Prav veličastna je tudi kitajska četrt, v katero vstopiš skozi barvita vrata. Od jedi ponujajo predvsem morske specialitete, da so res sveže, potrjuje to, da je mogoče kupiti tudi žive. Sploh nisem vedela, da obstaja toliko vrst arašidov ali riža, ki ga tam nudijo v večkilogramskih vrečah. Imajo široko izbiro vseh mogočih jedi, tako da sva se tudi midva primerno prehranila. Pri hotelskih zajtrkih se namreč lahko nasitiš le s kruhom in pecivom.

Naslednji dan sva se odločila, da greva s trajektom pogledat otok Vancouver Island nasproti mesta. Pelješ se mimo številnih zelenih otočkov, ki spominjajo na Kornate. Tam je bilo vreme čisto drugačno, lepo in sončno. Praviijo, da je na otoku sončno kar 250 dni v letu, zato prebivalci pridelajo veliko zelenjave, ki uspeva zelo dobro. Vreden ogleda je botanični vrt, ki ga turisti trumoma obiskujejo. Res je, da lepšega še nisem videla. Organiziran je po izvorih rastlin, pestrost pa dajejo tudi številni vodometi, ki se spreminjajo iz sekunde v sekundo. Na otoku je razvita tudi živinoreja in s kakovostnim mlekom zalagajo mesto. Tam imajo prestižne vile premožne in znane osebnosti. Razveselila pa sem se tudi ulic mesta Victoria, ki je majhno in v celoti ocvetličeno.

V Vancouver sva z možem pripotovala iz mesteca Golden pred vstopom v nacionalni park Glacier. Tam so naju pustili prijatelji, s katerimi sva prepotovala jugozahodni del Kanade vse od Lethbrida, nacionalnih parkov Waterton Lakes, Banff in Yoho. Videla sva ogromne smrekove gozdove, ki so bili nekateri popolnoma ožgani od požarov, in velika turkizna jezera, ob katerih smo opazili tudi srne, lisice in številne ptice. Turistično najbolj obiskana sta seveda Lake Luis, kjer se nad jezerom dviga 80-metrski ledenik, in morda še mesto Banff, ki ga krasi mogočna grajska utrdba, v kateri je zdaj prestižen hotel.

V Goldnu sva prespala v motelu ob avtobusni postaji, kjer sva drugo jutro začela pot proti Vancouvru. Na avtobusu sva si izbrala sedež pri drugem izhodu in prav udobno sva se namestila. A to ni trajalo dolgo. Pri naslednjem daljšem postanku so naju prosili, da se presedevala. Šele takrat sva opazila, da je imel avtobus

Toronto

prirejeno dvigalo za invalide. Vkrkali so starejšega fanta na vozičku, za katerega so vso pot skrbeli tako šofer kot tudi bližnji potniki, mu pomagali pri pijači in hrani, nato pa so ga pri daljšem postanku z dvigalom spustili na tla in ga z vozičkom peljali v restavracijo ter zopet spravili nazaj na avtobus. To je bil podvig, ki je trajal kar nekaj časa. Vožnja je zaradi tega trajala dlje, kot je bilo predvideno. Prevoziti je bilo treba 713 kilometrov. Zato pa smo si vmes v miru lahko ogledovali čudovito pokrajino, ki je ni bilo konca. Tudi sonce nas je prijetno grelo. Temperaturne razlike so bile precejšnje, saj smo se vozili tudi nad tisoč metrov visoko mimo večno zasneženih gora, po cesti Trans – Canada highway, najvišje ležeči avtocesti na svetu.

Prince Rupert

2007

ALJASKA 2007

Poletje na Aljaski

Podnevi je 9 ali 10 stopinj Celzija, tistih nekaj ur noči pa le za kakšno stopinjo hladneje. Takšne temperature bi se ob vročih poletnih dneh pri nas kar prilegle, pri čemer je na Aljaski zelo malo sončnih dni. Domačini pravijo, da več kot dvesto dni v letu dežuje. Tako moraš imeti že kar srečo, da ujameš kakšen jasen dan, ki pa lahko traja le nekaj ur, potem se vreme spremeni. Večinoma rosi, prši ali dežuje.

Štirinajst dni, kolikor sva se z možem potepala po deželi, je bilo povprečno oblačno, dnevi pa dolgi po dvajset ur. Ob deseti zvečer sem lahko fotografirala še brez bliskavice. Med tem, ko se večina ljudi vozi po Aljaski z avtomodom, sva midva potovala z ladjami ali trajekti od kanadskega Prince Ruperta vse do Anchoraga. Vsakič, ko sva se vkrcala na Aljaska s Marine Highway, sva se peš in s kovčki vsem zdela čudna, saj sva bila edina, ki sva potovala na takšen način. Po poti sva doživljala pravcate ribiške naselbine, ki si ne zaslužijo, da so mesta, saj so podobne našim vasicam.

Presenečena sva bila nad prestolnico Aljaske, mestom Juneau, ki je manjše od Celja in leži ob visokih

Valdez

vzpetinah, ki se dvigajo iz morja. Mesto se lahko širi le po njih, tako da imajo prebivalci do svojih hiš dostop le po številnih strmih stopnicah. Tu je bil najbolj zanimiv obisk nacionalnega muzeja Aljaske. Videti je vso zgodovino, živali, ki živijo na tem območju, življenje eskimov, ki jih je največ v območju Cordove in Valdeza, o tem kako so Rusi prodali Aljasko. Z vzpenjačo se lahko odpelješ na vrh hriba, od koder se pogled razprostira na ledeniško pokrajino.

Vozila sva se mimo manjših in večjih otočkov, ki so vsi porasli z gozdom. Smreke imajo kratke veje, ki klubujejo hladnemu in nenehno spreminjajočemu vremenu. Meglice in oblaki se trgajo med številnimi hribovitimi otoki. Bolj ko je bil sever bližji, vedno več je bilo videti zasneženih gora. Obale obrašča rjavorumen mah in nizka trava. V gozdovih sušice odpadajo, razpadajo in gozd se sam obnavlja. Prenekatera sušica pa potem plava po vodi. Proti severu je bilo že občutiti mraz in vonj po snegu. Poletna dva meseca julij in avgust sta na Aljaski hladna, podnevi od 9 do 10 stopinj Celzija ob morju, ponoči za kakšno stopinjo hladneje. Od mesteca Petersburg dalje sva že opazovala kite in ledenike.

Prenočevanje v ladji na suhem

Izraziteje ribiško je mesto Cordova, kjer v novo nastajajočem muzeju hranijo okostje orjaškega kita (Eyak the Orca Whale). Rib je ob pacifiški obali resnično veliko, saj leteče ribe kar skačejo iz vode, ko lovijo komarje. Ti se prikažejo zvečer, prebivalci pa imajo s komarniki zaščiteni vsa okna. V Cordovi sva se nastanila v Lodge Roseu, ki je bil nekaj posebnega. Pravzaprav sta lastnika Bery in Michael ladjo, ki je nekoč vozila po morju, spremenila v hišo z ličnimi sobicami, ki je vsaka drugačna. Tam obiskovalec najde vse, kar spominja na ribištvo. V vsakem kotu, omari, mizah najdeš kakšen ladijski instrument. Deli pohištva so deli notranjosti ladje. Ne manjka niti knjižnica, opremljena s pomorsko literaturo, zgodovino Aljaske in pravimi pomorskimi zemljevidi. Jedilnica in kuhinja sta prikupni, vse je v racionalnih oblikah. V delu, kjer naj bi si zamislili sprejemno pisarno ali recepcijo, je navigacijska naprava z ladijskim krmilom. Vse je iz lesa, enako kot so tudi druge hiše v mestu. Tako sva lahko ugotavljala, kakšno je življenje v hladnem in

Whitter

vlažnem podnebjju v lesenih hišah. Po najini oceni jim med temi stenami, ko zimska temperatura močno pade, ne more biti preveč toplo, le če ne kurijo kot v peklju. Letno tam pade tudi do 1.500 milimetrov dežja in do osem metrov snega. Letni rekord je bil že 13,7 metra snega.

Dvesto dni počivanja?

Berry in Michael sta nama ob pripravljanju zajtrka pripovedovala, da k njima pride veliko gostov, pretežno ribičev, ki jih potem vodita na ture. Lovijo predvsem v bližnjem jezeru. Michael je povedal, da je treba za ribarjenje imeti dovoljenje, ki stane 20 dolarjev za en dan in 30 za tri dni. Povedal je zgodbo, ko se na obrežju zbere več tisoč ribičev, vržejo trnke, trnki gredo za tokom, nekdo tedaj zakriči, da vidi ribo, in vsi povlečejo svoj trnek, misleč, da je zagrabilo pri njih. Pri tem vlečenju se trnki zapletejo in ribiči se začno med seboj pričkat, včasih se tudi stepejo. Ko sva se pritoževala o vremenu, sta povedala, da je vedno slabo, kadar posije sonce, pa je čudovito. To je pač Aljaska. Sicer pa Berry pravi deževnemu dnevu, da je to dan za počivanje. Počivanje? Dvesto dni v letu? Res je, tam se čas ustavi, še posebej pozimi, ko se tema razteza preko dvajset ur.

Raj za ribiče

Ladja na suhem stoji v zalivu, kjer ne manjka praviljčnih podob s pomorstva: svetilnik, jambor, ladijske vrvi, ribiške mreže, rešilni čoln, rešilni obroči, ladijske svetilke in podobno. V zalivu, ki ima dvakrat na dan petmetrsko plimo in oseko se zbirajo številne ptice. Ribe in ptice, od katerih je največ galebov, se s hitrim naraščanjem in odhajanjem vode nenehno selijo za vodnim tokom. V najini predsobi sva imela postavljen daljnogled za opazovanje ptic. Pravi raj za ljubitelje. Škoda, da nisva imela več časa, da bi lahko uživala v prelepi in nenavadni, nenehno spreminjajoči se pokrajini.

Mesto je pretežno ribiško, imajo tudi predelovalnico rib ter nekaj osnovnih poslopij. Bila sva v enem

Prince Rupert

izmed številnih barov, kjer so imeli še stari džuboks, mladina mora pokazati osebni dokument, če si zaželi pivo, kajti točijo le polnoletnim. Polni so ljudi, ki se tako zavzeto in glasno pogovarjajo in šalijo, da s svojim prihodom njihove pozornosti sploh nisi deležen. V tem ribiškem mestecu so ulice imenovane kar First-Street, Second-Street (prva ulica, druga ulica, pri tretji se konča).

Obiskala sva še mesta Valdez, Whitter in Anchorage ter fotografirala številne indijanske toteme in oddaljene ledeniške reke. Aljaska premore preko več kot dva tisoč ledenikov. Michael nama je dejal, da se je nekoč velik konec ledenika odtrgal in padel v morje ter povzročil 3,5-metrski cunami. Umrlo je devet ljudi. Nekateri od teh ledenikov imajo slap, preko katerega se sproti odvaja voda, drugi pa drsijo proti morju in so zato nevarnejši.

Whitter je kraj, kjer v eni stavbi živi 95 odstotkov prebivalstva tega kraja. Prebivalci delajo pretežno na terminalu za pretovarjanje nafte. Gorivo je na Aljaski po 3,20 dolarjev za galono (slabe 4 litre). V gospodarstvu je na prvem mestu nafta, na drugem pa turizem. Ni dolgo tega, ko sta bila na drugem mestu ribištvo in rudarstvo. Ribištvo je še vedno precejšen magnet za številne Američane, ki pridejo tja loviti losose. Iz morja pridejo lososi na brstenje v spodnje toke rek. Zanimivo je gledati, kako si utirajo pot po reki navzgor, ki je čisto nizka. Lososi si namreč zapomnijo, kjer so se rodili, in potem gredo v morje, tam živijo pet let in pridejo nazaj v rojstni kraj v sladko vodo na razplod.

Iz anchoragškega letališča sva nadaljevala pot proti Los Angelesu. Pregledovanje prtljage je trajalo najdlje doslej, saj je bilo vse polno Američanov, ki so s seboj imeli veliko prtljage, predvsem veliko hladilnih torb, polnih ulovljenih rib. Naju pa so ameriški cariniki pregledovali tako podrobno, da so naju morali na letalu čakati za odhod.

Vrstni red jedi, ki jih nosijo na mizo je za nas nenavaden. Natakraje smo komaj prepričali, da so nam postregli vse naenkrat, da smo na primer lahko jedli predjed, meso in solato skupaj.

2007
KANADA 2007

Pri Vojničanih v Kanadi

Poleti sva se odločila spoznati Severno Ameriko, Kanado in Aljasko. To pa je bila priložnost, da na poti, ki sva si jo sama načrtali, obiščeva stara prijatelja Vojničana, ki živita v Kanadi že nekaj desetletij.

Čez Atlantik sva priletela najprej v Toronto, si ga ogledala in nadaljevala pot proti Niagarskim slapovom, si ogledala kanadsko in še ameriško stran ter iz Amerike poletela v Calgary. V letališki stavbi, kjer je dobrodošlico igral country ansambel, naju je pričakal stari prijatelj Adi. »Zdaj gremo pa k meni domov«, je rekel in jaz sem mislila, da bi si ogledali še mesto. Potem, ko smo se kar štiri ure vozili do njegovega doma, sem šele razumela razsežnost Kanade. Pokrajina je ravna nepregledna planota z ogromnimi polji z žitom, rumeno oljno ogrščico, travniki, kamor pogled seže, ravne ceste kot bi jih narisal. Vsepovsod imajo velike sisteme za zalivanje. K sreči je vode, ki pride z Rocky Mountains dovolj, da so reke in potoki speljani med polji. Če bi si ogledovali mesto Calgary, bi k njim prišli pozno ponoči, tako pa smo prišli ravno na večerjo, ki jo je pripravila žena Ida.

Niagarski slapovi

Adi in Ida živita v mestecu Lehtbridge v lepi hiši na robu kanjona in s pogledom na valovite previse, tako imenovane kulije. Po dolini teče reka, ob njej pa je veliko golf igrišče, ki ga nenehno zalivajo. Tu je dva meseca zelo toplo, pravzaprav ekstremno, tako da bi sicer vse požgalo. Zelo pogosti so vetrovi, ki so včasih zelo hudi. Pozimi pa rado zebe čez minus trideset. Je pa ena neprijetna reč, ker je na tem področju veliko dihurjev. Posebno slab vonj prinese veter, kadar se dihur v bližini polula. Adi pravi, da če to dobiš na kožo ali obleko, lahko spereš le s paradižnikovo mezgo, zato imajo to rdečo brozgo vsi v zalogi doma.

Naslednje jutro sva se srečala še s prijateljem Anzo, ki si je vzel čas in nama razkazal mesto, Adi in Ida pa sta šla v službo. Anza je že srečni upokojenec, ki se lahko posveča svojim konjičkom, eden izmed teh je golf. Tam vsi igrajo golf (samo v Lehtbridgu imajo preko 15 igrišč), včasih je bil igralec, potem pa trener v nogometu. Imeli so ligo Alberte. Hodi v fitnes, Adi ga ima kar doma. Večinoma dopoldneve porabi za rekreacijo. Na svojem dvorišču pa ima kot zavedni Slovenec svojo brajdo. Pri tem naj povem, da koder po svetu sva obiskala naše rojake, vsi imajo ob hiši zasajen vsaj en trs vinske trte in povsod dobro uspeva.

V Lehtbridgeu imajo veličastno železniško konstrukcijo starega železniškega mostu (High Level Bridge), ki povezuje oba bregova širokega rečnega korita, kjer so se v preteklosti zgodile Indijanske bitke. Ogledali smo si Utrdbi Kanadske policijske postaje (Fort Macleod`s Historic Fort Museum) iz leta 1873, ko so spremljali takratne poštno kočije v mestecu Ford Macleod. Prišli smo prav tedaj, ko se je začel program. Mladci so s konji v tedanjih oblačilih prikazali paradno postavitve in demonstrirali ježo. V mestecu smo obiskali tudi ulico, ki ima še ohranjene stare stavbe iz tistih časov.

V nadaljevanju smo obiskali Indijanski center (Head – Smaskeh – In Buffalo Jump Interpretive Centre), kjer je bil prikaz, kako so nekdanje živeli Indijanci v šotorih in v sožitju z naravo. Zanimivo je bilo videti previse v naravi, kjer so gnali bizone, da so padli prek previsov, se ubili in lova je bilo konec. Menda je bizonje meso zelo dobro in v Ameriki spet prihaja v modo, zato imajo že kar nekaj velikih farm.

Po nekaj urah, kot sem omenila, so razdalje tam zelo velike, smo prispeli do Waterton Lakes Glacier – nacionalnega parka, kjer smo si ogledali slikoviti mondeni hotel Prince of Wales, od koder je bil prelep razgled na jezero in bližnje gore, nekatere tudi večno zasnežene. Pokrajina je za naše razmere nenavadna,

Toronto

113

sama žitna polja, proti pogorju Rocky Mountains pa še veliki nepregledni pašniki, na katerih so pogosto tudi vetrnice, ravne ceste, tu pa tam kakšno naselje lesenih hiš.

Zvečer smo se na večerji dobili vsi skupaj. Tako sva spoznala tudi Štefko, ženo od Anza, ki je doma iz Celja. Naslednji dan smo z Adijem in Ido pakirali za odhod na njihov vikend imenovan kabina, tri ure daleč v Lake Rose. Spotoma sva z Ido odšli v trgovino, kjer me je presenetila velika ponudba različnih oreščkov, ki jih kupiš na vago. Kupili sva mešanico oreščkov s posušenimi brusnicami in neko novo vrsto orehov, ki sem jih videla prvič. Zelo dobro.

Lake Rose je jezero obdano s počitniškimi hišami. Tu je pokrajina popolnoma drugačna, hribovita. Jezero je pretočno in leži blizu mesta Jafery. Peljali smo se s čolnom (gliserjem) po jezeru, se kopali v topli sladki vodi (27 °C). Nato smo se peljali z motorji na štiri kolesa na lepo razgledno točko v hribih na višini 1.800 metrov in gledali navzdol na to jezero. Povem naj, da je Adi s seboj vzel celo pravo pištolo za primer, če bi imeli srečanje z medvedom, ki tam včasih lomastijo. Vsa ta pokrajina močno spominja na slovenske Kranjsko goro, Bohinj, Logarsko dolino, le tam so razsežnosti teh lepot ogromne. Smreke so tako lepe, da bi jih odnesel za božično drevo. So ozke in visoke z lepo rastjo, lepo razporejene po površini. Videli smo požgane gozdove velikih razsežnosti, samo ožgana stebila štrlijo v zrak. Visoki vrhovi pa so zasneženi.

Peljali smo se na izlet v prijetno bavarsko mesto, kjer je vse spominjalo na Bavarsko. Je lepo ocvetličeno mesto, kjer stoji ura, ki vsake pol ure sprosti zvok jodljanja. Bili smo tudi v mestu Banff. Ogleдали smo si še Trail Rider – jahanje na konju in javno kopališče s termalno vodo v bližini. Ker mesto leži ob planinah, je pomembno smučarsko središče.

Na poti v Golden smo se ustavili v Lake Louise, ki je bil včasih na kanadskih bankovcih za 20 kanadskih dolarjev. Znan je po velikem ledeniku, kjer je debelina ledu do 80 metrov. Nahaja se v okolici turkizno modrega morenskega jezera pod več kot tritisočakom planine Mount Victoria in je znan po tekmovanjih svetovnega pokala v smučanju. Fotografirala sem veverico, ki so praktično povsod, ožgana drevesa, saj so tu požari velikih razsežnosti in cvetlico z imenom indijanski čopič (Scarlet Paintbrush).

Nato sva iz Goldna nadaljevala pot z avtobusom proti Vancouru in potem proti Aljaski, ki pa je čisto drug svet.

Kitajski zid

2008
KITAJSKA 2008

Kitajci so drugačni

Veliko sveta sva z možem že prepotovala in spoznala mnogo ljudi v njihovih kulturnih različicah, a na Kitajskem se razlikujejo v vseh pogledih. Tako sva jih doživljala midva.

Razlika je vidna že v primerjavi s prebivalci Hong Konga, ki so šele pred dobrim desetletjem prišli pod okrilje Kitajske. V sedemmilijonskem mestu se sproščenost čuti na vsakem koraku. Natrpano je z nebotičniki z nepreglednim številom oken, kot bi bili ogromni čebelnjaki s panji. V njih ima petčlanska družina v povprečju le 19 kvadratnih metrov bivalnega prostora, najpogosteje z enim samim oknom. Najina hotelska soba je bila prav tako zelo tesna, tako da je bilo težko postaviti na tla dva kovčka. Prebivalstvo je mešano, a kar 40 odstotkov je Kitajcev. Toda tam so prijazni, zgovorni, sproščeni, takšni kot jih srečate v Sloveniji ali drugod po svetu. Drugače je v Šanghaju in Pekingu, še bolj pa v notranjosti dežele.

Trgovina najbolj cveti v Šanghaju, ki je prvi odprl vrata zahodnemu kapitalu. Država je prepovedala trgovino na črno, vendar se v mestnem vrvežu še vedno pojavljajo angleško ali rusko nagovarjajoči posamezniki, ki prepoznavne turiste vabijo v skrite prostore. Na glavni mestni ulici Nanjing jih peljejo na

Reka Li

primer skozi eno od uradnih prodajaln v skladišče in od tam v hodnik do majhne posebej opremljene sobice s ponaredki najboljših svetovnih znamk. Ali pa v ozke mračne ulice, ki niso na očeh. Pri tem me je zmotilo njihovo obnašanje. Razumela bi, če pač v svojem bornem izrazoslovju ne uporabijo vljudnostnih izrazov kot so prosim, hvala ali pa dober dan in na svidenje. Kot, da bi jim bilo nerodno to izreči. Bolj me je zmotilo, da ti ne prepustijo prednost, če je ta očitno na tvoji strani. Mislim, da ne poznajo naših pravil olike. Pravzaprav se ne menijo za tujce. Razlog je verjetno v jezikovni prepreki.

Na degustaciji čaja nama je lepa mladenka v kitajskih oblačilih prikazala cvet jasmina, ki se v štirih minutah zanimivo razpre, ko nanj zliješ vročo vodo. Skodelica pa se, ko vanjo naliješ čaj, obarva in prikaže se risba starega mesta. Ko smo opravili kupčijo, je njena prijaznost v trenutku splahnela. Končno se to dogaja tudi drugje po svetu in tudi doma.

V Pekinški restavraciji, v katero najbrž ne zaide noben turist, sva naročila pidjo (pivo po njihovo), potem pa sva čakala in čakala. Ker je bila restavracija majhna, sva lahko opazovala vse, natakcarico in goste. Številne tiste, ki so prišli za nama je že v celoti postregla. Naju pa še pogledala ni. Ko je preteklo najmanj 15 minut in sva mislila že oditi, sva opazila, da je končno pod nekim prtom našla odpirač. Potem je prinesla pivo, ga grobo postavila na mizo in v kitajščini povedala račun. Kitajske številke sva po desetih dneh že razumela. Ja, kje pa je opravičilo? Sicer pa naju ni nihče vabil tja, kjer ni za turiste.

Kot beli opici

Nekaterim mladim, ki so bili na šolskih izletih, smo tujci le »padli« v oči, saj so si nas sramežljivo ogledovali in se dobrikali. Takoj mi je bilo jasno, da se želijo z nama fotografirati. Kar z mobilcem, ki ga premore že skoraj vsak. Ja, zakaj pa tudi midva ne bi bila kdaj kot beli opici?

V provinci Yunnan, kjer sva si na reki Li ogledovala številne apnenčaste gričke, ki se stožčasto vzpenjajo po pokrajini, naju je ogovorilo kar nekaj ljudi, ki se ukvarjajo s turizmom in za silo govorijo angleško.

Podzemna jama v Yangshuo (nagrajena fotografija)

Vendar, ko sva stopila v eno in potem še v drugo turistično agencijo v Guilinu in želela informacijo, kje lahko kupiva razglednice mesta, je bilo razumevanje nepopolno oziroma ga ni bilo. Da ne pišem o taksistih. Ti so številni, vendar le malokdo zna vsaj eno besedo v tujem jeziku. Nekega taksista sva v starem Pekingu (Hutongu) z zemljevidom v roki prosila naj naju pelje v znano nakupovalno središče Silk Market. Oboji smo mislili, da smo se razumeli, a pripeljal naju je daleč stran od cilja pred neko vladno ustanovo, ki so jo stražili oboroženi policisti. Komaj sva mu dopovedala, da naju pelje do najinega hotela. No, tega je našel s pomočjo posvetovanja z nekom po mobilnem telefonu. Všeč pa nama je bila njegova poštenost, da nama od napačnega cilja do hotela ni računal.

V nakupovalni center sva prišla naslednji dan, ko sva prosila vodnika, da nama ob vračanju iz izleta na Kitajskem zidu, ustavi tam blizu. V prenapolnjenem trgovskem centru sva se po dobrem nakupu pogovarjala z mlado Kitajko, ki se je angleščine naučila od sestrčne, ki je zaposlena v izvoznem podjetju. V treh letih v šoli pa je angleščino »prešvinglala«, ker je ni zanimala. Zdaj pa se je morala naučiti toliko, da lahko ogovori tujce. Samozavestno je nato vprašala, zakaj bi se morali prav oni učiti angleško, »naučite se vi kitajsko«, je dejala. Kljub temu, da se Kitajci z neverjetno naglico odpirajo svetu, na njihovo obnašanje do tujcev vpliva dolgoletna, v svoje meje zaprta država.

2009
OKROG SVETA 2009

Obkrožiti svet

Želja je bila na hitro, v mesecu dni, z letalskimi vmesnimi postanki obkrožiti svet, a sva s soprogom že prvi teden ostala brez prtljage in vizuma za Avstralijo.

Takoj, ko sem se zbudila zjutraj v hotelski sobi, sem ugotovila, da nogavice in spodnjice še niso suhe. Posušiti jih je bilo treba še s fenom. Oprala sem jih prejšnji dan preden sva se zaman peljala v center mesta Auckland, da bi kupila nove. Ko sem sedla na plastični sedež v avtobusu, mi je bilo neprijetno hladno. Povrhu so me brez nogavic žulili čevlji. Kako me je jezilo, da sem jih pozabila dati v osebno prtljago. Kdo bi si mislil, da bova ostala brez prtljage že na začetku poti.

Že ko sva prispela v London, od koder bi morala poleteti proti vzhodu, sva doživela šok in mislila, da z nadaljnjim potovanjem ne bo nič. Pred vstopom na letalo so naju ustavili in povedali, da nimava avstralskega vizuma. Posvetilo se mi je, da sem pred dvema mesecema izpolnjevala vlogi za vizum, in da od ambasade pravzaprav nisem prejela nobenega odgovora. Šifra, ki jo prejmeš pri izpolnjevanju vloge, je vstopna šifra za nadaljevanje vloge, ne pa šifra vizuma, kot sem bila prepričana. Celotni aranžma je bil

Milford Sound

povezan, zato naju vztrajni Angleži brez vizuma niso pustili na polet proti Novi Zelandiji. Ponovno sva oddala vlogo na internetni povezavi. Potem sva bila prepuščena letališki uslužbenki, da nama iz računalnika obisk Avstralije izbriše oziroma uredi naslednji let. Verjela sva ji, da je tudi prtljago preverila in da bo na istem letalu. Oddahnila sva si, da bova lahko izpolnila večji del načrtov in poletela proti Hong Kongu, prvemu vmesnemu postanku.

Letalska družba Air New Zealand je nudila dobro ponudbo okrog sveta, tako da sva se lahko ustavila, kjer sva želela, brez plačila letaliških pristojbin. Tako sva določila, da se ustaviva v Hong Kongu, na Novi Zelandiji, v Avstraliji, na Fidžiju in v Los Angelesu. Da sva prihranila čas, sva vse letalske polete, druge prevoze, večino nočitev in najem avtomobila rezervirala in plačala pred odhodom.

Prijazni Novozelandci

Plačane karte za Avstralijo nisva hotela izgubiti kar tako. Imela sva srečo. Prijazni novozelandski letališki uslužbenec je poklical na avstralsko ambasado v Tasmaniji in uredil, da so vlogo obravnavali prednostno. Viza je bila zame rešena takoj, soproga pa so po telefonu izprašali o njegovi povezanosti z vojsko. Razložil jim je, da je odslužil le obvezni redni vojaški rok v nekdanji Jugoslaviji. Končno je tudi on dobil vizo, potem pa je bilo potrebno počakati na prosta sedeža za let v Melbourne, ki je bil naslednji dan.

Če te nimajo v računalniku, sledijo zapleti, telefoniranja, preverjanja, čakanja, prtljaga pa gre svojo pot. Da ne omenjam koliko je živčnosti. Občutila sva, kako je, če ostaneš brez vsega, če ti odpade vse načrtovano, bojazen, da je vložen denar vržen proč. Rešuješ se, kolikor se da, a odvisen si od dobre volje uradnikov vseh vrst. Midva sva imela pravzaprav srečo, da so Novozelandci prijazni ljudje. Vse je namreč povezano. Če ne bi iz Londona ujela letalo do Aucklanda, ne bi imela možnosti za nadaljevanje poti. Pomislila sva tudi na to, da se iz Londona vrneva domov. Na jok ti gre ob vseh črnih scenarijih. Lahko bi ostala na letališču v Londonu in čakala vizo iz Avstralije nekaj dni, tako pa sva izgubila le en dan in eno noč, ter imela dodatni strošek za eno spanje. Navsezadnje se je dobro izteklo. Spoznaš razliko v prijaznosti in pomoči ljudi. V

Spuščanje z razglednega stolpa v Aucklandu

Londonu moraš prositi, moledovati, v Novi Zelandiji pa ti pomagajo in spremljajo do izhodnih vrat. Morda je za dober razplet pomagal pajek, ki ga je soprog pustil živeti pred odhodom zjutraj doma.

Prtljage seveda ni bilo na letalu, kasneje sva izvedela, da je prišla s tovornim letalom v Melbourne v zelo slabem stanju. In s takšno je bilo treba naprej. Po vrnitvi domov nama je zavarovalnica odobrila odškodnino, pa tudi za osnovno oskrbo ob izgubi prtljage.

Po načrtu

A pomembno je bilo, da se je načrtovana pot lahko nadaljevala, čeprav sva bila v Avstraliji manj časa, samo zaradi obiska prijateljev v Melbournu in Goughs Bayu. Peljala sva se mimo številnih pogorišč, saj je prav takrat divjal najhujši požar, o katerem so poročali tudi pri nas in v katerem so utrpele cele družine. Ostale so le grozljive zgodbe, na primer tista, ko je moža konj povlekel v jezero, v trenutku, ko je ognjeni veter na nasprotni strani ulice požgal dom z drugimi člani družine in je edini ostal pri življenju. Na podeželju so farmarji reševali poslopja, tako da so sami požgali pas ozemlja okrog, da bi zavarovali svoje domove in na polja postavili stroje, da ne bi zgoreli. Požgana je bila vsa podrast, ožgana so bila večinoma stebila Evkaliptov, listje, ki vsebuje posebno olje, pa je kljubovalo.

Naprej je šlo vse po načrtu. Po nekaj dneh sva se vrnila v zeleno Novo Zelandijo, si najprej ogledala južni otok s številnimi jezeri, fjordi in ledeniki, nato severni otok s številnimi grički, posutimi z vinogradi in gezirji ter odpotovala na otočje Fidži, kjer sva se dodobra ogrela v topli in vlažni klimi sredi Tihega oceana. Pot sva nadaljevala v Los Angelesu, kjer sva se z najetim avtom odpravila na raziskovanje Grand Canyon in drugih bližnjih kanjonov ter poskusila srečo v igralnicah Las Vegasa. Sreče seveda ni bilo v igri, bila pa je v izpolnjenem potovanju.

Pot okrog sveta se je končala v Londonu, kjer je bil najin krog zaključen. V enem zamahu, v enem mesecu sva tako obiskala štiri kontinente, devet držav, vključno z ZDA, enajstkrat vstopila na letalo, en dan sva preživela dvakrat, ena noč je trajala le tri ure.

Obala nedaleč od Christchurcha

2009
NOVA ZELANDIJA 2009

Dežela brez pajkov

Od malega se mi pajki gnusijo, zato bi v Novi Zelandiji, kjer jih ni, bilo življenje glede tega nekoliko boljše. V tej deželi tudi kač nimajo. Imajo pa edini na svetu kokoš Kivi brez peruti in ličinke komarjev, ki se ponoči svetijo.

Na poti okrog sveta sva iz Avstralije priletela na Južni otok Nove Zelandije v mesto Christchurch. Zaradi časovnih sprememb sva imela težave s spanjem. Dokaz, da se bioritem telesa ne more tako hitro spreminjati kot lahko potuje, je, da sva bila zvečer utrujena, sredi noči pa budna. Iz hotela sva videla prav na glavni mestni trg in katedralo ter na križišče šestih ulic, kjer ima prednost pešec. Podobno je krožišču brez sredinskega kroga, proti sredini so v obliki črke »V« nakazane bele črte.

Znamenitosti mesta sva si ogledala s pomočjo lokalne agencije. Starejši gospod, ki bi lahko bil že upokojen, naju je peljal do čudovitega parka s cvetočimi gredicami, starimi svetilkami in umetniškimi kipi. Dvignili smo se na bližnji hrib in od tam opazovali mesto iz vseh strani, se peljali do mestne plaže in v pristanišče, kamor tovornjaki lahko vozijo le ponoči. Sicer pa večino tovornega prometa prepeljejo po

Jezero Wakatipu

železnici. Vodič nama je nekaj malega povedal o njihovem življenju. Razlagal je, da imajo dovolj vode, zato je brezplačna. Brezplačno je tudi šolanje, le knjige in zvezke je treba plačati. Brezplačne so vstopnine v muzeje in cerkve. Največ turistov imajo z Japonske, ki večinoma pridejo igrat golf, njihove žene pa nakupovat. Opazila sem, da so številni parki ob lepem vremenu polni, po reki turiste vozijo z gondolami, po obrežjih rek se sprehajajo račke. Še na obalo pridejo na piknik cele družine. Potem smo se pripeljali do Mednarodnega antarktičnega centra z nazornim prikazom življenja na Antarktiki. Tam so nama dali topla oblačila in stopila sva v prostor s predstavo razmer kakršne so tam. Dobra izkušnja je bila, da sva občutila, kako neprijetno je lahko pri temperaturi pod 40 stopinj Celzija. Poskusila sva se tudi pri vožnji z goseničnimi vozili za led in sneg. Imeli so tudi manjšo kolonijo tulnjev in luštnih malih pingvinov.

Od tam sva se na najino željo z lokalnim avtobusom, na katerem sva bila edina potnika, odpeljala proti mestu in potožila vozniku Deanu, da bi rada videla njihovo ptico Kivi. Bil je tako prijazen, da je preusmeril avtobus proti živalskemu vrtu, naju tam pustil in čez eno uro prišel iskat. Kivi je bil tam v temni in zelo vlažni jami, da sva ga komaj opazila. Je ptica brez kril, podobna kokoši. V naravi živi le v zavarovanem območju deževnega gozda in ga je zelo težko videti, saj je izredno plašen.

Ob prihodu v center mesta sva se sprehodila še do ljudske pivnice na vogalu bližnje ulice. Tam so se iz starega džuboksa slišali evergrini, za šankom so bili robustni, veliki, preprosti novozelandci, od katerih je bil eden bolj korajžen. Kaj vem zakaj, je pristopil k nama, rekel, da ima rojstni dan in naju častil s pivom. Nič nisem imela pri roki, a v hipu sem iz torbe povlekla beležko, na prazen list narisala slovensko kokoš, pod njo pa pristavila najin podpis. Darila je bil zelo vesel in ga pokazal prijateljem. Ob odhodu so naju vsi na glas prijazno pozdravljali.

Queenstown

Najbolj slikovita vožnja

Pot sva nadaljevala z vlakom po progi TransAlpine na drugo stran otoka proti Greymouthu. Uživala sva v fascinantni nenehno spreminjajoči pokrajini. Najprej so bili ravninski pašniki, namakalna polja, nato turkizna jezera in travnati hribi, v daljavi pa skalnate gore. Na prelazu Arthurs Pass je čez vse nebo lebdela mavrica. Prevozili smo 19 tunelov, potem se je začela zahodna obala in subtropsko podnebje z deževnim gozdom. Vlak pelje tudi preko mostov, ki so hkrati namenjeni tudi cestnemu transportu. Mostovi so ozki, enosmerni, ponekod imajo zgrajena izogibališča, ali pa je treba počakati, da je smer prosta. Novozelandci spoštujejo naravo in ne gradijo brez potrebe novih cest ali železniških prog. Ceste nimajo bankin, promet je redek. Na vlaku sva se prevozila že pol poti čez otok, ko smo se ustavili za fotografiranje. Med snemanjem Toma nekdo potreplja po rami in reče: »Haj«. Tomo je s presenečenjem uzrl prijaznega in uslužnega voznika Deana, ki naju je prejšnji dan prevažal po Christchurchu. Vesela sva bila, da naju je med množico turistov spoznal in neposredno pozdravil.

Slikovito vožnjo sva nato opazovala iz medkrajevnega avtobusa. Vendar se je vreme poslabševalo. Pravijo, da je v območju ledenikov malo sončnih dni. V rahlem dežju sva se odpravila gledat znameniti ledenik Franz Josef, ki se edini na svetu še vedno širi. Do Quinstowna se je avtobus nekajkrat ustavil, da smo si lahko ogledali obalo Tasmanskega morja, rastlinje deževnega gozda, gojenje lososov, slapove in brzice. Vsepovsod je bilo videti skrb za naravo. Kaditi ne dovolijo niti na terasi restavracije. Cvetje nimajo nasajeno v loncih, ampak v žaklovini, ki jo drži železno ogrodje. Kot čebelarja sva opazila veliko nakladnih panjev, razporejenih po poljih. Čebelice nabirajo nektar celo na drevesih Manuke (ali Tee Tree), ki cveti podobno kot šipek in med cenijo kot nacionalno posebnost.

Podobnost s Slovenijo? Zelo malo. Prej bi rekla, da je miks zelene Irske, Perujskih hribov in planote Antiplana. Ogromno je prostranih pašnikov, jezer, deževni gozd se dotika gora, veliko je hrasta in javorja, gorski vršaci so črne barve, le če jih ne pokriva sneg. Tam ni naselbin in posameznih hiš, ki bi zastirale pogled na naravne lepote. Je samo narava sama, prvinska kot je nastajala. V primerjavi s Slovenijo sem pogrešala le smrekove gozdove in ocvetličanje ulic ter hiš v naseljih.

Striženje ovce

Ob jezerih in fjordih

Po osemurni vožnji smo zvečer prispeli v Queenstown in bil je še vedno dan, zato sva si mestno jedro na hitro ogledala. Čudovito turistično mestece ob jezeru Wakatipu je, ki spominja na Bled. Spomnila sva se na našo smučarsko reprezentanco, ki je preteklo poletje trenirala v bližnjih gorah. Pri iskanju rešitev, kaj si bova ogledala naslednji dan, sva stopila do pivnice na obali. Mlad natakar, po rodu Anglež, na začasnem delu, nama je priporočil izlet s parnikom po jezeru do farme s prikazom striženja ovc. Pri striženju so zelo spretni, ovce pa so jim hvaležne, ker jim potem ni vroče. Demonstrirali so nam tudi predelavo volne in izdelke iz nje. Ob prihodu v mesto sva se povzpela z gondolo na razgledno ploščad nad mestom, kjer se lahko preizkusiš v adrenalinskih športih, skakanjem v globino, poletom z zmajem, spustom na saneh, plezanju, vožnji s helikopterjem in podobnem. Ko sva se nagledala prelepega pogleda na okolico, sva se spustila nazaj v mesto in ob jezeru nepričakovano ugledala pet akrobatskih letal, ki so risali čudovite risbe po nebu.

Iz Queenstowna sva se peljala na enodnevni izlet mimo največjega jezera tega otoka Te Anau proti fjordu Milford Sound, enem od svetovnih čudes. Ves strop avtobusa je bil steklen tako, da je bil lahek ogled čudovitih gora tudi s te perspektive, ko smo jih opazovali med spuščanjem po neokrnjeni naravi proti morju. Vkrcali smo se na ladjo in med vožnjo opazovali navpične tudi do 1.700 metrov visoke stene, porasle z mahom ter številne slapove, ki so spuščali vodo iz gorskih ledenikov v morje. Na obalnih skalah so se sončili morski Levi. Bogue, če se tam zadaj med skalami ni skrival Aragorn iz Gospodarja prstanov.

Mesto na gejzirjih

Tudi pogled iz letala proti severnemu novozelandskemu otoku je bil slikovit. Ovce na pašnikih so bile razporejene v velikih krogih, jezera so postajala vse manjša, vrhovi vulkanih gora so imeli snežno kapo, na njih so bila mala svetlo zelena vulkanska jezera. Pristala sva v Rotorua, majhnem mestu, kjer vse smrdi po gnilih jajcih, le na obali jezera je malo bolje. Kljub temu v mestu spodbujajo vožnjo s kolesi. Nastanjena

Most z izogibališčem v Haastu

sva bila v hotelu tik ob termalnih vrelih Te Puia, kjer iz zemlje bruha vroča voda in brbota blato. Termalni park imajo v lasti Maori, v njem pa je inštitut za umetnost, kjer prikazujejo izdelovanje lesenih totemov in oblačil iz listov rastlin. Maorska vodnica nama je predstavila najdaljšo besedo na svetu, sestavljeno s petintrideset črk v njihovem jeziku, kar približno pomeni zbiranje moaorskih vojščakov. Po mestu je še več parkovne površine in skoraj iz vsakega grma se je kadilo, kot da bi celo mesto ležalo na gejzirjih. Ob raziskovanju sva se znašla v mestnem klubu, kjer sva dobila pivo šele, ko sva se vanj brezplačno včlanila. Tam se domačini zabavajo z različnimi družabnimi dejavnostmi kot so skupinski ogled tekem, karaoke, igranje na igralnih napravah, biljard, bowling, fitnes in prirejanje rojstnodnevnih zabav.

Po zeleni pokrajini posuti z grčki, pašniki in polji koruze so drevesa vedno bolj redka. Iz Rotoria sva se namreč z avtobusom peljala proti severu. Lilo je kot iz škafo. Pa saj je vseeno, tako in tako smo se vozili po enolični pokrajini. Ampak ustavili smo se v Waitomu ob zanimivi jami. S čolnov smo med tiho vožnjo v temi gledali v strop, iz katerega je svetilo tisočero kresničk, kot bi bili v vesolju sredi širnega ozvezdja. Svetijo namreč ličinke, ki jih izležejo komarji. Tako veliko jih je, da celo malce osvetljujejo jamo.

Tam se je voznik avtobusa poslovil in se vrnil z drugim avtobusom. Nekateri turisti so odšli z njim. Drugi pa smo se po nekaj urah pripeljali v največje trimilijonsko mesto Nove Zelandije, Auckland. Tam sva bila že pred štirinajstimi dnevi, a zdaj sva si mesto ogledala natančneje. Veliko je parkov, na katerih ljudje telovadijo, tekajo na vzpetino Mount Eden, od koder je lep razgled na пристanišče. Na vrhu je poraščen krater, ki mu pravijo speči vulkan, v katerem so nekoč študentje zakurili ogenj. Meščani, ki so videli dim iz hriba, so mislili, da se je vulkan prebudil. Po centru mesta krožijo brezplačni avtobusi, ki na fiksni postaji ustavijo vsakih 10 minut. Z njim sva se peljala do пристanišča, kjer je bilo v skladiščih polno prestižnih jaht zloženih v več nadstropjih, obiskala sva tržnico in razgledni 328 metrov visok stolp, iz katerega so se ljudje kot pajki spuščali v globino. Drugo jutro, ko sva odhajala proti letališču, sva blizu hotela na tleh opazila razbit televizijski ekran, ki ga je očitno nekdo vrgel skozi okno. Kaj ga je le pičilo?

Plaža na otoku Viti Levu

2009
FIDŽI 2009

Dopustovanje sredi oceana

»Bula« (pozdrav), »Where are you from«, naju je na ulici mesta Nadija vprašal gospod temne polti in rjavih kalnih oči. Fidžijci običajno ne ustavljajo turistov, jih ne sprašujejo in ne ponujajo svojih izdelkov. Gredo mimo in se ne menijo zate, imaš občutek, da te niti ne opazijo. To je prijetno, v primerjavi s prebivalci nekaterih drugih držav. Ustrežljivi in prijazni pa so, kadar jih potrebuješ.

Gospod Muri se je željan pogovora med ogromno domačini na ulici ustavil pred nama, ki sva bila najbrž takrat edina belca v mestu. V Nadiju, nedaleč od mednarodnega letališča, sva se iz hotela na obrobju pripeljala z lokalnim avtobusom. Ta je imel še držalo za stojišča po vsej svoji dolžini in tako rekoč kravji zvonec, pripet na žico, speljano do izhodnih vrat. Z njo potniki šoferju oznanijo izstop. Skozi odprta okna brez stekel sta prihajala prah, ki se je dvigal s ceste v gostem prometu, in smrad predelanih motorjev avtomobilov, tovornjakov in avtobusov. Vse to spominja na Kubo. Ceste navadno zaradi tropskega podnebja po trikrat na dan spere dež, a se hitro posušijo, s čimer se poveča prašnost, medtem ko ponekod ostanejo luže ves dan.

Plaža na otoku Viti Levu

Pasje vroče

Gospod Muri naju je veliko spraševal, medtem ko je naju zanimalo predvsem to, kako se čim prej odjezati v zares hudi vročini brez vetra, ob visoki vlažnosti zraka. Prijazno naju je usmeril v bližnji klub, kjer sva dobila pivo precej ceneje kot drugod. V tujini namreč ne upava piti drugih pijač. Pivo se je izkazalo kot še vedno najbolj zanesljivo. Pa tudi odžaja, saj ne vsebuje toliko alkohola kot pri nas.

V vsakem mestu si ogledava tržnico. V Nadiju pa naju je pošteno razočarala. Branjevke po tleh, preprosto po ulici, razprostrejo platno in nanj naložijo pridelke. In to je tržnica. Nadi niti ni tako zanimivo mesto. Z nekaj nad 30-tisoč prebivalci se razprostira več ali manj ob eni ulici, ob kateri je veliko založenih trgovin, ki so večinoma v lasti Indijcev. Ti so se na otoke začeli priseljevati že okrog leta 1800 zaradi dela na plantažah sladkornega trsa in tudi kave. Zdaj pomenijo že skoraj polovico celotne populacije (800 tisoč), drugi so Melanezijci, Polinezijci, Evropejci in Kitajci. Založenost trgovin s sadjem in zelenjavo ni najboljša. Pekarne in prodajalne alkoholnih pijač so ločene od drugih prodajaln. V številnih malih restavracijah se da dobiti okusno in poceni hrano.

Lepe in manj lepe plaže

Sicer otočje Fidži s svojimi 333 otoki na južnem delu Tihega oceana, od katerih jih je le 106 naseljenih, slovi po prvinski vulkanski in koralni naravi, kokosovih palmah in golf turizmu. Prisotna je običajna dvojnost, na eni strani razkošni hoteli z ogromnimi bazeni in parki, na drugi strani nizek standard prebivalstva z izjemno skromno infrastrukturo. A videti je treba oboje. Dolge rjave peščene plaže, ki so urejene in očiščene le tam, kjer v zaledju stojijo prestižni hoteli in neurejene plaže z naplavljenjo nesnago in s tisto, ki po majhnih potočkih priteče iz celine. Tam je tudi polno psov nejasnega lastništva, ki v gručah tavajo sem in tja in ovahavajo mimoidoče sprehajalce. Valov na južni strani otoka skoraj ni, pomaknjeni so daleč proti odprtemu morju, zaradi nizkega terena.

Branjevka v mestu Nadi

Turistična ponudba

Največji otok je Viti Levu, kjer je tudi fidžijska prestolnica Suva. Otok ima vulkanske planine in polja sladkornega trsa, kave in riža. Zato tamkajšnje turistične agencije ponujajo predvsem ogled pridelovanja sladkornega trsa in kave, kopanje v čisti in osvežilni gorski vodi, potapljanje ali ogled koralnega sveta iz ladje, spuščanje z zmajem, lovljenje rib, rafting po reki in treking po pokrajini. Ob tem goste peljejo tudi v tipične podeželske vasice, kjer spoznaš njihovo kulturo. Otok je tudi, z notranjimi leti ali ladijskim prevozom, izhodišče za izlete ali dopustovanje na številne druge, še lepše, še bolj prvine, a veliko manjše otoke.

Ni dobro misliti, da si na komaj deset tisoč kvadratnih kilometrih ozemlja, okrog pa te obkroža na milijarde in milijarde kvadratnih kilometrov vode, ker ti zato lahko postane malce neprijetno. Otočje je zelo daleč od doma, z enajst ur razlike v času, in ko se vračaš proti vzhodu s postankom v ZDA, se zgodi neverjetno, še enkrat moraš preživeti isti dan, ki si ga že preživel. Spet je jutro in isti dan se začne znova.

Horse - shoe

2009
ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE 2009

Samo kamenje, a tako lepo

Teško je verjeti, da me je kamnita pokrajina, kanjoni, ki jih krasijo rumene, rjave in rdeče kamnine, nenavadne oblike gora in peščene puščave v osrčju Združenih držav Amerike na področju štirih držav Kalifornije, Arizone, Nevade in Utaha, tako prevzela kot malo katera na poti okrog sveta.

Ko sva iz Fidžija prispela v Los Angeles, sva imela rezerviran najem avtomobila. Želela sva ga z navadnim menjalnikom, a so naju poučili, da imamo take le v Evropi. Torej se bova morala navaditi na avtomatskega. Gospa nama je predlagala, da vzameva raje štiripogonskega, seveda z doplačilom, češ da je na Velikem kanjonu pogosto sneg. Predlog sva upoštevala, za vsak slučaj, kasneje se je izkazalo, da je imela prav. Do hotela sta bili le še dve enosmerni ulici, a sva se dvakrat peljala okrog njega, da sva razumela sistem usmerjenosti in povezanosti cest.

V hotelu so bili brez elektrike, kar je pomenilo, da sva morala počakati, da so usposobili dvigalo za peto nadstropje. Za povrh najin mobilni telefon ni uspel vzpostaviti frekvence, ker ne premore številke nad

Grand Canyon

tisoč. Po teh prvih težavah sva zjutraj krenila na pot že zelo zgodaj. Še sreča, ker so bile mestne ulice dokaj prazne, a sva kljub temu porabila dve uri, da sva prišla na avtocesto št. 15 in nato 40 v puščavi Mujave. Gričevnata pokrajina pred nama je bila porasla s travo, ki je bilo vedno manj, vedno več pa je bilo peska in kamenja. Nekje se je prikazalo polje nizkih kaktusov. Po šestih urah vožnje sva se ustavila in jedla kar stoje, da sva pretegnila noge. Nabralo se je veliko ptičev in razdelila sva jim še zadnji sendvič. Nekaj minut nato pa sva srečala človeka, ki je prosil za hrano.

Skalnate umetnine

Proti kanjonu se je cesta vztrajno vzpenjala, kamniti hribi so bili vedno višji. Ko sva se pripeljala na vrh, se je razprostrl pogled v prostranstvo kamnite pokrajine. In tako znova še dostikrat. »O, koliko kamenja«, sem komentirala, »je to mogoče?« Še nekaj ur in že se je prikazala tabla Grand Canyon nacionalni park. Ta dan sva prevozila 600 kilometrov. Ker sem želela videti veliki kanjon še pred sončnim zahodom, sva se v bližnjem lodžu (hiši, namenjeni oddaji sob) hitro prijavila in odhitela na razgledno ploščad. Vreme je bilo jasno, pihalo je do kosti. Še dan prej sva na Fidžiju umirala od vročine. Dih mi je zastal, ko sem ugledala to veličastno sliko. Tiho in mirno je ležal globoko v prostrani soteski Kolorada, ki je znotraj njega le majhna, neznatna rjava reka. Kako je lahko izklesala tako čudovite podobe, številne kamnite vršace v rdečih odtenkih zarisanih vodoravnih črt, velikosti več kot petina Slovenije. Ko je sonce zahajalo na njegovem jugu, je kanjon postajal vse bolj rdeč, v soju mesečine se je nato prelival v sivo in črno.

Zjutraj je bilo vse rahlo pokrito s snegom, veliki kanjon pa je iz severa dobival oblake. Pobeljeno kamenje je bilo samo na obronkih, v sredi je bil drugače osvetljen bolj svetlo rdeč kot prejšnji večer. Po spolzki sneženi cesti sva se hvalila, kako prav sva se odločila o najemu avtomobila s pogonom na štiri kolesa. Ustavljala sva se na vsaki razgledni točki vzdolž proti mestecu Page. Malo sva se še pogrela ob kaminu kamnitega stolpa, nekdanje indijanske opazovalnice, iz katere je še en čudovit pogled na kanjon. Kar nisem mogla umakniti oči z njega, tako je lep. Pokrajina se je še vedno nenehno spreminjala, čeprav je bila le kamnita, brez sleherne rastline. Tu in tam so bila redka majhna naselja z nizkimi hišami. Kako lahko

Hotel Excalibur, Las Vegas

Ljudje živijo sredi kamnite pokrajine? Cesta je bila odlična, z malo prometa. Našla sva pot do »Konjske podkve«. Kako čudovit zavoj okrog gore je naredila reka Kolorado, ki je tam sinjemodra. Sonce za dobro fotko ni bilo na pravi strani, a me to ni motilo. Uspelo mi je videti tudi čudovite kamnite rdeče zavese v Antilopa canyonu. Ustavila sva se še pri mogočni hidroelektrarni in nadaljevala pot proti mestecu Kanab, kjer imajo s prikazom nekdanjih šotorov in kočij divjega zahoda kar mali Hollywood. Prenosišče sva našla v Springdalu poleg Zion Canyon, ki je prav tako osupljivo lep.

Mini svet sredi puščave

Neverjetno kaj so Američani zgradili sredi kamnite puščave, kjer vetrovi dvigujejo pesek in ga vrtnčijo v zraku. Tam je svetovna prestolnica zabave, grešno mesto oziroma najsvetlejšo mesto na zemlji, gledano z veselja, mesto Las Vegas. Nisem mogla verjeti svojim očem, ki so videle egiptovsko piramido in sfingo, Eiffelov stolp, londonski Big Ben, slavalok zmage, celo kip Julija Cezarja skoraj v naravni velikosti. Lahko se voziš v gondolah po beneških kanalih, občuduješ freske Sikstinske kapele, si pogledaš kako zgleda potopljeni Titanik ali pa otok zakladov z gusarskimi ladjami. Vse kar je na svetu pomembnega vidiš tam. Zakaj sva hodila po svetu, mar bi šla tja in vse videla na enem mestu. Mar bi šla tam v muzej voščenih lutk in ne v Londonu, lahko bi tam metala kovance v vodnjak želja, ne pa v Rimu, mar bi tam hodila po Fremontu, ne pa v Perthu. To še ni vse, lahko si ogledaš vulkan, ki izbruhne vsako uro ali pa velik vodometni spektakel na glasbo, lahko pa se voziš na vlaku smrti ali divjaš na speedway dirki. Najbolj slikovit pa je pravljinski grad Excalibur iz angleške legende. Vmes pa je tudi veliko propagande in kiča, če takšno že ni kar vse mesto.

V Vegasu pravzaprav vse poti vodijo v notranjost prestižnih hotelov. Speljane so načrtno, da primamijo v igralnice, kjer se vse dogaja. Zato je v njih vedno polno ljudi. Nočno življenje je še bolj živahno kot podnevi. Vrstijo se raznovrstne zabave, nastopi, predstave. Močno je razsvetljeno, iz vrha piramide sije snop visoko v nebo. Tomo je poskusil zadeti na najbolj enostavnem igralnem aparatu, za druge pa ni bilo

Ulica Rodeo Drive, Los Angeles

časa, da bi jih naštudirala. Med igralnimi avtomati in mizami strežejo zajčice. Ob ruleti bi lahko spretne krupjeje opazovala kar naprej. Tudi virtualna krupjeja ni bila slaba.

Mesto z luksuznimi hoteli, ob najinem odhodu, je spet obkrožala pusta pokrajina. Štiripasovnica je bila tako ravna, da je segala na obzorju do neba, tam pa se je spet zravnala navzdol po ravnini. Po petih urah sva v Los Angeles prispela v isti hotel, zdaj že z elektriko. Osemnajstmilijonsko velemesto sva si ogledala z lokalnim vodnikom. Videla sva središče mesta z visokimi stavbami sodobne arhitekture, med katerimi prednjači Walt Disneyeva koncertna dvorana in prve naselbine, nato pa seveda Hollywood z njegovim studijem Universal in prikazi iz vseh pomembnejših filmov. Vsa filmska mašinarija je na hribu, kjer je napis Hollywood. Na nasprotnem hribu pa je razgled na mesto in na ta napis. Sprehodili smo se po slavnih zvezdah na pločnikih ulice slavnih. Toliko jih je, da kar težko najdeš svojega idola. Zvezde nenehno čistijo in pripravljajo nove. Po pločniku se sprehajajo motivatorji, oblečeni v filmske uspešnice od Batmana do Elvisa. Mimo vozijo mustangi, masaratiiji, pontiaci in druge limuzine. Napasla sem si oči na izložbah Bebe, Boss, Dolce Gabbana, Prada, Guchi in drugih prestižnih blagovnih znamk v nakupovalni ulici Rodeo Drive. Potem je bil na vrsti še Beverly Hills, kjer Vill Smidth gradi hišo za sina in kjer je Mormonska cerkev, kjer sta imeli svoji poroki Britney Spears in Madonna. Nazadnje smo se sprehajali po promenadni ulici mimo stoterih restavracij in trgovin v Santa Monica ob obali Pacifiškega oceana, kjer je znana plaža z lesenimi opazovalnicami, kot jih vidimo iz televizijske serije Obalna straža.

Doma opažam, da so številni filmi posneti prav v LA in zdaj spoznam lokacije. Ko snemajo v mestu, preprosto zaprejo ulico in naredijo obvoz. Zanimivo, da imajo na avtocestah, ki peljejo skozi mesto, hitri pas, po katerem lahko vozijo le, če imajo najmanj enega sopotnika.

Evropska parlamentarna dvorana, Bruselj

2010
BRUSELJ 2010

Kjer se kreira evropska politika

Priti v Bruselj je nagrada, saj so tam dogovarjanja in odločanja o našem življenju, življenju Evropejcev. Mene pa je bolj kot evropski parlament zanimal Atomium, ki sem si ga želela videti v živo že od otroštva.

V bruseljski parlamentarni dvorani, ki jo poznamo iz televizijskih poročil, nam je Rok Koželj predstavil delo Evropske unije. Da tam dela kar petsto Slovencev, se mi je zdelo res veliko, glede na to, da je le sedem poslancev. Tudi številka 23 uradnih prevajalcev se mi je zdela velika. Administracija nas bo pojedla, si mislim, del te administracije se celo seli za en teden na mesec 400 kilometrov južneje v Strasbourg, kjer je dejansko sedež evropskega parlamenta, v Bruslju so le zasedanja sedemnajstih stalnih odborov. Še več, za to selitev porabijo 200 milijonov evrov na leto. Seveda se mi zdi to zelo potratno. Koželj pravi, da so zaposleni ves dan v službi, le sobote in nedelje imajo proste. Še po nakupih gredo lahko le ob sobotah, ker so trgovine, ko pridejo iz službe, že zaprte. Ob nedeljah se lahko odpeljejo na raziskovanje dežele, če želijo, ali pa seveda v domovino.

Bruseljski Atomium

Belgija je pisana, večinoma ravna, a ne najbolj urejena in čista. Ta težava tiči v tem, da glavno mesto združuje raznoliko prebivalstvo. Tri tedne pred našim prihodom je padel sneg, ki ga tam niso vajeni. Z letnimi gumami se po snegu niso znali voziti, nastal je kaos. A ljudem je vseeno. Kakovost življenja pa, tako Koželj, da v ničemer ne prekaša slovenskega.

Po obisku parlamenta je bilo treba v mesto, pa čeprav ponoči in potem še enkrat dopoldan, stati na velikem trgu Grand Palacea, ki velja za enega najlepših v Evropi, ker ga obkrožajo bogato okrašene baročne stavbe. V sosednjih ulicah ne moreš iti mimo številnih izložb čokoladic, ne da bi se ustavil. Z vrečkami sladkih paketov smo veselo odšli do majhnega bronastega kipa, manekena Pisa, dečka ki lula v vodnjak. Menda ga kar naprej preoblačijo, da ima že preko sto različnih oblačil, a tisti dan je bil gol. V neki drugi ulici imajo tudi »Ančko«, Jeanette Pis, punčko, ki lula, varno za rešetkami. Nekje sem prebrala, da so kip manekena Pisa že sedemkrat ukradli.

Po mestnih ulicah so zanimive zgradbe, med njimi na primer znamenita stara trgovina z glasbili in naprej proti severu lepo urejen park. Naredila sem nekaj korakov, fotografirala in spet nekaj korakov in spet fotografirala. Vse se mi je zdelo zelo zanimivo, nič nisem želela prepustiti izbrisu iz spomina. Mimo sta prišla še dva fanta z zanimivimi klobuki. Še ta dva ujamem v objektiv. V vnemi za fotografiranjem nisem pričakovala, da gre tlakovana cesta navzdol in da se začenjajo velike stopnice, sprva ena, čez nekaj metrov druga in tako naprej. No, eno sem gotovo spregledala in v beli bundi telebnila naprej navzdol, da je kar zabobnelo. Vsi pred mano so se obrnili. Bila sem na tleh, vendar sem v dvignjeni roki držala nepoškodovan fotoaparati. Treba je vedeti, da je to pomemben del moje opreme. Ujela sem se na eno roko in na kolena. Bolelo je, a hujega od odrgnin k sreči ni bilo.

Poleg pomfrij, piva Kvak in čokolade je v Bruslju treba videti tudi Atomium, ogromno skulpturo, ki je bila postavljena ob svetovni razstavi. Od leta 1958 je simbol mesta, skulptura, ki spominja na molekulo atoma, pravzaprav pa predstavlja celico železovega kristala. Devet velikih železnih in aluminjskih krogel je povezanih med sabo. Od ene do druge krogle vodijo tekoče stopnice, vmes so razstavnici prostori, na vrhu je majhna restavracija. Razgled iz nekaterih krogel je odličen. Kar dve leti je bil zaradi zarjavelosti zaprt. Nedavno so ga temeljito obnovili, ravna prav, da sem ga lahko končno videla.

Saigon

2010
VIETNAM 2010

Grozeča motoristična množica

Kultura voznikov motorjev že pri nas ni pohvalna, kaj šele v državah, kjer so motorji pretežno prevozno sredstvo, na primer v Vietnamu, kjer ima motorje več kot polovica prebivalcev.

Prometne nesreče so zelo pogoste. Če hočeš prečkati cesto po zarisanih zebrah, in kjer semaforjev nihče ne upošteva, je bolje, da zapreš sapo, pozabiš na strah in se enostavno podaš na nasprotno stran. Hodiš počasi, nikakor ne hitro, sploh pa se ne smeš ustaviti. Številni motoristi in avtomobili te obvozijo pred ali za tabo, nihče pa ne ustavi. Pri tem se ne moreš izogniti svojemu povečanemu srčnemu utripu. V neverjetnem prometnem kaosu eni vozijo v eno smer, drugi v drugo, eni nepredvideno spremenijo smer kar počez. Pravzaprav ne upoštevajo nobenih pravil, le pravilo močnejšega, pogosti so skupni premiki gruč vozil, kar je še bolj strašljivo. Vozijo tudi po pločnikih oziroma povsod, kjer je to mogoče. Pločniki niso namenjeni pešcem, tam večinoma parkirajo svoje dvokolesne, pa tudi štirikolesne konjičke.

Pločnik je tudi prostor za kuhanje, prehranjevanje, prodajanje in kupovanje. Restavracije in trgovine si prostor razširijo čisto do ceste. In kje hodi pešec? Seveda po cesti, kjer mrgoli motoristov. Tako kaotičnega

Hanojska tržnična ponudba

prometa nisem doživela nikjer drugje. No, vse ni tako čрно, saj se sčasoma privadiš razmeram, potem pa ti je to celo v zabavo, čeprav nevarno zabavo. Zabavni so lahko celo rahli trki, najraje dveh motoristk ali voznikov avtomobilov, sploh glasno prerekanje in komentarji očividcev. Ko bi le znala malo vietnamsko, da bi razumela.

Kaj jesti, da preživiš?

Vietnam je danes razvijajoča, pretežno kmetijska država. Zaradi svojih številnih delt rek imajo idealne pogoje za gojenje riža, po izvozu katerega so prvi na svetu in drugi po pridelovanju kave. Kuhajo izvrstno kavo, ki je zelo močna in okusna. Da so poljedelci, spominjajo številne branjevke, ki jih s palico na rami, obteženo spredaj in zadaj s svojim značilnim piramidastim klobukom vidimo skoraj vsepovsod. Na kolesih in motorjih prevažajo vse mogoče, večkrat so prenatovorjeni, da se komaj vidi voznika, na primer 20 odojkov ali 200 piščancev na enem motorju. Pogosto se na enem motorju pelje štiričlanska družina.

V vseh večjih predelih mest ali v vaseh imajo velike živilske tržnice. Tam ponujajo od svežih njivskih pridelkov do na pol pripravljene ali kuhane hrane. Tudi postrežejo kar na tržnici. Ne manjka vseh vrst zelenjave in sadja, začimb, morskih sadežev in nam nepredstavljenih živih ali pečenih žuželk vseh vrst od kobilic, hroščev, polžev, črvov do kač, netopirjev, ptic in celo psov. Imela sem občutek, da jedo vse, kar leze in gre. Najbolj me je presenetilo, da jedo celo ličinke čebel.

Brez strahu, ničesar od vsega naštetega nisem zaužila, saj nočem, da bi mi kakšna od jedi, ki je nisem vajena, pokvarila želodec. Na potovanju si to ni dobro privoščiti. Sem pa poskusila okusna zrna iz lotosovih cvetov, tistih cvetov, ki so pri nas dekoracija za cvetlične šopke, in bombone iz kokosovih cvetov, zavite v bananinih listih. Toda kaj sploh jesti? Iskala sem restavracije, ki bi imele kaj evropskega, pa jih nisem našla. Je pa najti eno od verig restavracij hitre prehrane, ki ponujajo piščance dvakrat manjše kot pri nas, a brez pekočega okusa ne gre. Najbolj sem pogrešala kruh. Od Francozov so se v času kolonialne oblasti naučili peči dober francoski kruh, vendar ga prodajajo v velikih košarah na robu živilskih tržnic redke

Hoi An

branjevke. Male trgovine so založene pretežno le s pijačo in sladkarijami.

Dostojanstveni in skromni

Zelo zanimive so njihove dvonadstropne hiše, dolge so dvajset in široke le štiri metre, brez stranskih oken. Srednje sobe imajo svetlobo od zgoraj in s stopnišča. V njej prebiva več kot 10 družinskih članov, največkrat po tri ali štiri generacije skupaj. Ponekod so hiše druga ob drugi, tako da je pročelje obrnjeno k cesti, spet druge stojijo same zase in take delujejo čudno. V celotni državi so takšne parcele zaradi racionalnosti in visokih cen nepremičnin.

Vietnamci so dostojanstveni, prijazni in uslužni, pa tudi zadržani in zaradi slabe angleščine manj zgovorni. Nihče od mojih sogovornikov ni poznal Slovenije, še Evropa je zanje kar nekje. Življenjski standard je mnogo slabši od našega, vendar ni lačnih, ni otrok, ki bi stegovali roke in prosili za dolar. Turiste ogovarjajo le ob turističnih znamenitostih, kjer ponujajo poceni spominke, največkrat lesene, pletene, kamnite in lončene, pretežno kipce podob iz budizma in hinduizma. Po državi je polno templjev in pagod, kjer se priklanjajo in prižigajo paličice s kadili. Kar med riževimi polji pa vidimo veliko grobov umrlih svojcev z darovano hrano in spominki ter obeležij zadnje vietnamske vojne.

Zelena, precej ravna dežela, ima težko zgodovinsko pot, zlasti v strahotah vojne, ki je vzela ogromno življenj. Z dostojanstvom pokažejo razpredenost, domiselne rešitve življenja v rovih pod zemljo blizu Saigona, kjer jih ameriški vojaki niso nikoli našli. S ponosom prikažejo neštete zvijače, ki so jih uporabljali proti sovražnikom. V zraku je čutiti, kot da bi zato ameriške turiste prezirali, čeravno sprejemajo njihov kapital, vložen v tovarne, v katerih so zaposleni in iz katerih ob 17. uri zapolnijo ceste, ko se vračajo na svoje domove.

Hoi An

Že kot otrok sem si želela konec vietnamske vojne. Leta 1971 sem zato spesnila pesem.

*Vietnam,
o tebi sanjam,
o tebi govorim,
ob tebi trepečem,
ob tebi drhtim.*

*Pred nami,
za nami,
okrog nas,
senca preži.*

*Eden,
deset,
sto,
vojak živi.*

*Vsi so na zemlji,
pod zemljo so vsi.*

*Nisi kriv ti,
vsi mi nismo krivi,
kriv je on,
vsi oni so krivi.*

*Vonjam cvetlice,
vonjam med,
vonjam upanje,
diši smrt.*

*V jarku gnije telo,
človek postaja blato,
na blatu se iztegnil je vran,
iz žil mu odteka bencin.*

Angkor Wat

2010
KAMBODŽA 2010

I feel Slovenia

Na vsej poti po Vietnamu in Kambodži sva srečevala ljudi, katerim se je zdela Slovenija neznana, tam nekje daleč, zato sva bila toliko bolj presenečena, ko sva v Phnom Phen s srečala fanta, ki ve ne le kje je naša država, temveč pozna tudi nekaj Slovencev.

Stopiva iz hotela nekje sredi Phnom Phen in se ozreva na cesto, polno motoristov in tuk tukov, nekakšnih motorjev s prikolico za dva pokrita sedeža. Pristopi mlad fant in naju ogovori v angleščini, standardno vprašanje: »Od kod sva«. Na njegovi majčki opazim napis »I feel Slovenia«. Za trenutek mi zastane dih, nato pokažem na napis. Ne morem verjeti, a potem mi dokaže tako, da mi v roke potisne svoj mobilnik. Zaslišim slovensko govorico. Govorila sva z Janezom, ki nama pove, da trenutno dopustuje na kamboški obali in da se v nedeljo vrača na svoj dom v Phnom Phen, ko bova midva že v Celju. Škoda, da se ne bomo mogli srečati. Tudi nama je žal, da nisva načrtovala obisk obale, približno 200 kilometrov iz glavnega mesta.

Janez je čebelarški učitelj pri projektu slovenske čebelarške šole v Kambodži. Kraljevina Kambodža

Sajenje riža, Siem Riep

podpira razvoj čebelarstva in slovensko čebelarstvo šolo. Dosegli so že, da so našo kranjsko čebelo prenesli v Kambodžo, pa tudi naučili prvo generacijo čebelarjev o pridelavi medu. Po omenjenem telefonskem pogovoru je Janez povedal, da se je nekaj ljudi v kamboški vladi zamenjalo, ki nimajo več posluha za to dejavnost in so prenehali sofinancirati. Povedal pa je, da bodo s kolegi še vztrajali pri projektu. Pa čeprav se jim je zgodilo, da ko so za nekaj časa pustili domačine same, so le-ti čebele enostavno pojedli. V državi gre življenje zares zelo počasi, tako da mu verjamem, da le z vztrajanjem in čakanjem lahko kaj doseže. Čebelarstvo v Kambodži? Težko si predstavljam, ker so temperature previsoke in suša predolga. Morda v malo višjih in bolj gozdnatih predelih.

Najin »I feel Slovenia« naju je s tuk tukom peljal na tržnico. Motorno kolo ima v najemu, lahko bi ga vzel tudi na kredit za 1.200 dolarjev, dnevno pa lahko z njim zasluži največ 0,01 odstotka te vrednosti. Komaj kaj. Včasih me doma kdo vpraša, kaj si novega kupila? A tukaj ni kaj kupiti, razen spominkov, pa še za te moraš pri nakupu paziti, da so avtohtoni, izdelani tukaj. Menim, da se mnogi Slovenci ne zavedajo, kako visok standard imamo v primerjavi z nekaterimi drugimi državami. Spominčkov imava že celo omaro in za naju imajo resnično vrednost. Bila sva na tako imenovani Ruski tržnici, ki pa nima nič skupnega z Rusijo. Večina robe je kitajskega porekla, slabe kakovosti. Živilska tržnica ponuja polno živih bitij, živalic, ki jih tam kupijo na kilograme. Branjevka je ravno z roko nalagala v vrečko majhne želvice, ki so kar naprej lezle ven, ona pa jih je vstrajno potiskala nazaj vanjo.

Tuk tuk je v štirimilijonskem mestu pravzaprav najslabši prevoz, saj na ta način vdihaš največ smoga in pogoltneš največ prahu, ki se dviga zaradi neasfaltiranih bankin, vročine in umazanije. Tomo je že v Vietnamskem Hanoju dejal: »Menda ja nisem prišel sem zato, da me povozijo kot žabo«, sem spet pomislila, ko sva se prebijala skozi kaotični promet do mesta, kjer smo se zmenili s tuktukvcem. Zvečer sva odšla na pivo v enega od njihovih pločniških bifejev in govorila z domačini, ki so se spominjali grozljive Pol Potove tiranije. Takrat so državljane zapirali in ubijali za vsako malenkost. Ni družine, ki bi ne imela izgube svojcev na tak način. V treh letih je umrlo preko dva milijona ljudi. Zdaj je razlika med peščico bogatih in pretežno revnimi velika, vendar so srečni, da jim gre v zadnjih tridesetih letih počasi na bolje. Težko je, pravi, najtežje je šolati otroke na višjih šolah, ki so plačljive. Pa bog ne daj, da bi zboleli. Zdravnik

Predstava v Siem Riepu

najprej vpraša za plačilo, sicer jih dajo na oddelek za reveže, kjer imajo le najnujnejšo oskrbo. Zato se v večini poslužujejo kitajskih alternativnih zdravilcev. Pokojnin ni, če jim uspe poskrbeti za prihodnost, jim ni treba delati do smrti.

Krasna punca

Boljšega poznavalca starodavnega mesta Angkor Wat od vodnice Kim ni. Kot otrok je tekala med ostarelimi zidovi in se igrala arheologinjo. Vsak kotiček pozna na obširnem preko 80-hektarskem kompleksu nacionalnega parka, ki ima okrog tisoč templjev, posvečenim bogovom budizma in hinduizma, nastalih v času Kmerskega cesarstva med 9. in 12. stoletjem. Sledila sva ji z navdušenjem, saj naju je peljala na tista mesta, ki so imela najboljši pogled za fotografijo, tudi njeno pripovedovanje je bilo slikovito. Pokazala nama je najbolj zanimive reliefe in nama pripovedovala zgodbe iz tedanjega življenja vladarjev in podložnikov. Po izgledu je kot otrok, majne rasti, temnih prijaznih oči in rjave polti. V primerjavi z vodniki v Vietnamu sva se v njeni družbi počutila dobro. Zdelo se je, da je bil občutek obojestranski. Peljala naju je k svoji mami, prav tako prijazni, in ki ima stojnico spominkov domačih rokodelcev. Seveda sva kupila dva lepa svilena šala z vezeninami.

Kambodža je kraljevina čudežev, prikazujejo v reklamnem spotu na nacionalnem TV-programu. V Angkor Watu, v največjem in najbolj preišljeno grajenem kompleksu, je živelo okrog milijon ljudi, za primerjavo v enakem času v evropskem Londonu samo 600. Mnoge templje so našli sredi džungle, prepuščene naravi, prepletene z mogočnimi koreninami dreves. Kar verjeti ne moreš očem, kakšni umetniki so gradili to čudo.

Zvečer naju je Kim peljala na čudovit in bogat folklorni program, ki se z določenimi elementi plesa lahko primerja s Tajskimi nacionalnimi plesi. Dekleta v svetlečih zlatih oblačilih plešejo največkrat ponovljeni zadržajoč korak z dvignjeno eno nogo v kolenskem pregibu in rokami pokrčenimi v komolcih. Vso

Plavajoča vas na Mekongu

pozornost nehote usmeriš na dolge okrivljene prste na rokah, ki jih prefinjeno in umeteljno sučejo in krivijo nazaj. S tem poudarjajo tradicionalna čaščenja bogu Višnuju.

Plavajoča vas

Težko si je predstavljati življenje, da sploh ne moreš stopiti na trdna tla, saj so dvorišča in ulice voda, voda povsod naokrog. Hiše zbite iz lesa in pločevine lebdijo na čolnih, bambusovih palicah ali praznih sodih, privezane na zasidrane kole, ki molijo iz prostranega jezera. Na kamboški del največjega azijskega jezera z imenom Tonle Sap so se naselili najrevnejši, večinoma emigranti iz Vietnama, ki doma niso našli dela in zaslužka. Tam skušajo preživeti z lovljenjem rib in deloma turizmom. Vas ima na vodi tudi plavajočo šolo, cerkev, celo bencinsko črpalko za motorje čolnov in druge ustanove. V primerjavi s perujsko vasjo na jezeru Titikaka, je videti dosti manj slikovita in urejena, mnogo bolj revna. Tam se otroci igrajo v umazani vodi in v orehovim lupinam podobnih čolničkih z enim veslom spretno krmarijo od koče do koče, po kavni vodi. Takrat ko se gladina zaradi plime dvigne za osem metrov, se zdi vas še bolj oddaljena od kopnega, saj se jezero poveča kar za dvakrat. Reka Mekong, in posredno njen pritok Tonle Sap, pa jim, zaradi prevelikega izkoriščanja v zgornjem toku, žal naplavlja čedalje manj ribjega bogastva, zaradi katerega pravzaprav živijo tam.

S Kim si izmenjamo elektronske naslove, od doma ji pošljem nekaj fotk za spomin, za katere se zahvali in pove, da Kambodžo obišče čedalje manj turistov. Povejte prijateljem, naju poprosi.

Djerba

2010
TUNIZIJA 1978 in 2010

Spomini na poročno potovanje

Ko sva se leta 2010 odpravila na dopust na Djerbo sva obudila spomin na najino prvo skupno potovanje po poroki, poročno potovanje pred 32 leti. Takrat so v tujino potovali redki, turizem še ni bil tako množičen. Je pa bila Tunizija vedno cenovno ugodna destinacija.

Tunizija se je že zgodaj odprla tujemu kapitalu. Že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so začeli rasti veliki hotelski kompleksi, puščava Sahara pa je bila tista, ki je turiste najbolj privabljala. Posebej zanimivo naj bi bilo doživetje, noč prebiti v sobi, vklesani v steno v globini puščave. Mene je puščava zmeraj zanimala, v svoji sobi sem imela stensko tapeto poslikano s puščavskimi sipinami.

»Grev za en teden na morje,« sva si rekla in po spletu poiskala najcenejšo ponudbo. To je bila Djerba. Super, sem si mislila, bom pa zdaj videla puščavo, ki jo na poročnem potovanju nisem. Bila sem v kritični nosečnosti in mi jahanje na kameli in poskakovanje v džipih niso priporočali. Upala sem, da ne bo več vonja po kadilih, ki ga je takrat imel vsak prostor. A na severnem delu Tunizije se je vonjalo le morje in kamenje.

Puščavska vasica Chenini

Spomini na prvi obisk

Iz poročnega potovanja se spomnim Hammameta, kjer so ob morju lepa hotelska naselja za visokimi ograjami, izza katerih se vije dolga ravna cesta, ki ima na eni strani visoko kaktusovo ograjo, izza nje pa se razprostira puščavski svet, kamor seže pogled. Kakšna daljava! Takrat sem prvič videla prostranstvo, razsežnost iste pokrajine, kakršne pri nas ni.

Hotel je imel v ličnem parku s potkami vrsto depandansnih nastanitev. Prispela sva, ko je bila že noč. Iskala sva najino številko na ključu in prispela pred vrata. Ko sva prižgala luč, se je iz gnezda nad njimi kričeče dvignila neka velika črna ptica, vsaj meni se je zdela taka. Morda je imel strah večje dimenzije. Po tleh so bile mrzle ploščice in kot nalašč sem doma pozabila copate.

Z močno razmajanim vozilom primestnega taksista sva se peljala v bližnje mesto na obisk tržnice, ki je nikjer ne izpustiva. Tunizijci so dobri trgovci, stojnic tam sploh ni bilo, večinoma so keramične in kovinske izdelke razstavljali kar po tleh. Na majhnem kovinskem krožniku so nama za spomin vgravirali imena. Neki trgovec mi je na glavo po beduinsko zavezal ruto, trgovali pa so tudi s kamelami. Prvič sem videla kamelo v živo. Res čudna in nič kaj lepa žival. Ko je soprog doma kazal fotografijo, na kateri sem bila slikana s kamelo, je vedno v šali poudaril, na kateri strani je kamela, da se slučajno ne bi kdo zmotil pri identifikaciji.

Uboj na mah

Ker se v začetku maja še ni dalo kopati v morju in zunanjem bazenu sva se veliko sprehajala, vsak dan tudi do skupne jedilnice, kjer sva se seznanila z drugimi gosti. Na eni od večerij, kjer je imela restavracija tisti značilni vonj še bolj izrazit, mi je soprog odkril sposobnost muho ubiti z jedilno žlico. Požel je krepek aplavz navzočih. Uboga muha je bila po mojem pijana, saj se ne spomnim, da bi podvig kdaj ponovil. Muhe sva srečala tudi na eni od stojnic v mestu, kjer so prodajali sveže meso. Ovčja noga je bila tako pokrita z muhami, da se mesa praktično ni videlo. Pa še nekaj sem opazila. Muslimani veljajo za čiste, a njihov natak ar očitno to ni bil, saj je prvi dan nosil čisto belo srajco, po enem tednu pa se je na njej poznalo veliko prstov.

Hotel Ksar Hedada

Takrat sva si ogledala tudi gusarski Sidi Bou Said, mesto umetnikov, v katerem so vse fasade na hišah prebarvane v umetniški kombinaciji modro in belo. Pravo nasprotje pa je staro zgodovinsko mesto Kairouan, ki velja za Meko, Medino in Jeruzalemom kot četrto sveto mesto islama in je obdano z obzidjem in stolpiči. V osrčju mesta je velika mošeja, pod katero je velik zbiralnik vode za oskrbo mesta. Zgodovinsko pomembno je tudi starodavno mesto Kartagina iz 800 let pred našim štetjem, pravo arhitektonsko čudo. Eni pravijo, da je bilo tedaj najbogatejše mesto na svetu. Iz ruševin je to tudi sklepati. Sklepam tudi, da je bila tedaj trgovina na višku, mimo so vozile številne ladje z blagom predvsem iz Azije, po vsem območju Tunizije pa je bilo polno trgovskih postojank, kjer so se pomorščaki ustavljali in trgovali, tudi shranjevali blago. Kartagina je imela sistem dvojnega pristanišča, eno za vojne, drugo za trgovske ladje, ki je omogočalo, da so se ladje varno zasidrale. V notranjosti pa so zgradili mogočno trdnjavo in palače za pomembnejše ter templje za bogove. Vplivno trgovsko mesto je bilo večinoma zgrajeno iz marmorja. Še danes Tunizijci veliko trgujejo, saj imajo številne stojnice, na katerih ponujajo raznovrstno blago. Sprehajala sva se po bazarju, trgovina pri trgovini, trgovci vabijo v svoje prostore. Zanimale so me majčke, stopila sem v eno od trgovin, soprog pa tega ni opazil, ker je bil osredotočen na druge trgovine. Ko se je obrnil, mene ni bilo nikjer. Takrat so govorili, da imajo Arabci radi mlade blondinke, krožila je celo zgodba o ugrabitvi neke Slovenke. Verjamem, da se je ustrašil, pa še mobilnih telefonov takrat ni bilo. K sreči sva se na ulici kmalu našla in sem se ga potem držala kot klop.

Zadnji dan na letu proti Ljubljani smo imeli v zraku »makadamsko cesto«. Sedeže sva imela v zadnji vrsti blizu stranišč. Letalo je tako treslo, da so mnogi hodili mimo mene z napihnjenimi in pokritimi usti. Tomo mi je svetoval, naj jih ne gledam in naj ne mislim na to. Zato mi je uspelo celo normalno pojesti letalski obrok.

Datljev na pretek

Otok Djerba je bolj ravninski, pust z rastlinjem, sicer pa tam rastejo oljke in palme. Rumen pesek je vsepovsod. Navdušena sem bila nad obilno ponudbo datljev. Polne velike skledje so bile postavljene pri zajtrku, kosilu in večerji. Datljeve palme prvič obrodijo šele po štirih do šestih letih, a to le drevesa ženskega spola. Eno drevo daje okoli 120 kilogramov pridelka na leto. Poleg agrumov in olivnega olja jih veliko izvažajo.

Slano jezero Shott

Med potjo sva v oljčnem nasadu videla preprosto podzemno oljarno, ki so jih uporabljali v starih časih.

Na Djerbo sva prišla zaradi počitka in kopanja. Toda ležanja na plaži sva se naveličala že v dveh dneh. Potem sva hodila na dolge izlete peš ob obali v eno smer, pa v drugo, ter v bližnje mestece Midoun na njihovo tržnico. Tam so ponujali veliko lončevine, take, ki so kot čipka, na primer kot čipka prepletene lončene vaze, lončene čipkaste lestence in podobno. Priznati je treba, da so dobri umetniki. V neki prodajalni lončenih izdelkov so imeli strop izdelan iz lončenih lončkov, v sredi vgrajeno veliko vazo, vmes pa z drugimi barvami lončkov zapisano ime Jerba. Pravo berbersko tržnico s ponudbo številnih vrst začimb in dišav sva obiskala na celini v Tataouinu. Lepo je pogledati stojnico z nešteto odtenki rumenih, rjavih in rdečih barv, ki ima vsaka svoj značilni in močni vonj po popru, papriki ali žafranu na primer. Ali pa pogled na visoko palico okrog katere visijo posušeni čiliji, ali pa vrečo do vreče različnih vrst neoluščenih svežih arašidov in še meni najljubše datlje, katerih polnih vejic je bilo na kupe.

V Tuniziji imajo številne slaščičarne, kjer pečejo izvrstno pecivo, ampak takega, ki sva ga jedla in kupila v eni od slaščičarnic v Tataouinu, ni nikjer. Menda se medeno lepljiva slaščica Gazelin rog dobi samo tukaj. Povabili so nas v kuhinjo in pokazali kako zvaljajo vlečeno testo, na katerega zavijejo nadev iz različnih vrst oreščkov in narezanih datljev brez sladkorja. Kifeljčke nato spečejo na olju in nazadnje pomočijo v med.

Izbrala sva tudi izlet po pokrajini z džipi mimo prostranega slanega jezera Chott in peščenih sipin na začetku Sahare do skrivnostne vasice Chenini, ki je pod okriljem Unesca. V puščavskem hribu ima izklesana prebivališča, od daleč skrita očem. Vmes je umeščena majhna bela mošeja. V enem od bivališč še vedno živi starka, ki se pusti fotografirati za drobiž. Namesto make upa ima na zgubnem čelu in bradi narisano nekakšno sonce in palmo. Tudi na roki opazim risbo. V votlini ima borno stanovanje, le najnujnejše stvari. Veliko votlin je slabo vzdrževanih. Tudi v najbolj pritličnih, preden se vzpneš po hribu k vasici, je življenje. Otroci se igrajo na pesku, perilo se suši na vrvi.

Obiskali smo še eno vasico, v kateri so snemali filme Vojna zvezd. Tam stoji hotel Ksarhedada z dolgimi banjastimi oboki, ki so nekdanj služili za skladiščenje blaga. Obokana oblika preprečuje sončnim žarkom, da bi jo preveč ogreli. Vročina ostane v oboku, prostori v notranjosti pa hladni. Taki banjasti oboki so ponekod tudi v nadstropjih. Vidimo pa jih tudi drugod po deželi. Hodili smo lahko po vrhu obokov in si razgledovali okolico. Ugotavljam, da so bili ljudje v svoji zgodovini vedno praktični.

Cape Town

2011
JUŽNA AFRIKA 2011

Lovljenje časa

Za primer, če kdaj letalo zamudi in ne ujameš naslednjega leta, je dobro, da na cilju načrtuješ kakšen dan več. Kljub dnevu, ki nama ga je vzela zamuda letala, sva uspela uloviti načrtovani ritem poti.

»Zaokroži«, rečem soprogu, ko plačuje večerjo v Cape Townu. »Zaokroži«, je ponovil moški s čopom v laseh in povedal, da je iz Srbije. Leta 2006 je z družino na črno prišel za kruhom, saj doma ni dobil dela. Kot inženir kmetijske strojne mehanizacije se je posvetil delu, katerega je najlažje dobil, natakarskemu poklicu, soproga dela kot kuharica v drugi restavraciji. Pohvali se, da kar dobro živijo, hčerki obiskujeta šolo, imajo najemniško stanovanje, dva avtomobila in nekaj prihrankov za obisk domačega kraja, enkrat v dveh letih. Ker sva tik pred upokojitvijo, naju je zanimala ta tema. Državna pokojnina je majhna (preračunano 350 evrov). Navadno si pomagajo tako, da kupijo manjše stanovanje, kasneje večje, na starost večje prodajo in gredo spet v manjšega. Seveda so cene nepremičnin stabilne. Zanimalo naju je, če je tu res tako nevarno, kot strašijo. Njemu se še ni nič slabega pripetilo, pripovedoval pa mu je prijatelj, da so ga trije črnci obstopili in zahtevali denar, ko je odhajal iz nočnega bara. Nekaj denarja jim je izročil,

Soweto, Johannesburg

tisto, kar je imel skrito v nogavici, pa niso našli. Vsepovsod po mestnih ulicah in turističnih točkah je videti veliko varnostnikov. Počutila sva se varno in nimava slabih izkušenj. Sva pa imela na potovanju nekaj drugih neprijetnosti.

Začelo se je že doma, ko je zjutraj pod tušem zmanjkalo elektrike in sem morala milnico s telesa sprati s hudo mrzlo vodo. Letalo iz Dunaja proti Londonskemu Heathrowu je zamujalo skoraj dve uri, toliko kolikor sva imela časa, da ujameva let za Cape Town. Seveda sva ga zamudila, kar je pomenilo, da sva se lahko naslednji dan sprehajala ob Temzi. Dan manj za ogled Cape Towna, slikovitega južnoafriškega mesta, ki slovi po mizasti gori. Naslednjo noč se torej le voziva proti najjužnejši točki afriške celine. V hotelu naju ob deseti dopoldne še niso mogli dati v sobo. Obsojena na ročno prtljago se napotiva naravnost na mizasto goro in to samo zato, ker so rekli, da je skoraj vedno obdana z oblaki. Čakala naju je brez oblaka in pogled z nje na vse strani je bil čudovit. Zvečer pa sva v hotelskem ogledalu videla dve rdeči glavi kot posledici višinskega sonca.

Nedeljska tišina

Naslednji dan je bilo mirno, ulice so bile prazne. Dolgo sva čakala na lokalni postaji, da bi ujela mestni avtobus, s katerim se za ugodno ceno lahko voziš ves dan. Čakal je še nemški par. Želela sta obiskati goro, ki je tega dne že dobila belo kopreno oblakov. Rečeva si, še dobro, da sva jo midva obiskala včeraj. Ker avtobusa ni bilo, se peš odpraviva proti centru, ki je bil pust. Srečava velike gručne kolesarjev v dresih. Nadaljujeva v boemski predel Waterfront, kjer pa je bilo živahno, kot da so vsi meščani tam. Ulice so bile polne uličnih prodajalcev, igralcev, plesalcev, gostišča zasedena, da si moral čakati na sprostitev mize. Izvedela sva, da je bila tisto nedeljo v obalnem delu mednarodna kolesarska dirka in midva sva prišla na njen zaključek. Šele zdaj nama je postalo jasno, zakaj niso vozili avtobusi, da tudi vzpenjača na mizasto goro ni obratovala in zakaj naju je receptor ob prihodu v hotel vprašal, kje imava kolesi. Zaradi dirke je bil praznik. Zašla sva v pravo bavarsko pivnico, kjer je bilo še strežno osebje oblečeno v nabrana dolga

Puščava Namib

krila z ozkim životom in naborkanimi rokavčki ter predpasnikom. Jedla sva prave bavarske klobase in pila odlično bavarsko pivo. Zvečer so celo pod mizasto goro, ki je bila še kar ovita v koprenasto belino, prižgali reflektorje in gora je dobila skrivnostno podobo. To pa naredijo le ob praznikih.

Vesela, da sva poslikala park z eksotičnim rastjem, Nacionalni muzej, katedralo, v kateri so vrteli film o apartheidu, slikovito muslimansko četrt, plažo ob Levovi gori, si rečeva, če vidiva še Rt dobrega upanja, sva kljub izgubljenemu dnevu izpolnila plan.

Stik dveh morij

Pri tamkajšnji agenciji sva vzela celodnevni izlet in videla veliko: klife ob vzhodni obali, Cape point, kjer se srečata toplo Indijsko morje in hladni Atlantik, nekdanje oporišče južnoafriške mornarice Simons town, dve vinogradniški kleti s pokušino vin, noje, opice in pingvine v naravi. Peljala sva se mimo strnjenih naselij številnih kolib iz pločevine, kjer živijo najrevnejši črnici. Otroci igrajo nogomet kar ob robu avtoceste, kjer se zgodi veliko nesreč, saj tečejo za žogo, potem pa ... Na vsak kilometer so jim postavili prenosne WC zabojnike. Trideset let je že minilo od apartheidu, in počasi se dvigujejo iz dna. Premožnejši se potem asimilirajo k enako premožnim in oblikujejo sebi ustrezne četrti.

Zdaj verjamem tistim, ki so trdili, da je Cape Town najlepše mesto na svetu. Ja, zelo je prijetno zaradi raznolikosti narave, prav mistično ga naredi mizasta gora, ki je razpoznavni znak Cape Towna in raznoliko prebivalstvo in sožitje tradicije ter napredka. Lepo, na prvo mesto pa bi po videnem, kljub temu postavila Rio de Janeiro, pa tudi avstralska mesta so zelo lepa.

Kdaj bodo sipine?

Letališka steza, na katero sva priletela iz Cape Towna, je od glavnega mesta Namibije Windhoek oddaljena kar 42 kilometrov. Mesto namreč leži na gričevnatem področju. Je majhno, obhodiš ga lahko v

Sessriem

enem dnevu in vidiš vse, kar je videti. Prebivala sva v zasebnem hotelu deset minut hoda iz centra. Stala sva na križišču in ugotavljala po kateri ulici prideva hitreje. Spet sva se zmedla zaradi strani neba, saj sva na spodnji polovici zemlje, kjer sonce potuje drugače. Vprašava mimoidočega in izkazalo se je, da je imel enak namen, zato smo šli skupaj. Jeff je študent ekonomije. Rad bi prišel v Evropo, zato si izmenjamo naslove.

Kar naprej sem mislila na sipine, o katerih ni bilo duha. Naslednji dan jih bom gotovo videla, sem mislila. Zgodaj naju je prišel iskat šofer Peron in krenili smo na dolgo pot po zeleni gričevnati pokrajini. Ko je bilo mesta konec, je bilo tudi konec asfalta. Rdečkasto rjava cesta se je prašila za nami, ponekod je bila blatna, vanjo pa zarisane globoke kolesnice, včasih smo prečkali potok, včasih reko in takrat je moral Peron preklopiti na štirikolesni pogon, da smo počasi izpeljali iz vode. Dvigali smo se preko več kot dvatisočmetrskih prelazov, včasih je bila cesta ravna »vse do neba«, postajalo je vse bolj toplo. Veter je nenehno zibal visoko belo cvetočo travo po širnih planjavah. Tu pa tam so štrlela osamela drevesa, prenekatera so bila eno samo gnezdišče številnih ptic. Po petih urah poskakovanja smo prispeli do lodža, hiše za oddajanje prenočišč v Sessriemu, a sipin še od nikoder.

Igra narave

Spala sva v šotorski depandansi, v kateri je bilo 33 stopinj, z velikim ventilatorjem nad posteljo. Po noči brez pravega spanca so naju zjutraj odpeljali proti sipinam. Točno ob sedmih odprejo nacionalni park in naš džip je bil prvi v vrsti. V daljavi so bili težko pričakovani peščeni hribi. Sonce je bilo že kar visoko, a je še vedno zarisovalo sence na zahodni strani, ko smo prispeli do sipine št. 45, na katero sva se lahko povzpela. Fotografirala sem kot nora, stopala so se ugrezala, korak je bil vse težji, vrh pa vedno dlje. Ko prideš do konca vidne točke, se odpre nova višina. Po ošiljenih brazdah se je tu in tam pojavil pajku podoben hrošč z visokimi nogami, prilagojenimi na pesek in za seboj puščal sled. Pot smo nadaljevali do konca asfalta in še naprej po suhi rečni strugi do mrtve doline, kjer je polno okostja štrlečih debel, ki so se že zdavnaj posušila. V senci orjaške akacije smo pozno zajtrkovali, nato pa se napotili k izhodu, kjer

Soweto, Johannesburg

smo si ogledali še mali kanjon. Sipine so res nekaj posebnega in kar nisem mogla nehati fotkati v upanju, da mi uspe kakšna res dobra. Igra narave me je spet prevzela.

»Imeti družino je drago, zato bom še videl«, je povedal 35-letni Verner, ki je zaposlen v lodžu. Potem naju je odpeljal na opazovanje sončnega zahoda. Tam dela en mesec, nato gre za en teden domov v neko vas, oddaljeno več deset kilometrov. Agencija, ki sva jo najela za izlet na sipine, ima lodž v najemu od nekega Angleža z mesta. Posestvo premore še golf igrišče z devetimi luknjami, ki je bilo tisti čas preraščeno z visoko cvetočo travo. Ob poti pa so na peščeni zemlji zganjali norčije surikati, prikupne živalice, ki se dvignejo kvišku in nepremično zrejo enkrat levo drugič v desno.

Drugo jutro smo se po isti poti vrnili v Winhoek, naslednji dan pa sva odletela spet nazaj v Južnoafriško republiko.

Kod hodi Jimmy?

Na johannesburškem letališču nama narašča pritisk. Tema je že, Jimmyja, ki naj bi naju čakal, ni, ne veva v katerem hotelu bova spala. Končno vzpostaviva telefonsko zvezo, po kateri nama pove, da sploh niso vedeli za naju, pa čeprav sva vse naročila in plačala že v Sloveniji. A po dvehurnem čakanju pride šofer, ki naju odpelje v hotel nedaleč od letališča, kjer mora šefico recepcije prepričevati, da naju vzame na nočitev. Brez dvoma so v lokalni agenciji na naju pozabili. Jimmy, ki sva ga spoznala naslednji dan, je starejši črnc, samozavesten, razgledan, preudaren in duhovit. Čisto nič ni podoben tistim iz filmov, ki se zdijo zapostavljeni od belcev. Težko hodi, zato ga vozi mlad Zambijec, ki je pri njem v službi tudi v zasebne namene. Agencijo sva najela, ker sva imela le en dan časa. Jimmy se je res potrudil, ker je pač zamočil. Že zgodaj zjutraj sva iz najvišje stolpnice slikala širino mesta, ki sega do koder seže pogled. Peljali smo se mimo novega čudovitega nogometnega stadiona, ki je podoben kitajskemu gnezdu. Na vrsti je bil Soweto, črnski najrevnejši predel mesta, vreden ogleda. Leži precej daleč iz centra in vmes delajo umetni hrib, ki ga enačijo z mizasto goro, seveda je pol manjši. Kot da je to še ena bariera, ki loči to posebno četrt, ki jo

Viktorijini slapovi

na začetku krasijo velike kovinske vuvuzele v spomin svetovnemu prvenstvu 2010. V času nogometa so poslikali tudi dva velika opuščena hladilna stolpa, ki ju koristijo za adrenalinske športe. V našem Šoštanju jih pa podirajo.

Sredi velikega naselja majhnih hiš, narejenih iz vseh mogočih materialov, stoji spomenik z velikim križem in v marmor vklesanih deset zapovedi, drugačnih od predpisanih v Svetem pismu. Pravzaprav so to želje revnega črnkega prebivalstva o svoji prihodnosti. Zbrali so jih tako, da so hodili od hiše do hiše in spraševali kaj si najbolj želijo. Značilna in najpomembnejša za to deželo je zapoved št. 9, ki govori, da si ljudje želijo dom, varnost in blaginjo. Za zdajšnje slovenske razmere sem ocenila, da bi bila primerna zapoved št. 7, ki govori o tem, da imajo vsi delo in dostojno plačilo zanj.

Iz Soweta smo se peljali v Pretorio, dež pa se je selil v nasprotni smeri. To je sreča za moje »umite slike«. Jimmy je rad govoril in spraševal. Pred kratkim se je vrnil iz Nemčije, zato pozna razliko med EU in JAR. Pravi, da je v Evropi vse dražje. No, ne bi rekla, cene so kar približno enake. Afrika, da je v resnici bogata, vendar so ji s kolonizacijo Evropejci vse odvzeli. Mislil je na rudnike diamantov, zlata in drugih rud. Razkazal nama je rojstno hišo prvega predsednika neodvisne JAR Paula Krugerja, sodno palačo in novi državni parlament; po prvem sva se lahko sprehajala, drugi pa je veličastna palača na hribu z urejenim parkom.

Premočena do kože

Naslednji dan sva bila že dve uri letalske vožnje proč v Zimbabveju, kjer sva si ogledala veličastne Viktorijine slapove, ki so naju ob tem času z obilnim pretokom vode očarali. Grmeči dim, jim pravijo domačini, take jih doživlja tudi midva. To so najini tretji videni slapovi, ki so najvišji. Videla pa sva že najširše Niagarske in slapove z največjim prelivom vode Iguazu. Odložila sva kovčke in takoj odšla do slapov. Kaj bova s palerinami, ki so nama jih ponujali ob vhodu, sva si rekla. Potem le pogledava premočene turiste, ki so se vračali. Vzameva jih za vsak primer. Brez njih si ne znam predstavljati ogleda, vsaj fotoaparat je

Viktorijini slapovi

bil kolikor toliko na suhem, mokra sva bila kot miški. 108 metrov visoki in 1.700 metrov široki slapovi so najbolj dostopni od vseh. Pravzaprav hodiš po vrhu kanjona, na drugi strani pa gledaš slapove, ki te seveda poškrbijo ob vsakem najmanjše vetriču.

Po blatni mokri cesti sva odšla še v obmejni prostor z Zambijo, kjer se iz mostu čez četrto največjo reko v Afriki, Zambezi, lepo vidijo slapovi. Tam Zambijci ponujajo skok v globino, za nekaj denarja pa te spustijo čez mejo. Vroče je bilo in vlažno, Tomo si je odpel spodnji del mokrih hlač in jih nesel zvite v roki. Mladeniče je zanimalo kaj skriva zavito, potem pa so se smejali, ko jim je pokazal del hlač. Prav vsakega prišleka ogovorijo in neverjetno vztrajno prepričujejo za nakup lesenih skulptur ali mask. Dva sta naju spremljala do hotelskih vrat. Opazila sva, da so ulični prodajalci organizirani po skupinah in si očitno ne hodijo v zelje.

Domače je v tem času skrbelo, kako bova potovala nazaj, ker je bil zaradi napadov na Gadafija zračni promet čez Libijo zaprt. Po TV sprejemnikih v hotelskih sobah sva ves čas spremljala katastrofo po potresu in cunamiju na Japonskem, ki se je zgodila prav v času najinega potovanja.

Katedrala na trgu Plaza Mayor, Madrid

2011
VELIKA MESTA 2005-2011

Madrid, Hong Kong, Pariz, Seul, London

Velika mesta obiščeva tako, da se na potovanju za dva ali tri dni ustaviva še v tistih mestih, kjer imava letalski transfer oziroma izhodiščni let iz Slovenije. To je tudi ugodno, ker letalska podjetja večkrat za to nudijo financiranje prenočišč. Nastanitev je v centru, čim bližje turističnim znamenitostim, da si lahko v kratkem času ogledaš čim več.

Madrid 2005 – med stoterimi balkončki

Tako sva se ustavila v Madridu leta 2005, preden sva odpotovala proti Kubi in Mehiki. Mesto je na gričkih, kar mu daje razgibanost. V maju je bilo mrzlo, a sončno. Stare stavbe so še danes čudovite, ohranjene, parki urejeni, promet zmeren. V oči so mi padli balkoni. Skoraj je ni stavbe, da ne bi imela na vsakem oknu mali balkonček z železno ali betonsko ograjo.

Sprehodila sva se po osrednjem mestnem pravokotnem trgu Plaza Mayor do katoliške katedrale, ki jo je leta 2004 posvetil tisti papež Janez Pavel II., ki je umrl prav nekaj dni preden sva stala pred njo, in kjer je bilo pred njegovim kipom velikansko število sveč, povsod po mestu pa so visele zastavice z

Plavajoča domovanja, Hong Kong

žalnim trakom. Nedaleč proč je drugi velik trg Plaza de Espana, kjer sva si iz vseh strani ogledala velike bronaste kipe Don Kihota, Sancho Panse in njunih konja in osla, spomenik v spomin ravno pred 400 leti napisanemu romanu španskega romanopisca Michuela Cervantesa. Okrog spomenika so na gredicah cveteli živorumeni tulipani.

Zelo nenavadno je, da je v bližini egipčanski Tempel de Debod, ki je v Madridu iz drugega sveta, iz Egipta. Čudila sva se, kaj dela tu, saj čisto nič ne paše v ta kraj. Če so ga Španci rešili pred propadom zaradi gradnje egiptovskega asvanskega jezua, se jim oprost.

Pogledava še palačo Real, kraljevo rezidenco, ki jo uporabljajo samo za državniške obiske in slovesnosti. Bolj kot palača, so naju navduševali vrtovi na zahodni in severni strani palače. Vrtnarji so grmovnice prav umeteljno izrezljali v različne oblike povezane v labirintu. Med številnim cvetjem in urejenim grmičevjem se šopirijo fontane in kipi španskih kraljev. Vse to sva si lahko ogledala peš, saj sva bila nastanjena v hotelu v neposredni bližini. Bila sem presenečena nad to gesto letalskega prevoznika, ki nama je nočitev z zajtrkom nudil zaradi tega, ker sva se ustavila tu na poti proti karibskemu otočju. Celo prevoz iz letališča je nudil hotel brezplačno. Razen kavice res nisva imela stroškov.

Hong Kong 2008 – pestro, povsem drugačno

V Hong Kongu sva se ustavila leta 2008 na poti na Kitajsko. Z letalom boing 777 sva letela iz Pariza vso noč. In to proti vzhodu, da je bil nenehno dan, čeprav nas je na letalu večina spala, saj je bila za našo biološko uro noč. Dopoldan smo leteli čez kitajski Guilin in iz zraka sva videla tiste znamenite stožčaste grčke. Hong Kong je bil v megli, a se je megla tu in tam trgala, da se je videla razvejanost mesta. Spominjal me je na brazilski Rio.

V Hong Kongu je vse majhno. Je razgibano mesto med morjem in hribi, ki bi ga lahko merili bolj v višino, kot v širino, saj je preplavljen z visokimi stolpniciami druga ob drugi s številnimi majhnimi okni. Najvišja stavba »Mednarodni finančni center« meri 412 metrov v višino, gradijo pa že višjo. Stanovanja so v njih

Hong Kong

tako majhna, da ima na primer 45 kvadratnih metrov veliko stanovanje samo eno okno. Nič čudnega, saj tam živi na enem kvadratnem metru največje število ljudi (6.480), skupaj sedem milijonov.

Tudi to je kljub stoletni angleški navzočnosti vendarle Kitajska, pisana in skrivnostna Kitajska. Na ozkih ulicah vedno vrvi ogromno majhnih drobnih ljudi, nizke rasti, seveda v veliki večini Kitajcev, pa tudi drugih Azijcev. Veliko je majhnih delavnic, prodajalnic, malih restavracij. In kar je bilo najbolj zanimivo, je bila ulica samih stojnic, ki so bile po ponudbi drugačne. Vsaka je imela mizo in stol ali dva, na mizah pa razstavljene različne predmete, predvsem karte. Ugotovila sva, da je to ulica napovedovalcev prihodnosti iz kart, kavne usedline ali drugih medijev, vedeževalska ulica. Kitajci so znani po tem, da so hudo vraževerni.

Tudi druge ulice so polne stojnic z raznimi spominki, ki jih srečaš vsepovsod po svetu. Trg je tu prost, dobiš vse, kar je mogoče. Zanimive so tudi cene, na primer stajalo za fotoaparata je 10 \$ oziroma 77 HK\$ (1 \$ = 7,7 hongkongskih dolarjev), glasbeni CD 30 HK\$, politrsko pivo 20 HK\$. Pivo je narejeno iz riža in ima 4,5 odstotkov alkohola. Privoščila sva si ga v ulični restavraciji, ki ponuja tudi veliko raznovrstne morske hrane od školjk, polžev, lignjev in drugega. Hrano pripravljajo kar na pločniku, pomijejo posodo, skladiščijo odpadke, vse nam na očeh. Zelo daleč od higienskega minimuma. Mesto je sicer precej čisto, komunalce, ki čistijo, vidiš na vsakem koraku. Čist pa ni zrak, saj se v zraku čuti smog.

V Hotelu Dorsett seaview sva bila nastanjena v dvanajstem nadstropju. Zjutraj naju je agentka poklicala po telefonu in rekla, da bodiva v avli ob 8.05 uri. Zajtrk je bil dober. Lahko sva izbrala šunko, jajca, pasulj, riž in podobno, skratka najedla sva se za pol dneva. Imela sva celodnevni ogled mesta Hong Kong z vodnikom Andijem in šoferjem Kongom, ki je menda drugi najboljši v Hong Kongu. Izletnike je pobiral po hotelih, da smo se zbrali za en avtobus, s katerim smo najprej prišli do vzpenjajoče železnice, s katero smo se popeljali na vrh hriba Victoria Peak, 500 metrov nad mestom. Od tam je lep razgled na večji del mesta. Megla, oziroma smog, pa je ovirala še lepši pogled. Mestne stavbe se vzpenjajo daleč v nebo. Vodnik pravi, da sam živi na 19 kvadratnih metrov z enim oknom in dodaja, da je to še dobro, saj večinoma ljudje živijo po štirje na enakem številu kvadratnih metrov z enim oknom. Najina hotelska soba je bila prav tako zelo tesna, tako da je bilo težko postaviti na tla dva kovčka, tako, da bi ju lahko brez težav odprla.

Pariz

Vodnik nam je pokazal zanimiv kitajski tempelj, kjer pepel mrtvih stisnejo v malo ploščico in jo vtaknejo v zid. Tako na zid trikrat tri metre spravijo kar milijon mrtvih. Zanimiva so tudi kadila znotraj templja v obliki nenehno počasi gorečih lampijončkov, ki jih zamenjajo vselej, ko zgorijo.

Izlet se je nadaljeval z barko po zalivu, kjer so parkirani ribiči, razkošne jahte in revni čolni, na katerih ljudje živijo. Reveži in bogati skupaj, čudno, a resnično. Nato smo spet sedli v avtobus in se peljali po mestu. Iz enega od hribov smo za hip uzrli bronasti kip sedečega Bude, ki je največji na svetu. Vmes med stavbami so tudi zamreženi športni objekti, zlasti ragbi, golf na tri luknje in tenis. Ker je bila nedelja, promet ni bil gost. Veliko trgovin pa je bilo vseeno odprtih. Tržnica turističnih spominkov imenovana Stanley market dela non-stop. Tam sva se odcepila od skupine, saj sva imela polet že isti dan popoldne proti Shanghaiju.

Na letališče naju je z mercedesom peljal šofer Andrew, ki je zaposlen pri transportnem podjetju. V hotelu sva vzela vmes še prtljago. Andrew nama je povedal, da je vreme v Hong Kongu od aprila do oktobra najbolj stabilno, sicer pa večino časa dežuje. Poleti je velika vlaga, tudi do 85-odstotna. Dejal je, da bi morala videti še pristanišče, da je tam lepo, da so tam tudi prireditve in zvečer je, osvetljeno z žarometi. Na najino vprašanje, kaj se je spremenilo pri njih odkar so od leta 2005 pod Kitajsko, je odgovoril, da predvsem sociala. Pred tem je bilo za zdravstvo in šolstvo bolje poskrbljeno, bilo je brezplačno, zdaj pa nič več.

Pariz 2008 – zares začutiš privlačnost

Na poti iz Kitajske domov sva se ustavila v Parizu. Že na podzemni železnici se je opazilo, da je tu drug svet, z ljudmi veliko ras in narodnosti, veliko bolj onesnaženimi postajami in ulicami, veliko manj se počutiš varno. Rezervirano sva imela majhno sobo v hotelu Kuntz na dobri lokaciji. Je le nekaj ulic stran od Gare de North, podzemne glavne postaje, zato sva lahko s prtljago prišla do njega peš. Vse je bilo dobro, le zajtrk je bil bolj skromen. V enem popoldnevu in enem dopoldnevu sva si ogledala praktično vse znamenitosti. Eiffelov stolp, Montmartre, Moulin Rouge, Pigalle, Notre dame, Louvre.

Eiffelov stolp

Z avtobusom št. 42 sva se peljala do Eiffelovega stolpa in imela dan brez oblaka, sončni zahod in stolp v stoterih lučkah, da je bil kot veliko božično drevo. Na vrh sva se popeljala za 12 evrov na osebo. Bila sem navdušena nad tako ogromno konstrukcijo, ki mirno stoji sredi Pariza in iz katerega razgled sega izjemno daleč. Na mogočnem stolpu sva počakala sončni zahod. Zazrla sem se v odhajajoče sonce in razmišljala o vseh tistih romantičnih ljubezenskih filmih, ki se dogajajo v Parizu. Občutek, ki ti ga da širina pogleda na stolp in panoramo ti ne more nadomestiti noben film, TV-slika ali fotografija. Ko imaš takole Pariz na dlani, so občutki veličastni.

Ko sva se spustila s stolpa in fotografirala še stolp v lučkah, sva šla ob Seni do obeliska iz Egipta na Place de la Concorde. Vmes sva videla veliko in malo palačo – muzej, kjer so kipi Churchill, deGanle in Slavolok zmage.

Poseben in lep je bil drugo jutro sprehod po Moulin Rougeu in Pigallu, gledališču in ulici, ki so pustila zgodovinski spomin na nočno spotakljivo življenje najbolj ekstremnih in zloglasnih ljudi, ki so se zatekali tja in tam dobili svoj užitek, znan tudi po tamživečih svetovno znanih umetnikih. In spet sva imela Pariz na dlani iz povsem druge strani.

Seul 2010 – smola z vremenom

Mrzel kot vrag je bil leta 2010 desetmilijonski Seul, kjer sva se ustavila na poti iz Vietnama in Kambodže. Z lokalnim avtobusom sva se vozila iz letališča. Nenavadno je bilo, da je zelo oddaljeno letališče, kamor se z avtobusom pelješ kar celo uro. Prav tako oddaljeno je tudi veliko пристanišče. Prosila sva šoferja, da nama pove, kje izstopiva. Ko sva prišla na cilj, nama je povedal po katerih ulicah najdeva hotel. A bilo je vseeno zagonetno, čeprav sva bila skoraj tam, ulice pa so ozke in zvite. Prenoišče sva imela v hotelu Rainbou ob eni od avtobustnih postaj, tudi turističnega avtobusa ob obrobju centra mesta. V hotelski sobi, ki je imela duh po cigaretah, ni bilo rjuh. Pa sva se znašla in ju vzela iz sobaričinega vozička, ki je bil postavljen na hodniku v pritličju. Edino kar je bilo dobro v zanemarjenem hotelu, je bila toplota. Ker je bila nedelja, je bilo težko menjati denar. V hotelski recepciji, ki je bila majhna kot naša domača veža, nama ga

Seul

niso hoteli menjati, sva se pa znašla in šla v drug malo boljši hotel v bližini, kjer so to naredili brez težav.

V mestu imajo turistični avtobus, s katerim se lahko prevažáš ves dan za isto ceno 10.000 »korejcev« (KRW) na osebo ter vstopáš in sestopaš, kjer želiš. To je dobro koristiti, ker si na ta način lahko ogledaš veliko, predvsem pa tisto, kar ti je najbolj zanimivo. Če bi bilo vreme lepše, bi se gotovo ustavila na razglednem stolpu, tako pa se ni videlo daleč. Tudi predsedniška palača, ostanek dinastije Joseon po imenu Changdeokgung je zanimiva, le preveč zastražena in v njej se ne sme fotografirati. Mimo obeh sva se peljala in si ju ogledala le iz avtobusa na krožni vožnji. Se razume, da je v mestu veliko budističnih templjev. Zašla sva na zelo zanimivo vesoljsko razstavo na osrednjem trgu pod spomenikom sedečega voditelja, kjer je bilo vse polno policistov, ki so patroljirali okrog, zaradi obiska enega od ameriških vladnih predstavnikov v ameriški ambasadi.

Korejska prestolnica ima zelo veliko sedežev pomembnih svetovnih podjetij kot so Samsung, Hyundai, Kia in podobne in mimo katerih sva se peljala nazaj k letališču. To vpliva na hitro rast njihovega standarda, ki je višji od našega.

Kot povsod, sva tudi v tem mestu obiskala tržnico, kjer se je trlo ljudi. Zelo je bila lepa in bogata. Tam ni stojnic, kot sva jih bila navajena povsod, so le lično izdelane številne majhne trgovinice. Za nakupe se nisva navdušila, saj cene niso bile ravno nizke v primerjavi z našimi.

Tudi cene jedače in pijače v restavracijah niso nizke. Da bi potešila lakoto, sva zaradi pretežne ponudbe azijske hrane, stežka našla za naju primerno restavracijo. Odličen, a drag biftek, sva jedla v avstralski restavraciji. Tam sva si zaželela, da bi domov prišla brez pripetije, kakršna je bila na začetku, ko sva celih pet ur čakala v zatohlem in vročem letalu, parkiranem na frankfurtskem letališču, zaradi pokvarjenega sistema za zaklepanje vrat. Vseh 350 potnikov nas je bilo prav takrat vkrcanih. Da so rešili težavo, so morali pripeljati nov del sistema. Pet ur smo sedeli v vročem in zatohlem letalu, parkiranem na Frankfurtskem letališču. Najprej so nam postregli s hrano, tisto, ki bi jo prejeli sicer na poti, vse je dišalo po njej, prezračevanje je bilo slabo. Vsake pol ure so nam sporočili stanje in nas prosili za potrpljenje. Ko so napako spravili v red, smo morali še pol ure čakati, da smo dobili dovoljenje za vzlet. Potem smo sedeli še devet ur, da smo prispeli na letališče v

London

Seulu. Že med poletom sva nestrpno gledala na uro, saj sva imela načrtovan polet v Hanoi. Le pol ure je bilo razlike med pristankom letala in odhodom naslednjega. Avtobus se je od letala na drug terminal vlekel kot jara kača. Vendar nama je s pomočjo hitrega sporočanja letališkega osebja, kam je treba iti, uspelo pravočasno priti na letalo. Kaj pa prtljaga? Začuda, tudi to so Seulci v tako kratkem času uspeli spraviti z nama.

London 2011 – izgubljena na podzemni

V Londonu sem bila dvakrat, drugič po sili razmer. Leta 2011 sva zaradi okvare letala zamudila let v Cape Town. S podzemno železnico sva se peljala z letališča do Big Bena. A to ni bilo tako enostavno. Naš podzemni vlak je že stal na peronu in jaz sem skočila vanj, Tomo pa se je še razgledoval okrog. Vrata vlaka so se zaprla in Tomo je ostal zunaj. Samo spogledala sva se še lahko. Ko je vlak ustavil na prvi postaji, sem šla ven in menila, da ga bom videla na naslednjem vlaku. Ker so bili vagoni polni ljudi, ga seveda nisem opazila. V tej množici sem ga spregledala ali pa ga ni bilo na vlaku, sem si mislila. Odpeljala sem se naprej s tretjim vlakom in se odločila, da bom počakala na križiščni postaji, kjer je bilo treba prestopiti na drug tir. Na mobilcu vse do tja zaradi tunelov ni bilo signala. Tam sem čakala, kjer so mimo peljali številni vlaki, a Toma ni bilo, ali vsaj videla ga nisem. Vlaki so se ustavili za kratek čas, se zaprli in odpeljali naprej. Gledala sem v velika okna, a mimo so zbrzela tako hitro, da ni bilo moč videti vseh. Opazovala sem nekega črnca z večjo mobilno napravo, ker se mi je zdelo, da je zaposlen na podzemni. Vprašala sem ga, kateri je pravi vlak za smer Big Bena. Povedal je, da pride od tedaj šele kot tretji. Končno je zazvonil telefon. Tomo je prišel iz tunelov in signal je zopet deloval. Treba je bilo gledati številke na vrhu sprednjega dela vlaka. Tako sem ga dočakala, ne povsem mirno, priznam. Vsaka šola nekaj stane. Nikoli več ne bom vstopila kar na prvi vlak. Vedno si bom najprej ogledala vozni red.

Odpeljala sva se do Big Bena in se prehodila ob reki Temzi ter se zabavala s fotografiranjem. Opazovala sva mimoidoče in se spominjala obiska Londona pred 20 leti. Potem sva se vrnila na letališče, kjer je Tomo zaradi pridobljenega časa izrabil priložnost za službeni sestanek z indijskim poslovnim partnerjem Dajlitom in celo ugodno rešil reklamacijo.

Turčija

2011
JUGOZAHODNA TURČIJA 2011

Vračanje v tretje

Pravijo, da se v Turčijo vedno vrneš najmanj še dvakrat. Za naju je to veljalo, saj sva se po nekaj letih odločila za potovanje v skupini, slovenski, preko Neckermanna. Bilo nas je pet avtobusov, ki smo v sedmih dneh prevozili 1.600 kilometrov po čudoviti pokrajini, kjer se lahko pozimi isti dan smučaš v hribih in kopaš v morju.

Dobili smo dva vodnika, mladega slovenskega Matijo in Gokmana, starosto med turškimi vodniki. V avtobusu je bila večina potnikov Štajercev. Kljub temu, da slovijo kot komunikativni, smo se bolj slabo spoznavali. Starejše gospe iz Ljubljane pa so kar naprej na glas modrovale, pa tudi opravljale. Ko je najzgovornejša ugotovila od kot da sva, je to kmalu vedel ves avtobus. Ko je vodnik želel, da se vsak predstavi, jih to večina ni hotela in ostalo je pri tem. Tudi skupinske slike nimamo, pa kaj zato, smo bili pač sami individualisti brez spoznavnih želja. Proti koncu tedna so se po malem že začele ustvarjati interesne skupine. Nama ni »potegnilo«, ostala sva sama zase zadostna, brez velike želje po druženju.

Selcuk

Pretkani dobrotnik Nikolaj

Zadnji teden v septembru je bilo v Turčiji čez dan preko 30 stopinj, ponoči okrog 10 stopinj hladneje. Vreme je bilo ves čas lepo. Ob morju je veter odrinjal vročino, toplo morje je zmerno valovilo. Pot smo začeli po obalni cesti, ki vodi iz Antalije proti Egejskemu morju. Prav ceste so me presenetile, v zadnjem desetletju so jih zelo posodobili. Vodijo ob pogorju Taurus, iz katerega teče kar 36 rek, ki dajejo možnost kmetijstva. V Turčiji pridelajo toliko hrane, kolikor jo porabijo in še več. Organizirani so tako, da hotelska naselja kupujejo zelenjavo od bližnjih kmetov, da imajo svežo, ki ji ni bilo treba pretrpeti velikih transportnih razdalj. Ogromno zelenjave gojijo v rastlinjakih, ki jih je ob obali vse polno. Mesteca so tako znana, na primer Kumluca po paradižniku, Finike po pomarančah in tako naprej. Najprej smo se ustavili v prestolnici Myra na področju Likye. Tam smo obiskali grobnice, vklesane v stene in si ogledali cerkev Sv. Nikolaj, posebneža, velikega skrivnega dobrotnika, ki svojega bogastva ni razkril. Ljudje so šele po njegovi smrti izvedeli, da je bil on tisti, ki jim je pomagal, zato ga še danes častijo. O njem kroži anekdota, da je neki zelo reven kmet imel tri hčere. Ko je bila prva godna za možitev ni imel denarja, zato bi morala prodajati svoje telo. Ko je Nikolaj to izvedel, je ponoči skozi dekletovo okno vrgel zlato jabolko in lahko se je poročila. Enako se je zgodilo pri drugi hčeri, pri zadnji pa so že vsi pričakovali, da se bo to zgodilo in stražili pri hiši, da bi videli dobrotnika. A takrat je prišlo neurje, ki je pregnalo stražarje, okno pa je dekle zaprlo. Zato je Nikolaj zlato jabolko vrgel skozi dimnik. Svoje premoženje je razdeljeval revežem, pri nas ga poznamo kot Miklavža.

Kar mi je pri agencijskem skupinskem potovanju zoprno, je to, da te peljejo v tako imenovane tovarne, ki so pravzaprav velike marketinške trgovine, na primer tovarna preprog, tovarna lončene posode, tovarna izdelovanja svile, tovarna usnja, brusilnica diamantov, izdelovanje zlatih izdelkov in podobnega. Potem se ti prilepi trgovec in razlaga podrobnosti, pravzaprav vsiljivo gnjavi, tako da se ti človek že smili in moraš nekaj kupiti. Vzamejo vsakršen denar, na kakršno koli kartico, na obroke, kakor koli, samo da prodajo. Pa še nalašč pozabijo označiti izhod. Poslopje seveda stoji v zelo oddaljeni ulici od mestnega središča, prodajaln ali gostišč. Kar nekaj takih trgovin sva že obiskala po svetu. V Turčiji so nam v Alice leder fabrik najprej uprizorili modno revijo usnjenih izdelkov, dragih kot žafran. Naš vodnik je s seboj prinesel našo zastavo in zgoščenko Golica. Na koncu so manekeni ob tej skladbi pokazali našo zastavo. Po mojem to dejanje ni sodilo tja. Midva nisva nič kupila, prodajalec pa, ki se nama je prilepil, je bil žaljiv. Tomu je rekel,

Pokrajina Meander

da naj raje za debel trebuh, denar porabi za nakup pregrešno drage usnjene jakne.

Ob obalni cesti smo si ogledali delto reke Dalyan, po kateri smo se odpeljali s čolni do tako imenovane plaže želv. Pravzaprav je meter pred izlivom reke v morje želve brstišče, kjer lahko vidimo ogromne dimenzije teh živali. Na morski obali smo se kopali, nato pa z avtobusi nadaljevali pot do mesta Kusadasi na obali Egejskega morja. Nedaleč stoji starodavno antično mesto Efez, eno izmed največjih izkopanin na svetu, in ki se je v svojih časih merilo z mogočno Aleksandrijo ter Perganomom v Italiji. V teh mestih so v obdobju 10. stoletja pred našim štetjem stale največje knjižnice. Mesta kar ni hotelo biti konec. Kdo bi si mislil, da je toliko ohranjenega. Amfiteater za pet tisoč glav množico je bil veličasten, čeprav sem že videla večjega. Zanimiva je bila tudi cerkev sv. Janeza, od koder se je videl ostanek Artemisovega templja, ki je eden od sedmih verskih svetovnih čudes. A od njega ni drugega kot kvišku stoječ kamniti stolp. Ni mi jasno, zakaj bi tako nekaj preprostega bilo svetovno čudo.

Nekateri smo se odpravili v eno od hribovskih vinorodnih vasic Sirince, kjer smo poskusili njihovo vino. Bilo je podobno našemu vinskemu kisu. Boljša sta njihovo olivno olje in sirup iz granatnih jabolčk. V idilični vasi, obkroženi z oljčnimi nasadi, je bilo postavljenih polno stojnic, kjer so domačinke pletle in vezle prtičke. Veliko je bilo tudi restavracij, v katerih domačini pijejo raki, oziroma levje mleko kot ga imenujejo, sestavljeno iz dveh prstov žganja rakija in štirih prstov vode.

Vozili smo se po zanimivi dolini Meander, pa ob gorovju Taurus 700 metrov visoko, kjer še vedno živijo v šotorih nomadi, ki se selijo pozimi v nižja toplejša področja in se ukvarjajo zlasti z ovčerejo. Ogromno je nasadov oljk, v gozdovih raste črni bor. V naseljih ni hiše, ki na strehi ne bi imela vsaj enega sončnega kolektorja. Turki izkoriščajo toplo podnebje z veliko sončnih dni in na ta način ogrevajo vodo. Niso samo varčni, so tudi preračunljivi in izkoristijo vsako možnost za zaslužek. Zlasti so zelo družinsko povezani med sabo in dobri organizatorji. Avtobus s turisti se na primer ustavi v odročnem bifeju, kjer dobiš le pijačo. Postrežejo tudi z izvrstnim pecivom iz medu in arašidov, mehkim in zelo dobrim. Šele, ko smo ga pojedli, smo morali za kos plačati en evro. Pri nas bi za en evro dobil celo vrečko kroglic peciva. Podobno se je dogajalo tudi v nekaterih hotelih, kjer si pri večerji lahko sam natočil pijačo, ki je bila zjutraj zastonj, potem je k mizi priletel natakár in zaračunal, pa ne malo. Neka gospa je natakárju ukazala naj jo kar odnese, ker se kozarca še ni dotaknila. Seveda ga je odnesel.

Pamukkale (bombažni grad)

Prenočevali smo večinoma v hotelih visoke kategorije, najboljši je bil Onyria Claros hotel blizu Izmirja. Hotelski kompleks z depandansami sprejme preko tisoč obiskovalcev, ima čudovito plažo in šest različnih zunanjih bazenov za vsak okus. Tudi ponudba hrane je obilna in odlično pripravljena. Vsak dan ponujajo izjemno veliko različno pripravljene zelenjave, veliko solat in sadja. Tako se večinoma prehranjujejo tudi Turki. Veliko pojedjo zelenjave in sadja, mesa pa bolj malo.

Turki so večinoma muslimani, lahko rečemo da sodobni, saj ne vztrajajo na verskih izročilih kot ostali arabski svet. Držijo se le družinskih zadev, kot so nedolžnost pred poroko, materialna pomoč otrokom ob poroki, skrb otrok za ostarele starše, kar družine le povezuje. Ženske so enakopravne, ker pravijo, da v Koranu nič ne piše, da bi se morale pokrivati z ruto, burko. Tudi molitve petkrat na dan in post niso obvezni, spoštujejo pa tiste, ki se tega držijo. Mlajše ženske so oblečene po modi.

Polepšan bombažni grad

Znamenitost Pamukkale, v prevodu »bombažni grad«, ki jo letno obišče preko 13 milijonov turistov, sva obiskala že leta 1999. Zdaj je pobočje večje in bolj belo ter bolj urejeno. Se pozna roka Unesca. Snežno bele terase iz apnenca, ki nastajajo s prelivanjem mineralne vode in nalaganjem mineralov, obnavljajo tako, da vodo nenehno preusmerjajo iz enega na drug del pobočja. Tako jih ohranjajo, ker bi drugače razpadle. Obiskovalcem je zdaj dovoljeno sprehajati se po številnih belih toplih bazenčkih. Ruševine razkošnega zdraviliškega antičnega mesta Hierapolis še vedno stojijo na vrhu pobočja. Bazen s toplo zdravilno vodo je poln turistov. Mnogi si to vodo natočijo in jo odnesejo domov. Hoteli okrog Pamukkal imajo termalne bazene s 34 stopinjami Celzija.

V Hierapolisu pa so že od nekdaj uživali, predvsem so se hodili tja zdraviti, večkrat tudi umreti. Zato so tu našli veliko grobov. Spomnila sem se najinega prvega obiska, ko sva se malo preveč poigrala. Za dobro fotko sem rekla Tomu, naj se uleže v eno od kamnitih grobnic, ki so razmetano ležale po travniku. Fotografija je bila dobra, celo na razstavi sem jo imela. A usoda je hotela, da je čez kakšne dvajset minut ugotovil, da mu manjkajo letalske karte in potni list. Posumil je, da je ostala v grobnici. Sreča je bila, da ju nihče med

Amfiteater, Demre

tem ni opazil in vzela. Lahko si mislite, kako sva bila najprej v šoku, potem pa sva si pošteno oddahnila.

Za Hierapolis je znano, da so hodili tja kralji. Nekoč je prišel kralj, ki je imel lepo hčer, godno za možitev. Okrog pa je bilo veliko mladih kmetov, ki jim je bila dekle všeč. Kralj je bil po naravi takšen, da ni želel nobenega prizadeti, zato je razglasil, da bo dal hčer tistemu, ki bo naredil nekaj velikega. Fantje so gradili, največji je bil obrambni zid, akvadukt in gledališče. Kralju se je zdelo, da je akvadukt ljudem potreben, ker po njem teče čista voda, zato mu je obljubil hčer. A ko je videl veliko gledališče, je obljubo prelomil in hčer sklenil dati fantu, ki ga je zgradil. Zvečer se je sprehajal po zadnjih sedežih na vrhu gledališča in slišal spodaj govoriti fanta, ki je zgradil akvadukt, kako ljubi njegovo hčer. Zato je razglasil, da hčer daje obema, vzame meč in hoče hčer presekati na pol. Fant, ki je zgradil akvadukt je skočil pred njega in ga rotil, da on njo ljubi tako močno, da jo da drugemu, samo da bo živela. Kralj se je seveda nato odločil, da hčer odda njemu.

Zadnji dan smo prenočili v Kemerju, obmorskem mestecu, ki je nastalo spričo nemških turistov, ki so si tukaj začeli graditi vikende. Mestece je bilo dolgo časa polno nemških turistov, vse dokler niso začeli prihajati na počitnice ruski turisti. Nemški moški so začeli pogledovati po Rusinjah, ruskim moškim to ni bilo všeč in so se sporekli, včasih tudi stekli. Tako so nemški turisti nehali prihajati. Domačini so se zdaj popolnoma prilagodili ruskim turistom, ki ne vprašajo koliko kaj stane, zato so cene tukaj precej visoke. V Kemerju sva se po kopanju v čistem in toplem morju sprehodila do mesta na kavo in vmes srečala mlad par iz skupine. Prav na tem mestu, kjer smo malo poklepetali, se je pol ure zatem samomorilec razstrelil, bilo je enajst ranjenih, kar so poročali po vseh TV-postajah.

Nazadnje smo obiskali še Antalijo, v kateri sva bila že tretjič. Napredek je v dvanajstih oziroma trinajstih letih viden, saj so zgradili več restavracij ob morju, poslopij v centru mesta in veliko stanovanjskih blokov izven mesta. Nekaj ulic iz centra se iz strme obale kakih 30 metrov spušča v morje slap Kursunlu. Sprehodila sva se tudi po veliki tržnici v starem centru mesta. Zdaj te nihče več ne povabi v trgovino in ti ponudi njihov priljubljeni jabolčni čaj, kot pred leti.

Agencija nam je za zaključek priredila gala večer s prijetno mednarodno glasbo in zabavo ob hrani in pijači. Lepo so zaključili. Sodeč po tem, da je še veliko prijateljev in znancev potovalo po isti poti, je agencija z darilom v vrednosti 500 evrov enemu od dveh potnikov, več kot uspela.

Mira Gorenšek

Prebiranje popotnih slik

Avtorica je v knjigi strnila utrinke s potovanj, ki jih je doživljala bodisi s sodelavci, prijatelji ali sama s svojim soprogom. Opisuje njuna potovanja od leta 1976, od tedanje Jugoslavije, Nemčije, ki jo je še ločeval zid in Sovjetske zveze do 2011, ko opiše še južni del Afriške celine. Potovanja opisuje kot bi listala svoje albume fotografij, od katerih jih v knjigi objavlja 134. Prikazana in opisana so naravna čudesa hribov in gora, planot, plaž, sipin, kanjonov, fjordov in ledenikov, rečnih rokavov, slanih jezer in deževnega gozda. V 40 popotnih zgodbah, ki si sledijo kronološko, zapiše vrsto bolj ali manj hudomušnih anekdot in pridaja svoje mnenje o videnem. Ne more verjeti možnosti življenja na plavajočih otokih in naseljih na vodi. Ne more se načuditi stvaritvam nekdanjih ljudstev in sodobnemu mini svetu sredi puščave. Doživlja strahove na safariju in plava kot zamašek v mrtvem morju. Pri tem pove, kako se kje počuti in izpostavi tudi ljudi, ki jih je na poti bodisi srečala ali spoznala. Vsaka stran te barvite zbirke fotografij in zgodb odstira novo okno v čudoviti svet.

